Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Corpus iuris civilis

Accursius, Franciscus

[Nürnberg], 27. Dez. 1486

Incipit liber quartus. De obligationibus que ex delicto nascuntur. Rubrica

urn:nbn:de:bsz:31-319935

Visual Library

est. Non idez iuris est si a ser
uo quis fuerit stipulatus: nã
tunc prior perinde obligatus
manet: ac si postea nullus stí
pulatus fuisset. Sed si eadẽ
persona sit a qua postea stipu
leris: ita demũ nouatio fit: si
quid in posteriori stipulatio
ne noui sit: forte si conditio:
aut dies aut fideiussor adij
ciatꝛ aut detrahatꝛ. Quod aũt
diximus: si conditio adijciatꝛ
nouationem fieri: sic intelligi
oportet: vt ita dicamus factã
nouationẽ: si conditio extite
rit: alioquin si defecerit: du
rat prior obligatio. Sed cũ
hoc quidem inter veteres cõ
stabat: tunc fieri nouationez
cum nouandi animo in secun
daz obligationẽ itum fuerat:
pro hoc aũt dubiũ erat: quan
do nouãdi aĩo videretꝛ hͦ fieri
⁊ quasdam de hoc p̃sumptio
nes alij in alijs casibus intro
ducebant. Ideo nostra pces
sit cõstitutio que apertissime
diffiniuit: tunc solum fieri no
uationẽ quotiẽs hoc ipsuz in
ter contrahentes expressũ fue
rit: quod propter nouationez
prioris obligationis conuene
runt. Alioquin manere ⁊ pri
stinã obligationẽ: ⁊ secũdã ei
accedẽ: vt maneat ex vtraqꝫ
causa obligatio: ſm nostre cõ
stitutionis diffinitionẽ: quaz
licet ex ipsius lectione aper
tiꝰ cognoscere. Hoc amplꝰ
he obligationes que cõsensu
contrahuntꝛ: contraria volun
tate dissoluuntꝛ. Nam si ticiꝰ
⁊ seius inter se consenserunt:
vt fundũ tusculanum emptũ
seius haberet centũ aureoruz
deinde re nonduz secuta: idest
nondum precio soluto: neqꝫ
fundo tradito placuerit inter
eos: vt discederetꝛ ab ea empti
one ⁊ venditione inuicez libe
rantꝛ. Idez est in conductio
ne ⁊ locatione ⁊ in omnibꝫ cõ
tractibus qui ex consensu de
scendunt: sicut iam dictũ est.

Explicit liber tercius.
Incipit liber quartus.

l Non idem. Sed que est ratio inter hunc. §. et supiꝰ rnsũ
Rñ. qꝛ ibi saltẽ naturalis obligatio fuit. hic nulla in suo. vt
ibi diximus. Itez hoc ideo. quia pupillus potuit obligari na
turaliter et ciuiliter cum autoritate tutoris. ⁊ ꝑ cum icz cre
ditorẽ stetit. quare sibi imputet. vnde prior actio tollitur. et
posterior non ma
net. seruꝰ aũt villꝰ
autoritate põt ob
ligari ciuiliter. idqꝫ
non imputatꝛ scilꝫ
creditori. vnd' etiã
actio prior durat.
m Nullus stipu
latus. i. interroga
tus. stipulor enĩ id
est interrogo. ſm p
stianum. sic accipitꝛ
ff. de condi. inde. si
non sortem. §. si. x.
Accursius.
n Sed si eadem.
nouatio fit. nota hͦ
tria iura circa noua
tionẽ antiquissima
vbi etiaz si nihil no
ui interueniret. fie
bat tamen nouatõ
vt. ff. de act. et obli.
obligatõnũ fere. §.
fi. Item noua vbi
nouatio p̃ sumpti
ue fiebat quoqꝫ. no
ui quid interueni
ret. et semper intel
ligebatꝛ hoc agi. vt
hic. et. ff. de noua. l.
ij. Itẽ tercia qñ hͦ
expressim diceretꝛ.
vt. C. de noua. l. fi.
Uel dic tñ et veri
us duo esse. primo
fiebat si hoc ageba
tur expresse vel ta
cite. nouo si id exp
matur. vt. j. §. pe.
et in dicta. l. obliga
tionum fere. nouũ
interueniebat. scilꝫ
stipulatio penalis. et facit ad hoc supra qui. mo. tes. infir. §.
j. et. ff. de re. iudic. l. iiij. §. si ex conuentione. et. §. sed et si pi
gnora. Accursius.
o Quod autem. facit. ff. de noua. quotiens.
p Sed cũ hoc quidẽ. cum nouandi expresse vel tacite. Ac.
q Quando nouandi. s. tacite. Accursius.
q Introducebant. et alij in alijs. vt quia forte aliquid no
ui in obligatione erat adiectum. vt supra. e. §. sed si eadem.
Accursius florentinus legũ doctor.
r Constitutio. vt. C. de nouatio. l. fi. Accur. floren. legũ do
ctor famosissimus.
s Accedere. fit tamen exactio tñ semel de eodem. vt. ff. de
regu. iur. bona fides.
t Hoc amplius. que ꝯsensu. scꝫ solo. Sed que sunt he. R.
numerantur supra de obli. ex consensu. Idem in quibusdã
ex maleficio. vt nudo consensu etiam tollantꝛ ipso iure vt in
iuriarũ. Item furti et similes. vt. ff. de pact. si tibi. x. §. que
dam actiones. alie non ipso iure tolluntur consensu. s. pacto
de non petendo. sed ꝑ exceptionem. vt. ff. de pact. l. si vnus.
§. pactus.
x Precio soluto Sed q̃d si partẽ p̃cij soluit. Rñ. non ẽ res
integra. et ideo nõ receditꝛ nudo ꝯsensu sed ita demũ si hinc
inde facta sit retro traditio. vt. C. quando liceat ab emp. dis.
l. j. ⁊. ff. de pact. l. ab emptione. Et est ratio vtrobiqꝫ. quia nil
est tam conueniẽs naturali equitati. q̃ꝫ eodem genere quot
qꝫ dissolui quo ligatũ est. vt. ff. de regu. iu. nihil. Accur.
y Idem est. sicut iam dictũ est. vt supra. e. §. Et no. in fi.
huius ti. vij. esse modos per quos tollitur obligatio. tam ci
uilis q̃ꝫ naturalis ipso iure. vt nulle remaneant reliquie.
Per solutionem. vt supra. e. in prin. Item per acceptilatio
nem. vt supra. e. §. item per acceptilationẽ. Item per noua
tionem voluntariã. vt. s̃. e. §. preterea. et. s̃. §. pri. Item per
nouationem necessariam. vt per sententiam et contesta
tionem litis. vt si alius meo nomine subeat pro me iudici
um animo nouãdi et liberandi me. vt. ff. de noua. l. dele
gare. §. j. et. l. aliam. Itẽ per cõpensationem. vt. j. de acti.
§. penul. et. §. in bone fidei. Item per delegationẽ. vt. ff. d̃
noua. l. delegare
j. Rñ. Item per
confusionẽ debi
ti. vt. ff. d̃ fideiu.
l. si debitori cre
ditor. Item per
oblationẽ consi
gnationem ⁊ de
positionẽ. vt. C.
de sol. l. obsigna
tione. et etiã ipo
iure. vt. ff. deposi
ti. l. j. §. si pecũia
in fi. §. Itẽ p in
teritum speciei.
vt. ff. d̃ ver. ob. l.
si ex legati. Itez
maleficio suo vt
per constitutio
nem si quis in tã
tam. vel per edi
ctum diui marci
vt. C. vnde vi. l.
si quis in tantaz
et. ff. qd me. cã. l.
extat. et. ff. ad. l.
iul' de vi pri. l. pe
nul. Item consẽ
su nudo qñqꝫ. vt
in hoc. §. Item
nudo pacto. vt i
maleficijs. Sed
⁊ alijs modis tol
litur. non vtraqꝫ.
scilicet ciuilis et
naturalis. sed in
terdum ciuil' tñ
et remanet natu
ralis. vt per sen
tentiam. vt. ff. d̃
condi. inde. l. iuli
anus. Item re
manet ciuilis et
tollitur naturalis. vt per pactum. et cirographi redditio
nem. ⁊ iusiurandum. vt. ff. de solu. l. stichus. §. naturalis.
ipsa etiam ciuilis sic eliditur. vt non habeat vigorem. vt.
j. de excep. §. preterea. Item sunt et alij modi quibꝰ tolli
tur obligatio per exceptionem. quos habemus infra d̃ ex
cepti. per totum titulum. Accursius florentinus legum
doctor famosissimus.

Explicit liber tercius. Incipit quartus.

a De obligatiõibus que ex delicto nascunt. Rubrica. hic cõtinua vt in prin. huius ti. cõtinet.
b Quum expositũ sit. ex cõtractu. vt. s. de obli. vsq; ad ti. de obli. ex quasi contractu. Ac.
c Et quasi cõtractu. vt. s. de obli. ex q̃si cõtractu.
d Et malefi- cio. caue tibi qr lʒ h̃ pmittat di cere de his oib⁹. nõ tñ dicit i hoc ti. de his q̃ sũt ex q̃si malefcio: sed dic vt. j. de obli. ex q̃si malefcio: nec etiã de oib⁹ q̃ ex malefcio. sed de solo furto agit in h̃ ti. sicut ꝛ alis rubrica est generalioꝛ q̃ʒ sit text⁹. vt. ff. si cer. peta. ꝛ de condi. cer. ꝛ. C. de reb⁹ cre. ꝛ iureiur. nã nõ dicit ibi de re bus credit. sed i sequẽtibus ti. p⁹ illum.
e Sed ille. s. q̃ sũt ex 9ctu. non aũt reperit cas q̃ sunt ex q̃si con tractu.
f Diuidunt. s. re verbis lr̃is ꝛ cõsensu. vt. s. de obli. §. fi.
g Hec. s. q̃ sunt ex malefcio vel quasi.
h Iniuria. sed nõne fit iniuria v bis. vt cõuicio. vt. ff. de iniur. l. j. §. iniuriã. Itẽ lr̃is infamato- riis. vt. ff. de in iur. l. lex corne lia. §. si q̃s librũ ꝛ. j. de iniur. §. j. sʒ certe ꝛ tũc ex malefcio fit. ꝛ sic re fit qd̃ male ficiũ fit v̇bis vl lr̃is. ꝛ sic bʒ lo- cũ qd̃ hic dicit.
i Furtũ est cõ tractatio ꝛc. fa cit ex. de electio. c. qudũ. h̃ exigit i furto. ꝛ sine ea nõ fit furtũ. licet volũtas vel ver ba vel scriptura inueniãt. vt. ff. e. si q̃s vxori. §. si q̃s asinũ. ꝛ l. inficiãdo. in pn. ꝛ l. j. §. so la. Nũq; tñ sine 9ctatione. vt in charta rasa. vt. ff. e. q̃ ta bulas. §. fi. ꝛ l. si q̃s vxori. §. si q̃s asinũ. sed certe ibi con tractatio intercessit: cũ generaliter cõtractionẽ accipia- mus. lʒ non fuerit ibi amotio. Accur.
k Rei. subaudi mobilis. nã de i mobili nõ põt fieri furtũ vt. s. de vsuca. §. qd̃ aũt. nisi in casu. vt in creta. h̃ certe iã illa est mobilis. vt. ff. e. l. si crete. Itẽ subaudi corpalis. nã de incorpalib⁹ nõ fit furtũ. cũ nec 9ct tio in his esse pos sit. vt. ff. de acq̃. re. do. l. seru⁹. §. incorpales. Itẽ subaudi aliene. qr rei mee nõ facio furtũ i eo qd̃ meũ ẽ. h̃ sec⁹ in cõi i eo qd̃ nõ ẽ meũ. vt. ff. e. l. si soci⁹. Itẽ rsi ẽ nulli⁹ vt hẽdita rie nõ fit furtũ. vt. ff. e. l. hẽditarie ꝛ iõ dixi sbaudiri aliene
l Fraudulosa. h̃ iõ qr si credat sibi licẽ nõ facit furtũ. vt j. n. j. §. qr tñ. Itẽ si credat dñm 9missurũ. nõ facit furtũ

De obligationib⁹[a] que ex delicto nascunt. Rubrica.

Cum[b] expositũ sit supe riori libro de obligati onib⁹ ex 9ctu ꝛ ex q̃si 9- ctu: seq̄t. vt de obligatiõib⁹ ex maleficio[c] ꝛ q̃si ex[d] maleficio dispiciam⁹. Sʒ ille q̃dẽ vt suo loco tradidim⁹: i q̃tuoꝛ gene- ra diuidunt[f]: he[g] vo vni⁹ gene ris sũt: nã oẽs ex re nascunt. i. ex ipso maleficio: veluti ex fur to: rapina: aut dãno: aut iniu ria[h]. Furtũ[i] ẽ 9ctatio rei[k] frau dulosa[l] vel ipsi⁹[m] rei vel etiam vsus[n] ei⁹ possessionisue[o]: qd̃ le- ge[p] naturali phibitũ ẽ admit tere. Furtũ[q] aũt vel a furuo id est nigro dictũ ẽ: qd̃ clam ꝛ obscure fit: ꝛ plerũq; nocte: vl a fraude vel a ferẽdo. i. auferẽ do[r]: vel a greco sermõe q̃ fures appellãt: imo ẽt greci dixerũt. Furtoꝝ aũt genera duo sũt: mãifestũ ꝛ nõ mãifestũ. Nã cõceptũ ꝛ obla tũ spẽs[s] poti⁹ actionis sũt fur to coherẽtes: q̃ genera furtoꝝ sicut inferi⁹ appebit[t]. Mani festus fur ẽ quẽ greci appellãt. Nec solũ is q̃ i ipso furto dephendit: h̃ etiã is q̃ eo loco dephẽdit quo fit: veluti q̃ in domo furtũ fecit: ꝛ nõdũ egressus ianuã dephensus fue rit: ꝛ q̃ in oliueto oliuarũ: aut in vineto vuarũ furtum fecit q̃diu in eo oliueto aut vineto dephẽsus fuerit. Immo vlteri⁹ furtũ mãifestũ extẽdendũ est q̃diu eã rem fur tenens visus

vel dephensus fuerit: siue i pu blico siue in priuato: vel a dño vel ab alio añq̃ eo pueniret q̃ deferre aut deponere[v] destinas set. Sed si ptulit quo destina uit: tãetsi dephẽdat cũ re fur- tiua non est manifestus fur[x]. Nec[y] manifestũ furtũ q̃d sit ex his q̃ dixim⁹ intelligit. naʒ qd̃ mãifestũ nõ ẽ: id scʒ nec ma nifestũ ẽ. Cõceptũ furtũ di cit cũ apud aliquẽ testib⁹ pre sentib⁹ furtiua res q̃sita ꝛ in- uẽta sit: nam in eũ ppria actio cõstituta est: q̃uis fur non sit q̃ appellat cõcepti. Oblatũ furtũ dicit cũ res furtiua ab aliq̃ tibi oblata sit: eaq; apud te cõcepta sit: vtiq; si ea mẽte tibi data fuerit: vt apud te po tius q̃ apud eũ q̃ dederit cõci peret: nã tibi apud quẽ cõce- pta sit: propria aduersus eum qui obtulit q̃uis fur nõ sit cõ stituta est actio: q̃ appellatur oblati. Est etiã phibiti fur ti actio aduersus eũ q̃ furtũ q̃ rere testib⁹ pñtibus volentẽ p hibuerit. Preterea pena con stituit edicto ptoris per actio nẽ furti nõ exhibiti aduersus eũ q̃ furtiuã rẽ apud se q̃sitaʒ ꝛ inuentã nõ exhibuit. Sed he actiones cõcepti ꝛ oblati ꝛ furti phibiti: necnõ furti non exhibiti in desuetudinẽ abie- rũt. Cũ eni req̃sitio rei furtiue hodie fm̃[z] veterẽ obſuationẽ nõ fit: merito ex 9sequẽtia[a] et p̄fate actiões ab vsu cõi recef serũt. Cũ manifestissimũ ẽ q̃ oẽs q̃ sciẽtẽ rẽ furtiuã suscepit

vt. j. e. §. placuit. In duob⁹ tñ casib⁹ vr̄ furtũ fieri etiã sine fraude furãdi vt si eo q̃ saccũ pecũie surripuit. nã et sacci noie furti tenet. lʒ saccũ nõ pposuerit furari. sed pecuniã. vt. ff. e. q̃ saccũ. Sed certe lʒ nõ pncipalit secũdario tñ voluit etiã sac cũ surripe. Ali⁹ casus ẽ. vt. ff. de 9di. ob cãm. l. pe. Itẽ subau- di ad diffinitioneʒ q̃ fit inuito dño. nã eo volẽte nõ põt cõ mitti furtũ. vt. j. e. §. placuit.
m Vel ipsi⁹ rei. i. pprietatis rei.
n Vsus. vt ha bes exẽpla. j. e. ti. §. furtũ aũt fit. Sʒ qualit q̃druat hic Rñ. vsus extima- tio tñ quadruabi- tur. vt nõ plus ex- cẽdat pena q̃ʒ deli- ctũ. vt. C. de pen. l. sancim⁹. ꝛ facit. ff. e. l. vulgaris. ꝛ l. si q̃d fur. j. Rñ. §. j. ꝛ. §. ij. ꝛ l. verũ est. Alij dicunt etiam ipsaʒ pprietatẽ de- bere extiari. qr nõ põt separi vsus a pprietate. vt. ff. e. l. qui iumenta. ꝛ l. si vendidero. §. cum autem.
o Possessionis. ꝛ hic dico ipsã pos- sessionẽ duplicari: cũ aliud sit p̄cium rei. aliud possessio nis. vt. ff. vti pos. si duo. §. fi. ꝛ subau- di q̃ h̃ fecerit aio lucrãdi. alš nõ est furtũ. vt. ff. e. l. j. §. j. Accursius.
p Lege naturali. id est diuina. vnde illud. Non facies furtũ ꝛc. Itẽ illud Qd̃ tibi nõ vis fie ri: alij ne feceris.
q Furtũ. qd̃. i. qr
r Auferendo. qr fur fert.
s Furtoꝝ spẽs. scilicet casus.
t Apparebit. vt j. e. §. conceptuʒ. ꝛ §. oblatum.
v Deponere. in- tãtũ vm. H. vt sivl tra montes pferre destinasset: tñ si ap- prehẽdat ante erit fur manifestus.
x Manifestus fur. ab alio. p hoc videt infringi regula. 9 liberam psonam nihil acq̃rit. vt. C. p quas p. no. ac. l. j. qd̃ falsuʒ ẽ. quia ma- gis delicto suo pprio q̃ʒ alteri⁹ facto h̃ euenit. vt. ff. de vsur. si q̃s soloni. §. fi. ꝛ. ff. qd̃ vi aut clã. l. phibẽ. Et sũt h̃ vera. nisi i casu. s. cũ se occultauit ille cui fiebat. nã lʒ fur visus fuerit: tñ est fur nõ manifestus. vt. ff. de furt. l. si q̃s i suitute. §. ceteꝝ.
y Nec manifestum. s. qr cõtrarioꝝ eadem est disciplina. vt ꝺ. ꝺ his q̃ sui vl̄ alie. iur. sũt. §. j. ꝛ facit ad hũc. §. ff. e. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ. iiij. ꝛ. v. ꝛ. vj. ꝛ. vij. ꝛ. viij. Accursius.
y Cõceptũ furtũ. cõstituta est. s. olim.
z Scdm veterẽ. imo fit. vt. ff. de ser. fugi. l. j. §. hoc autẽ. h̃ illud est speciale. Accursius.
a Ex cõsequentia. hec nõ ẽ semp bona cõsequẽtia. vt sub- lata solẽnitate iõ id tollat qd̃ cũ solẽnitate fit. vt. s. de v. obli. §. sed hoc. ꝛ. C. de formul. ꝛ impe. sub. l. j. ꝛ. ij.

et celauerit: furti nec manifesti obnoxij sũt. Pena manifesti furti quadrupli ẽ: tã ex serui psona q̃ ex liberi. nec manifesti dupli. Furtũ aũt fit: nõ solũ cũ quis intercipiẽdi causa rẽ alienã amouet: sed gñaliter cũ quis alienã rẽ inuito dño contractat. Itaq3 siue creditor pignore siue is apud quẽ res deposita ẽ ea re vtatur: siue is qui rẽ vtẽdã accepit in aliũ vsũ eã trãsferat q̃ cuius grã ei data ẽ: furtũ ꝯmittit. Ueluti si quis argentũ vtẽdũ accepit: quasi amicos ad cenã inuitaturus: et id pegre secũ tulerit. aut si quis equũ gestãdi cã cõmodatũ sibi lõgius aliquo duxerit: quod veteres scripserũt de eo qui in aciẽ equũ pduxisset. Placuit tamen eos qui rebus cõmodatis aliter vtũtur q̃ vtendas acceperint. ita furtũ ꝯmittere: si se intelligãt id inuito dño facere: eũq3 si intellexisset nõ pmissurũ: at si pmissurũ credãt: extra crimẽ videri. optima sane distinctiõe: quia furtũ sine affectu furãdi nõ ꝯmittit. Sz 7 si credat aliquis inuito dño se rem cõmodatã sibi ꝯtrectare: dño autẽ volẽte id fiat: dr furtũ nõ fieri. Unde illud quesitũ est: cũ titius seruũ meuij sollicitauerit. vt quasdã res dño surriperet. et ad eũ pferret 7 seruus id ad meuiũ ptulerit: meuius dum vult titium in ipso delicto dephẽdere: pmisit seruo quasdam res ad eum pferre: vtrũ furti an serui corrupti iudicio teneat titius: an neutro. Et cum nobis sup hac dubitatiõne suggestũ est: 7 antiquoꝝ prudentiũ sup hoc altercatiõnes pspeximus. quibusdã neq3 furti: neq3 serui corrupti actiõnẽ pstãtibus: quibusdã furti tãtũmõ. Nos huiusmõi callidi- tati obuiã eũtes: p nr̃am decisionẽ sanximus. nõ solũ furti actiões: sed et serui corrupti ꝯ eũ dari. Licet enim is seruus deterior a sollicitatore minime factus ẽ: 7 ideo nõ ꝯcurrãt regule que serui corrupti actiõẽ introducũt: tñ cõsiliũ corruptoris ad pniciẽ pbitatis serui introductũ ẽ: vt sit ei penalis actio iposita: tã q̃ si re ipa fuisset seruus corruptus: ne ex hmõi impunitate: 7 in aliũ seruũ qui facile posset corrũpi: tale facinus a quibusdã pperet. Interdũ et liberoꝝ hoĩuz furtũ fit: veluti si quis liberoꝝ nr̃orũ qui in ptãte nr̃a sũt surreptus fuerit. Aliqñ autẽ et sue rei furtũ quis cõmittit: veluti si debitor rẽ quã creditori pignoris cã dedit subtraxerit. Interdũ q3 furti tenet qui ipse furtũ nõ fecit: qualis ẽ is cuius ope 7 ꝯsilio furtũ factũ ẽ. In quo nũero ẽ: qui tibi numos excussit: vt alius eos raperet: aut tibi obstitit vt alius rem tuã exciperet: vel oues vel boues tuos fugauerit: vt alius eos raperet. Et hoc veteres scripserũt de eo qui panno rubro fugauit armẽtũ. Sz si quid eoꝝ p lasciuiã: 7 nõ data opa vt furtũ admitteret factũ ẽ: in factũ actio dari debet. At vbi ope meuij titius furtũ fecerit ãbo furti tenent. Ope 7 ꝯsilio eius q3 furtũ admitti videt: qui scalas forte fenestris supponit: aut ipsas fenestras vel ostiũ effregit: vt alius furtũ faceret: quiue ferramẽta ad effringendũ: aut scalas vt fenestris supponerent cõmodauerit sciẽs cuius rei grã cõmodauerit. Certe qui nullã opẽ ad furtũ faciẽdũ adhibuit: sz tm̃ ꝯsiliũ dedit atq3 hortatus ẽ ad furtũ faciendũ: nõ tenet furti. Hi qui in parẽtũ vel dñoꝝ ptãte sunt: si

b Pena manifesti. q̃ ẽ de iure ptoꝝ. vt. j. de pe. 7 tẽ. ac. §. j.
c Ex serui. h tñ cãu seruus p noxa dari potit. vt. j. de nox. ac. i pñ.
d Nec manifesti. s. q̃ descẽdit ex lege. xij. ta. vt. j. de noxa. §. sũt aũt. Sz quare minor pena iure. xij. ta. imponit q̃3 p ptores. Rñ. q2 maius delictũ est. vt. j. ti. pxi. in pñn. Preterea tpe legis. xij. ta. pauperiores erãt hoĩes. vnde minores pene imponebãt. vt j. de iniur. §. pena.
e Dupli. nisi i casu. vt. C. de ser. fu. l. mancipia.
f Furtuz. inuito dño 7 qñq3 volẽte vt. j. e. §. vñ illud.
g Itaq3. gestãdi. i. ducendi.
h Perduxisset. idẽ est. 7 si alij commodauit. spẽs enĩ furti est de alieno largiri. vt. ff. e. si pignore. §. j.
i Placuit. intelligat. 7 ẽ rõ. q2 volũtas distinguit maleficia. vt. ff. e. qui iniurie i fi. j. Rñ. 7 facit. C. ad le. cor. de sic. l. j. 7. ff. si cer. pe. l. quod te.
k Permissuruz. quid si h credidit. s. dñm. pmissurũ. sed stulte credebat. R. furti nõ tenet. cum nõ fiat furtũ absq3 affectu. vt hic subijcit. 7. s. de vsuca. §. itẽ si is. sed actiõe ex eo ꝯtu: vt commodati vel simili h̃n tenet. vt. ff. e. q̃ re sibi cõmodata. sed secus si stulte opinor te pmissurũ rẽ tuã accipe. vt. ff. de fur. l. q̃ vas. §. vetare.
l Furãdi. nisi in duobus casibus. vt diximus. s. e. §. j.
m Sz 7 si furtũ. vt furti actio nascat. furtũ tamẽ fit s̃m quosdã. s certe imo nec furtũ fit vt ff. e. l. int oẽs. §. pe.
n Unde illud dño. scz meuio.
o Ad eũ. s. titiũ.
p Ptulerit. domino hoc renũciauerit vt. C. de furt. l. si quis psuaserit.
q Decisionez. vt C. de furt. 7 ser. cor. l. si quis psuaserit.
r Furti actionẽ. spale ẽ quod hic dicit alias nõ fit furtũ volenti. v. s. pxi. §. 7 ff. de dona. int vi. 7 vxo. l. de eo. in fi. q̃ est ꝯ. Sz videt q̃ nec hoc casu debeat esse spale. vt. C. de ser. fu. l. quicũq3. §. fi. Sed ibi incepit malicia a dño. hic autẽ ab ipso corrũpente. Accursius.
s Licet. i. q̃uis. Accursius.
t Regule. quas regulas habemus. ff. de ser. cor. l. j. in pñn. 7 per totum titulũ.

v Perniciem. i. destructionem.
x Impunitate. sic. j. ti. j. §. sed nedum talia.
y Quibusdã. Itẽ 7 vt vnius pena sit metus multoꝝ. vt C. ad. l. iul. repe. l. j. Et nota hoc. §. puniri affectũ. 7 si non sequat effectus. sic. C. de epi. 7 cle. l. si quis nõ dicã. 7. C. de his q̃ ad ec. ꝯfu. l. pñti. Ar. ꝯ. ff. de penis. l. cogitationis. Sz certe hic cogitatio deueñãt ad aliquẽ actũ. vñ nõ erat nuda.
z Interdum. furtum nõ rõne dñij: sed maleficij: 7 ideo ex h maleficio nõ ciuilit s criminalit agit nã cũ sit liberuz corpus nõ recipit extimationẽ. vt j. de obli. q̃ ex qsi delic. §. ob homines. Criminalit autẽ extra ordinẽ agit. vt. ff. e. l. fi. 7 de priua. deli. l. fi. mater ꝯo nõ agit. Sz 7 pater nõ agit cõditiõe furtiua. cũ ipsa ad possessionez vel ꝓprietatẽ cõpetat: quoꝝ neutrũ in filio h3 locũ. vt. ff. e. l. cum q̃. §. si filius. 7. l. mat. in pñ. 7. §. liberarũ. 7. ff. de acq. pos. l. cũ heredes. §. fi. 7 facit. ff. de rei ven. l. j. §. per hanc.
a Aliqñ. subtraxerit. sed heres nõ efficiũt furtiua. vt. ff. de vsuca. sequit. §. si rẽ. 7. ff. de emp. si rez. Unde dic q̃ qñq3 ẽ res furtiua. 7 fit furtuz 7 nascitur actio furti. vt fere in toto hoc ti. 7. ff. e. 7. C. e. Interdũ nullũ coꝝ est. vt si re mea vtar. Interdũ furtũ fit 7 res furtiua. sz actio furti nõ nascit. vt. j. e. §. hi q̃. Interdũ furtũ fit 7 actio nascitur: sz nõ fit res furtiua vt hic dic.
b Interdũ. tenet. nec manifesti. lz etiã dephẽdat. vt. ff. e. l. is qui. Accur.
c Alius. facit. ff. ad le. aqũ. si seruus seruũ. §. si quis de manu. 7. ff. e. l. i furti. §. pe. 7. l. q̃ seruo.
d Sed si quid. per lasciuiã. i. stulticiã.
e In factũ. i. vtilis. le. aquil. si corpora lesa sint. alioquin subsidiaria. vt. j. ad le. aquil. §. fi. 7. §. penul.
f At vbi. aduersat ꝓ primo dicto vbi dixit dari in factũ.
g Ope. supponit. nota hic dari cõsiliũ solo facto. Als

dicit̄ consiliū hois intentio vel ꝓpositū. vt.ff.e. si q̄d fur.
§.j. Itē dī cōsiliū qđ alij dat̄.bonū vel malum.vt.ff.e.in
furti.§.fi. Itez ꝯsiliū dicit̄ quod capit̄ a multis.vt.C.de
leg.7 cōsti.l.humanū.7c.
b Certe nō tenet̄ furti.cū 7 alⁱs erat facturus furtū etiā
sine cōsilio: huiꝰ
alⁱs.i.si non erat
alⁱs facturꝰ tene
tur vterqꝫ.vt.ff.
de fur.q̄ seruo.§.7
de ver.si.l.sepe.
Aliud videt̄ in
actiōe serui cor
rupti.vbi tenet̄
etiā si alⁱs eēt fa
cturꝰ.nec eni oꝫ
laudādo augeri
maliciā.vt.j.ad
le.aquil.§.cete
rū.7.j.de actio.
§.in quadruplū
7.ff.de ser.cor.l.
j.§.ꝑsuadē. Sꝫ
q̄ est rō. Rn̄. qꝛ
hic agit̄ ex deli
cto secuto pꝰ ꝑ
suasionē.nō aūt
ex ipsa ꝑsuasiōe
7 iō distinguit̄.
erat alⁱs facturꝰ
vel nō.s in alijs
casibꝰ ex ipsa ꝑ
suasiōe agit̄ q̄c
quid postea se
quat̄.vt.s.e.§.
vnde illud.dū
mō nō ex inter
uallo nimio se
quatur.vt.ff.de
ser.cor.l.in hoc
7.l.neraciꝰ. Itē
est ꝯ.j.de iniur.
§.nō solū. Sed
ibi nō erat alⁱs fa
cturus.7 fecit.
i Ubi qui. nec
ob id.quod ve
rū est.s.rē furti
uā nō posse vsu
capi: nisi fuerit
lis extimata vel
dn̄s vendiderit
furi.vt.ff.e.l.q̄
uis in fi. tituli.
k Non nascit̄.
nisi sit filius ha
bēs castrense pe
culiū vel q̄si ca
strense.vbi filius
tenet̄ patri 7 pa
ter filio. Idez 7
de vxore qđ hic
de filio dicit̄.vt
ff.e.si quis vxori
in prin.7.§.j.
l Furti autez.
cuiꝰ intēst.etiā
modice.vt.j.ti.
j.§.fi.7.ff.vi bo
no.rap.l.ij.§.7
generalit̄. Itez
oportet q̄ intēsit
ex iusta 7 ꝓbabi
li cā.nā si est ma
lefidei possessor
vel huiꝰ rei fur.
furti nō aget.vt
ff.e.l.itaqꝫ circa
prin.7.l.cū qui
emit.§.is autē.

consiliū quid opat

rē ei surripiāt: furtū quidē fa
ciūt: 7 res ī furtiuā cām cadit
nec ob id ab vllo vsucapi pōt
anq̄ ī dn̄i ptātē reuertat̄. Sꝫ
furti actio non[k] nascit̄: qꝛ nec
ex alia vlla causa pōt int̄ eos
actio nasci. Si vo ope 7 cōsi
lio alteriꝰ furtū factū fuerit:
qꝛ vtiqꝫ furtū cōmittit̄: cōue
nient̄ ille furti tenet̄: qꝛ verū
est ope 7 ꝯsilio eiꝰ furtū factū
eē. Furti[l] aūt actio[m] ei cōpe
tit[n] cuiꝰ intēst rez saluā esse: lꝫ
dn̄s nō sit. Itaqꝫ nec dn̄o alr
cōpetit q̄ si eiꝰ intersit rē non
pire. Un̄ cōstat creditorez de
pignore surrepto furti actiōe
agere posse: etiā si idoneū de
bitorē habeat. qꝛ expedit ei pi
gnori potius incūbere q̄ in ꝑ
sonā agere. Adeo q̄dē vt q̄uis
ipse debitor eā rē surripuerit
nihilominꝰ creditori cōpetit
actio furti. Itē[o] si fullo po
liēda curandaue: aut sarcina
tor sarciēda vestimēta: merce
de certa ꝯstituta accepit: eaqꝫ
furto amiserit: ipe furti habet
actionē non dn̄s: qꝛ dn̄i nihil
intēst eā rē nō perire: cū iudi
cio locati a fullone aut sarci
natore rē suā ꝑseq̄ pōt. Sed[p]
7 bōe fidei ēptori surrepta re
quā emit: q̄uis dn̄s nō sit oīo
cōpetit actio furti: queadmo
dū 7 creditori. Fulloni[q] vo 7
sarcinatori nō alr furti actio
nē cōpetē placuit: q̄ si soluen
do sint: h ē si dn̄o rei extiatio
nē soluē possint[r]: nā si soluen
do nō sūt: tūc qꝛ ab eis suū do
minꝰ ꝯseq̄ n̄ possit: ipi dn̄o fur
ti cōpetit actio: qꝛ h casu ipiꝰ
intēst rē saluā eē. Idē[s] ē si ī pte
soluēdo sit fullo aut sarcina
tor. Que de fullone 7 sarcina
tore diximꝰ eadē 7 ad eum cui
cōmodata ē res trāsferēda ve
teres estimabant. Nā vt ille
fullo mēcedē accipiēdo custo
diā pstat: ita is q̄ q̄ cōmoda
tū vtēdi cā accepit silr neces
se hꝫ custodiā pstare. Sꝫ nr̄a[t]
ꝓuidētia etiā h in nr̄is decisio
nibꝫ emēdauit: vt in volūtate
dn̄i sit: siue cōmodati actionē

sed si bonū initiū habuit. vt qꝛ sibi cōmodaui vel locaui.ha
bet actionē furti.7 hic est casus in quo fur furti agere pōt.
vt.ff.e.qui vas.§.si ego tibi.
m Cōpetit.cōtra debitorē qui surripuit.
n Actio furti.res tn̄ nō fit furtiua.vt dixi.s.e.§.aliqn̄.

aduersus eū q̄ rē cōmodatam
accepit mouē desiderat: siue
furti aduersus eū q̄ rem surri
puit: 7 alterutra earuꝫ electa
dn̄m nō posse ex pn̄ia ad[u] alte
rā venire actionē. Sꝫ si q̄dez
furē elegerit: illū qui rē vtēn
dā accepit penitꝰ[x] libari. Sin
aūt cōmodator veniat aduer
sus eū q̄ rē vtēdā accepit ipiꝰ[y]
q̄dē nullo mō cōpetere posse
aduersus furē furti actionez.
Eū aūt q̄ ꝓ re ꝯmodata ꝯue
nit posse aduersus furē furti
hr̄e[z] actionē: ita tn̄ si dn̄s sciēs
rē eē surreptā aduersus eū cui
res cōmodata fuerit peruēit.
Sin aūt nesciꝰ 7 dubitās rem
nō eē apud eū cōmodati acti
onē instituit. postea aūt re cō
pta voluit remittē q̄dē cōmo
dati actionē: ad furti aūt acti
onē ꝯuenire: tūc q̄dē licētia ei
ꝯcedit̄: 7 aduersus furē venire
obstaculo nullo ei opponēdo
qm̄ incertꝰ cōstitutꝰ mouit ad
uersus eū q̄ rē vtendā accepit
cōmodati actionē. Nisi dn̄o
ab eo[z] satisfactū ē. tūc etenim
oīno furē a dn̄o q̄dē furti acti
one libari: suppositū[a] aūt esse
eiꝰ[b] q̄ ꝓ re sibi ꝯmodata dn̄o sa
tisfecit. Cū[c] manifestissimū ē
etiā si ab initio dn̄s actionez
instituit cōmodati: ignarꝰ rez
eē surreptā: postea autē hoc ei
cognito aduersus furē trāsie
rit: oīno liberari eū qui rē cō
modatā accepit. quecūqꝫ cau
se exitū dn̄s aduersus furē ha
buerit. Eadē diffinitiōe obti
nēte: siue in pte: siue in solidū
soluēdo sit is q̄ rē comodataz
accepit. Sꝫ is[d] apud quē res
deposita ē: custodiā n̄ pstat: sꝫ
tm̄ in eo obnoxiꝰ ē: si q̄d ipe do
lo malo fecerit: q̄ de cā si res
ei surrepta fuerit: qꝛ restituen
de eiꝰ rei noīe depositi non te
net̄: nec ob id eiꝰ intēst rē saluā
eē: furti agere nō pōt: sꝫ furti
actio dn̄o cōpetit. In sūma[e]
sciēdū ē q̄situ eē: an ipubes rē
alienā amouēdo furtū faciat
7 placet. qꝛ furtū ex affectu cō
sistit: ita demū obligari eo cri

o Item si fullo.
sarcinator q̄ sūt hi
dic vt.s.ma.§.fi.
p Sed 7 bone.
facit.ff.e.l.itaqꝫ.
q Fulloni vero
possint.imo videt̄
qđ semp dn̄s debe
at furē ꝯuenire.vt
ff.loca.7 condu.l.
cū in plures.§.ve
stimēta. Sed ibi de
actione in rem.vel
cōditione furtiua
dicit. hic autem de
actione furti.
r Idem.in parte
vt furti actio cōpe
tat dn̄o.7 facit ad
hunc.§.de condi.si
ne causa.l.si fullo.
s Sed nostra.in
decisionibus.vt.C.
de fur.7 ser.cor.l.fi.
§.tales itaqꝫ.
t Ad alterā.vn
de actio furti hoc
casu nō est ambula
toria.
v Ipsi.scilicet cō
modatori.
x Eum autem.
habere actionem.
7 penam exactam
dn̄o restituere non
cogit̄.qꝛ vbi peri
culū ibi 7 cōmodū
vt.C.de fur.l.fi.§.
sed cum.
y Peruenit.agē
do cōtra eū actiōe
cōmodati.
z Ab eo.s.cōmo
datario.
a Suppositū.s.
furem.
b Et qui.s.cōmo
datario.
c Cū manifestis
simū.hē dico q̄
eligendo vnā repel
lit̄ ab altera si sciēs
a prin.fuit.cū 7c.
d Sed is.dolo.s
qui.mo.re ꝯ.ob.§.
ꝓterea.7.C.depo.
l.j.7.l.penl̄.7.l.fi.7
idē quod hic habet̄
ff.e.cum qui.§.is
aūt.
e In sūma.i.vt
breuiter hunc titu
lum expediamus.
f Proximꝰ.a de
cimo anno 7 dimi
dio supra vt dixi.s.
de inuti.sti.§.furio
sus.7 facit ad hūc
§.ff.e.l.impuberē.
7.ff.ad sill.l.excipi
unt̄.7.ff.de reg.iu.
l.pupillus.

g Furti vēdicando.i.dominiū petendo si extet.
b Condicēdo.i.in psonā agēdo cōditione furtiua si cōsū-
pti sut. ⁊ facit ad hūc. §.ff.de cōdi.fur.l.si p fure.§.furti. ⁊
l.in cōditione. ⁊.j.de actio.§.sic itaq3. ⁊.C.de fur.l.ancille.
De vi bonoꝝ raptoꝝ.viso de furto.sequit de rapina. ⁊
ɔsequent vt potes
videre.ĩ.ti.j.i pn.

l.iiij.§.j.Rū.distingue animū auferētis.vt si erat anim⁹
ei palā ⁊ quasi p vim auferēdi.l3 ibi nemine iuenat.tū ē
raptor.sed fur est qui h3 animū vt faciat clam.l3 interdū
dephendat ex qua dephensione efficiat manifestus.vt
ar.ĩ.ti.j.§.furtum aūt a furno.

k Qui res alie
nas largeac
cipe vt etiā
si sit cois.idez sit q̄
ad socii partez.vt
ff.de fur.l.si soci⁹.
l Furti.s.nō ma
nifesti.etiā si depre
hēdat ſm Pla.q̄
falsū est.imo.si de
phēdat manifest⁹
est.⁊ in quadruplū
pōt coueniri.vt.ff.
de fur.si vēdidero.
§.cū raptor.alīs si
nō dephendat.nō
manifesti tenet:q̄
actiōe si fuerit actū
tollit vi bonoꝝ ra
ptoꝝ.nisi in id qđ
excedit.vt.ff.e.l.j.
Itē i casu nec ma
nifesti.nec nō mai-
festi tenet.vt si q̄s
ex domo i q̄ nemo
erat rapuerit.ĥ tm̄
hac actione vi bo-
noꝝ raptoꝝ tenet
ſm Pla.vt.ff.de
fur.l.si quis ex do-
mo.Sed est falsuz
q2 ibi erat actū fur
ti non manifesti.⁊
ideo ampli⁹ cesset
actio furti.⁊ iō ĥ
actio vi bono.rap.
dat.q2 excedit.⁊ i
id qđ excedit.vt di
cta.l.ff.e.l.j.⁊.ff.ĩ
actio.⁊ ob.l.q̄ ser-
uum.§.fi.
m Qui vi rapit.
q.d.nullus.vt hic
⁊.ff.qđ me.cā.l.si
cū exceptione.§.q̄
vim.
n Damnū.s.vtilē.
vt.C.e.l.fi.⁊.l.pres
⁊.C.de nora.l.vlt.
o Quadrupli.ni
si in casu quo agit
ad duplum tm̄.vt
C.de paga.l.chri-
stianus.q̄ est huic
ɔ.ĥ illud est ſpāle
p Utilis.i.efficax
⁊ directa.Uel dic
q̄ directa cōpetit
qn̄ plures res ra-
pte sunt.sed vtilis
qn̄ vnā tm̄ bonum
i.vna res rapta est
Et facit ad hoc qđ
pluralis orō.s.ra-
ptoꝝ trahat ad sin
gularē.ff.de cōdi.⁊
demon.l.falsa.§.vl.⁊.ff.de neg.ge.l.iiij.§.negocia.⁊.ff.ĩ pe.
here.l.regulariter.⁊.l.licet.
q Quadruplū extra.repete non penā.
r Diximus.vt.ĩ.ti.j.in fi.
s Cōprehēdat raptor.ĥ quō pōt raptor nō dephendi.cū
dicat eripe quasi de manu auferre.vt.ff.ne q̄s eū qui i ius

mine ipuberē:si pxim⁹ pubta
ti sit ⁊ ob id itelligat se delin-
q̄re. Furti^s actio siue dupli
siue q̄drupli.tm̄ ad pene pse-
cutionē ptinet. Nā ipsi⁹ rei p
secutionez extrinsec⁹ h3 dn̄s:
quā aut vēdicādo:aut cōdicē
do⁹ pōt auferre. Sed rei vēdi
catio q̄dē aduersus possessorē
ē:siue fur ipse possideat:siue
ali⁹ q̄libet. Conditio aūt ad-
uersus ipsū furē heredēue ei⁹:
licet nō possideat:cōpetit.

De vi bonoꝝ raptorum.

Qui^k res alienas rapit
tenet q̄dē etiā furti^l:
quis eni magl alienaz
rē iuito dn̄o ɔ̄ctat:q̄ q̄^m vi ra-
pit.idq3 recte dictū ē eū ipro-
bū furē eē. Sz tn̄ ꝓpriā actio-
nē ei⁹ delicti noie ptor itrodu
xit:q̄ appellat vi bo.raptoꝝ:
⁊ ē itra ān̄ū^n q̄drupli^o p⁹ annū
simpli:q̄ actio vtilis^p ē:etiā si
q̄s vnā rē:l3 minimā rapuērit
Quadruplū aūt nō totū pe
na ē:⁊ extra^q penā rei persecu
tio:sicut i actiōe furti manife
sti diximꝰ^r:sed in q̄druplo in-
est rei psecutio:vt pena tripli
sit:siue ɔphēdat raptor^s i ipo
delicto:siue nō:Ridiculū^t eni
ē leuioris cōditiōis eē eū q̄ vi
rapit q̄ q̄^v clā amouet. Quia^x
tn̄ ita cōpetit hec actio si do-
lo malo q̄sq3 rapuerit:nā qui
aliq̄ errore duct⁹ suā rē eē ex-
istimās ⁊ iprudēs iuris eo aīo
rapuerit q̄i dn̄o liceat:etiā p
vim rē suā auferre a possessori
b⁹ absolui^y d3:cui.s.couenies
est nec furti teneri eū q̄ eodē ĥ
aīo rapuit. Sz^z nedū talia ex-
cogitent iueniat^a via p quam
raptores ipune suā exerceant
auariciā:meli⁹ diualib⁹ ɔstitu
tionib⁹^b p hac pte ꝓspectū est

vt nemini liceat vi rape:se rez
mobilē:vel se mouētē:l3 suaz
eandē rem existimet:ĥ si q̄s ɔ̄
statuta pncipū fecerit:rei q̄dē
sue dn̄io cadere:sin aūt aliena
sit:post restitutionē ei⁹ etiam
extimationē eiusdē rei ꝓstare
Qđ nō solū i mobilib⁹ rebus
q̄ rapi possūt ɔstitutiōes obti
nere cēsuerūt:sed etiā i inuasio
nib⁹:q̄ circa res soli^c fiūt:vt ex
hac cā ab oi rapina hoīes se
abstineāt. Sane^d in hac acti
one nō vtiq3 expectat rē in^e bo
nis actoris eē.nā siue in bonis
sit:siue nō sit:si tn̄ ex^f bonis sit
locū hec actio^g habebit. Qua
re siue cōmodata siue locata:
siue etiā pignorata:siue depo
sita sit res apud ticiū:sic vt in
tersit ei⁹:eā rē p vim nō aufer
ri veluti si in re deposita cul-
pam q̄3 ꝓmisit:siue bona fide
possideat:siue vsūfructū in ea
q̄s habeat:vl qđ aliud ius.vt
intersit ei⁹ nō rapi:dicēdū est
ei cōpetere hāc^h actionē^i:non
vt dn̄ium^k accipiat:ĥ illud so
lū qđ ex bonis ei⁹ qui rapinā
passus est:id est qđ ex suba ei⁹
ablatū eē ꝓponat. Et genera
liter dicēdū est ex quib⁹ causis
furti actio cōpetit in re clā fa
cta:ex hisdez causis oēs habe
re hāc actionem.

De^a lege aquilia.

Damni^l iniurie actio cō
stituit p legē aquiliā
Cuius primo^m capite
cautū est:vt si q̄s hominē alie
nū^n alienāue q̄drupedē q̄ pecu
dū nūero sit:iniuria^o occidērit
quāti ea res i^p eo ā̄no plurimi^q
fuerit tantū dn̄o^r dare dānet.
Qđ^s aūt nō ꝓcise de q̄dru-
pede:sed de ea tm̄ que pecudū
numero ē cauet:eo ptinet:vt

t Ridiculū.he
ne dixi siue non
rediculū eēt ⁊c.
v Qui clam.
nā raptori qua-
druplū.hic autē
sc3 fur nō mani
festus.in duplū
tm̄ vel triplum
cū re.sed qui pa
lā furat.certū ē
in plus teneri q̄3
raptorē.cū i q̄n
tuplū cum re te
neat.
x Quia tamē.
istud q2 videtur
supfluere.vl po
ne q2 p sed.aliij
ita tamen.⁊ tūc
est planior.
y Absolui d3.
s.ab actione vi
bo.rap.iudicis
snīa.vt quidam
dicūt.vel ipo iu
re ſm Azo.ar.
ff.de pub.⁊ vec.
l.cōmissa.
z Sed nedu3.
p tn̄ ſm q̄sdaz.
vel pone ꝓpric.
a Inueniat.
sic.ĩ.ti.j.§.vn-
de illud.
b Cōstitutiōi
bus.vt.C.vnde
vi.si quis in tā-
ta3 ⁊ aliis seq̄ē
tib⁹ vsq3 in fi.ti.
sed hic ɔsequit
tm̄ tenorē illius
legis.si q̄s in tā
ta3.sup qua ma
teria longū esset
hic dicere.cum
ples q̄ōnes ibi
notent sup di-
cta lege.
c Soli.ꝓpric.
q̄nq3 tn̄ iprope
vt.C.de actio.
emp.l.ij.sed rei
mobilis dicitur
occupatio.licet
etiā q̄nq3 imo-
bilia dicant oc
cupari.vt.C.de
rei ven.l.domū.
d Sane.actio
ne.s.vi bo.rap.
e In bonis.i.
i dominio.vt.ff.
de acq.re.do.l.
rez in bo.⁊.l.sta
tuas.⁊.ff.de v.
sig.l.bonoꝝ ap-
pellatio.vel si ēt
bona fide possi-
deant.idem est.
f Si ex bōis.vt aliqđ ius habeat.vt stati p exēpla ꝓbat.
g Hec actio.videlicet vi bo.rap.
h Deposita.ꝓmissa custodia a depositario vt.ĩ.ti.j.§.
pe.vel etiā cōmisit culpam.vt sequit.vel etiā si preciuꝫ
acceperit depositionis.non tamē quasi mercede.vt.ff.c.

l.ij.§.diceret aliquis.alioq̄n esset locatio.vt.s.mā.l§.fi.
i Dominiū.i.dominij extimationē.vt.ff.qd me.ca.l.si mulier.§.qui possessionē.ꝛ.ff.vti pos.l.pe.§.fi.
k Hac actionē facit.ff.vi bo.rap.l.ij.§.ꝛ generaliter.
De lege aquilia.post maleficiū rapine.sequit̄ ꝛ de dāno qd p legē aquiliā punit̄.

d Damni iniurie actio.i. actio legis aq̄lie q̄ cōpetit p dāno dato.i. destructione alicuius rei factā.nam sic dicit̄ damnū diminutio patrimonij.vt.ff.d dam.infe.l.iij.si autē rē alterius surriperes.lꝫ videaris dānū inferre.tn̄ nō īferis tale qd p hūc ti.tenearis sed acti.furti.vt ff.e.l.si seru⁹ seruū.§.si oliuam.ꝛ.§.si siluā.
m Primo capite.habebat.n.hec tria capita.siue capitula.ꝛ de primo di.hic secūdū aūt non ē i vsu.de tertio di.j.e.§.caput secūdū.ꝛ.§.capite tercio.ꝛ.ff.e.l.ij.Accur.
n Iniuria.i.nō iure.vt.j.e.§.iniuria.
o Occiderit.nota occiderit.nā si alio modo leserit.ex tcio capite agit̄.vt.j.e.§.capite tercio.
p In eo āno.s.preterito.
q Plurimi.habita extimatiōe nō affectiōe singulo℞.s cōi extimatiōe.vt.ff.e.si seruū meuꝫ.
r Dño.vt.ff.e.l.itē mela.§.legis.vel q̄si dño.vt fructuario.vl aliū qui habꝫ ius in re.vt.ff.e.item mela.§.fi.ꝛ.l.se.
s Eo aūt.pascēdi facit.ff.de le.iij.l.legat̄ seruis.§.pecorib⁹.
t Iniuria.facit.ff.e.sed ꝛ si quecūqꝫ.§.iniuriā.

neqꝫ de feris bestijs:neqꝫ de canib⁹ cautū eē intelligam⁹:sed de his tm̄ q̄ ꝓprie pasci dicunt̄ q̄les sūt eq̄:muli:asini:boues oues:capre.de suib⁹ q̄ꝫ idē placuit:naꝫ ꝛ sues pecudū appellatiōe cōtinent̄:q2 ꝛ hi gregatim pascunt̄.Sic deniqꝫ ꝛ homer⁹ in odissa ait:sic eli⁹ marcian⁹ i suis institutiōibus refert (grecū).Iniuria^t āt occidere intelligit̄:qui nullo iure occidit:Itaqꝫ qui latronē^v insidiatorē occiderit:non tenet̄ vtiqꝫ si alit̄ periculū effugē nō pōt.Ac ne is quideꝫ hac lege tenet̄:q̄ casu occidit:si modo culpa ei⁹ nulla inueniat̄.Naꝫ alioq̄n^x nō^y min⁹ ex dolo q̄ ex culpa quisqꝫ hac lege tenetur.Itaqꝫ si q̄s dū iaculis ludit vel exercitat̄ trāseuntē seruuꝫ tuum trāsiecerit distinguit̄^z.Nā si id a milite i cāpo quo solitū ē exercitari admissum ē nulla^a culpa eius intelligit̄:si ali⁹ tale q̄d admiseit:culpe re⁹^b est.Idē iuris ē de milite:si in alio loco q̄ qui ad exercitādū militib⁹ destinat⁹ ē:id admiserit.Itē^c si putator ex arbore deiecto ramo seruū tuū trāseuntē occiderit:si ꝓpe viā publicā aut vicinalē id factū est neqꝫ p̄clamauit^d vt casus euitari possit:culpe reus ē.Sꝫ si p̄clamauit nec ille curauit p̄cauere extra culpā ē putator.Aque extra culpā eē itelligit̄ si seorsū a via forte:vel in medio fundo cedebat:lꝫ nō p̄clamauit:q2 eo loco nulli extraneo ius fuerat vsandi.Preterea si medic⁹ qui seruū tuuꝫ secuit:dereliq̄t curationem:ꝛ ob id mortu⁹ fuerit seru⁹ culpe re⁹ ē.Imperitia^e q̄ꝫ culpe

v Latronē.s.diurnū.vt tamen clamet.ꝛ si se defendat.sed furem etiā si se nō defendat.vt hic subijcit.ꝛ.ff.e.l.iiij.
x Alioquin.si culpa interuenerit.
y Non minus.i.non plus ex dolo q̄ ex culpa.cū etiā leuissima culpa in hac actione veniat.vt.ff.e.l.in lege.Uel proprie lege:ꝛ converte litterā non minus ꝛc.i.non min⁹ ex culpa q̄ ex dolo.sic ꝛ alās.ff.de pac.l.iurgen.§.pactorum.ꝛ.C.de secū.nup.l.cū apertissime.ꝛ.ff.de pigno.paulus.§.domus.ꝛ est figura hyperbetan.sm̄ Jo.
z Distinguit̄.vtrū cōmiserit dolo vel culpa vel non.
a Nulla culpa.nisi data opera factū est.vt.ff.e.l.iteꝫ si obstetrix.in fi.ꝛ.l.nam.Ac.
b Culpe reus est.q2 hoc non est ei deputatū.ar.in aut.vt bi q̄ ob.pc.ba.res mi.§.fin vo tacuit coll.vj.ꝛ.ff.e.idem iure in fi.

annumerat̄:veluti si medicus ió seruū tuū occiderit q̄ male eū secuerit:aut p̄perā ei medicamenta dederit.Impetu q̄ꝫ mularū:q̄s mulio ꝓpter impericiā retinere nō potuit:si seruus tu⁹ oppssus fuerit:culpe re⁹ est mulio.Sꝫ ꝛ si ꝓpt infirmitatē^f eas retinere nō potuerit:cū ali⁹ firmior eas retinere potuisset:eque culpe tenet̄.Eadeꝫ placuerūt de eo q̄ꝫ qui cū equo veheret̄^g impetum ei⁹ aut propter infirmitatē aut propter impericiā suā retinere nō potuerit.His āt verbis legis quāti^h id i eo anno plurimi fuerit illa sn̄ia exprimit̄:vt si q̄s hominē tuuꝫ q̄ hodie claudus.aut mancus aut luscus erit occiderit:qui i eo anno iteger:aut p̄ciosus fuerit nō tanti teneat̄ quāti hodie erit:sꝫ quāti i eo anno plurimi fuerit.Qua rōne creditū ē penalē eē hui⁹ legis actionē:q2 nō solū tanti q̄sqꝫ obligat̄ quātū dāni dedeit:sꝫ aliq̄n lōge pluris.Ideoqꝫ cōstat^i in herede eā actionē nō trāsire:q̄ trāsitura fuisset:si vltra dānum nūq̄ lis extimaret̄^k.Illud^l nō ex verbis legis:sꝫ ex int̄pretatiōe placuit:nō solū p̄empti corporis extimationē habendā eē sm̄ ea q̄ diximus:sꝫ eo ampli⁹ q̄cq̄d p̄terea pempto corpore dāni nobis illatū fuerit veluti si seruū tuū heredē ab aliquo institutū:antea q̄s occiderit:q̄ is iussu tuo hereditatē adierit:nā^m hereditatis q̄ꝫ amisse rōnem esse habēdā constat.Itē si ex pari mularum vnam:vel ex quadrigis equoruꝫ vnum quis occiderit vel^n ex comedis vnus seru⁹ oc

c Itē si putator.i.qui putat vites i arboribus positas vt in quibusdā terris sunt.vel etiam ipsas arbores.naꝫ ꝛ arbores putant̄.
d Proclamauit.nisi forte dolo.vt ff.e.l.si putator.
e Imperitia.facit.ff.de re.iur.l.imperitia.ꝛ.ff.loca.l.si quis fūdū.§.celsus.ꝛ.§.si quis vitulas.ꝛ.ff.d suspe.tuto.l.tutor quoqꝫ §.fi.
f Infirmitatem.nō eniꝫ debet infirmitatē suam in alterius lesioneꝫ cōuertere.vt.ff.e.idē iuris.Ac.
g Ueheret̄.puta in veredo vel vehiculo.vel etiaꝫ ipso equo.
h His aūt.quanti.in eo anno materialiter hec verba ponūt̄.ꝛ habes ea s.e.in prin.
i Constat in heredem.nisi ex dāno locupletior factus est.vt.ff.e.in dene raci⁹.§.hanc actionem.Accur.
k Extimaretur.opponit̄ de eo q̄ hodie plurimi fuerit sꝫ olim ꝛ occisus ē ab aliquo.nā non videt̄ in hoc casu eē penalis h̄ actio.ergo videt̄ transire debere in hoc casu ad heredes.Sꝫ non sequit̄.licꝫ enī reperiat̄ in hoc casu q̄ nō sit penalis tamen nō est apta nata vt trāsire debeat.vt in h̄ exēplo aliq̄s nō videt̄ vl nō ridet:tamē aptus est ridere vel videre.vt ar.ff.de aqua quot.ꝛ esti.l.j.§.quotidiana.ꝛ.ff.de flu.l.j.§.inter flumina.
l Illud.ea que diximus.per totū hunc titulū.
m Nam hereditatis.in lege enim aquilia damnū consequimur ꝛ amisisse dicimur.quod aut consequi potuimus.aut erogare cogimur.vt.ff.e.l.proinde.si seruum occidisti.ꝛ.l.si seruum meum.
n Uel ex comedis.quia cantabant de comedia.ꝛ vn⁹ sine

altero dicere nesciebat. Accursius.
o Qui supsunt. facit ar. contra. ff. de act. emp. si sterilis. §. cū. p venditorē. 7 de peri. 7 cōmo. rei ven. l. fi.
p Liber. damnū. s. quāti fuerit in anno retro. vt. s. e. i pn.
q Capitalis criminis. s. legis cornel. de sic. vt. ff. e. l. inde ne

item si obstetrix. §. si quis hominē.
f Sed si quis. non difficulter. imo facile. vt. ff. e. q actiōe §. penul. Aquilia. i. directa actōe legis aquilie.
g Sed si nō corpe. in factū actione. i. subsidiaria. que in danis dat. q lege aqlia nō cōphendunt. vt. ff. e. si seruū.

cisus fuerit: nō soluz occisi fit extimatio: sz eo amplius id qd cōputat: quāti depciati sunt q supsunt. Liberū autē ē ei cui seru occisus fuerit: 7 ex priuato iudicio legis aquilie dānū psequi: 7 capitalis criminis eū reū face. Caput sz legis aqlie in vsu nō ē. Capite tercio de oī cetō dāno cauetur. Itaqz si qs seruū vel eaz qdrupedē q pecudū numero ē vulnerauerit: siue eā qdrupedē q pecudū nūero nō ē: veluti canē aut feraz bestiā vulnerauerit: aut occiderit: h capite actio cōstituit. In ceteris qz oībus aīalibus: itē in oībus rebus q aīa carent: damnū iniuria datū: hac parte vindicat. Si quid eni vstuz aut ruptū: aut fractū fuerit: actio ex hoc capite cōstituit: quāqz poterit sola rupti appellatio in omnes istas causas sufficere: Ruptū eni intelligit: qd quoqz modo corruptū ē. Unde nō solū vsta aut fracta sed etiā cisa 7 collisa 7 effusa 7 quoqz mō pempta atqz deteriora facta: hoc verbo cōtinet. Deniqz responsuz ē: si qs in alienū vinū aut oleū id imiserit quo naturalis bonitas vini aut olei corrūperetur: ex hac parte legis eū teneri. Illud palā ē: sicut ex primo capite ita demū quisqz tenet si dolo aut culpa eius homo aut qdrupes occisus occisaue fuerit: ita ex hoc capite de dolo aut culpa de cetero dāno queqz teneri. Ex hoc tñ capite nō quāti ex eo anno: sz quāti in diebus trigīta primis res fuerit obligat is q dānū dederit: At nec plurimi qdē vbuz adijcit. Sz sabino recte placuit: pinde habendā extimationē: ac si etiā hac parte plurimi vbū adiectū fuisset. Nā plebē romanā q aquilio tribuno interrogante hanc legē tulit cōtentā fuisse q prima pte eo verbo vsa ē. Ceterū placuit: ita demum directā ex hac lege actionē esse: si quis pcipue corpe suo dānū dederit Ideoqz in euz qui alio modo damnū dederit: vtiles actiōes dari solēt. Ueluti si qs hoiez alienū aut pecus ita incluserit: vt fame necaret aut iumētū ita vehement egerit vt rūperet: aut pecus in tātū exagitauerit: vt pcipitaret: aut si qs alieno seruo psuaserit: vt i arborē ascenderet: vel in puteū descenderet: 7 is ascendēdo vel descendendo aut mortuus fuerit aut aliqua parte corporis lesus: vtilis in eū actio datur Sed si quis alienū seruum de ponte aut de ripa in flumē deiecerit: 7 is suffocatus fuerit eo q piecit: corpore suo damnū dedisse non difficulter intelligi pōt: ideoqz ipsa lege aqlia tenet Sed si nō corpore damnū fuerit datū: neqz corpus lesum fuerit: sed alio modo alicui damnū contigerit: cum non sufficiat: neqz directa neqz vtilis legis aqlie actio. placuit eū qui obnoxius fuerit in factū actiōe teneri. Ueluti si quis misericordia ductus alienū seruū cōpeditū soluerit: vt fugeret.

De iniurijs. Rubrica.

G Eneraliter iniuria dicit omne qd nō iure fit: Specialiter alis cōtumelia que a contēnendo dicta ē: quā greci appellant. Alis culpa quam greci dicūt: sicut in lege

racius. §. si dolo. naz 7 p vno occiso ca lege agit. vt pro libero. vt. ff. ad le. cor. d sic. l. j. §. j. de nec tñ agit vna nō potāt agi reliqua. vt. ff. de publi. iudi. l. iiij. 7. ff. vi bo. ra. l. ij. §. j. sed pacto vno aget reliquo. vt. C. qñ ciui. actio pre cri. l. j.
r Capite. damno qd. s. nō cōtinet in pmo capite. vt. s. e. in prin.
s Rupti. qd verbū est legis tercij capitis.
t Sufficere. s nō est nouū vt spāliter qbusdā enumerat generalit subijciat verbū i quo singula cōplectāt. vt. ff. e. si serus seruū. §. inquit lex.
v Illud. aut culpa. etiā leuissima. vt. ff. e. l. in lege aqlia. alis nō. vt. s. e. co. §. iniuria.
x Ex hoc. s. tercio qd ē loco secūdi.
y Dāno. i. dāno dato. in ceteris rebus.
z Trigita. s qre minus spaciū in tercio capite qz in primo apponit. R. qz in h grauius delinqt. 7 iō grauius punit. vt. ff. d of. p. l. diuus
a At nec. verbuz adijcit. i. nō est positū in h tercio capite.
b Romanā. qz est plebiscitū. quod ē veruz. vt. ff. e. l. j. 7 s. de iure na. §. plebiscitū.
c Prima parte. q eni i pfationibus dicunt. in ōctibus repetita eē credūt vt. ff. de ver. obli. l. ticia. §. idē respōdeo. 7. l. qui sic. 7 ff. de condi. insti. l. cū seru. 7. ff. d acti. emp. l. si venditor hois. 7. ff. de cōtra. emp. qui fūdū. 7 d le. iij. l. i repet ēdis. 7 de cōdi. 7 demō. l. diui. 7. l. liberti. 7. ff. de le. ij. l. lucius. 7. ff. de fun. instru. 7 instru. le. l. iij. 7. l. seie. §. caio. 7. ff. d pac. do. cū pat. Sed ar. cōtraria sūt. ff. de an. le. l. seio. 7. ff. de fide i cō. li. l. fi. §. fi. 7. ff. de here. insti. l. sabinus. sm Jo.
d Ceterū placuit. mortuus fuerit. qz qui occasionem damni dat. dānū dedisse videt. vt. ff. e. l. q occidit. §. i hac qz actiōe
e Actio dat. s. legis aquil. 7 nihilominus in factū. vt. ff. co. l.

§. fi. 7 videt hec eē ptoria. vt. ff. de pscrip. ver. l. qz actionū.
h Si quis misericordia. sed si nō ductus misericordia dat furti vt. ff. de dolo. l. 7 elegant. §. idem labeo.
i Cōpeditum. cīrcūi dolo pprimū. vt. ff. d posi. l. si hoiez. j. Rñ.
k Ut fugeret. hic nota q qñqz dānū dat a corpore in corpus. 7 tūc locū habet actio legis aqlie directa. Qñqz a nō corpe i corpus vt pxp multa exempla. s. pri. §. Qñqz ecōtrario de corpe i nō corpus. vt si anulū excussi. vt in aquā caderet. vt ff. e. si seruus seruū. §. si quis de manu. 7 in his duobus casibus habet locuz vtilis actio legis aquilie. 7 nihilominus in factū sm Jo. vt. ff. e. l. queadmodū. §. magistratus. alis municipales. cū vtroqz casu. vtrāqz reperiā dari sm Jo. vt. ff. vi bo. rap. l. ij. §. si publicanus. Qñqz a nō corpe in nō corpus. 7 tūc subsidiaria in factū cōpetit. vt. ff. e. si seruū. §. fi. de q actione in factū quot habet naturas. dic vt. ff. de pscrip. ver. in rubrica. 7 vt dixi in mus. j. de inter. §. fi.
l De iniurijs. post alia priuata delicta. 7 de iniurijs ponit. qd priuatū est delictū. s. nō publicū. nec eni cuilibet cōpetit. s iniuriato tñ.

m G Eneraliter. facit. ff. co. l. j.
n Iniusticia. iniquitatē comittit iudex qñ cōtra equitatē pnūciat. Iniusticiā qñ contra strictū ius. Iniquitatē 7 iniusticiā. qñ contra vtrūqz pnūciauit.
o Accepisse dicit. s. ille q quē est iudicatū. vel dic accepisse. i. fecisse iudicē. sic. ff. de dam. infe. proculus.

p Iniuria. hic psequit p ut hoc titulo accipit.
q Conuiciū. qi cōuociū. cū in vnū plures voces pferūt vt. ff. e. item apud labeonem. §. cōuiciū.
r Quasi debitoris. cū nō eēt. vt hic. et ff. e. l. si iniurie.
s Qui intelligebat. ex affectu eni fit iniuria. vt. ff. e. l. iii.

§. i. et ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. ii. et 3. de his qui sūt sui vel alie. iur. §. si. que sunt contra.
g Per liberos. i. filios.
h Atrocius. q equum sit.
i Et quod aperte. repete et cū id cōmissum fuerit quod de.

Sed qd si erat vere debitor. adhuc videt idem cū nihil adeo durum est. q familiarez pompam ostendi. et paupertatis detegi vilitatē sit est. vt. C. qn et quibꝰ debet quarta ps ex bo. de. l. ii. §. i. Sed dico 3. in sequēti casu. si iure cū puocaui vel meū debitorē appellaui. cū esset. vt ar. ff. e. cum qui. in prin.
t Fieret. nisi nocens erat. nā peccata nocentiū nota esse expedit. vt. ff. e. cū qui in prin.
v Matrēfa. matresfamilias dicimꝰ q est note autoritatis. et honeste vite in domo sua. vt. ff. de lib. exhi. l. iii. §. si. et ff. d his q sunt sui vel alie. iuris. l. nā ciuiū.
x Pretextatū. ptexta genꝰ ē vestis qua nobiliores ciues romani solebant vei. vnde si alius q cui pmissū erat dferre deferebat in alicuiꝰ persone certe ignominiā. iniuriarū tenebat illi quem insectabatur. sic pleruq3 fit. s3 attentare est blando sermone pudiciciā alicuius impetere. v. ff. e. itez apud labeonem. §. aliud.
z Cuius. i. alicuius.
a Plurimis modis. qui notant. ff. e. per totū. et C. e. p totū.
b Patit in potestate habet. si ille qui iniuriat scit eos esse in pāte. l3 ignoret in cuius ptāte. alioqn nō. sicut marito. si mulierē viduā credat. vt. ff. e. l. cuz qui nocentē. §. si. Accursius.
c Per vxorem. vel sponsam. vt. ff. e. item apud. §. sponsum quoq3. Accursius.
d Itaq3. sed etiā patris. licet in potestate non esset. vt ff. e. l. i. §. item. Accursius.
e Cuius. scilicet femine.
f Seruis. nulla iniuria. qtum ad hoc vt agant. s. inspecto iure ciuili. sed inspecto iure naturali sic. vt. ff. e. cuz q.

aquilia dānū iiuria[p] datū accipit. Alias iniqtas et iniusticia quā greci vocant. Cū enī pretor vel iudex nō iure contra quē pnūciat. iniuriā accepisse dicit. Iniuria aūt cōmittit: non solū cū qs pugno pulsatus: aut fustibꝰ cesus: vel etiā verberatꝰ fuerit. sed etiā si cui conuiciū[q] factū fuerit: siue cuiꝰ bona quasi[r] debitoris: qui nihil deberet possessa fuerint: ab eo qui intelligebat[s] nihil eū sibi debere: vel si quis ad infamiā alicuiꝰ libellū aut carmē scripserit: cōposuerit: ediderit doloue malo fecerit q qd eoz fieret[t]: siue qs matrēfamilias[v]: aut ptextatū[x] ptextatamue affectatꝰ[y] fuerit: siue cuiꝰ[z] pudicicia attētata eē dicetur: et deniq3 aliis plurimis[a] modis admitti iniuriā manifestū est. Patit[b] aūt qs iniuriā: nō solū p semetipsum: sed etiā per liberos suos: quos in ptāte h3. Item p[c] vxorē suā: id enī magis puluit. Itaq3[d] si filie alicuiꝰ: que ticio nupta est iniuriā feceris: nō solū filie nomine tecū iniuriaz agi pōt: s3 etiā patris quoq3 et mariti noīne. Cōtra aūt: si viro iniuria facta sit: vxor iniuriarū agere nō pōt. Defendi enī vxores a viris: non viros ab vxoribus equū est: S3 et socer nurus nomine: cuiꝰ[e] vir in ptāte est: iniuriarū agere pōt. Seruis[f] aūt ipsis quidē nulla iniuria fieri intelligit: sed dn̄o p eos fieri videt: Non tamē iisdem modis quibꝰ etiaz p liberos[g] et vxores. Sed ita cū qd atrocius[h] cōmissū fuerit: et qd aperte[i] ad cōtumeliā dn̄i[k] respicit Veluti si qs suū alienū atrociter verberauerit: et in hūc[l] casū actio proponit. At si quis seruo cōuiciuz fecerit: vel pugno eū percusserit: nulla i eū actio dn̄o cōpetit. Si communi seruo iniuria facta sit: equū est: nō pro ea parte. qua dominꝰ[m] quisq3 est extimationē iniurie fieri: sed[n] ex dn̄orum persona: quia ipsis fit iniuria. Quod si vsusfructus in seruo ticii est proprietas meum est: magis[o] meo[p] iniuria fieri intelligitur. Sed si libero homini: q tibi bona fide seruit: iniuria facta sit: nulla tibi actio dabit: sed suo nomine is experiri poterit: nisi in cōtumeliā tuam pulsatus sit: tūc enī competit et[q] tibi iniuriarū actio. Idez ergo et in seruo alieno bona fide tibi seruiēte: vt tociens admittat iniuriarū actio: quotiens in tuā contumeliā[r] iniuria ei facta sit. Pena aūt iniuriaruz ex lege duodecim tabularū: propter mēbrū[s] quidez[t] ruptum talio[v] erat: ppter os vo fractum numarie pene erāt cōstitute: qi i magna[x] veterū paupertate. Sed postea ptores pmittebāt ipsis: q iniuriā passi sūt eā extimare: vt iudex vel tāti cōdēnet: qnti iniuriā passus extimauerit[y]: vel minoris prout ei visum fuerit. S3 pena[z] quidez iniurie q ex lege. xii. tabu: introducta ē: in desuetudinē abiit: quā aūt ptores introduxerūt: que etiā honoraria appellat: i iudiciis frequētat. Nā sm graduz dignitatis: viteq3 honestatem

Si aūt nō i dn̄i cōtumeliā. s serui tn̄ tamen adhuc non debet multa relinqui a pretore. vt. ff. eo. itez apud labeonē. §. si quis sic fecit.
k Dn̄i respicit. his duobꝰ casibus dn̄o dat actio. hoc est siue ad eiꝰ cōtumeliā fiat iniuria. siue seruus atrocit vberet. et tūc dn̄s aget propter iniuriā seruo factā. nō tamen serui nomie quasi seruo cōpetat actio. sed in primo casu suo nomine pro iniuria. s. sibi cōmissa.
l Hunc casū. nō solū in superiori casu. qn ad cōtumeliam dn̄i facta ē iniuria.
m Si cōi dn̄s. i. mo p parte dn̄ii. vt. ff. e. l. sed non eē 3. So. nō cōtradicit si recte intelligatur. nā quilib3 agit rōne dimidie. vt si duo sunt. vnus nobilis alius ignobilis. si seruus eēt totus nobilis. ageret iniuriaz in. xx. nūc ergo aget i. x. ignobilis aūt ageret in dece. si esset totꝰ seruus suus. nūc ergo agit. i quinq3. et ita quilibet pro parte sua et rō dignitatis habet. Ubi ibi erāt pares p omnia domini.
n Sed ex dominoz. q. d. nō ex serui persona.
o Me si. magz. q ticio.
p Meuo. nisi ad cōtumeliā vsufructuarii facta sit. vt ff. e. l. item. §. si vsufructū. et §. itē si liberum.

q Sed si libero. in ctumeliā. nec minꝰ ipse iniuriaz aget
r Et tibi. non solū ei.
s Pena aūt. mēbrū. puta manū vel pedē.
t Quidē ruptum. i. detruncatū.
v Talio. i. similitudo. vt mēbrū p mēbro.
x Magna. h ē rō. non ad primū. s ad illud quod erat pena talionis. Accursius.
y Extimauerit. p sacrm ta ratione iudicis.
z Sed pena. honoraria. facit. 3. de iure. na. gen. §. ponebat. Accursius.

crescit aut minuit᷑ extimatio[a] iniurie. Qui gradus cōdēnationis: et in seruili ꝑsona non imerito seruat᷑: vt aliud in seruo actore[b]: aliud i medij act⁹ hoīe[b] aliud in vilissimo vel cōpedito[c] ius extimatiōis constituat᷑. Sed et lex cornelia[d] de iiurijs loquit᷑: et iiuriaꝝ actionē introduxit[e]. Que cōpetit ob eā rē q̄ se pulsatū[f] q̄s verberatūue[g]: vel domū suā vi itroitā eē dicat. Domū[h] aūt accipimus siue in ꝓpria domo q̄s habitet: siue in cōducta vel gratis: siue hospicio receptus sit. Atrox[i] iniuria extimat᷑: vel ex[k] facto: veluti si q̄s ab aliq̄ vulnerat⁹ sit: vel fustib⁹ cesus. Vel ex loco veluti si cui i theatro vl' in foro: vel in ꝯspectu p̄toris iiuria facta sit. Vel ex ꝑsona: veluti si magistrat⁹ iniuriā passus fuerit: vel si senatori ab humili[l] ꝑsona iiuria facta sit: aut parēti patroōqꝫ fiat a liberis[m] vl' libertis. Aliť enī senatoris et parētis patroniqꝫ: aliť extranei et humilis ꝑsone iiuria extimat᷑. Nōnūq̄[n] et locus vulneris atrocē iniuriā faciat: veluti si i oculo q̄s ꝑcussus fuerit. Parui autē refert: vtrū patrifamilias an filiofa[o]. talis iiuria facta sit. nā et hec atrox iniuria extimatur In sūma sciendū est de oi iniuria eū q̄ passus ē posse vl' criminaliť agere[p] vel ciuiliť: et si q̄dez ciuiliť agat᷑ extimatiōe facta s'm q̄ dictū ē[q]: pena[r] reo imponit᷑. Sin aūt criminaliť officio iudicis extraordiaria[s] pena reo irrogatur. Hoc videlicet obseruando: quod zenoniana cōstitutio[t] introduxit: vt viri illustres[v] q̄qꝫ supra eos sūt. et per ꝓcuratores possint actionē[x] iniuriarū criminaliter: vel ꝑsequi: vel suscipere. s'm eius tenorē: qui ex ipsa manifestius apparet.[y] Nō solum aūt is iniuriarū tenet᷑ qui fecit iniuriaꝫ. hoc est qui percussit. verum ille quoqꝫ tenebit᷑: qui dolo fecit idest qui curauit vt cui⁹[z] mala pugno ꝑcuteretur.[a] Hec actio dissimulatōne[b] aboletur: et ideo si quis iniuriaꝫ dereliquerit hoc est statim passus: ad animum suū nō[c] reuocauerit: postea ex penitētia remissam iniuriam nō poterit recolere.

De obligatōibus[d] que ex q̄si delicto nascuntur.

SI iudex[e] litē[f] suā fecerit[g] nō ꝓprie ex maleficio obligatus vr̄. ħ q̄r neqꝫ ex maleficio: neqꝫ ex ꝯtractu[h] obligatus ē: et vtiqꝫ peccasse aliquid intelligit᷑: licet ꝑ impru

a Extimatio. ꝓposita actione iniuriarū p̄toria q̄ anno continuo tollit᷑. vt. C. e. l. si nō cōuicij. nisi in casu vbi anno vtili dat᷑. vt. ff. qđ me. cā. l. si cū excep. §. post annū.
b Actore. id est castaldo.
b Hoīe. q̄ mediastinus dī. vt. ff. nau. cau. sta. l. j. §. ij.
c Vel cōpedito. i. in eo seruo q̄ nullā affert aliā vtilitatē. sꝫ tm̄ ligat⁹ stat
d Sed et lex cornelia. ideo sic dicta q̄r corneli⁹ silla p̄rius eā fecit. vt. ff. de accusa. l. hos accusare. in fi. legis.
e Introduxit. s. dicta lex cor. i. qua actiōe condēnatio fit extiatione iudicis iuriur. in litem vt. ff. e. cōstitutionib⁹. Sꝫ nunq̄d in his casib⁹ qui tres sūt ex lege cor. ē ꝑpetua h̄ actio. Dicūt quidā. vt mar. q̄ sic. cū oīs actio ex lege descēdēs sit ꝑpetua. vt. j. d perpe. et tē. ac. in prin. Sꝫ Jo. ꝯ. dicit enī sp̄ eā anno ꝯtinuo tolli. vt. C. e. l. si nō ꝯuicij. Et nō q̄ his trib⁹ casib⁹ est ciuilis. alis ē vbiqꝫ p̄toria. cū a p̄tore sit iducta. vt. ff. e. l. p̄tor.
f Pulsatum. sine dolore.
g Verberatū. sꝫ cū dolore. vt. ff. e. l. lex. cor. §. j.
h Domū. facit. ff. de his q̄ deiece. vel eff. l. j. §. habitare
i Atrox. iō atrox iniuria ab alia separat᷑ q̄ sit minor. vt ꝑ hoc magis puniatur. vt. ꝯ. e. §. pena aūt. et facit. ff. e. l. p̄tor edicit. §. at in actione. et. §. fi. et. l. vulneris. et. l. se.
k Ex facto. magis q̄ ex p̄cio rei. vt. ff. de incen. rui. nau. l. pedius. §. j. Accur.
l Humili. q̄ sit humilis. dic vt. C. de inces. nup. l. humilem.
m A liberis. quib⁹ aduersus parētes et patronos agere ꝑmittit᷑. si sit atrox iniuria facta eis a parētibus et patronis. vt. ff. e. l. p̄tor edic. §. ꝓterea. puta in oculo vel in ore. vt. ff. e. l. p̄tor. §. fi. et. l. se.
n Nonnūq̄. sed aliqn̄. et sic due negationes faciunt vnam affirmationē. Accursius.
o Filiofa. nisi q̄r facta iniuria filio. due actiones nascunt᷑. et vtriusqꝫ exercitiū cōpetit patri. vt. ff. e. si hmōi. §. filiofa. et l. pat. s facta iniuria pr̄i. nō iō filius aget.
p In sūma agere. et tollit᷑ vnū iudiciū ꝑ aliud. cū vtrūqꝫ sit ꝓditū ad vindictā. vt. ff. e. p̄tor. §. j. et. l. qđ senatus. secus si alterū esset de re familiari. vt. C. q̄n ci. act. cri. p̄. l. j. et ideo si de iniuria atroci actū ē iniuriarū. nihilomin⁹ pōt agi le. aq̄l. ad dānū. et ꝯ. nec enī in actione iniuriarū agit᷑ ad damnuꝫ. vt ad dānū. s vt ad cōtumeliā. vt. ff. e. l. itē labeonē. §. si q̄s verberato.
q Vt dictū ē. vt. ꝯ. e. §. pena. in fine. §.
r Pena pecuniaria. s. actori danda.
s Extraordinaria. s. capit᷑ vel status. put iudici sedeat. vl' pecuniaria interēda fisco non actori. vt. ff. e. l. fi.
t Constitutio. vt. C. e. l. fi.

v Illustres. hi sunt q̄ tm̄ nomine illustres sunt. et non dignitate. Illi aūt sūt supra eos. q̄ dignitatem et administrationē habēt supra quos nemo ē nisi impator. qđ dic vt notaui in aut. vt ab illustri. et q̄ supra eos sūt. coll. v.
x Actionē. vel actiones vel etiā accusationes. et est sp̄ale in accusatiōe. alis ꝯ. vt. ff. de ꝓcu. l. lꝫ. §. ad actionē. et. ff. de pub. iudi. l. pen. §. ad crimē.
y Apparet. dic ergo hic casū ei⁹ legis.
z Nō solū aūt. vt cui⁹. i. alicui⁹.
z Mala. i. maxilla.
a Percuteret᷑. s videt᷑ q̄ ex tali cōsilio nō teneat᷑. vt. ꝯ. de ob. q̄ ex le. nas. §. ope. in fi. §. sꝫ dic vt ibi dixim⁹. Itē ar. ꝯ. ꝯ. man. §. tua tm̄ ibi gr̄a eo ex ꝯsilio rc.
b Hec actio dissimulatione. vt si risi: vel lusi: vel comedi cū eo postea. Itē tollit᷑ etiā nudo pacto ipso iure. vt. ff. de pac. si tibi. §. q̄dā actiones. Sꝫ nunq̄d ē nata et stati facta iuria an ita demū. si dicat ad animū reuoco. qđ vltimū dixit hu⁹. vt dicūt. Sꝫ certe imo ē nata statiꝫ nec enī ex reuocatione ad animuꝫ. vel verbis talib⁹ nascit᷑ hec actio. s ex cōtumelia. vt. ff. d pactis. l. si vn⁹. §. pact⁹. Itē quō aboleret hic nisi esset nata. certe nullo mō. vt ff. de iniust. rup. test. l. nā et si. §. post defectum. et ff. de verbo. obli. l. decem.
c Non reuocauerit. i. aboleuerit. nō enī oportet dicere ad animū reuoco. s sufficit si remaneat iratus et ei nō reconsiliet᷑. Sꝫ q̄d si in vltia volūtate i p̄nia remittit. q̄r coact⁹ morte. et postea ꝯualet. nunq̄d renascit᷑. videt᷑ q̄ sic. vt ar. ꝯ. de dona. §. mortꝫ cā. Itē q̄r coactus remisit. vnde p̄torratū nō hꝫ. ꝯ. ff. qđ me. cā. l. j. Sꝫ ꝯdico q̄r fuit semel extincta. vnde in ꝑpetuū resuscitari nō pōt. vt. ff. de sol. q̄ res. §. areā. Itē p̄sumo q̄ ꝑpetuo voluerit remittē. siue cōualuerit siue nō. nā alis nō poterat hn̄ penitere. p̄sumā ergo cū nō fuisse imemorē sue salut. vt. C. ad le. iul. repe. l. fi. Itē ē ꝯ. ad id qđ dicit. nuda volūtate tolli hāc actionē. ff. de neg. ge. l. pōpo. ibi. nā quō rc. Sed certe ab initio tollit᷑ nuda volūtate. i. simplici. vt vn⁹ tm̄. s si semꝫ ad animū reuocaueris. nō remittit᷑ ꝑ nudā volūtatē. sed ꝑ volūtatē nudaꝫ verbis vel pacto exp̄ssam. sic etiā ipso iure. vt dictum est. per. l. ff. de pac. si tibi. §. quedam.
d De obligatiōib⁹ q̄ ex q̄si delicto nas. q̄r de obligationibus ex maleficio dixit sequit᷑ de his q̄ ex q̄si maleficio sūt.
e Iudex. siue sit p̄familias iudex. siue filiusfa. sed q̄n est filiusfamilias. pr̄ de peculio tenet᷑. in q̄ntuꝫ fuit in peculio. cū filiusfa. litē suā fecit vt ita sint

aboli one in iuria nō

duo sp̄alia. ⁊ qꝛ daẗ de peculio. licꝫ sit quasi maleficiū qđ nō est als. vt. ff. de his q̄ deie. vel effu. l. j. §. si fili⁹. Itē qꝛ inspiciẗ tēp⁹ quo fecit litē suā in cōdēnando. lꝫ als rei iudicate tēp⁹ spectet. vt. ff. de pecu. l. q̄sitū. ⁊ pbanẗ hec. ff. de iudi. l. si filiusfamilias. Pōt dici terciū. qꝛ fili⁹ cōueniẗ de peculio cū pater cōsueuit cōueniri. vt notaẗ in dicta. l. si filiusfamilias.

glo in v̄o litem v arbiter tenea͂ ꝑ quasi maleficio

f Litem suā. i. cōtrouersiā vel litigiū. vt in id teneaẗ ipse. i quo lesit aliquē. ⁊ h̄ q̄n ꝑ imperitiā vt sequiẗ. nam si dolo. tūc non hꝫ hic ti. s ex maleficio teneẗ. ⁊ sit infamis. vt. C. d̄ pena iudi. q̄ ma. iudi. l. fi. Sꝫ nūqđ hec oīa in arbitro locum hn̄t. Dicit Io. q͛ sic. vt. C. de pac. l. si q̄s in ꝯscribēdo. Alij d̄. cū possit pēa peti tm̄. nec s̄nia valeat. vt C. d̄ arbi. l. j. ⁊ l. ij. ⁊ maxime sm̄ noua iura. q̄ loquūẗ cū est iuratū ab arbitro vl̄ a partibus sm̄ q̄ nihil eis erit preter sacr̄m. vt in auẗ. de iudi. §. qꝛ vo. coll. vj. Sed prima s̄nia vera est. nec obstat h̄ auẗ. qꝛ nihil erit ei. i. arbitro p̄ter sacr̄m ⁊c. scilꝫ vt possit cogere ꝑtes suo stare arbitrio. vel eis. i. ꝑtib⁹. nā vocabit alterā ꝑtem ꝑiurā. s ⁊ cōtra arbitruꝫ nihilomin⁹ aget. vt dictū est. ⁊ p actionem in factū. vt. j. e. §. fi.

dentiā. ideo videẗ q̄si ex maleficio teneri: ⁊ inquātū de ea re equū religioni iudicātis videbiẗ: penā sustinebit. Itē[k] is ex cui⁹ cenaculo: vl̄ ꝓprio ipsi⁹ vel cōducto: vel in quo gratis habitabat deiectū: effusūue aliquid est: ita vt alicui noceret: q̄si ex maleficio obligatus intelligiẗ. Ideo aūt nō ꝓprie ex maleficio obligatus itelligiẗ qꝛ plerūqꝫ ob alterius culpā teneẗ: aut serui aut liberi.

Cui similis[l] est is q̄ ea parte q̄ vulgo iter fieri solet: id positū aut suspensuꝫ hꝫ quod pōt si ceciderit[m] alicui nocere: q̄ casu pena[n] decem[o] aureoꝝ constituta est. De eo vo qđ deiectū effusūue est: dupli quanti damnū datū sit: cōstituta est actio. Ob hominē[q] vo liberū occisuꝫ quinquaginta aureorū pena ꝯstituiẗ. Si vo viuat nocitūqꝫ ei eē diceẗ: q̄ntuꝫ ob eam rem equū iudici videtur actio daẗ. Iudex eni cōputare debet mercedes medicis p̄stitas: ceteraqꝫ impēdia: que in curatione facta sunt: preterea operaruꝫ quibus caruit: aut cariturus est: ob id q͛ inutilis est factus. Si filiusfamilias[r] seorsum a patre habitauerit. ⁊ quid ex cenaculo ei⁹ deiectū effusūue sit: siue quid positū suspensumue habuerit cuius casus periculosus est iuliano placuit in patreꝫ nullā[v] esse actionē. sed cum ipso filio agendū esse. Quod ⁊ in filiofamilias iudice obseruanduꝫ est: qui litem suam fecerit[x].

Item[y] exercitor nauis: aut caupone: aut stabuli de dolo aut furto: quod in naui: aut caupona: aut stabulo factuꝫ erit quasi ex maleficio[z] teneri videẗ: si modo ipsius nullum est maleficiū: sed alicuius eoꝝ quoꝝ opera nauem: aut cauponam: aut stabulū exercet. Cum enim: neqꝫ ex maleficio neqꝫ ex contractu[a] sit aduersus eum constituta hic actio ⁊ aliquatenus[b] culpe reus est quod opera maloꝝ hominū vtiẗ: ideo quasi ex maleficio teneri videtur. In his autē casibus[c] in factum actio competit. que[d] heredi quidem daẗ aduersus[e] heredem autem nō cōpetit.

De[f] actionibus. Rubrica.

Superest[g] vt de actionibus loquamur

plures. §. hec aūt actio. ibi sed si libero. ⁊c.
r Factus ē. qđ difficillimū ē extimare futuras operas
t Si filius. seorsū. i. separatus. a patre.
v Nullā esse. etiam de peculio. vt. ff. de his q̄ deie. vel effu. l. j. si filius. Accur.

x Litē suā fecerit. i. si sine p̄re habitauerit. als paẗ de peculio teneẗ. vt. ff. d̄ iudi. si fili⁹. sm̄ Io. Uel dic idē. s. vt teneaẗ ipse fili⁹. habiteẗ vel nō habitet cum patre. filio vo cōdēnato. ⁊ in patrē daẗ de peculio. cū videaẗ quasi contrahi cū filio vt de noxa. act. l. ⁊ si cōdēnatus. ⁊. ff. d̄ pecu. l. iij. §. idem scribit.
y Itē exercitor. quis sit dic vt. j. qđ cū eo. §. ij.
z Ex maleficio. i. actione in factū in duplū. vt. ff. nau. ca. sta. l. fi. ⁊. ff. fur. aduer. nau. ca. sta. l. j. Itē est ⁊ alia in factū actio que est ex eo contractu de recepto. vt. ff. nau. ca. sta. l. j. in prin.
a Ex contractu. vel quasi.
b Aliquatenus culpe. sꝫ. ff. ad le. aq̄l. si fu⁹ huiꝫ. §. proculus. ⁊. ff. fur. aduer. nau. ca. sta. l. j. §. pe.
c In his aut casibus. s. supradictis omnibus.
d Que heredi. paciētis iniuriā. sed i casu de suspēso non daẗ heredi vt diximus. s. e. §. ob hominē. Et nota hic differentiaꝫ inẗ actionē ex maleficio. ⁊ q̄si maleficio. nam vbi ex maleficio si plures sunt. quilibet insolidum cōueniẗ. sed secus in hac ex quasi maleficio. vt. C. de condi. fur. l. j. ⁊. ff. nau. ca. sta. l. fi. §. si plures. Itē in actione ex maleficio vn⁹ soluēdo non liberat aliū. sed in hac sic. vt. ff. nau. ca. sta. l. iꝫ. §. possumus. ⁊ dicta. l. de cōdi. fur. Itē furi. non ceduẗ actiones. vt. ff. nau. ca. sta. l. sed ⁊ ipse. sed in actione ex quasi maleficio ceduẗ. vt dicto. §. possumus. Daẗ etiā hec non cessa. vt. ff. de his qui deie. vel effu. l. si vo plures. §. cum autē. Itē hec generalius daẗ heredibus actoꝝ. vt hic q̄ ille q̄ sunt ex maleficio. vt. j. de ꝑpe. ⁊ tēpo. ac. §. sed heredibus. Accursius.
e Aduersus heredē. vt. ff. de iudi. l. iulianus autem. ⁊. ff. nau. ca. sta. l. fi. §. penul.
f De actionibus: ideo ponit in plurali. qꝛ plures actiōes sūt. vt. j. e. p totū. Sed cū sint plures quare in singulari numero diffiniẗ. vt. j. e. §. j. Rn̄. licet sit numeri singularis. tn̄ poniẗ vt genus. vt in alijs diffinitionibus contingit. ⁊ sub se contineẗ omnes actiōes. Item quare nō dixit de agendo Rn̄. quia illud est facti. hoc iuris.

g Superest. sed vnde superest. Rn̄. forma vt. s. de iure na. §. fi. Uel dic quod supra tractatū est de obligationibus. quarum filie sunt actiones. vt. ff. de pcu. l. licꝫ §. ea obligatio. ⁊. s. de ver. ob. in prin. ideo de filia post matrem ponit. quasi ordine successorio.

g Fecerit. i. male iudicauerit.
h Ex contractu vel quasi.
i Uidebiẗ. vt si dubitauit circa legē suffiā caninā. duri⁹ puniaẗ. si aūt in. l. illa. gallus. aquilius miti⁹ puniaẗ. Et h̄ q̄n nō fuit data pecunia iudici vel ꝓmissa. als grauiores pene sequerenẗ. vt. C. de pena iudi. q̄ ma. iudi. auẗ. nouo iure. Et facit ad hoc Rn̄. ff. de va. ⁊ extraor. cog. l. fi.
k Itē is habitabat. hospes plane nō teneẗ. sed is q̄ hospiciū dedit. vt. ff. de his qui deie. vel effu. l. j. §. penul.
l Cui similis. id positū. lꝫ ipse nō posuerit.
m Si ceciderit. nō eni spectaẗ vt noceat.
n Pena. prestanda.
o Decem aureoꝝ. vel solidoꝝ. vt. ff. de his q̄ deiece. vl̄ effuderīt. l. si vo. §. ptor. ⁊. §. fi. ⁊ tūc dicas actionē infactū fore annuā. vt. ff. de popu. ac. l. fi.
p De eo. est actio ꝑpetua. que heredi daẗ. sꝫ in heredes nō daẗ. vt. ff. de his q̄ deie. vl̄ effu. l. si vo. §. h̄ aūt actio.
q Ob hoiēꝫ. q̄nq̄ginta. iō certa pena statuiẗ. qꝛ nō pōt extimatio liberi corꝑis fieri. vt. ff. ad le. ro. de iac. l. ij. §. ij. ⁊ cōpetit hec actio intra annū. ⁊ nec heredi nec in heredes daẗ cū sit penalis ⁊ popularis. q̄ p̄ri⁹ daẗ ei cuius magis interest. vt. ff. de his q̄ deie. vel effu. si vo. §. q̄ aūt.
Actio daẗ. ꝑpetua sibi. sꝫ alij puta heredi ꝑ eo si mortuus est annua daẗ. vt. ff. de his qui deiece. vel effu. l. si vo

Actio[b] autem nihil aliud[l] est quam ius[k] persequendi in iudicio[m]: quod sibi debetur[n]. Omnium autem actionum quibus inter[o] aliquos apud iudices[p] arbitrosve[q] de[r] quacunque re queritur: summa[s] divisio in duo genera deducitur: aut enim in rem[t] sunt: aut in personam. Namque agit unusquisque aut[u] cum eo qui ei obligatus[x] est: vel ex contractu: vel ex maleficio: quo casu prodite actiones sunt in personam: per quas intendit adversarium ei dare[y] aut[z] facere oportere: et aliis quibusdam modis[a]. Aut cum eo agit: qui nullo iure[b] ei obligatus est: movet tamen alicui de aliqua re controversiam quo casu prodite actiones in rem sunt: veluti si rem corporalem possideat[c] quisquam quam Ticius suam esse affirmet: possessor autem dominum se esse dicat[d]: nam si Ticius suam esse intendat in rem actio est[e]. Aeque[f] si agat quis ius sibi esse fundo forte vel edibus utendi[g] fruendi: vel per fundum vi

b Actio autem. nota quod actio quandoque pro actu ponitur. ut in auten. de non alie. §. si minus. in fi. et C. de sacrosanc. ec. auten. hoc ius porrectum. et ff. de dona. inter vi. et uxo. l. iiii. §. sciendum. circa medium. Quandoque pro accusatione criminali. ut C. quando civi. actio cri. prae. l. i. Quandoque pro iure agendi vel persequendi. ut hic. et ff. e. l. nihil. Item nota quod illud quod de actione hic dicitur. voluit pla. dicere de causa. scilicet quod causa sit actio. ut sicut apud dialeticos dicitur argumentum. quod ex propositione assumptione et conclusione consistit. non tamen conclusio. sic apud legistas actio causa agendi dicatur. ut si dico convenio te ad. et quare vendidi. Sed azo dicit quod verum est. aliud est causam. et aliud actionem. nam obligatio est causa et mater actionis. ut ff. de procura. l. ea. §. ea obligatio. sicut ergo aliud est obligatio. et aliud est actio. sic aliud est causa. et aliud actio. Item quia vendidi est factum. sed actio est ius. ut ff. de cura. fur. l. consilio. §. fi. et hic. Item potest esse quod vendidi. et non competit mihi actio. quia mihi solutum est. vel quia remisi. unde hec verba quia vendidi non sunt actio. Item nomina certa actionum sunt a iure inducta. scilicet exempto et similes. nec hoc est inductum ut causa sit actio. si quis ergo hoc velit dicere non potest. cum lex non dicat. ut ff. de suppel. l. labeo in fine legis. Item si causa esset actio. frustra diceret lex mutari actionis nomen cum agitur de dolo patroni vel parentis. vel similium personarum de quorum dolo non agitur per actionem de dolo. sed per actionem in factum. nam ad quid mutaretur nomen. cum tamen causa maneret eadem si esset ius in sola causa. Concludo ergo et dico quod aliud est causa et aliud est actio. Item licet dixerim quod nomina sunt actionum exempto et similes. cave tibi. quia non sunt actiones. sed actionum nomina. sicut hec dictio homo non est homo. sed significat hominem.

l Aliud est. patet ergo quod olim aliud erat. erat enim conceptio verborum formata a magistratibus. ut ff. de ori. iur. l. ii. §. deinde ex his. et §. omnium. unde formula vulgariter dicebatur. ut ff. de fur. l. si servus nave. sed hodie hec solemnitas est sublata. ut C. de formu. et impe. l. i. et ii. et etiam circa interdicta est sublata huiusmodi solemnitas. ut j. de interdic. §. fi. Sed quid erat olim differentia inter actionem et interdicta. nam et interdicta erant verborum conceptiones. ut j. de interdic. in prin. Respon. ut dicemus ibi. At hodie nulla est differentia inter interdicta et actiones. cum interdictum nihil aliud sit quam actio pretoria. ut j. de interdic. §. fi.

k Quam ius. scilicet civile. ubi actio est civilis vel pretorium. ubi actio pretoria est. nam civiles actiones et pretorias dico hic diffiniri. Item nota quod actio est ius quo persequimur. sed obligatio est ius propter quod persequimur. Et si queratur quod sit istud ius vel naturale vel civile vel pretorium vel gentium. Respon. quia civile vel pretorium. ut modo diximus. nec facias magnam vim ibi. quia cum multas habeat significationes hec dictio ius. ut ff. de iusti. et iure. l. pe. et fi. hoc est etiam unum de significatis eius. ut dicatur ius agendi vel persequendi. Sed ad cuius differentiam ponitur in diffinitione ius. cum singula habeant suum misterium. Respon. secundum mar. quod ad differentiam rerum corporalium hic ponitur. ut det intelligere quod actio sit res incorporalis quod verum est quod est incorporalis. ut s. de rebus cor. et incor. §. j. Vel melius dicas ad differentiam officii iudicis. quod non est actio. ut ff. de mino. quod si minor. §. fi. licet mar. diceret quod est actio. et est pro eo quod dicit lex in actione iniurie fieri extimationem iudicis officio. ut s. de iniur. §. pena autem. et §. in summa. Sed certe actio iniuriarum est actio cui inheret officium iudicis. non tamen illud officium est actio. sed in facto potius hoc consistit. ius enim petendi per actionem mihi competit. quod per hoc officium iudicis mitigatur. Sed quid petam. Respon. quod extimavero. nam debeo extimare. licet iudex possit refrenare. Est tamen quoddam aliud officium quod vice sustinet actionis. ut dicemus. j. e. §. preterea. in fi. §.

l Persequendi. hoc dicitur ad differentiam exceptionum. que dantur reis. per quas defenduntur. sicut enim actiones sunt arma actorum. ita exceptiones sunt arma reorum. ut ff. de ex cep. l. ii. in prin. et §. illud.

m In iudicio. hoc dicit ad differentiam eorum que fiunt licite etiam extra iudicium. non tamen sunt actiones. ut si nocturnum vel diurnum furem. vel militem deferentem militiam quis capiat. ut ff. ad le. aquil. l. iiii. et C. quando liceat unicuique sine iu. se vind. l. j. et ij. Item et propter debitorem fugitivum quem capere possumus. ut ff. de his que in frau. cre. l. ait pretor. §. si debitorem. licet quidam exponat l. illam quod captus fuit auctore iudice.

n Debetur. hoc duobus modis exponitur. vel ad differentiam realis actionis secundum azo. et ita stricte accipitur hec diffinitio pro personali actione tantum sic accipitur. ff. e. l. actio in personam. vel largius ut etiam realem contineat. non tamen officium iudicis. ut ff. e. l. actionum genera. quandoque largissime. ut etiam iudicis officium contineat illud scilicet quod est loco actionis. ut per quod restitutio minorum petitur. ut ff. e. l. actionis verbo. Vel ponuntur hec verba ad differentiam criminalium actionum. per quas non prosequor mihi debitum. sed ad vindictam. et secundum hoc etiam realem actionem dices diffiniri hic. licet enim non sit obligatus qui realiter tenetur. ut j. e. §. j. ibi. aut cum eo qui nullo &c. verum est personaliter. grosse tamen potest dici quod sit realiter obligatus. Et facit pro hoc ut etiam realis hic diffiniatur verbum debere quod et ad actionem in rem. et ad actionem in personam refertur. ut ff. de ver. sig. l. pecunie. §. fi. Item facit quod est in diffinitione verbum persequendi quod est commune tam ad realem quam ad personalem actionem. ut ff. e. l. actio in personam. Item facit. j. e. §. j. in prin. ubi actio realis species est actionis sicut personalis. et ita large accipio hic verbum debetur. sed in stricta significatione verbi huius debere tamen alienum et non meum mihi debetur. unde personalis obligatio tamen diffiniri videtur. ut j. e. §. sic itaque. et s. de lega. §. sed et si rem. Sed certe quandoque ago etiam ad id quod mihi non debetur. ut C. de pac. l. si pacto quo penam. nam ibi ago ad id quod non est debitum. sed ad id quod ex nudo pacto convenit. Sed certe illud naturaliter erat debitum. quod nudo pacto debebatur. ut ff. de fideiuss. l. stipulatio. §. fideiussor. Et non agitur ibi ad id quod nudo pacto debetur. sed ad id quod vere debetur. sed pretextu eius consequitur. etiam quod nudo pacto debetur. Item oppono de popularibus actionibus. nam in eis non dicitur debitum et tamen petitur. ut ff. de popu. ac. l. pe. Sed non obstat quia saltem post litis contesta. debetur. Vel dic quod et sibi debitum prosequitur. nam cum toti populo sit debitum ergo et sibi. Item oppono de actione iniuriarum. quia non dicitur in bonis. ut ff. de iniur. l. iniuriarum. Item non ad debitum sed ad vindictam competit. ut ff. de coll. bo. l. ii. §. emancipatus. et tamen est actio. Respon. non est in bonis. ut transeat ad heredes. ut ff. ad le. fal. l. penales. Item licet detur ad vindictam. tamen potest deberi mihi propter id quod est in alterum ut vindicta. Item opponitur de peti. here. Item de actione de pecu. nam in his agitur etiam antequam sit penes possessorem. vel antequam sit in peculio. ut ff. de pe. here. l. iiii. et l. si quo. et ff. de pecul. l. quesitum. in prin. et ff. de li. le. l. si quis reum. §. idem. Sed dic esse subaudiendum hic vel deberi. Vel dic quod quando fuit actio proposita sperabatur efficax tamen pro eo quod tunc erat penes possessorem vel in peculio. et postea cum augebatur. eatenus et actionis efficacia crescebat. cum universalis. vel in aliquo universo fuit petitio. ut ff. de iudi. l. solemus. Item opponitur de actionibus quas intendunt aliqui pro aliis. ut procurator et tutor et prelatus et similes. nam agunt et tamen non sibi debitum petunt. Sed hic quasi domini sunt. ut ff. pro emp. l. qui fundum. §. si tutor. Vel dic sibi. id est ei cui actio competit que intenditur. Vel subauditur. quod sibi debetur. vel ei cuius nomine agit huius alternative. secunda pars est vera.

o Omnium autem. inter aliquos videt innuere q alie actiones sunt. que corā aliis pponunt. sed non est verum
p Iudices. ordinarios vel delegatos.
q Arbitros. s. compromissarios. nā & apud eos actiones proponende sunt vt hic. & ff. de arbi. l. j.

phiteota superficiario & in bone fidei emptore & similibus. vt. j. e. §. alie. & ff. si ager vec. vel emphi. l. j. §. fi. & l. ij. & l. iij. & ff. de superficiebus. l. j. in fi. j. Rn. & §. quod ait. Item ex parte rei similiter alteru duo. s. possessio vel quasi. vt quia dolo desierat possidere vt hic. & ff. de inf. act. qui seruū. §. in iure. & de nova. de ctio. §. j.

r Re quacūq re. generaliter accipe verbum rei. vt. ff. si cer. pet. l. j. in fi. nam pro corporalibus & incor. competūt actiones. vt. j. e. §. pri. & §. ij. & ff. si serui. ven. l. j. & ij. in prin.

cini eundi agendi vel ex fūdo vicini aquam ducendi: in rem actio est[b]. Eiusdē generis[i] est actio de iure pdiorū vrbanorū: veluti siquis agat ius sibi esse altius[k] edes suas tollēdi: pspiciēdiue: vel pijciendi aliqd: vel immittēdi tignū in vicini edes. Ecōtra[l] q de vsufructu. & de fuitutibus pdiorū rusticorū. itē pdiorū vrbanorū inuicē q pdite[m] sunt actōnes. Ut siqs intendat ius nō esse aduersario vtēdi: fruēdi: eundi: agēdi: aquāue ducēdi. itē alti[n] tollendi: pspiciēdiue vel pijciēdi: inmittēdi. Iste q actiones in rē sūt: sz negatiue. Nō gen[o] actōnis ī ptrouersijs rerū corpaliū pditum nō est Nam in his[q] is agit q nō possidet. ei vero q possidet[r] nō est

d Dicat. hoc non est necesse probare vel dicere. sz ex voluntate dicit h. vt C. de eden. qui accusare. & de rei vē. l. fi. & j. de interdic. §. comodū.
e Eque. s. datur actio in rem.

f Summa. i. prima. scilicet quo ad tractatum. vel summa. i. breuis. breuior enim esse non potest q bimembris. sicut ista est. Sed opponit. j. e. §. quedā. Respōde quia & ille sunt reales. qn ad res agit. Itē in personā quando ad psonales prestationes agit. imo etiam si simul agat. nō tamen egrediunt hanc diuisionem cum sint in rē & in personam. nisi eni sic exposueris. iam multe inuenirent breuiores. vt. j. e. §. alie. & §. actionū & alie quedā diuisiones que breuiores inuenirent.
t Aut enim in rem sunt. ideo in rem dicunt. quia rem comitant & in personam. quia a persona non recedunt obligati vel heredis eius. cuius eadem est persona. vt. ff. e. l. actionū genera. §. j. & ij. & in aut. de iureiur. amo. pre. in prin. coll. v. Accursius.
v Aut hoc respicit aliud. aut quod ē infra aut cū eo &c.
x Per quas. s. personales actiones.
y Dare. cum datio est in obligatione. vt. ff. de ver. ob. l. vbi autem non. §. fi.
z Aut facere. cū factū sit in obligatione. vt si promisisti scribere librū quod petit actio ex stipulatu. vt. s. de ver. ob. in prin. Accursius.
ʒ Modis. i. ex quasi contractu. vel ex quasi maleficio. nec eni de his supra dixerat. qd reproba. qr ex quo dixit de his q sunt ex cōtractu. vel ex delicto p cōsequēs dixit & de his q sunt ex quasi ꝯctu. & ex quasi delicto. vt. s. de ob. q ex quasi ꝯct. in prin. & s. ti. j. i prin. Uel dic oia ista supra esse cōprehensa. s sunt supradicta intelligenda. vbi p̄cise agebat ad dandū vel faciēdū. hic aūt qn nō p̄cise. sz sub alternatione. vt hoc aut illud. Sz & hāc reproba. qr supra non dixit q precise quid fieret. Dic ergo hic de condit. fur. loqui que est psonalis. nō tn ex cōtractu vel qi. vel ex maleficio, vel quasi. sed ex varijs figuris causarū orit. vt ff. de act. & ob. l. j. in prin. Itē de interdictis oibus pōt dici. qr omnia sūt psonalia. vt. ff. de interdi. l. j. §. fi. nō tamē iure ordinario. s extraordinario sūt introducta. vnde nō cōtinent sub hac diuisione ex ꝯctu vel qi. vl ex maleficio vel quasi. ex delicto tamen vel pter delictū qnq dant. vt in interdicto vnde vi pōt videri. qnq nō. vt in iterdicto quod vi aut dam. qnq cōtra eū qui nō fecit opus. s factū habet dat. vt. ff. qd vi aut dam. l. competit. §. fi. Et vt breuiter dicā. ille tercius articulus qui dicit. ff. e. l. j. i pn. ex varijs figuris &c. est qd hic di. & alijs qbusdā &c.
a Iure. nota hic q ille qui rē meā tenet. nō est mihi obligatus ideo. sed rōne possessionis eū possū couenire. vt C. de ali. iu. mu. cau. fac. l. j. Sed oppone. teneris ad restitutionē faciendā. ergo es obligatus. Rn. nō est verū. qr tenet duobus modis accipit. nam si dicas teneris. iō qr ex natura actionis sis mihi obligatus falsum est. si vo dicas teneris. qr per officiū iudicis debet tibi necessitas imponi vt restituas verū est. vt. ff. de rei ven. qui restituere. & si hoc mō accipiat teneris. ergo es obligat. nō sequit.
b Rem corporalē. bene dicit corporalē. quia incorporalia non vendicant. vt. ff. de rei ven. l. vendicatio.
c Possideat. nota in actione in rem ex parte actoris alterum duorum debere interuenire scilicet dominium. vt ff. de rei. vendi. l. in rem. & hic. vel quasi dominiū. vt in em

f Agat. s. actione cōfessoria q sic vocet legit. ff. si serui. vē. l. ij. in prin. Accursius.
g Eundi. hec seruitus est personalis. sed sequētes reales sunt. vt. ff. de serui. l. j.
h In rem actio est. s. confessoria.
i Generis. s. vt sit in rē. Accursius.
k Tollēdi. vt si eras in qi possessiōe seruitut dom mee ne mihi liceret altius tollere me volente edificare debeo agere negatoria. & ita hic interserit exemplū negatorie. vt. ff. si ser. ven. & si forte. §. j. i hac eni negatoria seruitute verbis affirmatiuis & cōfessoria negatiuis pponit. alia vo exēpla q ponunt bn ponunt in ꝯfessoria vsq illuc. cō &c. Uel pone hic exēplū in ꝯfessoria. vt si talē mihi debeas seruitutē. vt alti tenear edificatū. vt. ff. d ser. vr. p. si arborē. §. inf dū. l. cū debē
l Ecōtra. i. in ꝯriū. nā s. de cōfessoria. p quā seruitutes debent. nūc de negatoria. per quā seruitutes denegant. vt. ff. si serui. ven. l. ij. in prin.
m Prodite sunt actiones. s. negatorie.
n Altius tollēdi. exēplū cōfessorie. in his eni exēplis oibus repetit nō. Uel dic nō repeti nō ad hoc exēplū. s ad alia sic Sz qrit hic. qre noia talia dant talibus actionibus. Rn. pla. qr negatoria negatiuis verbis pponit. cōfessoria vo affirmatiuis. Hec opinio reprobat in seruitute altius tollēdi. ibi eni cōfessoria negatiuis. negatoria affirmatiuis verbis pponit. Dic ergo potius inspiciendā esse naturā q verba. vt confessoria iō dicat. qr ad hoc vt confiteat se debere dat. negatoria aūt qr negat. Itē qre iste dicūt in rē. Rn. qr ad silitudinē rei ven. dat. sicut eni illa rōne dnij vl qi dat. sic & iste. Ut ecce rōne dominij dat ꝯfessoria dno fūdi cui seruitus debet vt. ff. si ser. vē. l. ij. §. hoc aūt. rōne qi dominij. vt fructuario creditori & supficiario. Itē publiciana dat ei cui seruitus ē ꝯstituta a nō dno fūdi. vt. ff. de remis. l. j. §. idē iul. & de supfi. l. j. §. fi. & si vsufru. pe. l. j. & de publi. l. si ego. ij. & iij. R. Itē sicut rōne possessionis vel qi dat rei ven. sic & hec cōfessoria rōne vere possessionis aduersus eū qui possidet agrū q seruitutē debet. vt. ff. si vsufruc. pe. l. vti. §. vtrū. vel quasi possidet. vt. ff. si vsufr. pe. l. fi. Hoc idē in negatoria. nā ipa rōne dnij dat dno fundi q negat seruitutē debere. vtilis aūt qi dno. qr ius hz in fūdo q negat seruitutē debere. vt. ff. si ser. ven. l. ij. Et ꝯ rōe possessionis intēdit ꝯ eū q possidet rem rōne vsufr. vt. ff. de acq. pos. naturalit vl qi possidet. vt si retat pter aliā seruitutē quā sibi dicit debitā. in qbus nō ē vera possessio etiā naturalis & rōne hoꝝ & similiū dicit in rem Itē nota q dicit pla. q negatoria ita demū dat si fuerit seruitus cōstituta & postea amissa. s falsū est. cōpetit enim & si nulla fuit. vt. ff. si ser. ven. loci. §. cōpetit. & l. fistulas.
o Iste qz. de qbus. s. prie dixit. nā ad prima est facienda relatio. vt. ff. de le. j. si seru plurium. §. fi. & de testa. heredes. §. sed si notā. nā alie nō sūt negatiue. sed affirmatiue. s in eo qd dicit in rem sunt. pōt ad vtrūq referri.
p Quod genus actionis. s. negatoriarū. Et nota q nomē actionis large hic ponit. als vo p personalibus tm. vt diximus. s. e. §. j.
q His. s. in causis rerū corpalium.
r Possidet. s. in solidū. si eni duo asserāt se possidē. & vterq vincit. poterit alr vēdicare: vt. ff. vti pos. l. si duo. in fi. j. R.

actio ꝓdita: ꝑ quā neget[r] rem actoris eē. Sane vno[t] casu ꝗ possidet nihilominus actoris ꝑtes obtinet: sicut ī latioribꝫ digestoꝝ libris opportunius ap pebit[v]. Sꝫ[x] iste qdē actiōes quarū[y] mētionē habuimꝰ: ⁊ sī q̄ sūt silēs ex legitimis[a] ⁊ ci uilibꝫ causis descēdūt. Alie[c] aūt sūt q̄s ꝓtor ex sua iurisdi tiōe cōparatas hꝫ: tā ī rē q̄ ī ꝑso nā q̄s ⁊ ipsas[d] necessariū[e] ē ex emplis ostēdere. Ut ecce[f] ple rūqꝫ[g] ita ꝑmittit ī rē agere: vt

vel actor diceret[h] se q̄si vsuce pisse: qđ nō vsucepit: vel ex di uerso[i] possessor[k] diceret aduer sariū suū nō vsucepisse qđ vsu cepit. Nāqꝫ si cui ex[l] iusta cā res aliq̄ tradita[m] fuerit veluti ex cā emptiōis aut donatiōis aut dotis aut legatoꝝ: nec eiꝰ rei dñs effectꝰ[n] est: si eiꝰ rei ca su[o] possessionē amisit: nullā[p] habet in rem directā[q] actio nem ad eā persequēdā: Quip pe ita prodite sunt iure ciuili actiones vt quis dominiū suū

s Neget rē actoris eē. hec verba restringūt ꝑcedētia. s. ei vo ⁊c. nā hoc ꝑpetuo verū est. q̄ alr̄ nō daṫ actio possidēti. ꝑ quā negat rē actoris esse. sed pōt poni casus vt possessor habeat actionē ꝑ quā dicat se dñm eē. vt. ff. de rei ven. l. offi ciū. ⁊. ff. vsufru. quemadmo. ca. si vsufruc. noīe. cōstat eni cō modatariū nō pos sidere. ⁊ cōmodātē possidere. vt. ff. cō mo. l. rei. idē ī ꝯdu ctor ⁊ locatore. vt ff. đ vsuc. nō solū. §. j. Alij dicūt. l. il lam officiū loq̄ q̄n aliꝰ non possidens agit. vt sic rōne de tētatiōis talis aga tur. Sunt ⁊ alij vt ban. ⁊ lot. q̄ dicunt q̄ eo ipso qđ agit possessor rei vendi catione renunciet cāe posses. cū h̄ sit impossibile: ⁊ pos sidere ⁊ vendicare posse. ꝑma ꝯior ē.
t Uno casu. vt in duplicibꝰ iudicijs. vt. ff. de iudi. l. i tri bus. ⁊. j. e. §. q̄daꝫ. ⁊. ff. vti. poss. si duo. §. j. ⁊. j. đ interdic. §. tercia. ⁊. ff. fa. hercis. l. j. Uel dic qđ dicit de q̄libet exceptione ꝓponēda. nec eniꝫ hic dicit q̄ sit actor. sꝫ caute dicit q̄ partes siue onera acto ris sustinet f̄m Io. vt. ff. de excep. l. j.
v Apparebit. vt. ff. de iudi. l. in tribꝰ. f̄m primū. vel. ff. de ex cep. l. j. f̄m secundum.
x Sed iste. latenter accedit ad secūdā diuisionē. s. alie sunt ciuiles ⁊ alie ꝑtorie. ⁊ de oibꝰ exēpla ꝓponit. Sꝫ q̄rit de dua bus. s. de actione in rē q̄ daṫ ꝯ eū q̄ dolo desijt possidere. Ui deṫ eni ꝑtoria. vt. ff. de noxa. acti. l. electio. §. j. Sꝫ ⁊ ciuilis vr̄ inspecta ꝑsona actoris. q̄ de iure ciuili admittiṫ ad agen dū. vt. ff. de rei ven. in rem. Sꝫ dic eā ciuilē inspecta potiꝰ ꝑ sona actoris q̄ dignior ē. vt. ff. de excep. do. pure. §. fi. Et hec ꝯsideratio sp̄ habeṫ. nā here. petitio dr̄ ꝑtoria q̄n bonorum possessori daṫ. vel fideicōmissario. lꝫ ꝯ possidentē ꝓ herede vel ꝓ possessore deṫ. ⁊ eō si deṫ heredi. de iure ciuili dicaṫ ci uilis. vt. ff. de peti. here. l. j. Sp eni iudicamꝰ an actio sit ciui lis vl̄ ꝑtoria inspecta ꝑsona actoris. Secūdo q̄riṫ de actiōe cōmodati. Sꝫ dic eā ciuilē. vt. ff. cōmo. l. icōmodato. §. sicut ⁊ qđ dr̄. e. ti. l. j. §. ꝑtor ait. ⁊c. cōfirmādo vel cōprobādo di cit. nō inueniēdo. sic ⁊ de pe. hē. dr̄. ff. si ps here. pe. l. j. i ꝑn. sed tn̄ ipsa ciuilis ē. cū sit ex se. cōsul. ⁊ centūuiralis dicaṫ. vt. ff. de here. pe. item ve. §. cū ante. ⁊. C. de here. pe. l. fi. in ꝑn. oēs eni actiōes q̄ oriunṫ ex his q̄nqꝫ ꝑtibꝰ iur. s. lege se. ꝯsul. ple biscito ꝑn. pla. ⁊ r̄nsis pru. ciuiles sūt q̄ vo a magistratibꝰ vel ꝑtoꝝ edicto descēdūt. ꝑtorie sūt. vt. s. đ iur. na. §. ꝯstat. vsqꝫ ad. §. ex nō scripto. ⁊. ff. de ius. ⁊ iur. l. ius aūt. ⁊. j. đ ꝑpe. ⁊ te. actio. in prin. alie aūt ꝑter duas supradictas certe sūt. vtrū sint pretorie vel ciuiles.
y Quarū mētionē. s. exꝑssaꝫ. vt de q̄busdā dictū est. ⁊ sic q̄ sūt similes. vt subijcit. sunt silēs. vt q̄ sūt ex ꝯctu vel q̄i. vl̄ ex delicto vel q̄i. vel ex varijs figuris causarū. vt. s. e. §. j. ⁊. ij.
a Legitimis. i. ex lege. xij. tabularū. ⁊ ꝓ idest. ciuilibꝰ. vel dic ciuilibus. i. ex autoritate iuri prudentiū. ⁊ coꝝ responsis. nā totū est ius ciuile. vt. ff. de iusti. ⁊ iur. ius autēꝫ ciuile. ⁊ de ori. iur. l. ij. §. nouissime.
c Alie. tam in rem. i. tam in rē tm̄. q̄ in ꝑsonaꝫ tm̄. nec eni aliq̄ ꝑtoria inueniaṫ q̄ sit mixta. s. in rem ⁊ in ꝑsonā. lꝫ ciui lis talis inueniaṫ. vt. j. e. §. quedā. ⁊ primo hic de realibus dicit vsqꝫ ad. §. in ꝑsonā. ⁊ postea de ꝑsonalibꝰ dicet.
d Ipsas. s. ꝑtorias. q. d. nō solū ciuiles q̄s exposuimꝰ.
e Necessariū. i. vtile. qđ eni medicamēta morbis. hoc ex hibēt iura negocijs. vt in auṫ. hec cōstitutio. Inno. in prin. coll. viij. nec eni necessitas in principe poni pōt. vt. ff. de le. ⁊ sena. ꝑnceps. Itē q̄ ꝑ exēpla apertiꝰ intelligeṫ. vt hic. ⁊. C. de trāsac. vt responsū. vt. ff. de coll. bo. ꝑtor. §. iulianus.
f Ut ecce. hoc primū exemplū. exponiṫ statim. ibi. nāqꝫ ⁊c.
g Plerūqꝫ. q̄ hoc semꝑ dicere nō poterit. s. ꝯ dñm. nisi in casibus vt statim dicemus.
h Diceret agendo publiciana.
i Uel ex diuerso. hoc exponiṫ. j. §. rursus.

k Possessor. i. dñs quondā ad quē redijt nūc possessio. vel dic possessor quōdā. nūc petitor.
l Ex iusta cā. i. ex aliquo cōtractu qui descendit ex iusta causa. i. ex affectione vtriusqꝫ partis. vt. ff. e. l. in omnibꝰ. quā affectionē iustum est seruari. vt. s. de re. diui. §. ꝑ tra ditionem. Et h̄ dūmodo talis ti tulus fuerit. qui fuerit aptus do miniū trāsferre. licet non transfe rat. q̄ traditio n̄ plus transfert q̄ sit apud eum qui tradit. vt. ff. de acqui. re. do. l. traditio. ⁊ nomi naṫ huiusmodi cōtractus. ff. de publici. l. j. i fi. ⁊ l. ij. iij. ⁊ iiij. v. vj ⁊ vij. si vo con tractus nō ē ha bil̄ transferre do miniū. non com petit publici. vt ff. de publicia. l. q̄cūqꝫ. §. j.
m Tradita. a non domino.
n Effectus. per vsuca. nam per traditionē dñs effectus non fuit. si autem altero istoꝝ modoꝝ factus dñs fuerit publiciana ei non daṫ. sed directa rei ven. vt. ff. de publi. l. j. in prin. ⁊. §. j. Accursius.
o Casu. imo ⁊ si quocūqꝫ modo. nam ⁊ si per furtū vel rapinā. vel aliam vim amiserit. nō tamē habet in rē actio nem directā. sed hāc licet habeat. ⁊ alias actiones. vt fur ti. vel vi bo. rap. ⁊ similes. vt. s. de obli. ex deli. §. sed ⁊ bo ne fi. ⁊. s. vi bo. rap. §. fi.
p Nullam. de alijs aūt realibus cōstat. sed de hac rei vē dicatione dubitaṫ. Accursius.
q Directā. Sꝫ nūq̄d publiciana cōpetit rōne vtilis do minij. Quidā dicūt q̄ sic. dicētes vtile dñiuꝫ hꝫ cui pu bliciana cōpetit. ⁊ dicūt hāc eē cām publiciane. sicut dire ctū dñium ē cā directe actionis in re. vt. ff. de rei ven. i rē. Alij dicūt q̄ nec vtile dñiuꝫ habeat. cū ille q̄ vtile dñium hꝫ etiā ꝯ dnm agat. vt. ff. si ager vect. vel emphy. pe. l. j. ⁊ ij. ⁊ iij. qđ nō est in publiciana. vt. ff. de publi. l. pe. ⁊ fi.
r Uendicet. hoc videṫ falsum. nam aut habeo dñiuꝫ. ⁊ tunc non vendico. quod habeo. si non habeo. nec tūc ven dico. vt. ff. de rei ven. l. in rem. j. R̄n. Item dominiū. est ius ⁊ res incorporalis. quō ergo vēdicaṫ. Sed dic domi niuꝫ. i. rem rōne dominij.
s Casu. s. isto ꝯdicto. Actiōeꝫ. qđ erat f̄m ius ciuile.
t Actio. s. publiciana. vt statī subijcit. alr̄ nisi ꝑtor actio nis nomē diceret in factū dareṫ. sicut ex ciuili obligatiōe noua daṫ ex lege cōditio. si nō caueaṫ de nomine actiōis vt. ff. nau. ca. sta. l. idē. §. j. ⁊. ff. de condi. ex lege. l. j.
v Dicit. ⁊ sic videṫ q̄ ꝑtor permittat mētiri. qđ pla. cō cessit. ⁊ idem in sequentibus casibus tribus. ⁊ facit. C. de bo. ma. l. j. Unde sic libellū formabat. Peto taleꝫ rē quā possides. ⁊ quā emi a nō dño vel alia siti iusta cā habui. q̄ dico me vsucepisse. nam lꝫ hec verba quia dico me vsuce pisse ⁊c. directā rei ven. magis videanṫ inducere. tamen ex adiunctis publicianā significat. Alij dixerūt ita eē for mādū. Peto rē talē quā dico meā. s q̄ forte non possem ꝓbare meā. ꝓpono publiciā. Alij dicūt vtrāqꝫ alternati ue ꝓponi. s. rei ven. ⁊ publici. hoc modo. Peto rem taleꝫ iure directi dominij vel quasi. ⁊ hanc approbat cōsuetu do. Sed certe due prime nō placent. q̄ quō diceret rem suā vel vsucepisse. cū hoc nō sit verū. sic enim periuraret in sacramento calumnie. Sed illi respondent. quia hoc facit lege permittēte. vnde nō periurat. ar. ff. qui satisda cog. l. fi. Sed nec vltima placet. q̄ vnam debet eligere. ⁊ non pluribus agere actionibus. vt. ff. de regu. iur. l. nemo §. quotiens. Dic ergo quarto esse formandū in hūc mo dum libellū. Peto rem talē mihi restitui iure q̄i dominij. pinde ac si vsucepissē. Uerbū eni q̄i positū. s. §. ⁊ alie. hic repete. ⁊ similitudinarie ponaṫ nō affirmatiue. idest di cere. sicut vendicarem quo ad effectuꝫ re vere vsucapta

ita nūc quasi vsucapta. ⁊ idē in sequētib⁹ casib⁹. Ex p̄dictꝪ p3 q̄ q̄nq3 sūt necessaria vt dēt publiciana. Scilic3 traditio vel q̄si. qd̄ dico ꝓpter res incorpales. q̄ tradi nō possūt vt. ff. de acq̄. re. do. l. seruus. §. incorpales. ⁊ ff. e. l. j. ⁊ l. publiciana. §. j. Secūdo qd̄ ex titulo apto ad mutatione dominij. vt hic dicit. vt ex vēditione vel similibus Item qd̄ a non dn̄o accepit. nā alr̄ dn̄ium esset trāslatū. vt. ff. e. l. j. §. j. Ite3 q̄rto qd̄ bona fide acceperit. vnde credidit se dn̄m factū tūc. Quinto q̄ credat se dominū hodie non esse cum ꝓponit eā. alr̄ esset sibi 9̄rius. Sed tn̄ duo p̄ma ex his q̄nq3 sūt difficilia agenti. s. ꝓbatio traditionis. ⁊ tituli. reliq̄ cōsistūt in intellectu agētis. cū sint de sua 9̄scia. q̄ p testes ꝓbari nō possunt.

q̄nq3 sūt que in publi requirunt⁹ in glo ubi dicit

vendicet[r]. Sed q2 sane duru3 erat eo casu[s] deficere actione3 inuēta est a p̄tore actio[t]: i qua dicit[u] is qui possessionē amisit: cā rē se vsucepisse: ⁊ ita vēdicat suā esse: que actio publiciana appellat: quoniam primū a publicio[x] pretore in edicto proposita est. Rursus[y] ex diuerso si quis cū reipublice[z] causa abesset[a]: vel[b] in hostium potestate[c] esset: re3 eius qui in[d] ciuitate esset vsucepe-rit: permittit domino si possessor reipublice causa abesse desierit: tunc intra annum[e] rescissa[f] vsucapione eam petere id est ita petere vt dicat possessorem vsu non cepisse[g]: ⁊ ob id sua3 rem esse. Quod genus actionis[h] quibusdam[i] ⁊ alijs simili equitate motus pretor accōmodat: sicut ex latiori digestorum seu pandectaru3 volumine intelligere licet.

Item si quis in[k] fraudem

Sed q̄d si dubitat hodie vtrū autor fuerit dn̄s vel nō. R̄n. salua fide ꝓponat qd̄ sibi meli⁹ videt. vel rei ven. vel publi. S3 qn̄ penit⁹ est i dubio, ꝓponat publicianā. ⁊ in ea obtinebit. nisi aduersari⁹ ꝓbet autore h⁹ dn̄m fuisse. qd̄ si ꝓbet dabit huic rei vē. q̄ egit eni actiōe publi. ⁊ succubuit. nō repellit a rei ven. directa. idē cō. vt. ff. de euic. minor. §. si seru⁹. l3 q̄dā dixerint 9̄ in vtroq3 casu. q2 ius suū vndecūq3 ⁊ q̄lecūq3 in p̄mo iudicio deduxisse vid̄et. vt. ff. de excep. rei iudi. si mater. §. eandē. S3 expone vndecūq3 ⁊ q̄lecūq3. i. siue de iure ciuili. siue de iure gen. dn̄io directū. vt. ff. de rei vē. in rem. in p̄n. At illi dicebāt siue directū siue vtile. Et ita p3 q̄ cum sint 9̄ue rei ven. directa ⁊ publiciana. vno libello ꝓponi nō possunt. vt. C. si seru⁹ extero. l. j. ⁊ ex cōsuetudine 9̄riū seruat. na3 vtraq3 simul ꝓponit. l3 sup vna ꝓbationes tn̄ inducat. ne sibi 9̄ri⁹ sit. qd̄ certe est 9̄ dictā. l. C. ⁊ regulā illā. ff. de reg. iur. nemo. §. quotiēs. Et h ex pte actoris. Ex pte aūt rei spectam⁹ an possideat. vel dolo desierit possidere. vt i rei ven. dixim⁹. nā 9̄ oēm possidentē dat. pterq3 9̄ dn̄m. vt. ff. de publi. l. pe. ⁊ l. fi. ⁊ etiā 9̄ dn̄m dat in q̄tuor casib⁹. P̄rim⁹ ē si a nō dn̄o emi q̄ postea vero dn̄o successit. ⁊ ad eū possessio redijt. nā l3 sic fact⁹ dn̄s. tenet tn̄ publiciana. vt. ff. de rei vēdi. si a ticio. Secūdus ē si rē a nō dn̄o emi ⁊ postea ver⁹ dn̄s voluerit a me vendicare. ⁊ ego fui absolutus. ⁊ postea res ad illū redijt. agā publi. ⁊ si excipiat de dn̄io. ego replicabo. q2 q̄nq3 eo agente fui absolutus. vt. ff. de excep. rei iudi. si q̄s rē. Tercius ē. si egi noxalit 9̄ bo. fi. pos. serui. ⁊ ipse dedit eū mihi ꝓ noxa. siue eni3 9̄ me possidentē verus dn̄s agat. siue eo possidente ego agā publi. obtineo. vt. ff. de noxa. ⁊ generalit. ⁊ l. p̄cedenti insi. Quart⁹ ē. si ego fui missus in possessionē vicine dom⁹ quā aliq̄s bona fide possidebat. possessore nō cauente. ⁊ posteo verus dn̄s inueniat possidere vi fore. ⁊ vn̄de vi interdictū ⁊ publi. habeo. vt. ff. de dam. infe. damni. §. nō solu3. Quintus etiā addit. vt si rē possideo. ⁊ eā nō dolo ⁊ culpa desij possidere. ⁊ sic lis extimationē tn̄ s̄m ius vēdicāti p̄stiti. vt. ff. de rei ven. q̄ restituere: si postea res ad dn̄m redeat. agā publi. 9̄ eū. vt. ff. de rei ven. si culpa. vl' expone. l. illā vt habeat vtilē actionē. quā actor directā haberet. q̄i nomē emisse videat. Sextus addit si me mādāte rē meā vendidisti. ⁊ me ꝓhibente tradidisti emptori. hac actione vel exceptiōe defendit. p̄terea etiā cōtra me dn̄m hac actione agit. vt. ff. de publi. si quis ꝓhibuit.

x A publicio. sicut ab aq̄lio aquilia fuit inducta. vt. 3. ad le. aqui. §. hoc tamē capite.

y Rursus ex diuerso. vere ē idē e9̄rio. nā 3. affirmādo ⁊ se vsucepisse dic. h negādo ⁊ aduersariū n̄ vsucepisse dic3 9̄

z Reipublice. s. ciuitat romāe. vt. ff. de v. sig. eū q̄. Idē tn̄ ex generali clausula posita. ff. ex q̄. cau. ma. l. j. i fi. Idē in ceteris ciuitatib⁹ dicendū est. vt. ff. ex qui. cau. ma. l. s3 ⁊ si per pretorē. §. pe. Ide3 etiā si causa municipij alicu⁹ vt. ff. de in inte. resti. ma. l. legatis.

a Abesset. iste q̄ abfuit reipu. cā. rē p̄nt dupb⁹ modis

potuit vsucape. S3 p se. ⁊ q2 rē illā detulit secū siue domi dimisit. ⁊ aio possedit. ⁊ vt dī de eo q̄ ad nūdinas ꝓfectus est. vt. ff. de acq̄. pos. dam. §. qui ad nūdinas. Itē p alium. s. p filiū vel seruū. vt stati in captiuo dicem⁹.

b C Id ihostiū. q̄ sint hostes. dī. ff. de capt. hostes. ⁊ de v. sig. hostes. s. q̄bus populus ro. bellū idixit seu q̄ pplo ro. bellū indixerūt. Si q̄ ab alio q̄s capiat. nūq̄d h locū hēbit qd̄ hic dī. Credo q̄ sic. sic qn̄ abest cā alicui⁹ ciuitatis vel municipij. vt. 3. dictū ē. In h aūt dif ferūt q2 nō fiūt serui taliū hostiu3. vt ff. de capt. hostes. ⁊ sic poterūt face testamētū. qd̄ alr̄ nō posset. cū eēt seru⁹ imo ⁊ ei⁹ obses nō pōt. vt. ff. de test. l. ei⁹ q̄. ⁊ l. obsides.

c Ptāte. i. fuitute alr̄ accipit ꝓ iurisditiōe vt cū dicim⁹ ptās h3 i ptāte hoies de districtu. i. iurisditiōe. Itē pōit ꝓ obediētia i q̄ ptāte ē monach⁹ s̄b abbate. ⁊ cl'ia s̄b p̄lat. Itē ponit ꝓ dilectiōe siue pietate. ⁊ h patria ptās dī. vt. ff. d. v. sig. ptāt. S3 quō iste ab hostib⁹ capt⁹ potuit vsucape cū ipe ab alio possideat. vt. 3. d iur. p. §. hui. ⁊ ipe possiden̄ pōt. vt ff. ad le. iu. de adul. sic euēiet. ⁊ ff. 3 acq̄. re. do. hō lib. §. q̄cq̄d ⁊ nec vsucape. vt. ff. de vsuc. sine possessiōe. R̄n. vsucepit p filiū vl' p seruū i re peculiari. vt. ff. ex q̄. ca. ma. itē ait p̄tor. §. h autem. ⁊ l. deniq3. ⁊ l. ait pretor. §. hi plane. ⁊. ff. de vsucap. iusto. §. fi. Sed nec videt q̄ p hūn̄ possit captiuus vsucape vt. ff. d vsuc. neq3 hu⁹. S3 dic q̄ illa loq̄t i cā n̄ peculiari qd̄ vez ē: vl' loq̄t ipa 9̄itate ispecta. h aūt iure postliminij ispecto. qd̄ p̄ual3 9̄itati vt. 3. q̄. mo. ius pa. po. sol. §. si ab hostib⁹

d C In ciuitate. q. d. q̄ nō abest. Quid ⁊ si vtq3 abest. ⁊ alē alteri⁹ rē vsucapit. R̄n. ⁊ tūc h3 locū h restitutio. vt. ff. q̄. ex ca. ma. l. fi. Videt aūt desinē abesse cū domū redijt. vl' redire potuit finito negocio p q̄ aberat. ⁊ tūc dī desinē abeē. nisi iusta cā ipedit⁹ fuerit in redeūdo. statuūt eni ei. xx. miliaria diurna. vt. ff. ex q̄. cau. ma. si cui. §. tamdiu. ⁊ sic p3 q̄ de necessaria absentia tūc intelligit. alr̄ 9̄. vt. ff. e. l. hi. ⁊ l. se. S3 verbū desierit hic positū stricti⁹ ponit. i. q̄ possit 9̄ueniri. Itē e3 si p̄ns rē abn̄tis vsucepit. vt. ff. q̄ ex cau. ma. l. j. §. v̄ba. ⁊ tūc siue cōpleta ē tota vsucapioni p̄ntia. i. j. modicū tēp⁹. siue in abn̄tia. siue postea par idē ē. vt. ff. e. ab hostib⁹. §. ⁊ qd̄ si ptr.

e Annū. s. vtilē. q̄ 9̄stabat ex. ccclxv. dieb⁹. vt. ff. de sta. li. cū heres. §. stich⁹. in q̄b⁹ actor habuit facultatē agēdi. nec ipediret p se nec p reū. nec p iudicē. na3 h tria necessaria sūt vt vtiles dies aut ann⁹ currat. vt. ff. de di. ⁊ tēp. p̄scri. l. j. Hodie v̄o i oib⁹ restitutiōib⁹ q̄driēniū cōtinuū cōputat. vt. C. de tē. i inte. resti. l. fi. Et ita no. q̄ hic liber corrigit p. C. in hoc āno vtili generalit s̄m quosdā. S3 dico 9̄. q2 illa tm̄ in restitutionibus dicit. vnde in alijs remanet vtilis annus.

f Rescissa. p i ite. resti. petitā a iudice viuo. vt s̄bducat tēp⁹ vsucapiōis q̄ fuit abn̄s. vt. C. d resti. mili. l. j. sicut ⁊ minores petūt. vt. ff. de excep. l. exceptiōes. ⁊ h ipm̄. s. q̄ postulare possūt a mortuo p̄tore p̄cedit eis. vt. ff. e. l. j. p totū. Restituit ⁊ eos p̄tor viu⁹. vt sic agāt ātiq̄ actiōe. ac si res nō eēt vsucapta vl' actio p̄scripta. ⁊ iō actio ad quā restituit dī rescissoria nō q̄ sit nomē ꝓpriū actiōis. ⁊ q̄ erat p̄ real' siue p̄soal' directa nūc d' vtil. vt. C. ex q̄. ca. ma. l. fi. ⁊ d capt. l. ab hostib⁹. Alij dicūt q̄ stati eo reuerso h3 rescissoriā. ⁊ dicūt eē ꝓpriū nomē actiōis. ⁊ sic dicūt q̄ maiores iure actiōis. ⁊ minores off° iudic⁹ restituūt. Dicūt tn̄ q̄ h rescissoria actio efficatiā nō h3 anq3 insufflet i eū p̄tor sp̄m vite dādo restitutionē ꝗd facit redit i p̄mā opionē. nā sp verū ē h q̄ a p̄toris mortui edicto h fit ⁊ aucte p̄toris viui.

g C Nō cepisse. ⁊ sic vī 9̄cedē mētiri qd̄ pla. 9̄ficit. ⁊ dic q̄ n̄ metit. ⁊ dic sibi restituēdū ac si vsucaptū n̄ eēt. vt. 3. pr. §. dixim⁹.

h Actiōis. s. rescissorie 9̄dicte.

i Quibusdā. vt si rē abn̄t vsucapiat p̄ns. Itē si abn̄s fuit ꝓbabili cā vt studiorū. Itē i vidis posit⁹. vt. ff. e. l. j. ⁊ l. ⁊ ⁊ si p p̄torē i fi. ⁊ l. se. ⁊ de illis legib⁹ hic facit mētionē cū dicit d volumine digestorū. Itē si q̄s. s. debitor.

k In fraudem. nota q̄ vterq3 tam debitor q̄ acceptor 9̄ q̄ fraudē 9̄ticipet qn̄ titul⁹ nō ē lucratiu⁹. si aūt ē lucratiu⁹.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

tūc sufficit fraudē debitoris tm̄ interuenire. vt. C. de reuoca. his q̄ in frau. cre. l. pe. z ff. q̄ in frau. cre. qui aūt. §. h edictuz z. §. si li mō. Et de hac fraude nota bonā distinctionē. qz aut adhibet a debitore alienāte int vivos. aut in vltia volūtate aut a libto i fraudē patroni. si li int vivos. vl i vltia volūtate. si i vltia volūtate. tūc aut per legata aut p libertates. z si p libertates aut directas. aut fidei cōmissas. Si debitor in fraudē alienet int vivos vno casu p̄sumit fraus s. qn̄ oia alienauit. vt. ff. e. oēs. §. luci⁹ Si aūt nō oia. non p̄sumit. sepe enim de facultatib⁹ suis ampli⁹ q̄z in his est sperāt hoies. vt. j. q̄ ma. nō pos. §. in fraudē. dz ergo p̄bare eā creditor. z hec est distinctio p oia seruat etiā i patrono. vt. ff. de proba. patronus. z l. quotiēs. §. qui dolo. In vltima volūtate. si legatū vel fideicō. in fraudē creditoꝝ relinqt. solū euentū inspicim⁹. lz fraus nō interuenerit. vt in donatione cā mortē. vt. C. de iure deli. l. fi. §. si vo creditores cū legata non debeant. nisi deducto ere alieno. vt. ff. e. qui aūt. §. pe. z ad trebel. l. j. §. is q̄ quadringēta. Idē in patrono p oia. si libertus in fraudē legauit vel fideicō. relinqt vel donauit cā mortē nā solū euētū inspicim⁹. vt. ff. si q̄d in frau. pa. l. j. in p̄n. z. §. j. In libertatib⁹ aūt i fraudē relictis distingue directas a fidei cōmissarijs. in primo casu cōsiliū z euentū. in secūdo euētū tm̄ inspicim⁹. vt. C. de his qui ma. nō pos. l. fi. z. l. j.

l Creditoꝝ. large accipe p omni eo cui aliqd debet. vt. ff. de ver. sig. l. creditorū. z. l. creditores. z. l. si cui. z in aut. de fideiussoribus. §. pe. coll. j.

m Rem suā. s. corporalē. ex eo quod dicit tradiderit. idem tamē est i incorpalib⁹: vt patz p multa exēpla. ff. que i fraudē cre. l. j. ij. z. iij. vsqz ad legē qui aūt.

n Presidis. puta qz fuit cōdēnatus. z nō satisfecit condēnationi infra tēp⁹. vn̄ missus fuit actor i possessionē bonoꝝ.

o Possessis. i. possidere iussis. nec eni re ipa a creditorib⁹ fuerat possessa bona debitoris cuz ipse alienauerit. Uel dic possessis q̄ remāserāt z nō sufficiebāt. vt. ff. e. l. ait p̄tor.

p Permittit. s. infra anū vtilē. vt. ff. de his q̄ in frau. cre. l. j. j. Rn̄. de eo tm̄ qd̄ puenit ad eū. vel qd̄ dolo fecit quo minus pueniret ppetuo dat. vt. ff. e. itē ait p̄tor. §. hec actio.

q Petere. Sz q̄ actiōe. R. pauliana. q̄ dat creditori ad reuocāda corpalia. s in factū ad reuocāda iura. vt. ff. de vsur. l. videam⁹. §. in fauiana. z ff. e. l. hac in factū. Uel veri⁹ dic q nulla di pauliana. nisi adiectiue. qz a paulo fuit inducta. s in factū paulina di q̄ ad reuocāda corpalia z incorpalia cōpetit. z dat ꝯ accipiētē z heredē eius inqm̄ ad eos puēit etiā nō restituto ei pcio. vt. ff. e. ait p̄tor. §. f i. z. l. se. z. l. si debitor. z. l. ex his. In eū aūt qui in fraudē alienauit actio nō dat cū nudus sit. nisi ita fraudulent dispsit vt res apparere nō possint. quo casu etiā i carcerē detrudit. vt. ff. e. l. fi. §. fi. Est aūt etiā fauiana q̄ dat soli patrono ad reuocāda ea que libert⁹ in fraudē patroni alienauit int vivos vel vltia volūtate. q̄ min⁹ patron⁹ habeat terciā. vt. ff. si q̄d in frau. pa. l. j. in p̄n. z. §. j. z. s. de suc. liber. §. s nr̄a cōstitutio. Est z caluisiana. z ipsa tā patrono q̄z creditori cōpetit. vt. ff. q̄ in frau. pa. l. in fauiana. Quidā tm̄ dicūt ꝯ. in eo qd̄ de fauiana dictū ē. ar. ff. d vsur. l. videam⁹. §. in fauiana. Sz certe ita dicit ibi lra per quā z sic refert ad p̄mū tm̄. s. paulianā. z iste due imitant naturā supioris in factū pauliane. Sz qro qre sunt hic he posite int reales p̄torias. cū ipse psonales sunt. qd̄ p̄bat p id qd̄ dicit lra. in fauiana quoqz. ff. de vsur. l. videam⁹ §. i fauiana. nā p̄rie dixerat de psonalib⁹ vn̄ ꝯtinuat eā cū psonalib⁹. z p̄bat. ff. si q̄d i frau. pa. l. j. §. hec actio. Sz rn̄deo qz silitudinē hz cū supiorib⁹ duob⁹ casib⁹. in eo q sicut ibi pmittit aliqd dicere qd̄ nō sit vel esse faciēdū aliqd. ac si non pcessisset. sic z hic. Itē sicut ibi fit reuocatio. ita z hic. Ergo

creditoꝝ[l] rem[m] suā alicui tradiderit: bonis eius a creditorib⁹ ex sn̄ia presidis[n] possessis[o] pmittit[p] ipis creditorib⁹ rescissa traditiōe eā rē petere[q] id ē dicere eā rē traditā nō esse: z ob id i bonis debitoris māsisse[r]. Itē[s] seruiana z q̄ seruiana: q̄ etiā hypothecaria vocatur: ex ipsi⁹ p̄toris iurisditiōe subaz capiūt. Seruiana autē experit qs[t] de reb⁹ coloni[v] que pignoris[x] iure p mercedibus fūdi[y] ei tenent. Quasi[z] seruiana aūt: q̄ creditores pignora

hypothecasue p̄sequunt. Int pign⁹ aūt z hypothecā q̄tum ad actionē hypothecariā ptinet nihil[a] intest. Naz de q̄[b] re int creditorē z debitorē cōuenerit vt sit p debito obligata vtraqz hac appellatione cōtinet. Sz in alijs dr̄ia ē: naz pignoris appellatiōe[c] eā p̄prie rē ꝯtineri dicim⁹: que simul etiā tradit creditori: maxie si mobilis sit: at eam que sine traditione nuda conuentione tenetur proprie hypothece appellatione contineri dicimus

sm hec ita debēt he dici reales sicut supiores. qd̄ q̄dā concesserūt. Sz rn̄deo. hic nō petit qd̄ meū fuit vt in supiori casu. nec q̄si meū. vt in publiciana. vt. s. e. §. alie. Nec ob. j. §. p̄rim⁹. qz hypothecaria ē in rē. nec tm̄ meū petit vel q̄si. qz ibi qd̄ peto. peto q̄si meū. i. possessionē per hypothecariā actionē vel seruianā hic aūt neqz possessio neqz dn̄ium est meū. nec fuit imo in accipiētē trāsiuit. lz i fraudē sit alienatum vt. ff. de ꝯhē. ēp. si scīes in fi. Et p̄ dicte tres actiones reuocatorie dicunt. Sed vn̄ orit h actio. R. ex q̄si maleficio. qn̄ dolus fuit in vendēte z emente. si aūt in vendēte tm̄. tūc pōt dici ex q̄si ꝯctu. si agit cōtra illum possidentē. Sed nūqd hz retētionē. vt ab eo non reuocet. si vult soluere quod sibi creditori reuocare volēti debet. Quidā negāt. vt ar. ff. rerū amo. si cū dos. z l. se. Sed cōtra dico ad instar posterioris creditoris. si vult soluere priori qd̄ sibi debet. pōt hīe retētionem. vt. ff. de euic. l. euictus. qd̄ dic. vt. ff. de his q̄ in frau. cre. ait p̄tor. §. illud.

r Mansisse. videt ergo q pmittat mentiri. qd̄ nō est verū. sed ita petit ac si mansisset. in bonis debitoris. vt. s. e. §. alie. z. §. rursus. Ac.

s Itē seruiana. q. d. non publiciana z rescissoria reales sunt z p̄torie de quib⁹ dictū est. sed etiā due iste capiunt vim ex p̄toris iurisditione. i. p̄torie sūt vt hic. z. ff. de pac. si tibi. §. de pignore. Ac.

t Quis. s. dn̄s fūdi. siue sit parciari⁹. siue numis colat Itē etiā p deterioratione dom⁹. vt. ff. q̄ ca. pig. ta. ꝯha. l. ij. lz ex locato sit actio.

v Coloni. s. abaudi vel inq̄lini. nā z eo⁹ res sūt tacite obligate. vt. ff. q̄ ca. pig. ta. ꝯha. l. ij. z ē colon⁹ i villa. inq̄lin⁹ in ciuitate. vt. ff. de acq̄. pos. re pignoris. Dr̄ia tm̄ est inter has duas tacitas obligatiōes. nā i rustic̄ ita demū. si dn̄s sciat inducta z illata. in vrbano siue sciat siue nō. Et ē rō qz sancta rusticitas oia palā hz. s inq̄lin⁹ multa etiā dam̄ apportat q̄ locator ignorat. vt. C. loc. certi iur. Ita tm̄ in vtroqz si eo aio sint iducta. vt ibi sint ppetuo. nō ad tēp⁹. vt. ff. de pign. debitor. z. ff. qui ca. pig. ta. contrahā. in prediis. §. j. Accur.

x Pignoris. scz taciti.

y Fundi. vel domus. vt supra dictū est.

z Quasi. h ponit ad differētiā supioris. vtraqz tm̄ seruiana di a seruādo forte dicta. cū oē ius aut i acq̄rēdo aut in cōseruādo aut i amittēdo ꝯsistat. vt. ff. de le. z se. cō. l. fi. Sz q̄ est dr̄ia int seruianā actionē. z saluianū intēdictum. quū illud ad idē cōpetere videat. vt. j. de intēdi. §. intēdictū. Rn̄. qz in seruiana oz q creditor p̄bet debitorē fuisse dn̄m tpe obligatiōis. vt. ff. de pig. z q̄ nō sūt. §. j. s in saluiano sufficit q p̄bet eū possedisse. vt colligit. ff. de salui. intēdi. l. j. in p̄n. z dixim⁹. j. de intēdic. §. interdictū.

a Nihil intest. nisi i sono vocis. vt. ff. de pig. l. res hypothece. §. itē pign⁹. Immo z ēt q̄tū ad actionē videt intēesse. nā p̄scriptio hn̄ti pign⁹ nō currit cū possideat: sed in hypothecaria. cui currit p̄scriptio intēdū. x. intēdū. xx. intēdū. xxx. intēdū. xl. an. vt. C. si aduer. cre. l. j. z. ij. z. C. de prescrip. xxx. vl. xl. an. cū notissimi. z de an. excep. l. j. §. j.

b De qua re. mobili vel imobili. tradat creditori vl nō corpalis vel incorporalis. excepta tm̄ vrbica seruitute. q̄ non pōt obligari. ne ruinis ciuitas deformet. vt de pig. si is qui. §. fi. l. se. Ac.

c Appellatione. s. hypothecaria. vt hac actione peti possit a quolibet possessore.

d Maxie. hoc abūdat. vt. C. de test. ma. l. fi. §. ij. duo eni oportet interuenire vt sit pign⁹. z qd̄ tradat creditori. vt h

In psonā[e] q̄z actiones ex sua iurisdictione ꝓpositas hȝ p̄toꝛ: veluti de pecuia[f] ꝯstituta cui[g] sīlis videbat̄ recepticia: sed ex nr̄a cōstitutiōe[h] quum ⁊ si q̄d plenꝰ habebat: hī actionē pecūie ꝯstitute trāsfusū ē: ⁊ ea[i] q̄ supuacua iussa est cū sua autoritate a nr̄is legibꝰ recedere. Itē[k] p̄toꝛ ꝓposuit actionē de peculio seruoꝝ filioꝝq̄z familias: ⁊ ex q̄ q̄rit̄ an actoꝛ iurauerit: ⁊ al's[l] q̄plures. De pecunia[m] aūt cōstituta cū oībus agit̄ q̄cūq̄z ꝓ se vl̄ ꝓ alio soluturas se cōstituerit[o]: nulla[p] .s. stipulatiōe inꝑposita: nā alio q̄n si stipulāti ꝓmiserit: iure[q] ciuili tenent̄. Actiones[r] aūt de peculio ideo aduersus patrem[s] dn̄mue[t] comparauit pretoꝛ: quia licet ex contractu filioꝝ seruoꝝūq̄z ipso iure[v] non teneant̄: equū tamen est peculio tenꝰ: quod veluti patrimoniū est filioꝝ filiarūq̄z: itē seruoꝝ condemnari eos. Itē[x] siquis postulāte[y] aduersario

ꝗ qd̄ mobilis sit. cū pignus a pugno dicat̄. vt. ff. de ꝟ. sig. pleb. §. pignus. Si aūt mobilis est ⁊ nō tradat̄. itē si immobilis est tradat̄ vel nō. hypotheca ē. Patet ergo q̄ .iiij. sūt p̄toꝛie actiōes in rē. s. publiciana. ⁊ rescissoꝛia. ⁊ seruiana. ⁊ quasi seruiana. Itē alie due reales p̄iudiciales. vt. j. e. §. p̄iudiciales. Est ⁊ alia q̄ dat̄ suꝑficiario. quādo quis ad non modicū tēpꝰ cōduxit. vt. ff. d̄ suꝑfi. l. j. i fi. j. R. ⁊. §. quod ait. ⁊ l. fi. ⁊. ff. de rei vendi. suꝑficiario. ⁊ l. p̄etoꝛie. Est ⁊ octauo actio in rem. vt que dat̄ metum passo. nā illa p̄toꝛia est in rē. vt ff. qd̄ me. causa. metū. §. volenti. Sunt ⁊ alie. scilicet bonoꝝ possessoꝛia. hereditatis petitio. itē fideicō. here. pe. prima dat̄ ei qui succedit ꝑ p̄toꝛē. secūda ei cui per trebel. hereditas restituta est. vt. ff. de bo. pos. here. pe. l. j. ⁊. ij. ⁊ ff. de fideicō. here. pe. ⁊. l. j. ij. ⁊. iij. ⁊ sic decē sūt p̄toꝛie in rē.

e In personā. q. d. dictū est de realibus p̄toꝛijs. sequit̄ de personalibus p̄etoꝛijs. licet ⁊ de quibusdā personalibus. s. interposuerit. in. §. item si quis.

f De pecunia. vt. ff. de consti. pecu. l. j. in prin.

g Cui similis. s. quo ad quedā. q2 vtraq̄z dabat̄ vbi q̄s cōstituebat se soluturū pro se vel ꝓ alio. sed ⁊ dissimilis videbat̄. q2 actio de constituta pro his tm̄ rebus in cōstitutione deductis cōpetebat. in quibꝰ mutuū consistit. s. q̄ pōdere numero ⁊ mensura cōtinent̄. Sed recepticia q̄n alie res in constitutione deducebant̄. sed hodie ꝓ omnibus cōpetit actio de cōstituta. cū oēs res appellatione pecunie cōtineant̄. vt. C. de cōsti. pe. l. ij. §. penul.

h Cōstitutione. vt. C. de cōsti. pe. l. ij.

i Ea. s. recepticia. Accur.

k Itē p̄toꝛ. hec capitula exponunt̄. j. in ꝓxi. §. ⁊ ideo hic non dicas. Accursius.

l Et als. de quibus dicet. j. §. penales.

m De pecunia. i. in hac actione q̄ sic vocat̄.

n Cū oībꝰ. s. aptis. als obligari ꝓ se vbi ꝓ se intuēit ꝯstitutio. vel ꝓ alijs vbi ꝓ alijs intuēit ꝯstitutio. Ergo furiosus cū nec ꝓ se nec ꝓ alijs obliget̄. nec cōstituere se debere pōt. Idē in ꝓdigo ⁊ similibꝰ. Itē mulieres cū als pro se tm̄ obligent̄. ⁊ hic cōstituent ꝓ se tm̄: ⁊ non ꝓ alijs. vt ff. de consti. pe. l. j. §. j. ⁊. ij.

o Cōstituerint. vtputa ꝑ hec verba cōstituo me soluturū qd̄ ego vel ille dz. ⁊ similia. vt. ff. de cōsti. pe. qui aūt. in fi. ⁊. l. se. ⁊ hoc ita si sit debitū qd̄ p̄cedat. siue ciuile siue naturale simul. siue naturale tm̄. siue p̄toꝛiū. secus si ciuile tm̄. vt. ff. de cōsti. pe. l. j. §. penul. ⁊ fi. ⁊. l. iij. §. j.

p Nulla. ergo ex nudo pacto oꝛit̄ actio hic qd̄ est cōtra ius cōmune positū. ff. de pac. iurisgen. §. sed cum nulla. ⁊ §. quinimo. ⁊. §. idem marcellus. ⁊. §. idē respōsuȝ. ⁊. C. de pactis. l. legem. ⁊ est hoc ideo forte sp̄ale. q2 sicut vinū pro eo qui cōstituit inducit̄. vt nō teneat̄ nisi elapsis. x. diebus. vt. ff. de cōsti. pe. ꝓmissoꝛ. cū als statim teneat̄. vt ff. de vēr. ob. eū qui kalēdis. §. quotiēs. ⁊ de ver. sig. cedere diem. sic ⁊ aliud cōtra eū. vt ex nudo pacto teneat̄. vt ar. ff. de iureiur. eū qui. in prin. Sunt ⁊ alij adhuc sex casus in quibus ex nudo pacto oꝛit̄ actio. Ut ecce in donatione hodie. licet olim fuerit necessaria stipulatio. vt. C. d̄ dona. si quis argentū. §. fin aūt. Itē si mulier dotē sine stipulatione dare marito cōuenit. vt. C. de dot. pro. l. ad exactionē. ⁊ de rei vxo. ac. l. j. §. j. Itē si quis ob honorē decretū vel decernēdū palā pollicitus fuerit. i. sine interrogatione. vt. ff. de poll. l. j. §. j. ⁊. l. pactū. Itē in nauticio fenoꝛe. vt. ff. de nau. fe. periculi in fi. Itē in accessione frumēti vel vini vel oꝛdei. vt. C. de vsur. l. frumēti. Itē in vsuris ciuitati promissis. vt. ff. de vsur. l. etiaȝ. Als aūt ꝓpter sui frigiditatē nudū pactū actionē parere nō pōt.

q Iure ciuili. vel actiōe. ex stipulatu. vbi incertū est in stipulatione. vel cōditione certi q̄ ex stipulatiōe oꝛit̄. vbi ē certū. vt. s. de ver. obli. in prin. que stipulatio est a iure ciuili inducta. vt hic. cū d̄ iur. gen. ipsa nō fuit. lȝ alij cōtractus fuerūt de iur. gen. vt. s. de iur. na. gen. ⁊ ciui. §. ius aūt. nō autem dicit̄ ideo d̄ iure ciuili q̄ nō habeat in se naturale vinculū. imo habet. q2 sine consensu nō valet qui ꝯsensus est de iure naturali. vt ff. d̄ pac. l. j. §. pe.

r Actiones aūt de peculio. Volūt quidam dicere hec esse propria nomina actionū. s. de peculio. ⁊ de in rē verso. ⁊ qd̄ iussu. Itē exercitoꝛia: tributoꝛia: ⁊ institoꝛia: ex eo qd̄ leges plerūq̄z appellant eas actiōes. vt hic. Sȝ verius est. vt adiectiue ponat̄. sic eni dicit̄ mādati actio de peculio. vt. ff. de pecul. l. iij. §. cui congruit.

s Patrē. s. respectu filij. Ac.

t Dn̄mue. s. respectu serui. sunt eni coꝛrelatiua.

v Ipso iure. s. ciuili quod nō vult. vt alter ex alterius psona obliget̄. ⁊ sic pater nō debet teneri ꝓ filio inspecto iure ciuili sic inspecto seruo. nō debet teneri dn̄s. q2 seruus ꝓ nullo est inspecto iure ciuili. vt. ff. de re. iur. qd̄ attinet. sed tamen p̄toꝛ equitatē cōsiderat. vt q2 peculiū quasi patrimoniū est filij vel serui vt subijcit. q2 parsimonia q̄rit. vt. ff. de pecu. peculiū. vere tamē nō est patrimoniū filij peculiū. vt. C. de inoffi. testa. l. fi. in fi. itē nec serui. vt. ff. de ver. sig. liber homo. io tn̄ q2 quasi patrimoniū est. patrē ꝓ filio. dn̄m ꝓ seruo teneri dicit. Diligent̄ tn̄ distinguas vtrū cōtrahat filius vel seruus. vel quasi contrahat. itē vtrū delinquat vel quasi. Si cōtrahit quilibet illoꝝ dn̄s. vel pater actione ex eo contractu tenet̄ in peculiū. in cuiꝰ ꝯdēnatione deducit̄ ex ipso peculio quicquid seruꝰ naturaliter dn̄o debuit. vt q2 dn̄s seruo mutuauit. vel als secū ꝯtrit. Itē deducit̄ qd̄ debet̄ his qui sūt in ꝑtāte dn̄i vel tutela vel cura. cū videat̄ dn̄s ꝓuenisse. vt. ff. de pecul. l. si dānū. §. j. ⁊. ij. obligat̄ eni seruꝰ dn̄o naturaliter vt. s. de fideius. §. j. ⁊ sūt hec coīa in seruo ⁊ filio. excepta cā mutui ex q̄ nec filiꝰ nec pat̄ tenet̄. secꝰ in seruo. vt. j. ti. j. §. illud. ⁊. C. ad mace. l. pe. Itē q̄ dicta sūt q̄n ꝯbit filiꝰ vel seruꝰ eadē ⁊ q̄n q̄si cōtrahit. vt si alterius negocia gessit. vt. ff. de nego. ge. si filiꝰ. Preter hāc actionē de peculio adhuc pr̄ vel dn̄s: q̄nq̄z tenet̄ de in rē verso. q̄n. s. filiꝰ in rē patris. vl̄ seruꝰ in rē dn̄i cōuertit. ⁊ ē in solidū vsq̄z ad q̄ntitatē versā. vt. j. ti. j. §. in rē. sed de peculio agit̄ quatenꝰ peculiū durat. vt. j. e. §. sūt pterea. ⁊. j. ti. j. §. in rē aūt. Itē ē actio qd̄ iussu q̄ ē in solidū. q̄n filiꝰ vel seruꝰ iubente dn̄o vel pr̄e ꝯtrit. videt̄ eni ꝯbi cū ipso patre vel dn̄o. vt. ff. qd̄ iussu. l. j. ⁊ fi. Itē sūt alie tres s. exercitoꝛia q̄ dat̄ ꝯ dn̄m nauis. q̄ ꝑposuit magistruȝ nauis seruū suū: ⁊ eiꝰ rei gr̄a ꝯtrū fuit. ⁊ io dicit̄ exercitoꝛia. quia exercitoꝛ dicit̄ nauis. Itē institoꝛia que habet locū q̄n aliquis seruū suū taberne vel stationi ꝑposuit. Itē tributoꝛia qua agit̄ ita q̄ dn̄s vocat̄ in tributū. vt. j. ti. j. §. introducit. ⁊. §. institoꝛia. ⁊. §. j. In delictis aūt ⁊ quasi delictis idem oliȝ seruabat̄ in filio ⁊ seruo vt pro noxa dari posset. vt. j. de noxa. in fi. ti. Sed hodie pro seruis tm̄ agit̄ noxaliter. vt ibi dicit̄ ⁊ ꝓ delictis. vt. j. de noxa. in prin. ⁊. ff. de noxa. l. j. ⁊ in q̄ delictis. vt si seruus habitās cū dn̄o habuit suspensuȝ vel appensum. vel effudit aliq̄d qd̄ alicui nocuit. vt. ff. de his q̄ deic. vl̄ effu. l. j. §. si seruꝰ. ⁊. l. si vo. §. p̄etoꝛ. nisi in duobꝰ casibꝰ. vt ff. de his qui deic. vel effu. l. j. §. cum seruꝰ. vbi nō habitat cū dn̄o. ⁊. ff. de mino. q̄ si minoꝛ. §. si seruus. Porro lȝ in delictis ⁊ quasi agat̄ noxaliter tamē ⁊ de peculio agit̄. si locupletatus ē dn̄s. inq̄ntum id peculiū locupletius est. vt. ff. de iudi. tam ex contractibus. ⁊. ff. de pecul. l. licet. §. ex causa.

x Item si quis. scilicet actoꝛ.

y Postulante. id est petente reo vel deferente. si enim sine voluntate aduersarij iuraret̄: nihil ꝓficeret iuramentū. vt ff. de iureiuran. l. iij. in prin. Accursius.

iurauerit[z] deb[a] ei sibi pecuniā quā peteret: nec ei soluat iustissime[b] accōmodat ei talem actionē[c]: p quā nō illud q̄rit[d] an ei pecunia debeat: ſ an iurauerit. Penales[e] q̄3 actiōes p̄toꝛ pene[f] mltas ex sua iurisdictiōe introduxit. Veluti adūsus eū q̄ q̄d[g] ex[h] albo ei[?] corrupisset[i]. Et[k] i eū q̄ patronū[l] vl[m] parētē in ius[n] vocasset: cū[o] id nō ipetrasset: Itē adūsus eū[p] q̄ vi exemerit eū q̄ in ius vocaret: cuiusue dolo ali⁹ exemerit 7 alias inūerabiles[q]. Preiudiciales actiōes[r] in rē ee videt

z Iurauerit. vel ei remissū fuerit. vt. ff. de iuriur. nō erit. §. fi. 7 l. se. 7 C. de re. cre. actoꝛi.
a Debeo. sic simpliciter. s. nō adiecta cā quare debeat: qđ in formis dicim⁹. Si aūt cū forma: veluti q2 vendidi. tūc agit actione vtili ex eo cōtractu nata ex sacramēto. cū p veritate accipiatur. 7 aduersario silr actionē tribuit. acsi vere 3ctus pcessisset. Et idē ē in alijs cōtractib⁹. vt. ff. de iureiur. si duo. §. si q̄s iurauerit. 7 §. idem dicemus. 7 §. marcellus. Item circa actionē realē. si rē suā esse iurauerit. dat in rē vtilis. p̄terea in factū 3tra deferentē tm̄ vl' heredē. vt. ff. de iuriu. l. nā postea. §. fi. 7 l. se. Et ita actoꝛi interdū dat in factū. interdū vtilis ex eo 3ctu. 7 vtilis in rem. Ex pte aūt rei si iurat in actione psonali. tūc exceptionē tm̄ parit. Si aūt in actione reali. tūc distinguit an iurauerit rem petitoris non esse. quo casu exceptio tm̄ datur. An suam esse. quo casu etiam actio. si res ad actoꝛē redeat: nō cōtra aliū. 7 hec q̄ dixi i actore habēt locū si iurat ex sacramenti delatione. sed si iurat ex traditione facta occasione iureiurā. tūc publiciana dat cōtra quelibet cū sit iusta cā traditionis. vt. ff. de iuriur. nā postea. §. fi. 7 l. q2. 7 l. se. 7 de publicia. l. j. in fi. vsq3 ad. l. cū qui. Nec ob. i. e. ti. l. cū q̄. §. si peteti. q2 ibi vbū dūtaxat dn̄m tm̄ excludit 3 quē publiciana nō dat. vt. ff. de publi. l. pe. 7 fi.
b Iustissime. q2 propter sacramentū dat.
c Actionē. in factū. vt. C. de iuriur. actoꝛi.
d Querit. etiā si piuriū vellet pbare. q2 sufficit diuina vltio. vt. ff. de dolo q si deferēte. 7 l. se. 7 C. de re. cre. l. iij. nisi in casib⁹. vt. C. de re. cre. l. fi. 7 ff. de iuriur. admonēdi. Et est notandū q hoc sacramentū qđ est de re. vt. ff. e. quotiēs. i. de veritate. vt. ff. ad le. coꝛ. de fal. l. j. §. q̄ in rōnib⁹ triplex inuenit. Volūtariū qđ ex volūtate dat suscipit 7 recusat: 7 extra iudiciū fit. vt. ff. e. l. iusiurandū qđ. Itē necessariū qđ necessitate imposita a iudice defert 7 suscipit. vt ar. ff. de in litē iuran. l. fi. nec eni pōt hoc sacramentū referri vel recusari. nisi ptendat iusta cā recusationis. vt. C. de re. cre. generalit. §. sin aūt. Itē iudiciale qđ sic dr̄ a iudicio. qn̄. s. pars parti sacramētū in iudicio defert. qđ nō est necesse subire. ſ pōt recusari 7 referri. vt. C. e. delata. 7 l. generalit. §. sin aūt. Sed iure veteri nō poterat recusari. vt. ff. e. manifeste. Sꝫ ſm pla. ita demū actio in factū dat ex sacro: si snīa nō subsequat. als q̄re oriret actio in factū cū ex snīa eadem nasceret. vt. C. de re. cre. actoꝛi. Sed nos cōtra. lꝫ eni due sint 7 ad idē 7 eodē nomie non nocet. vt. ff. de actio. emp. non est nouū. 7. ff. de fideiuſ. heres a debitoꝛe. semel tamen fiet exactio tm̄. vt. ff. de verb. obli. qui bis. 7 de reg. iur. bona fides.
e Penales quoq3. dictū ē. s. de p̄toꝛijs rei psecutorijs. nūc de penalibus p̄toꝛijs. Sed q̄ est dr̄ia inter penales 7 rei psecutorias. Rn̄. multe q2 penales p̄toꝛie sūt annales. excepta actione furti. vt. j. de ppe. 7 tēpo. actio. in prin. sed rei psecutorie sunt perpetue. vt. ff. de actio. 7 obli. in honoꝛarijs. Itē penales odiose sunt rei psecutorie nō. vt. ff. de penis. l. interpratione. Itē penales nō trāseūt 3 heredes. nisi aliquid ad eos puenit vel lis sit cōtestata. vt. C. ex delic. defun. l. j. ſ psecutorie sic. vt. ff. de actio. 7 obli. ex 3ctib⁹. Itē vbi plures tenent rei psecutoria vno soluente. ceteri liberant. non ita in penali. vt. C. de condi. fur. l. j.
f Pene. i. fere. vel meli⁹ dic q abūdat. nā vere multe sūt.
g Quid. i. aliquid.
h Ex albo. erat enim albū dealbatio quedā posita in loco eminēti. vt apparet in auc. de litigiosis. §. omnē. ibi vocez p̄conū etc. coll. viij. in quo albo erat scriptū. vel de citādo aliq̄ vel de alio p̄cēpto generali vel spāli. vt. ff. de albo scri. l. j. 7 l. ij. 7 ff. de iuris. om. iudi. l. si quis id.
i Corrupisset. vel positū sustulisset q̄uis nō corrupit. 7 siue p se siue p aliū. 7 tūc ambo tenent. nec vn⁹ liberat aliū. 7 est in q̄nq̄ginta aureos. vt in dicta. l. si q̄s. 7 l. se. Tenet etiā iste corruptoꝛ le. coꝛ. de fal. vt. ff. ad le. coꝛ. de fal. l. pe. cui⁹ pena ē deportatio. 7 oium bonoꝝ publicatio. in seruis etiā vltimū supliciū. vt. ff. ad le. coꝛ. de fal. l. j. in fi.
k Et in eū. s. filiū vel libertū dat actio in factū q̄ ē silr vt superioꝛ in. l. aureos. q̄ dat patrono vel pr̄i. 7 si libert⁹ nō possit soluere dictā pecuniā castigabit. Idē forte in filio. licꝫ noralit nō det. vt. ff. e. s. de in ius vo. l. pe. 7 j. de noxa. in fi. Supioꝛ tm̄ punit solū dolū. hec solū factū cōsiderat. vt. C. de in ius vo. venia. Accursius.
l Patronū. ſ audi vl patronā. Itē filios 7 patres eoꝝ. vt. ff. d' i ius vo. l. iiij. §. j. Et accipe h' patronū q̄ māumisit. vel p q̄ iudicatū ē in cā ingenuitas 7 libertinitas. vel si ex cā fideicō. manumisit vel si emerit eo pacto vt manumittēt: 7 manumisit vel non manumisit. ſ ex 3stitutiōe diui marci puenit ad libertatē. vt. ff. de in ius vo. adoptiuū. §. j. 7 l. is q̄3. 7 l. sed si hac lege. Itē liberos patroni accipe mares 7 feminas 7 parētes etiā adoptiuos. vt dicta. l. ſ si hac. §. liberos. 7 §. parētes
m Vel parētē. 7 hic accipe marē 7 feminā. 7 vsq3 in infinitū. vt etiā si adā viueret. non posset vocari i ius sine venia. Itē non refert sint legitimi parētes vel naturales. vt ff. de in ius vo. l. iiij. §. j. ij. 7 iij. 7 l. parentes. 7 l. patris. 7 l. adoptiuū. in prin. Accur.
n In ius vocasset. i. iuri experiūdi cā vocasset. vt. ff. de in ius vocan. l. j. 7 h siue cā sit ciuilis siue criminalis. multo magis. nā 7 tūc. s. qn̄ cā ē criminalis etiā cū venia nō pōt q2 nō cōcedit. vt. ff. de in ius vo. ſ 7 si. §. p̄toꝛ ait. 7. ff. de accu. q̄ accusare i h. 7 l. hi. §. ij. Sed q̄d si solū libellū dedit. Rn̄. nō incidit in h edictū. vt. ff. de in ius vo. libertus. Itē qđ si nō veniat vocat⁹. Rn̄. sp incidit. ſ facili⁹ remittit h pena qn̄ vocat⁹ nō venit. vt. ff. de in ius vo. q̄uis. Sed q̄dā dicūt. vocantē nullo mō cadere i edictū si vocatus nō venit. ex p̄dicta. l. q̄uis. 7 q2 verba cū effectu sunt accipiēda. vt. ff. ne q̄s eū qui in ius vo. est vi exi. l. penul. §. docere. Sed prima snīa verioꝛ videt q2 in dicta. l. q̄uis. nō dicit q non incidat in edictū. nisi causa cognita. Itē3 nū q̄d heres pōt vocare in ius sine venia: 7 certe si extrane⁹ est pōt. vt. ff. de obse. pstan. liber. l. heres. filius nō pōt vocare in ius sine venia. Sed quare secus in herede liberti 7 in herede patroni. Rn̄. in primo odiū versat. qđ dꝫ restringi. in secūdo fauoꝛ. qui dꝫ pꝛogari. vt. ff. de lib. 7 post. l. q̄dam. Itē3 si alter agat tutoꝛio nomine vel curatoꝛio. ar. ff. de in ius vo. l. in hac lege. §. fi. 7 l. quesitū. Ratio. q2 nemini officiū suū debet esse damnosum. vt. ff. queād. testa. ape. l. si quis ex signatoꝛibus.
o Cum id nō impetrasset. i. nō petisset 7 nō accepisset. debet eni a p̄toꝛe sic petere. dn̄e pmitte mihi vt possim conuenire patrē vel patronū meū. vt colligit. j. de pe. te. liti. §. fi. 7 ff. de in ius vo. l. iiij. §. j. Illud etiā quero an hec postulatio venie debeat fieri in personis omniū qui i ius vocari non possunt. que enumerant. ff. de in ius vo. l. ij. 7 si nō fiat quod cadat in penā. Quidā dicunt q sic. Nos q nō. quia hec pena in eū tm̄ statuit qui incidit in edictū. at ille persone in edicto non cōtinent. quod maxime probant ex hoc. §. Aliter tamē puto eos puniēdos: put placuerit iudici ad similitudinē istoꝝ. Sed nunquid hec petitio hodie est coꝛrecta. vt q2 habēt hodie liberti ius natalīū 7 regeneratiōis. vt in auc. vt lib. de ce. §. j. coll. vj. Rn̄. nō. q2 7 ibi reſuant iura patrōis. Supioꝛa q̄tū ad librū plana sūt. In filio distigue. aut erat emācipat⁹ aut i ptāte. si emācipat⁹ erat. hn̄t locū supioꝛa. si vo i ptāte: tūc nec cū vēia: nec sine vēia pōt 3uēire patrē. vt. C. d' i ius vo. l. fi. 7 ff. e. s. d' act. 7 ob. l. actiōes. nisi p castrēsi vl' q̄si castrēsi peculio. vt. ff. d' iudi. l. lis. 7 tūc cū vēia. vt. ff. d' in ius vo. l. adoptiuū. §. j. 7 h cū agit 3 pr̄ez. Si aūt 3 ex̄neū. tūc ſm vet'a iura tm̄ q̄nq3 actiōes filiofa. 3petebāt. vt. ff. d' ac. 7 ob. l. filiusfa. 7 l. i factū actiōes. Sꝫ hodie oēs venietes ex aduēticia cā. vt dixi. s. p q̄s pso. no. acq. §. j. Itē q̄ro q̄s iurabit de calūnia cū filiusfa. erit i iudicio. Rn̄. si fili⁹ emācipat⁹ petita vēia pr̄ez 3uēiat: iurabit fili⁹ si maioꝛ ē. als curatoꝛ ei dabit ad litē. vt in auc. vt li. ma. 7 aui. §. j. in fi. col. viij. Si aūt sit in ptāte patris 7 agat de castrēsi vl' q̄si ca. pecu. 7 tunc filius iurat. cum paterfa. habeatur. vt. ff. ad macc. l.

nota

nō

qn̄ filius mediante venia vocet patrem in ius

ij. Si vo eēt minor. dare curator liti nō psone cū sit i ptā te. vt. C. de cura. fur. l. fi. in pn. ⁊ de bo. que libe. l. fi. §. si aūt p patre. Si aūt cōtra extraneū agat filius. si agat paṯ eius noie. p̄ iurat. vt. C. de iu. calū. l. ij. §. qḋ obseruari. Si filius forte p̄re abn̄te. vl' f̄m veteres. ll. i v. casib⁹. vl' f̄m nouas i oi aducticia cā iurat filius cum suo noie agat ⁊ maiorē. si nō paṯ i aducticijs non hʒ vsūfruc. als paṯ ageret ⁊ rn̄deret ⁊ iuraret. vt. C. de bo. ma. l. j. i pn. Ubi vo filius iurat. lʒ paṯ nō habeat vsūfructū. debʒ paṯ

qualesl sunt per quas querit: an aliquis liber an libertus sit: vel de partu agnoscendo. Ex quibus fere una illarum legitimam causam habet: per quam queritur an aliquis liber sit. Cetere ex ipsius pretoris iurisditione substantiam capiunt. Sic itaqꝫ discretis actionibus: certū est non posse actorē rē suā ita ab aliquo petere: si apparet eum dare

ꝯsentire filio agēti ⁊ rn̄denti. vt. C. de bo. q̄ li. l. fi. in prin.

p Ité aduersus eū. s. daṯ actio i factū pēalis: vt ecce cū vocarē ticiū in ius q̄ tenebaṯ mihi actiōe tpali. ⁊ dū eēt i itinere detenuisti eū vi. vel capiēdo eū p psonā. vel faciēdo dolo vt ali⁹ eū detineret. ⁊ tātū q̄ dies actiōis mee exiuit: teneris eni mihi quāti iurauero i litē: ⁊ sic ē actio penalis ex pte mea. qꝛ vltra rei veritatē forte iurabo. ⁊ ex pte tua. qꝛ das mihi aliqḋ: ⁊ tibi nihil adest. vt. ff. ne q̄s eū q̄ i ius vo. vi ex. l. pe. §. j. Sup hoc. §. q̄ro cū duo sint tituli vt. ff. ne quis eū q̄ in ius vo. vi ex. ⁊ alius ti. de eo p quem factū erit. de quo fit mētio i h̄. §. Rn̄. de p̄mo qꝛ inde orit actio ex vtraqꝫ pte penalis. vt dictū est. ſ ex alio ē penalis ex pte rei tm̄. cū ad interesse actoris deṯ. vt. ff. de eo p quē fa. erit. l. fi. j. Rn̄. Itē p̄mus de quo fit mētio hic cōsulit actori tm̄. vt pʒ ex. l. ij. ⁊ iiij. §. eximere. At secūdus ꝯsulit vocato. nō solū vocāti. vt. ff. de eo p quē fa. ē. l. j. §. si re⁹. in fi. j. Rn̄. Itē primus hʒ locū qn̄ aliq̄s exēptus ē an̄ satisdationē. ⁊ post in ius vocationē. ſ secūd⁹ post satisda. s. factā iudicio sisti. ⁊ als q̄ firmāt iudiciū. vt. ff. de p̄. sti. l. j. in pn. Et pʒ hec dr̄ia ex ordine illoꝝ tituloꝝ. Itē prim⁹ qn̄ vi exēpt⁹ ē q̄s. At secūd⁹ etiā sine vi. vt pʒ i. l. j. §. si dolo. de eo p quē fa. ē. ⁊ ti. ne q̄s eū q̄. l. j. ⁊ l. ij. in fi. Uel sat dici pōt q̄ de vtroqꝫ hic loquit. qꝛ licʒ illi duo sint tituli. tn̄ de vno edicto sūt. Itē ⁊ q̄ dicaṯ penalis actio ē illa q̄ ex vna pte tm̄ ē penalis. Secūdo q̄rit nōne p cōuētionē solā ēt iure veteri ppetuebaṯ actio. vt. ff. de actio. ⁊ ob. l. cōstitutiōib⁹ nō solū p noua iura. vt. C. d̄ p̄scri. xxx. an. cū notissimi. ⁊ l. sicut. Rn̄. hic nō p executorē. ſ p suā denūciationē eū ꝯuenerat. vel verbū q̄ipositū in. d. l. cōstitutionibus. assertiue ponit. nō similitudinarie. ⁊ f̄m h̄ hodie eēt correctū qḋ h̄ dr̄. Uel dic q̄ talis fuit cōuētio in illa. l. cōstitutionib⁹. q̄ p lite ꝯṯ. habebaṯ. vt qꝛ actio erat tpalis. ⁊ libellus fuit p̄ncipi dat⁹. vt. C. qn̄ li. p̄n. da. li. cō. fa. l. j. ⁊ ij. Uel dic f̄m Io. q̄ leges veteres circa p̄sonales actiōes loquūt. vbi nō ppetuant p executorē. ſ lex illa cū notissimi. ⁊ lex sicut in rē loquūt in reali. vnde adhuc ēt hodie nō corrigit qḋ h̄ dr̄.

q Innumerabiles. imo nūerari possūt. ſ dicūt innumerabiles. qꝛ de facili nō pn̄t nūerari. vn̄ dr̄ nō posse fieri. qḋ cū difficultate fieri pōt. vt. ff. de v. sig. nepos paulo. Enumera q̄ alias. Ut ē actio in factū de calūniatorib⁹ de q̄ dicem⁹. j. §. q̄drupli. Itē actio qḋ me. cā. Itē furti māifesti Itē serui corrupti in duplū. de q̄b⁹ dicem⁹. j. e. §. oēs aūt actiones. Sūt ⁊ alie i factū vt de effusis ⁊ eiec. ⁊ de appēsis. vt. ff. de his q̄ deic. vel effu. l. si vo. §. ptor. Et alie multe sūt quas enumerare non expedit.

r Preiudiciales. p ꝯstāti ponit. q̄ he p̄torie sūt. cū i tractatu p̄toriaꝝ posuit. ⁊ sūt i rē. qꝛ res petiṯ ⁊ vēdicaṯ. Un̄ q̄rit q̄re nō posuit has ꝯ int reales p̄torias. R. qꝛ q̄dā de eis ē ciuilis. vn̄ ei⁹ occasiōe ⁊ d̄ ceteris h̄ dicē reseruauit. Et sūt tres. P̄ria ē p quā q̄rit an aliq̄s sit liber. subaudi vel s̄u⁹. Secūda an aliq̄s sit libert⁹. subaudi vl' ingenu⁹. Tercia ē de ptu agnoscēdo p quā q̄rit an q̄s sit fili⁹ vel nō. vt oia ꝯseq̄t q̄ fili⁹ a p̄re ꝯseq̄ dʒ. als aūt agit de ptu agnoscēdo pp alimēta tm̄: ⁊ tūc filiatiōi nō p̄iudicaṯ. qꝛ sūmati q̄rit. vt. ff. de li. ag. l. j. §. int. ⁊ l. si q̄s a li. §. si vl' parēs. ⁊ ff. d̄ his q̄ sūt sui vl' ali. iu. l. si iudex. lʒ videaṯ ꝯ. C. de or. cog. l. ij. §. fi. ſ dic vt ibi. Sʒ q̄dā dicūt ⁊ male q̄ tm̄ due sūt. ⁊ de duab⁹ p̄mis faciūt vnā h̄ mō an aliq̄s sit lib. i. igenu⁹ vl' libertus ⁊ h̄ vna. aliā vo de ptu agnoscēdo n̄ mutāt. Sʒ p̄ma opi. verior ē. cū sit cōmodi⁹ singlas cās singul' appellatiōib⁹ distīgui vt. d̄. q̄. mo. te. infir. §. alio āt mō. Itē qꝛ postea dicit. cete vo. ⁊c. ⁊ ita loquit de plurib⁹ excepta vna. In p̄ma q̄ vbi q̄rit sit liber vl' s̄u⁹ dico q̄ siue s̄uus agat ꝯ

dn̄m dicēs se eē liber. siue eꝯ dn̄s ꝯ s̄uū. ⁊ s̄u⁹ sit i possessione libtatis q̄ h̄ actio in rē q̄ intendit ē p̄iudicialis. vt. ff. de li. cā liberā. §. fi. Idē dico siue patronus vēdicet libertū in libertinitatē. siue libt⁹ se vēdicet i ingenuitatē. vtra qꝫ ē p̄iudicialis. vt. ff. si ige. eē di. l. fi. in pn. ⁊ §. fi. intēdit ēt h̄ casu officiū iudicis. vt. ff. de iure iur. si duo patroni. i pn. ⁊. ff. si ingē. eē di. l. j. ⁊ ij. §. j. Idē dicas in tercia. vt siue agaṯ p̄ petēdo filiū i filiationem. vel filius dicat se non filium erit preiudicialis ⁊ directa hincinde. Sed quidam dixerūt q̄ directa daṯ

ber⁹ sit. Cetere ex ipsius pretoris iurisditione substantiam capiunt. Sic itaqꝫ discretis actionibus: certū est non posse actorē rē suā ita ab aliquo petere: si apparet eum dare

patrono parēti ⁊ dn̄o. ſ illa q̄ daṯ libto filio ⁊ seruo est ꝯ̄ria qḋ nulla lege cautū iueit. lʒ alie q̄dā inueniāṯ directe ⁊ ꝯ̄rie. vt mādati depositi ⁊ siles. Sʒ q̄lit formāṯ libelli i his. Rn̄. sic peto ioannē in filiū meū iudicari. vt mihi p̄ri debitā p̄stet reuerētiā: ⁊ alia q̄ p̄rib⁹ a filijs debent. ⁊ idē i p̄rono. ⁊ ex tūc alimēta p̄ri ⁊ p̄rono p̄stabūṯ. vt. ff. d̄ li. ag. l. si q̄s a libis. i pn. ⁊ §. solet. qꝛ sn̄ia p̄uitate accipit. vt. ff. d̄ sta. ho. l. igenuū. Et pbaṯ h̄ libelli formatio. C. d̄ fideicō. l. j. In s̄uo ⁊ dn̄o sic. Peto i s̄uū meū talē pn̄ūciari. qꝛ eū meū dico. Sʒ s̄u⁹ vel libert⁹ vl' fili⁹ dicet. Peto me nō iq̄etari a ticio q̄ me i s̄uū vl' libertū vl' filiū tenet. qꝛ me i tali vīculo n̄ s̄besse dico. vt. C. de ige. ma. l. diffamari. vl' sic. Peto vt igenu⁹ vl' lib̄ vl' nō fili⁹ pnūciari ꝯ ticiū. qꝛ sic se rei vitas hʒ. Et differt h̄ ab ea q̄ petit p̄r filiū i ptāte ex iure romāo cū ibi tm̄ d̄ ptāte q̄raṯ. h̄ aūt de filiatiōe. vt. ff. d̄ rei vē. l. j. §. j. ⁊ h̄ dr̄. Itē h̄ p̄toria vt h̄ illa ciuilis. Quib⁹ āt mōis fili⁹ possit peti. dixim⁹. ꝯ. d̄ pa. po. §. ius aūt ptāt. Itē q̄re dicūt p̄iudiciales. R. f̄m q̄dā. qꝛ i modū exceptiōis ꝯponūṯ. ⁊ ita p̄iudicāt. vt si agas ꝯ me hēditatis petitiōe. ⁊ ego obiiciā tibi q̄ s̄u⁹ sis d̄functi. vl' qꝛ ipe defūct⁹ s̄u⁹ fuit. vt. ff. d̄ pe. he. l. si q̄s libertatē. tūc n̄ pōt eē lis int nos vt. ff. d̄ iud. l. lis. ⁊ ꝯ. d̄ ob. ex de. §. hi. ⁊ facit p hac sn̄ia. C. d̄ or. cog. l. j. ⁊ d̄ hē. pe. l. liber. ⁊ ff. si q̄s ige. eē di. l. fi. Alij dixerūt iō dici p̄iudiciales. qꝛ sn̄ia lata sup his fit p̄iudiciū oib⁹ alijs q̄ōnib⁹. vt. ff. d̄ sta. ho. igenuū. ⁊ ff. d̄ li. ag. l. j. §. fi. ⁊ l. ij. Sed certe f̄m h̄ ēt q̄rela iofficiosi testi dr̄ p̄iudicialis. qꝛ p̄iudicat alijs q̄ōnib⁹. vt. ff. d̄ iof. tes. pap. §. fi. Sʒ ꝯ hāc sn̄iā ē. ff. d̄ li. cā. si s̄u⁹. Sʒ ibi nō fuit p̄nūciat⁹ igenu⁹ vl' collusio ibi fuit. Uel dic f̄m Io. q̄ p̄iudiciales iō dicūt. qꝛ oēs alie q̄ōnes q̄ interi int eas p̄soas mouent debēt silē. vt. C. de or. cog. l. j. ⁊ iij. ⁊ ff. d̄ li. cā. l. ordinata. ⁊ facit optie. ff. d̄ nox. l. pe. j. Rn̄. nisi eēt tal' cā. q̄ ageret ēt si ꝯstaret eū fore s̄uū q̄ ē q̄nqꝫ. vt. ff. de iud. vix. Sʒ f̄m h̄ cū q̄rit int patronū ⁊ libtū de libtinitate. nō ē h̄ qḋ p̄iudicialis: cū alie q̄ōnes interi int eos possūt exerceri. venia tn̄ petita. ꝯ. e. §. ⁊ i en̄. Sed dic q̄ ille q̄ōnes q̄escūt q̄ nō cōpeterēt si ꝯstaret eū libtū. vt. ff. d̄ i ius vo. ſ si hec. §. p. ⁊ fi. Itē q̄d si nl'la alia q̄ō mouet: nōne tūc iste dicūt p̄iudiciales cū n̄ habeāt cui p̄iudicēt. Azo dic q̄ nō. Sʒ Io. ꝯ. ispiciṯ eni aptitudo qꝛ habilis ē eē p̄iudicialis. sicut august⁹ dr̄. lʒ nō sp augeat. vt. d̄. i rubrica p̄hemij. Itē nūq̄d sūt plēs p̄iudiciales nisi he. Rn̄. sic. vt hī. pe. nā ⁊ tūc cessant oēs alie. q. donec ipsa itēdit. vt. ff. ⁊ pe. hē. l. si q̄s libertatē. ⁊ l. diu⁹. in fi. lʒ hodie ꝯ̄rīū sit. vt. C. de he. pe. l. fi. §. j. ⁊ ij. Itē q̄ iure ascripticij. coloni cēsiti ⁊ siles petūt. Rn̄. vtili p̄iudiciali directa ⁊ ipi coloni se petūt i libtatē ꝯ̄ria p̄iudiciali vtili. iō vtili nō directa. qꝛ liberi sūt nō s̄ui. vt i auc. d̄ san. epis. §. ascripticios. ⁊. §. si seru⁹. coll. ix. Itē iō p̄iudiciali. qꝛ parū a s̄uis distāt. q̄ ad s̄uicia q̄ facē debēt. vt. C. d̄ ag. ⁊ cēsi. l. nec diuti⁹. li. x. Sʒ alij dicūt q̄ offi. iudi. petūt ⁊ petūt. vt. C. in q̄. cau. cē. dn̄os ac. pos. l. j. li. xj. Sʒ certe offiῡ iudic' nō pōt locū hr̄e ad futuras p̄stariōes. vt. ff. d̄ vsur. l. j. Et alij dixerūt hr̄e locū negatoriā ⁊ ꝯfessoriā vtilē. vt q̄ daṯ directa s̄uitutib⁹ alijs. h̄ vtilis h̄ daṯ q̄ nihil est. Itē si q̄s ad aliq̄ annua s̄uicia teneaṯ. q̄ iure peteṯ vt ꝯdēneṯ vt p̄stet i posteꝝ. ⁊ ipe q̄ iure petit absolui. Rn̄. sat puto q̄ iudic' officio h̄ fiat. siue p̄missa fuerīt h̄ s̄uicia. siue ex ꝯsuetudie d̄beāṯ h̄ s̄uicia siue ipa p̄stita lōgo tpe ex p̄missiōe petūṯ. vt. ff. de vsur. l. cum de in rem verso.

s Et q̄bus. s. tribus p̄iudicialibus questionibus.

t Fere. fere iō dicit qꝛ i ciuilib⁹ q̄ōnib⁹ q̄tuor ꝯsideranṯ. s. acto iudex re⁹ ⁊ ipa res. h̄ āt ē idē q̄ ꝯueit ⁊ ꝯueiṯ ⁊ res. vl' iō qꝛ p̄tor itroduxit de ptu agnoscēdo. ⁊ a se ꝯsul ꝯfirmaṯ.

u Legitimā. i. d̄ iure ciuili.

v Liber sit. subaudi vel seru⁹.

x Sic itaqꝫ. formaṯ h̄ itaqꝫ ex ea diuisiōe q̄ fit. ꝯ. e. §. j. qui dicat

dictũ est que sunt in rem actiones. ꝛ q̄ in p̄sonā. itaqꝫ sic eis discretis. i. sepatis ꝛ diuisis: patet ꝙ hec regula ē vera: quia p̄sonalis actio q̄ cōpetit ad dandũ nō cōpetit ꝓ re sua alicui vt hic. iō dixi ad dandũ. qꝛ ad tradēdũ bn̄ pōt agi actiōe p̄sonali. vt cōmodati ꝛ depositi ꝛ similib⁹. Et est ita vis int̄ dare ꝛ tradē. vt hic subijcit. ꝛ ff. d̄ actio. ēp. ex empto. in prin. ꝛ ff. de ver. ob. vbi aũt. in fi. ꝛ l. si rem tradi. ꝛ l. nemo. ꝛ qđ subijcit si appa ret. i. qꝛ appetet eũ dare opoꝛtē. ꝛ ita agit̄ i p̄sonā vt ali q̄d det̄. Sꝫ quidaꝫ dicũt. vt Pla. ꝙ h̄ verba si apparet eũ dare opoꝛtere. sũt noīa cuiusdā actio nis. ꝛc.

per totũ. siue sint directe siue vtiles iste vendicationes. vt ff. de publi. per totũ. ꝛ ff. si ager vecti. per totũ.

e Quibus. ideo dicit quibus. qꝛ sunt ꝛ alie quibus non intendimus dare facere. sed restitui vt: cōmodati ꝛ depositi actio ꝛ similes. iste non appellant̄ conditiones in stricta significatione accepto vocabulo: vt hic dicit̄. Uel dic ꝙ ēt in actiōe cōmodati ꝛ depositi ꝛ similibus intendit̄ dari vel fieri s. ipsa detētatio rei. quare ipsum factũ possit quis in stipulationeꝫ deducere. vt ff. de verbo. obli. l. vbi auteꝫ nō. §. qui id quod nō fieret. nisi aliq̄d daret̄. cũ sue rei nulla esset stipulatio. sed aliene tm̄. vt. s. de inuti. sti. §. j.

oportere. nec eniꝫ quod actoris ē. id ei dari oportet[y]: quia scilicet dari cuiq̄ id intelligitur. quod ita datur vt eius fiat: nec res que iam actoris est magis[z] eius fieri potest. Plane[a] odio furũ quo magis pluribus actionib⁹ teneant̄ effectũ est: vt extra penam dupli aut quadrupli rei recipiende noīe: fures etiā hac actione teneant̄: si[b] appet eos dare oportere: q̄uis sit aduersus eos ēt hec[c] in rem actio ꝑ quā rē suā quis esse petit. Appellamus autem in rem quidem actiones vendicationes[d]. In personā vo actiones: quibus[e] dare aut facere oportere intēdit̄ conditiones[f]. Condicere eni est denunciare[g] prisca lingua. Nunc vo abusiue[h] dicimus conditionē actioneꝫ in p̄sonā esse: qua actoꝛ intendit dari sibi oportere: nulla enim hoc tēpore eo nomine denunciatio fit. Sequens[i] illa diuisio ē ꝙ quedam actiones rei persequede gratia comparate[k] sũt quedam pene persequende: quedaꝫ mixte[l] sunt. Rei persequēde causa comparate sũt omnes in rē actiones[m]. Earum vero actionum que in personam sũt. he quidem que ex contractu nascunt̄: fere[n] oēs rei persequēde causa comparate vident̄: veluti quib⁹ mutuam pecuniam vel in stipulatum deductam petit[o] actoꝛ. Item cōmodati: depositi: mādati: pro socio: exempto: vēdito: locato: conducto.[p] Plane si depositi agatur eo nomine qđ tumultus: incendij: ruine: naufragij causa depositũ sit:

x Si. i. quia dare opoꝛtet.

y Opoꝛtere. id ē opoꝛtet ꝙ nō det̄ ē eni ip̄ossibile ꝙ detur vt subijcit. nec res que ꝛc.

z Magis. s̄ oppo nit. pluries deberi pōt. vt ff. de excep. rei iudi. l. ꝛ an eadē. §. actiones in fi. §. q̄ pluries dñiuꝫ p̄ fieri meũ. Sꝫ nō se quit̄. nā lꝫ pluries debeat̄. tn̄ semel facta sua nō debꝫ pl⁹ fieri sua. vt ibidem dicit̄. ꝛ ff. de acqui. pos. l. iij. §. ex plurimis. ꝛ. s. de lega. §. sed ꝛ si rem legatarij. nisi iterũ desineret esse sua. vt ff. de ver. ob. si rem meā.

f Conditiōes. scꝫ appellamus.

g Denũciare. dicunt quidam. ꝙ qui volebant aliuꝫ conuenire primo sibi denũciare debebant. vt ar. ff. d̄ ser. vꝛ. p̄. l. quidaꝫ. Sed hoc non placet. quia ex voluntate vel vanitate hoc fit. non necessitate. Sed dic ꝙ hec denũciatio fiebat per magistratus cũ actiones constituebant vel dabant. vt ff. de oꝛi. iur. l. ij. §. omniũ. quod est hodie sublatũ. vt in fi. huius. §. dicit̄. ꝛ C. de foꝛ. ꝛ impe. l. j. ꝛ ij.

a Plane odio. Sed in quo vertit̄ istud odiũ. R̄n. qꝛ in cōditione furtiua q̄s de facto infamat̄ apud bonos ꝛ graues vt ff. de obse. l. honoꝛi. lꝫ nō infamia iur̄. vt ff. de acti. ꝛ ob. l. cessat. sed in rei vēdicatione nō est de facto neqꝫ de iure infamat̄. Itē multa veniũt in cōditione furtiua q̄ nō veniũt in rei ven. vt qꝛ interitu rei nō liberat̄. s̄ in rei vēdi. sic. vt ff. de cōdi. fur. l. in rē. ꝛ iō malũ est furi ꝙ etiam hac actione tenet̄ Itē sicut ꝓdest alicui plures habere reos debitoꝛes. vt ff. de fib. le. l. si q̄s decedēs. §. fi. ꝛ habere plures actiones. vt ff. de le. ij. cũ fili⁹. §. varijs. ita eē debꝫ dici nocere. si plurib⁹ teneatur actionib⁹. licꝫ etiā nulla esset alia vtilitas. Itē nũq̄d vna tollit ꝓ aliā. Dic ꝙ sic. vt ff. de cōdi. fur. si ꝓ fure. §. furti.

b Si apparet. i. qꝛ apparet eos ꝛc. id est dicere actione in p̄sonā. Sed videt̄ hoc stare nō posse. nā certũ est euꝫ q̄ agit dñm fuisse. ergo ꝛ nũc est. qꝛ sine facto suo dñiuꝫ ab eo discedere nō potuit. vt ff. de re. iur. l. id qđ nostrũ. ꝛ C. de ꝓba. l. sine possidet. ꝫ nō pōt agere vt sibi det̄ qđ est suũ. ꝛ tn̄ hic dicit ꝙ sic. Sed dic relationē esse faciēdā ad gen⁹ nō ad speciē q. d. ea actione ꝯ quā als agit̄ ad dandũ. s. p̄sonali. s̄ hic non ad dandũ intendit̄. ꝛ ita ē mirabile ꝙ rē meā per p̄sonalem actionē peto restitui. als ꝯ. vt ff. vsufru. queād. ca. l. fi. ꝛ ff. de cōdi. inde. l. si vrbana. s̄ est spāle. vt hic di. Uel dic agi etiaꝫ ad dandũ. s. possessionē dandā. quā amiserā ꝑ furtũ. vt ff. de acqui. pos. l. rem q̄ a nobis. ꝛ ff. de condi. tritica. l. ij.

c In rē actio. i. rei vēdicatio. q̄ ꝑ dñio de iure ciuili vel gētiũ quesito intendit̄. vt ff. de rei ven. l. in reꝫ. Itē nota ꝙ hic §. locũ hꝫ in quolibet malefidei possessoꝛe aliene rei. nō solũ in fure. vt. s. de reꝝ di. §. si tn̄. ꝛ ff. de cōdi. triti. l. j. in fi. ꝛ l. ij. in p̄n. Interdũ etiā ꝯ bone fidei possessoꝛē dat̄ cōditio: ratione possessionis. vt ff. de ꝯdi. inde. l. indebiti. §. sed si nummi Sed nũq̄d etiā rē suā pōt quis etiā a nō fure ꝑ cōdi. sine cā cōdicere. vt ff. de cōdi. sine cā ꝑ totũ. R̄n. s̄m quosdā. ibi dicit cōditio actio p̄sonalis. nō tn̄ talis ꝑ quā intendat̄ vt aliq̄d det̄. Alij dicunt ꝙ si alicubi inueniat̄ cōditio sine causa pro re sua competere de vtili intelligunt.

d Uendicationes. siue rerũ corpoꝛaliũ. de quib⁹ est. C. de rei. ven. per totũ. ꝛ ff. e. de rei ven. ꝑ totũ. siue rerũ incoꝛpoꝛaliũ de quibus ff. si vsufru. pe. per totum. ꝛ ff. si serui. ven.

h Abusiue. vere abusiue dicit̄ conditio. i. actio. in personam. qꝛ non bene cōsonat nomen rei quā significat quod fieri debet. vt. s. de dona. §. est ꝛ aliud.

i Sequens. hec est tercia diuisio actionũ in hoc titulo.

k Comparate. i. adinuente.

l Mixte. sed nōne q̄dā sunt que nullũ hoꝝ habēt. vt si ago ne quid fiat in loco sacro vel sancto. vel si factũ ē tollat̄. ꝛ alie similes. q̄ neqꝫ ad rē neqꝫ ad penā. neqꝫ mixtim se habēt. sed vel ad rei reuerētiā. vel ad publicā vtilitatē dant̄. R̄n. satis ad rei p̄secutionē. s. diuine rei. vel publice ptinēt. cui⁹ noīe agere videoꝛ: vel etiā meo noīe cũ cuiuslibet intersit deũ nō iniuriari. vt. C. de here. l. iiij.

m Rei p̄sequēde actiones. s. que dece sũt. vt dixim⁹. s. e. §. iteꝫ seruiana. Sed certe videt̄ ꝙ sint oēs penales. nā in eis iurat̄ in litē. vt ff. de rei ven. l. q̄ restituere. ꝛ ff. de in litē iurā. l. in actionib⁹. Sed dic ꝙ illud scꝫ iuramētũ in litē nō fit iure actionis. s̄ officio iudicis. vt. j. e. §. pterea. in fi. §. vnde nō dicunt̄ penales. Alij tn̄ dicebāt ꝙ iō non dicebant̄ penales. qꝛ nō oꝛiginaliter illud fit qđ crescant ꝑ sacramētũ in litē. s̄ ex cōtumacia. vt ff. de in litē iuran. l. j. ꝛ iō magis attendebāt qđ naturaliter erat ꝙ qđ incidenter Sꝫ certe actio depositi in quatuoꝛ casibus ab inicio ē rei persecutoꝛia. ꝛ tamen dicit̄ penalis inspecto quod crescat ex contumacia. vt. j. ꝑti. ꝛ. j. e. §. at ille. vnde primā respōsionem approbo. ꝛc.

n Earũ vo. fere. fere dicit ꝓpt̄ actionē ex stipulatu. ꝑ quā pena petit̄. nec inspicit̄ qđ intersit. vt. s. de inuti. sti. §. alteri. s̄m quosdā. qđ falsũ est. imo ꝓpter actionē depositi i quatuoꝛ casib⁹. vt. j. subijcit. Itē ꝓpter actionē redibitoriam que, dat̄ in duplũ aduersus venditorē. qui neqꝫ preciũ neqꝫ accessiones soluit. vt ff. de redibi. l. redibitoꝛia.

o Petit actoꝛ. ad vtrāqꝫ aũt. s. ad mutuā. ꝛ ad eā que in stipulatũ deducta est certi cōditio datur. vt ff. si cer. pe. l. si quis certũ. ꝛ. s. de ver. ob. in prin.

p Conducto. sed nōne oēs iste dantur ad interesse etiā

quod est extra rem. vt. ff. de actio. emp. l. j. in prin. ergo pe to aliquid quod tibi non adest. ergo sunt penales. Sed dic tribus modis dici actionē penalem. Primo illa que hincinde est penalis: vt furti & similes. quando peto qđ mihi non adest. & quod tibi nō adest. & hoc modo accepto dicūt hic iste nō penales. Secū do quando ē pe nalis ex pte rei tm̄. quod est vbi cūq; actoris int̄ ē ex ceditid qđ reo adest & hac significa tōe acti ones iste dicunt̄ pēales. s. ex ēpto & similes. & etiā rei ven. quando in litez iurat̄: & quod ispecta p sona rei tm̄ pe nales dicant̄. p bat̄. ff. de eo per quem fac. est. l. j. §. si plures. & l. fi. & j. e. §. pena les. Tercio dici tur penalis ispe cta psona actoris tm̄. vt si ac cepisti ab aliq aliquid vt me ac cusares per ca lūniā. nam repe to licet nihil mi hi absit a te sal; cui adest. vt pro bat̄. ff. de calū. l. generaliter. §. il lud erit notan dum.

comissis grauari possūt: qm̄ honorati sūt pecuniarie. vt. s. d singu. re. p fideicō. relic. in prin. & ff. de le. j. plane in fine.

b Eod. q̄ mixta sūt. & enumerāt̄ i auc. d nō alie. §. nos igit̄. coll. ij. Accursius.

c Distulerit. s. frau dulēt. vel sine iusta cā. alias nō puniunt̄. vt. ff. si cer. pe. l. qđ te. & ff. d vsur. l. scīedū Et nō quē pñri ex pcrastinatiōe. vel dilatiōe illicita. sic ff. de edē. l. ptor. §. & & § seru9. in fi. & ē spāle i his legatis i aliis legat̄ vel fi deicōmissis non p stat̄ duplū. & vsure currūt ex mora: vl̄ saltē p9 ptestatio nē litis fruct9 rerū restituūt̄: vt. C. de vsu. le. seu fideicō. l. j. Itē h legata ha bet i alio pulegiū. vt si idebitū solua tur nō repetat̄. vt s. de ob. q ex q̄si. i fi. Quid si p nega uit postea cōfiteat̄ R. pōt penitē cum exoneret actorez a pbādo. vt. ff. d iur. iu. l. cū q. ar. s. ff. de edil. edic. l. qđ sic fu gitiu9. i pn. Itē qđ si pfessus ē & postea negat. R. punit̄ cū vltia mora noceat vt. ff. de pi. & cō. rei ve. l. illud. Itē qđ si nō inficiet̄. & di cat non valere vel aliā ponat rōnabi lē cāz. R. q̄dā qđ punit̄ ne inueniat̄ via p quā negātes suā exerceāt auaritiā. vt. s. vi bo. rap. §. qz tn̄. Alii s. qđ verū puto. vt. j. e. §. at ille. Itē nūqd hec i le gato generali & spāli locū hēt. R. sic hm Jo. cuz vtrūq; sit legati. vt. s. de fideicō. he. §. fi. & C. de fideicō. l. fi. in pn. Itē qđ si duplū nō pōt soluē. R. punit̄ i corpe. vt. ff. d pen. l. j. §. generalit̄. & C. de ser. fu. l. q̄cūq;. & ff. de in ius vo. l. pe. & fi.

d In iudiciū. qđ si in iudiciū nō vocant̄. sed alias sūt in mo ra. R. q̄dā adhuc idē vt duplet̄. Sed h lex pdicit. Itē i du bus pene sūt molliēde. vt. ff. de pen. l. interptatiōe. Sz dicas currere vsuras & fruct9 deberi ex mora. & ipa re. i. sine inpel latiōe dicā morā cōmitti ad instar minoz. q̄b9 legata debēt̄. vt. C. in q. ca. in inte. resti. nō ē necesse. l. in minoz. Itē qđ si reipu. vel fisco relinquat̄. videt̄ q̄ idē sit qđ h di. cū ius diui nū & publicū sile sit. vt. C. de sac. san. ec. l. fi. & i auc. de nō alie. §. si min9. coll. ij. Sz dico s. qz pene sūt molliēde. vt dixim9 vt. ff. de pe. l. pe. Itē qđ in redeptiōe captiuoz. videt̄ idē q̄si rei venerabili sit relictū. Sz certe nō extēdā. s. ad qđ di i hoc §. ad hūc casū cū sit pena. Itē qđ si deo vel sancto vel admi nistratori q̄ valēt. vt i auc. d ec. ti. §. si q̄s i noie. col. ix. & ff. ad l. fal. l. j. §. si q̄s. R. locū hz h. §. qz venerabili loco ē relictū. vt. ff. de an. le. l. annua. §. a ticia.

e Pro pena. si h ē rō vt sit mixta. patet q̄ pditio ex lege il la si q̄s in tantā sit mixta. vt. C. vn̄ vi. si q̄s in tātā. Itē & illa cōditio q̄ dat̄ ex. l. cōstātini. vt. C. fi. regū. l. si pstiterit. & oēs ille actiones vbi & res: & aliqđ p pena petit̄ qđ verū est.

f Quedā actiones. hic adiicit̄ hm quosdā terciū mēbruz illi diuisioni quā habes. s. e. §. j. vt ibi dixim9.

g Familie herciscūde. actio ista iō sic di. qz famili a. p hēdi tate ponit̄. hercisco. i. diuido. q. d. actio diuidēde hēditatis. Itē iō di mixta qz i q̄liber re mihi adiudicata ptē habeo iu re meo. & q̄ ad h ē i re. itē ptē vice psorē & vtiab eo. qz portio mea erat sua & q̄ ad h ē psonal̄. Itē petūt fruct9 si alt̄ eos tm̄ pcepit. vl̄ ipe sol9 ipēsas fecit. & h petūt̄ dari. i. vt fiāt sui cui dāt̄. & pp h di psoal̄. vt. ff. fa. her. l. itē labeo. §. fālic. & s. de ob. q ex q̄i s. §. itē. & s. e. §. sic itaq;. Sz quāto tpe durat. R. xxx. anis. ispecto poti9 q̄ sit psonal̄. vt. C. de an. exc. l. j. Itē q ro ex q̄ nascit̄. R. hm mar. ex volūtate agētiū. vt. ff. fa. her. l. j. Sz certe imo ex q̄i pctu. vt. s. de obli. q ex q̄i pctu. §. itē.

[illegible] penalis

in duplum actionē pretor red dit si modo cuz ipso apud quē depositū sit: aut cum herede eius de dolo[r] ipsi9 agitur quo casu mixta est actio. Ex male ficiis vo prodite sunt actiōes alie tm̄ pene persequende cau sa compate sūt alie rei: alie tā pene q̄ rei persequende: & ob id mixte sunt. Penaz aūt per sequitur quis actione furti: si ue enim manifesti agat̄ qua drupli[s]: siue nec manifesti du pli de sola pena agit̄. nā ipsaz rem propria actione persequi tur quis id est suam esse petēs siue fur ipse eā rem possideat siue alius quilibet[t] eo ampli9 aduersus furem etiam condi tio[v] est rei. Vi aūt bonorum raptoz actio mixta est: quia in quadruplo[x] rei persecutio continet̄: pena aūt tripli est. Sed & legis aquilie actio de damno iniurie mixta est: non solum si aduersus inficiantez in duplum agatur: sed inter dum & si in[z] simplum quisq; agat. Veluti si quis hominē claudum aut luscum occide rit: qui in eo anno iteger & ma gni preciū fuerit: tanti eniz dā natur: quanti plurimi & ma gni preciū is homo in eo anno fuerit scđm iam traditā[3] diui sionem. Itez mixta est actio contra eos[a] qui relicta sacro sanctis ecclesiis vel aliis vene rabilib9 locis[b] legati vel fidei cōmissi noīe dare distulerit[c]: vsq; adeo vt etiā in[d] iudicium vocarent̄: tūc eni & ipsaz rē vl̄ pecuniā q̄ relicta est dare com pellunt̄: & aliud tm̄ p pena[e]: & ideo in duplū eius fit cōdēna tio. Quedā[f] actiones mixtā causam obtinere vident̄: tam in rem q̄ in personam qualis est famil.[g] herciscunde[h] actio q̄ cōpetit coheredib9 de diui

q In duplū. scilicet si reus in ficiet̄. vt. j. e. §. sed furti. Accursius.

r Dolo ipsius. scilicet heredis. ex dolo enim defuncti in simplū tm̄. vt. ff. deposi. l. j. §. j. Et est ratio quare in his q̄ tuor casibus datur in duplum & aliis in simpluz: qz hic ex necessitate deponitur: nec potuit prouidere apud quē de poneret. vt. ff. depositi. l. j. §. merito.

s Penā aūt. quadrupli. Sed quare plus manifestū fur tum punit̄ q̄ nō manifestū: cum clam facta magis puniē da sunt. vt. ff. de admi. tu. l. non existimo. & ff. de ritu nup. l. viii. R. imo magis delinquit qui palam q̄ qui clā amo uet. vt. s. vi bo. rap. in prin. vnde magis punit̄. vt ar. ff. de offi. psi. diuus. Petens. s. rei ven.

t Quilibet. vt. s. de obli. que ex delic. nas. §. fi.

v Conditio. s. furtiua. que soli dn̄o dat̄ & heredi ei9 ad uersus furem & eius heredē. vt. ff. de condi. fur. l. j. & l. v. & s. de obli. que ex delic. nas. §. fi.

x Vi autē. quadruplo. s. vsq; ad annum: post annum in simplum. vt. s. vi bo. rap. in prin. nisi in casu. vt si iude9 cō tra christianum agat. tunc in duplū tm̄ agit̄. vt. C. de pa gā. l. christianis. Sed nunquid etiam raptor tenet̄ actio ne furti manifesti. Dic q̄ non hm pla. quia in dupluz tm̄ tenet̄ si furti cōuētat̄. vt. ff. vi bo. ra. l. j. nisi i casu vbi nec in duplum tenet̄ hm eum. vt. ff. de fur. l. si quis ex domo. Sed certe ibi erat actum actione vi bo. rap. vnde sublata erat actio furti nō manifesti, nisi in id qđ excedit. vt. ff. vi bo. rap. l. j. & ff. de actio. & obli. l. qui seruū. Sz satis videt̄ q̄ etiā manifesti furti noīe conueniat̄ & in quadruplū. vt ar. vt. ff. de fur. l. si vendidero. §. cū raptor. & l. si q̄s ex do mo. lz Pla. contradixerit vt dictū est.

y Sed & legis. in simplū. vbi cōtra cōfitentē dat̄. nā tūc in simplū. at ptra negātē in duplū. vt hic. & j. e. §. at ille. & C. ad le. aqui. l. contra negantē.

z Traditā. vt. s. ad le. aqui. in prin. nā ibi diuidit pmuz caput le. aqui. a tercio capite. ex quo tercio fit cōdēnatio q̄tū res retro valuit in. xxx. dies. vt. s. e. ti. §. ex hoc capi te. Itē adiunge actionē qđ me. cā. nā & ipsa mixta est. vt ff. qđ me. cā. l. si cū ex. §. j.

a Itē mixta. p eos. s. heredes vel alios q̄ legat̄ vel fidei

i Cõmuni diuidundo. que sunt hic loco personaliũ p̃statiõnũ. ⁊ que loco realiũ. dic eodẽ modo vt ꝓxime diximus i actione fami. herciſ. ⁊ idẽ in ꝓmo casu. ⁊ facit ad hunc. §. ff. cõi di. per hoc iudiciũ. §. sicut.
k Aliꝗ̃ꝗ i cõe. s. sine societate vel cũ societate. vt. s̃. de obli. ex quasi contra. §. item. ⁊ ff. pro socio l. quib⁹. ⁊ l. si actũ.

denda hereditate. Itẽ cõmuni[i] diuidũdo: que int̃ eos reddit̃ inter quos aliquid[k] cõmune est: vt id diuidatur. Item[l] finium regundoꝝ actio: qua inter eos agitur: qui cõfines[m] agros habent. In quibus tribus[n] iudicijs permittit̃[o] iudici rez alicui ex litigatoꝛib⁹ ex bono ⁊ equo adiudicare[p] ⁊ si vni⁹ pars p̃grauari videbit̃ eũ inuicem certa pecunia alteri condẽnare. Omnes[q] aũt actiones vel in simplũ ꝯcepte sunt: vel in duplũ vel in triplũ vel in quadrupluz: vlteri⁹ aũt nulla actio[r] extendit̃. In simplum agitur veluti ex stipulatiõe ⁊ mutui datõe ex empto: vendito: locato: cõducto: mãdato: ⁊ deniq; ex alijs cõpluribus causis. In duplum agimus veluti furti[s] nec manifesti: damni in iure ex lege aquilia[t]: depositi ex[v] quibusdaz casibus. Item serui corrupti: q̃ cõpetit in eũ cui⁹ hortatu cõsilioue seruus alienus fugerit aut cõtumax aduersus dñm fact⁹ est: aut luxuriose viuere cepit: aut deniq; quolibet mõ deterioꝛ fact⁹ sit[x]. In q̃ actiõe earũ etiã reruz quas fugiẽdo seruus abstulit extimatio deducit̃[y]. Item ex legato quod venerabilibus locis relictum est ẜm ea que supra diximus[z] Tripli vero agimus cum quidã[a] maioꝛẽ vere extimationis quãtitatẽ in[b] libello cõuẽtionis inserũt: vt ex hac causa viatores idest executoꝛes litiũ ampliorẽ sũmã sportularũ[c] nomine exigerẽt: tũc eni id quod ꝓpter eoꝝ causaz dãnũ passus fuerit reus[d] in triplũ ab actore consequetur[e]: vt in hoc triplo ⁊ simplũ in quo damnum passus est cõnumeret̃. Quod nostra cõstitutio introduxit:

nã hũc. §. intelligo qñ penalis ẽ actio ex vtraq; pte. Itẽ contra in eo qui manumisit seruũ alienũ in p̃ntia ꝓncipis nã duo mãcipia dño: ⁊ tria similia dat fisco. ⁊ ita in q̃ntuplũ damnant̃. vt. C. de his qui a nõ do. ma. l. fi. Itẽ ꝯ i eo qđ dicit lex: si dedi tibi pecuniã ne mihi calũniã faceres. ⁊ ab alio accepisti vt mihi calũniam faceres. in octuplũ mihi teneriſ. vt. ff. de calũ. l. ⁊ generalit̃. §. fi. Sed certe ꝑmo casu p̃stat̃ pena diuersĩ nõ vni. nec ẽ ibi aliqua p̃statio vltra q̃druplum. In secũdo autẽ nõ vna actione habeo octupluz sed duab⁹. Itẽ cõtra i eo qđ dicit̃: si dedisti pecuniam ne mihi fieret calumnia nã tu repetiſ qđ dedisti. ⁊ ego in quadruplũ ꝓsequoꝛ. vt. ff. de calũnia. si quis ab alio in prin. Sz certe duobus fit p̃statio: ⁊ neutri vltra q̃druplum. Itẽ cõtra. in eo qđ dicit lex seruũ i seruitutẽ reuocari occasiõe leuis offense: ⁊ ita pena in imensum excedit. vt C. de lib. ⁊ eoꝝ li. si mãumissus.

l Itẽ finiũ regundoꝝ. s. est mixta. vt hic. ⁊ ff. fi. regun. l. si ⁊ loci. §. in iudicio. Accursius.
m Cõfines q̃đ si domos hñt cõuicinas. Rñ. nõ hz locũ si hincinde sint dom⁹. vt. ff. fi. regũ. l. iiij. in fi. Si aũt ex altera pte tñ sit dom⁹: ex altera fund⁹: tũc vtile locũ hz iudiciũ fi. regun. vt. ff. fi. regũ. l. ij. in prin. Et adiunge his trib⁹ actiõibus mixtis quãdã aliã. s. hẽ. pe. vt. C. de here. pe. l. hereditatis ⁊ ff. de pe. here. l. si bo. fi. §. j. Itẽ q̃đ de oib⁹ noxalib⁹ actiõib⁹ videt̃ eni q si sint in rem: q2 ꝯ quẽlibet possidẽtẽ seruũ dant̃. vt. j. de noxa. act. §. ois aũt. Itẽ q̃đ de actione de tigno iniũcto. nã ⁊ hec dat̃ ꝯ quẽlibet possidẽtẽ. vt. ff. de tigno iniũcto. l. j. in fi. Itẽ quid de actione qđ met⁹ cã. nã ⁊ hec quẽlibet possidentẽ ꝑimit. vt. ff. qđ me. cã. l. si cũ ex. §. pedi⁹. Itẽ q̃đ de actione in factũ q̃ dat̃ ꝯ eũ q̃ aliq̃đ hz in loco publico positũ. vt. ff. ne q̃đ in loco pub. l. ij. §. antepe. Itez q̃đ de actione in factũ siue interdicto qđ vi aut clã. nã ⁊ hec cõtra possidẽtẽ dat̃. vt. ff. qđ vi aut cla. l. cõpetit in fi. Item q̃đ de actione ad exhibẽdũ. nã ⁊ illa possidentẽ ꝓsequit̃ sicut ⁊ cetere supioꝛes. vñ vident̃ oẽs in rem. vt. ff. de actio. ⁊ obli. l. obligationũ genera. Quidã dicũt eas anomalas. id est nec in rem nec in personaz. Sed dic oẽs esse personales. vt patet in actione ad exhibendũ. vt. ff. ad exhi. l. iij. §. est aũt.
n Tribus. s. fami. her. cõi diui. fi. regun.
o Permittitur. a lege. Accursius.
p Adiudicare. ⁊ qđ adiudicat̃ statim fit ei⁹ cui adiudicat̃ vt. j. de offi. iudi. §. fi. Accursius.
q Oẽs aũt. hec est quarta diuisio: que fit in hoc ti.
r Actio. s. vltra quadruplũ. Sed ꝯtra in lege aq̃. vbi occasione vilis serui interfecti agit̃ ad vnã hereditatẽ p̃ditaz: q̃ valet centũ marcas. vt. s̃. ad le. aq̃. §. illud. Itez cõtra de eo q̃ vilẽ clauũ de naue abstulit: q̃re tota nauis perijt. nã ad totũ dãnũ tenet̃: qđ etiã in quadruplũ ⁊ vltra excedit. ff. de incen. rui. nau. l. iij. §. senat⁹. Itẽ aliud ꝯ. in actione ex empto vbi occasione pecoꝛis moꝛbosi totus me⁹ grex cõtaminat⁹ est. vel occasione tigni viciosi tota dom⁹ corruit. vt. ff. de act. emp. l. iul. in prin. Sed certe his trib⁹ ꝯtris nõ agit̃ ad aliq̃đ qđ sit pena inspecta persona agẽtis. sed totũ est suũ interesse: Sed dic qđ illa est accusatio nõ actio. Vel dic qđ nõ p̃statur pena habito respectu ad rem. Itẽ ꝯ i eo qui surripuit seruũ fiscalẽ. nã dãnat̃ in. xij. libris argẽti. ⁊ seruo restituẽdo. vt. C. de ser. fu. l. si quis seruũ. Sed ibi nõ fit relatio ad ipsaz rem vel ad simplũ. est eni hic. §. intelligẽdus quãdo actio ẽ penalis ⁊ i pena ipsa hẽ respectus ad rẽ. Itẽ cõtra s̃. de inuti. sti. §. alteri. nã ibi nõ inspicit̃ quãta sit pena. sed tota exigit̃. Sed ibi non habet̃ respectus ad ipsaz rez Vel dic aliud in pena cõuentionali vt ibi: q̃s in legali vt hic. Itẽ contra in eo qđ dicit̃ eũ qui emit administrationem nã q̃ accepit pecuniã ab electo quadruplũ reddet. ⁊ sua bona cõfiscant̃: ⁊ cingulo p̃uat̃. vt j auc. vt iudices sine quoquo suffra. §. sic igit̃ in fi. coll. ij. Sed illud fit ꝑ accusationẽ: non per actionẽ.
s In duplũ furti nec mãifesti. vt. s̃. de ob. q̃ ex deli. nas. §. pena. Accursius.
t Aquilia. puta ꝑ inficiationẽ. vt. j. e. §. at ille.
v Ex quibusdã. veluti qđ tumultus incẽdij ruine naufragij causa depositũ est. vt. s̃. e. §. rei ꝓsequẽde.
x Itẽ serui. fact⁹ sit. s. in mẽte. nã si in corpe locũ hz lex aq̃lia. vt. s̃. ad le. aq̃. i prin. ⁊ hoc siue fiat de bono mal⁹. siue d̃ malo deterioꝛ. vt. ff. de ẜ. coꝛ. l. j. §. ꝑsuadẽ. vsq; i fi. ⁊ l. se.
y Deducit̃. vt omne cũ ipsa re damnũ duplet̃. siue peruenerit res quã secũ seruus poꝛtauerat ad ipsũ solicitatorẽ siue ad aliũ. vt. ff. de ser. coꝛ. l. in hoc iudicio. Sed nũq̃đ iure actionis fit hec extimatio. vel iudicis officio. Rñ. iudi. offi. ẜm vr. ita fit in actione quod met⁹ cã. vt. ff. qđ me. cã. si cũ ex. §. j. ⁊. §. quadruplat̃. Sed ꝓ filio corrupto: vl ꝓ filia qualiter agit̃. Rñ. habet vtilem hanc actionem in eam scilicet summã quam ipse extimauerit suo iureiurando. vt de actione iniuriaruz dicitur. vt. s̃. de iniur. §. pena ⁊. ff. de iniur. l. constitutionibus. Vel dic quod p̃mo extimat iudex summam ad quam competit. vt ar. ff. de custo. reoꝝ l. si quis rem. Accursius.
z Diximus. s̃. e. §. j. item mixta.
Tripli. cum quidam. scilicet actores.
a In libello. hic nota duo. Primũ q2 libellus ẽ faciẽd⁹.

que in nostro codice[e] fulget: quā pculdubio ē: ex lege cōditicia[f] emanare. ¶ Quadrupli aūt agimus veluti furti[g] manifesti. Itē de eo quod[h] metus causa factū sit. Nec ea[i] pecunia q̄ in hoc data sit: vt is cui daē calūnie cā negociū alicui faceret vł nō faceēt. Itē ex lege cōditicia[k] nr̄a cōstitutio[l] oriē in q̄druplū[m] cōdēnationē imponens his executoribus litiū qui cōtra nostre constitutionis[n] normam[o] a reis[p] quicq̄ exegerint. ¶ Sed furti quidem nec manifesti actio: ꝛ serui corrupti a ceteris de quib⁹ simul locuti sumus eo differūt ꝙ he actiōes omnimodo[q] dupli sūt. At ille id est damni iniurie ex lege aquilia: ꝛ interdum depositi[r] inficiatione duplicātur[s].

in confitentē aūt in simplum danē. ¶ Sed[t] illa que de his cōpetit que relicta venerabilib⁹ locis sunt nō solū inficiatiōe duplicaē: sed etiā si distulerit relicti solutionē vsq̄ quo iussu magistratuū nostroꝝ cōueniaē. In confitentē vō añq̄ iussu magistratuū nostrorum cōueniaē soluentē: simpli redditur. ¶ Itē actio de eo quod metus causa factū sit: a ceteris de quibus simul[x] locuti sumus eo differt: ꝙ eius natura tacite cōtineē: vt qui iudicis iussu ipsā rē actori restituat[y] absoluaē[z] qđ[a] in ceteris casib⁹ nō est ita: sed omnimodo q̄sq̄ i quadruplū cōdemnaē: qđ ē ꝛ in furti manifesti actione. ¶ Actionū[b] aūt quedā bone fidei sunt: quedam stricti iuris.

in causa. quod est verū iure nouo. vt hic. ꝛ C. de epi. ꝛ cleri. aut. generaliter. ꝛ C. de lit. cōtest. auē. offeraē. nisi in q̄tuor casib⁹. quos no. in autēntico. de man. prin. §. sit tibi. coll. iij. Aliud est iure veteri. nā tūc nō fiebat nisi ex volūtate. vt. ff. de eden. l. j. nisi in casu. vt. C. de dig. quotiens.

Itē secūdo no. qđ quātitas certa esti libello cōprehendēda. vel res. ꝛ ita etiā i personali actione dꝫ actor certificare reum. vt hic. ꝛ in auē. de litigio. §. ad excludēdas. coll. viij. ꝛ. ff. de rei ven. si in rē. §. ꝛ si vestimenta. Itē terciū nota. q꜡ sportule vel salaria q̄ dabanē executoribus. i. nūcijs q̄ faciūt homines repn̄tari. ꝛ alijs qui faciūt huius modi citationes pro suis officijs dabanē: sm̄ quātitatē petitā. vt hic dicit. sed hodie sm̄ cōsuetudinē. magis' sm̄ lōgitudinē itineris. Vł dicas qđ hic dicię ex hac causa esse causatiue nō cōsecutiue dictū. Sꝫ ille sportule que iudicibus dabanē certe sūt nec crescunt. lꝫ quātitas petita sit magna. nec decrescūt. lꝫ sit pua. vt in autētico. de iudi. §. ne autē. coll. vj. Item nota quia reus soluebat huiusmodi sportulas. vt hic. ꝛ C. de epis. ꝛ cle. aut. generalię. sed actor ei restituebat. nisi iusta causa eū vocasset. vt. ff. de iudi. cum quē. Item nota adhuc quod huiusmōi sportule quibusdam prorsus remittunē. vt pauperibus. vt in auē. de man. prin. §. oportet. coll. iij. A quibusdā parciores exigebanē vt a clericis. vt. C. de epis. ꝛ cle. l. cum clericis. ꝛ auē. ibi posita. sed hodie. Alijs aūt per priuilegiū principis viuentis remittunē in totum vel pro parte. vt C. de fruc. ꝛ li. expen. l. fi. Sed quero si he persone que habent priuilegiū. s. de non soluēdo sportulas. sportulas soluant. an habeant hāc actionē in triplū. Dicunt quidā sic ne fauor noceat eis. vt. C. de le. ꝛ cōsti. quod fauore. Alij dicūt quod non. quasi suo iuri. i. priuilegio stulte renunciauerint. cum volentes soluerunt. quod possunt. vt. C. de pac. l. si quis in conscribendo. quod verius est. Si autē inuiti exacti sunt in quadruplum contra executorē agię vt. j. e. §. quadrupli. Sed cū hodie caueat de duplo restituendo. vt in auē. de execu. §. j. coll. vij. videē corrigi qđ hic dicię. vnde hodie nulla est actio in triplum. quod verum puto. Alij dicūt si cautio est omissa. habet locū quod hic dicię. alš habet locū auē. pdicta.
b ¶ Sportularum. ideo sic dicte. quia in sportulis quibusdam oblationes huiusmodi ponebanē. Est autē genus vasis sportula vel sporta.
c ¶ Reus. alie sportule que iudicibus prestabantur. ab vtroq̄ prestabanē. vt in auē. vt iudi. sine quoquo suffra. §. volumus. coll. ij. Item iste sportule que dabanē executoribus dabanē ante litis contesta. id est porrecto libello iste alie in contestatione cause dabanē iudicib⁹. vt in auē. de exhi. §. sancimus. coll. v. ꝛ de iudi. §. ne autem labor. coll. vj. Accursius.
d ¶ Consequeē. conditionē ex hac lege greca vt subijcit. que erat in alio codice. non autem est in eo quem legim⁹. ꝛ patitur actor hanc penā tripli siue dolo. siue sine dolo inseruit. ꝛ sic causatiue vel consecutiue dicię. Sed nōne etiam causā amittit. vt. C. de plus peti. l. j. Sed certe ibi plus deliquit. quia in certamine negocij cautionē de petitis exegit. vnde grauius puniē. vt ar. ff. de offi. presi. diuus.
e ¶ Codice. quem non habemus.
f ¶ Conditicia. lex quedam erat. que conditia vocabatur. ꝛ sub se quasdam constitutiones habebat. vt hic. ꝛ. j. e. §. item ex lege conditicia. Accursius.
g ¶ Quadrupli furti. facit. s. de obli. q̄ ex delic. nasc. §. pena.
h ¶ Quod metus. s. actio que ex contumacia fit in quadruplum. vt. j. e. §. itē actio ꝛ vsq̄ ad annū tm̄. post annum in simplū. vt ff. quod me. causa. si cū ex. §. j.
i ¶ Nec ea pecunia. scilicet actio in factū de calūniatoribus. annalis in q̄druplo ꝛ perpetua in simplo. vt. ff. de calū. l. j. i prin. ꝛ §. Hec locū habet vt si do alicui aliqđ vt calumniose aliquē vexet. daē enī actio in factū ei ob cuius malū data fuit. non aūt danti. Item danti quando dedit vt sibi negociū p calūniā nō fieret. vt hic. ꝛ. ff. de calū. l. ꝛ gnālię. §. fi.
i ¶ Negocium. s. malū.
k ¶ Conditicia. de qua dic. vt. s. e. §. tripli. in fi. §. diximus.
l ¶ Constitutio: quā non habemus.
m ¶ In quadruplū. differt a superiori. §. tripli. quia illa in actorem. hec in executorem. cuius quadrupli iure nouo triplū fisco. simplū dānū passo datur. vt in auē. vt lię. i exordi. li. iurent. §. hoc quoq̄. coll. ix. ꝛ petię p conditionē ex hac lege quam non habemus. cū non sit cautū quo genere actionis agamus. vt. ff. de condi. ex lege. l. j.
n ¶ Constitutionis. pdicte quam non habem⁹.
o ¶ Normam. i. formam. certa enim erat forma in constitutione quā non habemus.
p ¶ A reis. i. conuentis.
q ¶ Sed furti. omnimodo. de actione furti constat ꝙ semper est in duplū. vt hic. ꝛ. s. de obli. que ex delic. nas. §. pena aūt. Item de actione serui corrupti. nisi in casu. vt quando marito in vxorem daē. ꝛ econtra. vt hic. ꝛ. ff. de seruo cor. l. doli verbum. §. hec actio. ꝛ l. fi. Vel dic omnimodo. i. siue neget siue non. non autem in omni persona.
r ¶ Depositi. alš est in littera de dolo depositi. ꝛ tūc dic actio depositi propter dolum. nam vtraq̄ non pōt habere locum simul. s. ꝛ de dolo actio ꝛ depositi. vt. ff. de dolo. l. j. §. j. alš nō est de dolo. ꝛ tunc plana est lr̄a.
s ¶ Duplicanē. s. si legitimis pbationib⁹ non iureiuran. conuincaē. vt. C. ad le. aquil. l. cōtra. ꝛ. ff. de iureiur. l. cum qui.
t ¶ Sed illa. s. actio ex testamento.
x ¶ Item actio. simul. caute ponit simul. vna cū ea de quib⁹ alijs dixit. vt. s. e. §. quadrupli.
y ¶ Restituat. vsq̄ ad diffinitiuā sniam. qđ intellige de secūda snia. nā in actione qđ me. cā. due feruntē snie. prima de restituēda re. alia de dando quadruplo re cōputanda in eo. vt ff. qđ me. cā. si cū ex. §. hec aūt. Sed nūquid vtraq̄ ē diffinitiua. dico ꝙ sic. q꜡ vtraq̄ diffinit ꝯtrouersiā. vt. ff. de re iudi. l. j. Alij dicūt eē admōitiōē quādā pmā sniā vt i auē. s hē. ꝛ fal. §. si q̄s aūt nō. col. j. ꝛ ex eo qđ p pmā sniā admōeę. ꝛ tādiu expectaē q̄ metū intulit. ꝛ iō dr̄ h actio arbitraria. vt j. e. §. pterea.
z ¶ Absoluaē. s. a pstatione quadrupli.
a ¶ Quod in ceteris. qui numeranē. s. e. §. quadrupli.
b ¶ Actionū. hec est quinta diuisio actionū.

c

bone[c] fidei sunt hec ex empto: vendito: locato: conducto: negociorum gestorum: mandati: depositi[d]: pro[e] socio: tutele[f] commodati: pignoraticia: familie herciscunde[h]: communi diuidundo[i]: prescriptis verbis que de[k] extimato proponitur: et[l] ea que ex[m] permutatione competit. et hereditatis petitio[n]. Quis vsq; adhuc[o] incertum erat: siue inter bone fidei iudicia connumeranda hereditatis petitio sit: siue non: nostra tamen constitutio: aperte eam esse bone fidei disposuit. Fuerat[q] antea et rei vxorie actio: vna ex bone fidei iudicijs. Sed cū pleniorem esse ex stipulatu[r] actionē inuenientes: omne ius qd' res vxoria ante habebat: cū multis diuisionibus in actionem ex stipulatu que de dotib⁹ exigendis ꝓponit̃ trāstulimus[s]: merito rei vxorie actione sublata ex stipulatu que ꝓ ea introducta est: naturā bone fidei iudicij: tm̄ i exactiōe dot[is] meruit[t] vt bōe fidei sit. Sz et tacita[v] ei[x] dedim⁹ hypothecā[y] Preferri aūt alijs creditori-

c Bone fidei. sunt he. scilicet decem et septem que numerant in hoc. §. et se. que bone fidei sunt. alie autem omnes preter istas decem et septem sunt stricti iuris. nam quācūq; hic non inueniam. stricti iuris eā iudicabo. quia posito vno de contrarijs. et omnia alia intelligenda sunt. vt. s. de his q̄ sui vel alie. iur. sūt. §. videam⁹. Sz quare magis he dicuntur bōe fidei q̄ alie nūquid ideo. quia possit esse mala fides i alijs. Rn̄. nō quia in omni contractu debet bona fides interuenire. vt. C. de actio. et ob. l. bonā fidē. imo si interueniat dol⁹ in contractu bone fidei qui dedit causā contractui. non valet ipso iure. vt. ff. de dolo. et eleganter in prin. Sed in cōtractu stricti iuris purgat̃ per actionem vel per exceptionē doli. vt. C. de inuti. stipu. dolo. Si vo incidit in cōtractu bone fi. purgat̃ per actionē ex eo contractu. vt. ff. de actio. emp. et ven. l. iul. §. si vēditor. Sed in stricti iuris de dolo agit̃ vel excipit̃ vt dictū est. vt. ff. de dolo. et eleganter. §. nō solū. et. ff. de ver. obli. si quis cū aliter. Cū ergo dolus vbiq; puniat̃. vel mala fides. ad quid bone fidei iste dicunt̃. Rn̄. alie stricti iuris dicunt̃. q2 nō venit in eis nisi quod stricte exigit natura actionis. vnde non veniunt vsure ex mora in cōtractibus stricti iuris. vt. ff. de nego. gest. l. q2 tantūdem. et. C. de vsu. l. iij. et de condi. inde. l. j. sed in cōtractibus bone fidei sic. vt. ff. de acti. et emp. iul. §. ex vendito. et. ff. de vsur. mora. §. in bone fidei. Itē in actione stricti iuris. fructus nō veniūt ex mora. si petam quod nō fuit meū. nisi a tpe litis cōtesta. tūc enim incipiūt venire fructus. Sed si petā qd' aliquādo fuit meū. veniunt fructus ex mora. Secus in bone fidei iudicijs. vt. ff. de vsur. videamus. §. si actionē. Itē nec venit interesse. si rem dari est in obligatione. secus si rem tradidi vel factū. vt. ff. de ver. obli. vbi aūt. §. fi. et. ff. de re iudi. l. si quis ab alio. §. fi. que veniunt in bo. fi. iudicijs. vt. ff. de acti. emp. l. j. in prin. Ista ergo oia que vicē obtinēt accessionū. nō veniūt in cōtractibus stricti iuris. nisi vt dictū est. Nec ob. qd' veniūt ista i arbitrarijs q̄ sunt stricti iuris. quia iudicis officio veniūt. non iure actionis. vt. j. e. §. pterea. et. §. sed iste in fi. sed in bo. fi. iure actionis veniūt preter vsurā. que venit ex mora officio iudicis. vt. C. depositi. l. iiij. et. ff. de nego. gest. l. quia tantūdē. Itē in bone fidei veniūt ea. de quib⁹ nec actū nec cogitatuz est. vt ruta et cesa et similia. vt. ff. de actio. emp. fundi. §. si ruta. et. C. de actio. emp. et ven. venditi. Item ex hoc. §. notat̃ quedaz differentia circa cōpensationē quā dic. vt. j. e. §. in bo. fi. Patet ergo quod exuberantius et pinguius iudex officiū suum ad ea que equa sunt extendit q̄ in contractib⁹ stricti iuris. et facit. s. de obli. que ex cōsen. in fi. et iō dicunt̃ bo. fi. et alie stricti iuris.

d Depositi. hanc dicūt quidā esse stricti iuris in quatuor casibus. qui numerant̃. ff. depositi. l. j. §. j. Sed Jo. contra.

e Pro socio. que est vtriq; directa ab vtraq; parte. vt. j. de pe. te. liti. §. ex quibusdam.

f Tutele. sz cuz iste tam cōtrarie q̄ directe inueniant̃. nūquid omnes sunt bo. fi. Rn̄. sic in dubio. cū fauor sit extēdēdus. vt. ff. de li. et post. l. cum quidā.

g Pignoraticia. tam directa que debitori dat̃ soluto debito. vt. s. qui. mo. re. cōtra. ob. §. fi. q̄ cōtraria que dat̃ creditori. vt. ff. de pig. act. tutor. §. cōtrariā.

h Familie. que inter coheredes dat̃. vt. ff. fami. her. l. ij. et. s. de obli. que ex q̄i cōtractu. §. item.

i Diuidundo. que dat̃ inter eos qui habēt rem cōmunē cū societate vel sine vt diuidat̃. vt. s. de ob. ex quasi cōtrac. §. item si inter aliquos. et no. s. e. quedā. Sed quid de actione fi. regun. Rn̄. quidā idem. ꝓpter similitudinē quā habet cū his duabus. vt. s. e. §. quedā actiones. Sed cōtra dico. cū hic de ea non inueniā. Et pōt esse ratio quare secus sit in ista q̄ in alijs duabus. q2 in ista id quod pure meū est pōt alteri adiudicari. vt. ff. fi. reg. l. ij. in fi. sed in alijs duabus cōis res non ꝓpria adiudicat̃. vt. j. de offi. iudi. §. fi.

k De extimato. vt si tibi rem meā do. et extimo tibi eaz x. vt aut rez. aut decem reddas. si do plus vendas tuum sit. et ē tūc periculū accipiētis indistincte. vt hic. et. ff. de extimati. acti. l. j. i fi. Si autē sic dixi rez aut extimationē reddas. tūc distinguit̃. quis rogauerit. vtruz ego de vendēdo aut tu de tradendo. vt si periculū rogātis. vt. ff. de p̄scrip. ver. si gratuitam. §. j.

l Et ea. s. actio p̄scriptis verbis.

m Ex permutatione. que nascit̃ re dennū ab altera pte secuta. et tūc nō ex traditione rei. sed ex pacto dudū apposito. s. nascit̃. vt. C. de re. pmu. l. ex placito. Sed cum his duobus casibus sit bo. fi. quero vbi stricti iuris erit. Rn̄. vbi dat̃ ex pacto incontinenti apposito quod euenit. vt ff. de pact. l. iurisgen. §. sed cū nulla. et. §. quinimo. Et est rō quia non inuenio quod sit bo. fi. nisi in duobus casibus. Item in cōtractibus trib⁹ innominatis do vt facias. facio vt facias. et in tercio scilicet do vt des. quādo non est pmutatio. s. est stricti iuris. In quarto aūt contractu innominato. s. facio vt des. de dolo agit̃. non p̄scriptis verbis. vt. ff. de p̄scrip. ver. naturalis. §. at cum facio vt des. Item in omni contractu. vbi est incertū de nomine actionis. habet locū hec actio. et est stricti iuris. vt. ff. de p̄scrip. ver. l. ij. et. iij. et. iiij. Sed quid de actione in factū. nunquid est bo. fi. Rn̄. quatuor sunt genera actiōis huius in factū. Vnū vt detur ex omni edicto vel interdicto pretoris vbi non dedit pretor certū actionis nomen. vt. j. de interdic. §. fi. et. ff. nau. cau. sta. l. idem in prin. Secundū vbi dat̃ i subsidiū. l. aquil. vt. s. ad. le. aquil. §. fi. Tercio vt det̃ vbi cūq; prescriptis verbis actio dat̃. et tūc eadē est qd' actio prescrip. ver. vt. ff. de p̄scrip. ver. l. j. in fi. Item quarto dicit̃ in factū que est ex varijs figuris causarū. vt. C. de sacrosan. ec. l. sancimus. qd' quartū genus nō pōt sub regula comprehēdi. sicut nec mora. vt. ff. de vsur. mora. in pri. Nunquid ergo semper est stricti iuris. s. hec actio in factum. Rn̄. sic. cum hic non inueniā quod bo. fi. sit. Sed quidam dicunt. quod in tercio casu. vbi loco p̄scrip. verb. dat̃ que competeret ex permutatione vel extimatione sit bo. fi. Quod est falsum quia pro omni contractu vbi certū debet̃. habet locū certi conditio. vt. ff. si cer. peta. certi conditio. et tamen nemo dicet aliquam conditionez esse bo. fi. Item quid de actione p̄scrip. ver. que pro precario dat̃. Quidam dicūt q2 est bo. fi. vt. ff. de precario. l. ij. §. fi. interdictū. Sed contradico. quia hic non inuenit̃ qd' sit bo. fi. vt. ff. de p̄ca. l. ij. §. hoc interdictū.

n Petitio. que dat̃ contra possidentem pro herede vel possessore. vt. ff. de peti. here. l. regulariter. et. l. sequenti. et l. qui interrogatus.

o Adhuc. i. vsq; ad tempora huius legis vel nostre cōstitutionis de qua statim memoriā facit.

p Constitutio. vt. C. de peti. here. l. fi. in fi.

q Fuerat. et rei vxo. actio. nomē erat actionis. vel dic quod factū denotat.

r Ex stipulatu. que similiter ꝓ dote dat̃.

s Transtulimus. vt. C. de rei vxo. act. in prin. et cōpetit hec actio ex stipulatu. siue marito vt ei dos detur. siue vxori vel patri eius vt restituat̃. et siue fuerit interposita

stipulatio siue nõ.tñ sp creditᵗ tacite.⁊ vtilitᵗ intueutire.vt C.de rei vxo.acti.§.j.nã ⁊ als intelligitᵗ stipulatio tacita vbi nõ est.vt.ff.de adop.his verbis.⁊.ff.si cui plusq̃ per le.fal.l.nisi.§.item sciendũ.

t Meruit.s.actio ex stipulatu.vt hic.⁊.C.de rei vxo.ac. §.sed nõ ignora/mus.als est stri/cti iuris cũ non/ueniatᵗ bona fi/des.vt.s.eo.§./actionum.

x Ex.i.actõi.ex stipulatu vt mu/lieri.

y Hypothecã.s.ex vtraqꝫ parte mulierꝫ ad repe/tendã dotẽ.siue ex parte viri ad petendã eam.sp(ecia)liter cũi sunt ibi taci/te hypothece.vt C.de rei vxo.ac. §.primo.

z Creditorib⁹. Sꝫ nunq̃d oib⁹ indistincte. Rñ. ſm mar.sic.siue primi habeãt pi/gnus vel hypo/thecã expssam siue nõ. Sꝫ hec opi.nõ valet.q2 lex distin/guit.vt.C.de iure do.l.vbi. Itẽ fiscus ⁊ mulier pari passu ambulãt.vt.C.de pui.fis.l.quis.⁊ fiscus nõ pfertᵗ habẽ/tib⁹ expssaz.vt.ff.q̃ po.in pi.ha.si pign⁹.ergo nec mulier Secũda ẽ opi.vt distinguatᵗ intᵗ pign⁹.s.traditũ ⁊ hypo/tecã.s.nõ traditã.vt primo casu nõ pferatᵗ mulier.scdo sic.vt ar.ff.q̃.ca.ta.pig.s.l.pe. Sꝫ ⁊ hãc reprobo p id qd ẽ.s.c.§.inter pign⁹. Tercia ẽ opi.s.bul.io.⁊ azo.vt habẽ/tib⁹ tacitas hypothecas pferatᵗ.nõ aũt hñtib⁹ expssas.lex enĩ suũ priuilegiũ qd dederat primis eis adimere psumitᵗ ppter mulierẽ.nõ aũt id priuilegiũ qd quis sibi adinuenis/set.⁊ hoc caute probo p verba legis.C.q̃ po.in pig.ha.l. fi.ibi.lꝫ anteriores sint tpis priuilegio vallati ⁊c.

a Cũ ipsa.vis faciẽda ẽ in eo qd dicit ipa.nã ali⁹ nõ ad/mittitᵗ ad tale priuilegiũ agẽs p dote.etiã heres mulierꝫ. vt.C.de pui.dot.l.j.nisi sit de suis hẽdib⁹.i.de filijs ⁊ alijs descẽdẽtib⁹ mulieris.vt.C.q̃ po.in pig.l.fi.in fi. Sꝫ nũq̃d pcuratori mulieris datᵗ hoc priuilegiuz. Rñ.sic.vt.ff.so. ma.alia.⁊.ff.de pcu.l.minor.§.qm̃. Itẽ qd hic dicit de do/te sua.iõ dicit q2 aliud ẽ in dona.pꝑter nup.nã in ea nõ hꝫ hoc puilegiũ.vt.C.q̃ po.in pi.ha.l.fi.in fi. Sꝫ qñ mulier põt expiri de dote. Rñ.soluto ma.nõ prius.nisi marit⁹ ad inopiã vergat.vt.C.de iu.do.l.vbi.⁊.ff.so.ma.l.si cõstãte in pu. Et h̄ siue ipa dederit dotẽ siue ali⁹ extrane⁹.q̃ tñ nõ fuit pactus de ea sibi reddẽda.quo casu sibi nõ mulieri da/retᵗ.vt.C.de rei vxo.ac.§.accedit. Si aũt patᵗ mulierꝫ de/derit dotẽ.patri actio ⁊ filie simul dabitᵗ.imo aliquãtulũ hꝫ pl⁹ patᵗ.q2 agit ⁊ filia sp creditᵗ cõsentire nisi habeat iu/stã cãm cõtradicẽdi ⁊ ꝯdicat.vt.ff.so.ma.l.ij.§.fi.⁊.l.non solũ. Et hãc dotẽ itegrã dꝫ huare pi p filia.nisi clade.i.tẽ/pestate suũ fuerit pͣmoniũ diminutũ.vt i aut.de exhi.do. §.q2 vo iaz.coll.vij. Sꝫ nũquid pri hoc puilegiũ dabim⁹. vi q̃ nõ.q2 sua actione agit.vt.ff.so.ma.l.ij.§.volũtate. Ꝺ q̃ sic vi.q2 p h̄ filie puidetᵗ.cũ patᵗ hãc reseruare co/gitᵗ filie.vt dictũ ẽ.⁊ h̄ verꝫ puto.vt h̄ di.cui⁹ puidẽtia ⁊c.

b Solius.scilicet mulieris.

c Hoc induximus.s.vt alijs pferatᵗ.

d In bone fidei restitui.large accipe.siue p dãdo.siue p restituẽdo.vt.ff.de ver.sig.l.verbũ reddẽdi. Et h̄ intel/ligas siue in vsuris ex mora.vt.ff.de vsur.mora.§.in bo. fi.siue in intᵗesse agẽtis.vt.s.de ob.ex ꝯsen.in fi.

e In quo.s.officio iudicis.

Oporteat.s.reo.

f Cõpensato.s.opposita exceptiõe cõpensationis tñ.

g Doli mali exceptiõe.q̃ exceptio iõ dabatᵗ.q2 dolo fa/cit q̃ petit qd restituturꝰ ẽ.vt.ff.de excep.do.l.dolo. Et ita nõ.q̃tũ ad effectũ nulla erit dñia.s3 ad verba vl' rigorẽ iurꝫ

g Constitutio.vt.C.de cõpensa.l.fi.

h Apto.i.vbi quãtitas hincinde debetᵗ.nã spẽi ad spẽz vel spẽi ad quãtitatẽ.vel quãtitatẽ ad quãtitatẽ.si ẽ quãti/tas vt spẽs.nõ fit ꝯpẽsatio.q2 nõ pꝫ iure apto.vt.ff.d pig.

bus[x] i hypothecis tũc censui/mus:cuz[a] ipsa mulier de dote sua expiatᵗ cui⁹ soli[b] [c] puidẽtia h̄ induxim[d] [e]. In bone fidei iudicijs libera ptãs pmitti vꝫ iudici ex bono ⁊ eq̃ extimandi q̃ntuz actori restitui debeat. In q̃ ⁊ illud cõtinetᵗ: vt si qd inuice actorẽ pstare oporteat: eo cõpẽsato[f] i reliquũ is ei cũ q̃ actũ ẽ cõdẽnari debeat. Sꝫ ⁊ i strict⁹ iudicijs ex rescripto diui marci opposita doli[g] mali exceptiõe cõpẽsatio iducebatᵗ Sed nostra cõstitutio easdez cõpẽsationes que iure apto[h] nituntᵗ latius introduxit: vt[i] actiones ipso[k] iure minuãt[l]: siue in rẽ: siue[m] in psonam: siue alias quascũqꝫ: excepta sola depositi[n] actiõe: cui aliqd cõpẽsationis noĩe opponi satis impiũ esse credim⁹: ne sub pretextu cõpensatiõis depositarum rerũ q̃s ex actiõe defraudetᵗ[o]. Preterea[p] q̃sdã actiones arbitrarias: id est ex arbitrio[q] iudicis pẽdẽtes appellamus in q̃b⁹ nisi arbitrio iudicis is cum q̃ agitᵗ actori satis/

act.si cõuenerit.j.Rñ.⁊.de ꝯdi.inde.si nõ sorte.§.si centũ.⁊ de impẽ.in re.do.fa.l.qd di.⁊.ff.de pecul.l.si creditor.§.j.Sꝫ nõne stati hic subijcit q̃ actiõi i re põt obijci cõpẽsatio.q̃ vꝫ fieri de spẽ ad quãtitatẽ.Sꝫ dic q̃ fit rei vẽdicatiõe i qñ re nõ restituta iuratᵗ i litẽ.vl'in verã extiationẽ.vt.ff.de rei vẽ.q̃ re/stituere. Itẽ qd si hincinde debitũ ẽ i genere.vt debeo ti/bi hominẽ.⁊ tu mi/bi hoiez. Rñ.fit cõ/pẽsatio.vt.ff.si ps/here.pe.l.j.§.ite si cũ me.⁊ de her.in/sti.q̃ nõ militabat. j.Rñ.⁊.ff.de le.ij. vnuz ex fa.§.sed si vno. Itez qd si ab vna pte debituz est pfessatũ.ab altero negatũ.Rñ.nõ pꝫ apto iure.vñ nõ fit cõpẽsatio.vt.C.de cõpe.l.fi.§.pe.

i Et actiões.ac/cusatiui casus est.

k Ipso iurᵗ.adeo vt dixerũt quidaz.nõ esse necesse vo/ce hois opponi cõ/pẽsationẽ vt h̄. Sꝫ certe imo ẽ necessariũ vt opponatᵗ.qd pbo trib⁹ rõnib⁹. Nã fideiussor cõuẽt⁹ eligit.vt vel qd sibi vel qd reo debetᵗ cõpẽ/set.q̃ electio sibi nõ daretᵗ si ius cõpẽsaret.vt.ff.d cõpẽ.si qd Itẽ ⁊ re⁹ cõuẽt⁹ eligit.inquã cãm cõpẽset.si debeat e plu/rib⁹ causis.vt.ff.de cõpen.l.qd labeo. Itẽ lex dicit eũ male agẽ cui obijci põt cõpẽsatio.vt.ff.de cõpen.l.vez.s3 q̃ male agit hꝫ actionẽ.s3 elliditᵗ exceptiõe.vt.ff.qñ di.vsufru.le.ce.l. j.in fi. Sꝫ ſm hãc opi.qd adijcitᵗ i actiõe stricti iurꝫ.ad id qd erat oli. Rñ.q2 doli mali tñ obijciebatᵗ exceptio.p quã non extinguebantᵗ actiões ipo iure.s3 nũc ẽt cõpẽsatiõis exceptio opponitᵗ p quã ipo iure hicinde actio extinguitᵗ.vt h ⁊.j.c.§. pe.⁊ nihilomi⁹ doli cũ gnãlis sit.vt.ff.d exce.do.l.ij.§.gnãlitᵗ

l Minuãt.scꝫ compensationes.

m Siue alias.s.actiões.vt mixtas q̃ sũt.iiij.vt.s.e.§.q̃dã actiões. Itẽ psecutio fideicõmissoꝝ. Itẽ offm̃ iudicis ⁊ silia q̃ actiões sũt largissime accepto vocabulo.vt.ff.de ac.⁊ ob. l.actionis verbo.vñ ⁊ petitiones cautionũ occasiõe damni infecti cõpẽsantᵗ.vt.ff.de dã.infec.l.j.⁊.l.q̃ bona.§.si q̃s q2.

n Depositi.qd tu intelligas qñ pecunia nõ signata ẽ depo/sita.q̃ cãu ẽt aliã silez reddere põt.vt.ff.depo.l.luci⁹.⁊.l.dic spõsalioꝝ.§.j. Si aũt eẽt depositio facta i spẽ vl' i pecũia vt in spẽ.qd eẽ põt.vt.ff.d le.j.planc.§.s3 h̄ ita.tũc ẽt alia rõne nõ obijcietᵗ cõpẽsatio.q2 i spẽ nõ fit cõpẽsatio. Itẽ qd hic di/cit in actiõe depositi.idẽ dicũt q̃dã i actiõe cõmodati.vt.C. cõmodati.l.sub ptextu. Sꝫ certe imo ẽ ibi rõ.q2 in spẽ fieret nã sole spẽs cõmodantᵗ.nõ quãtitates.nisi quãtitas vt spẽs cõmodetᵗ.vt.ff.ꝯmo.l.in.§.fi. Itẽ cessat als ꝯpẽsatio.vt qñ p violentiã mihi rẽ abstulisti.vt.C.de cõpen.l.fi.in fi. Itez ⁊ fisco nõ opponitᵗ in quibusdã casibus.q̃s dic.vt.ff.de iure fis. auferᵗ.§.q̃ cõpẽsationẽ. Itẽ in curatore q̃ fraudauit publi/cã annonã.vt.ff.de cõpen.ob negociũ,

o Defraudetᵗ. Sꝫ nõne hec rõ vbiq̃ põt hẽ locũ. Rñ.nõ ita.q2 si restitutio denegatᵗ est dolus.vt.ff.man.si pcuratorẽ §.dolo. Itẽ depositari⁹ de dolo tñ als tenetᵗ.vnde si hic ma/gis grauetᵗ nõ ẽ mirũ.vt.ar.ff.de iureiur.eũ q̃ in prin.

p Preterea.arbitrarias. Sꝫ nũq̃d sũt bo.fi.vel stricti iurꝫ Rñdẽt q̃dã q̃ bo.fi.sũt.q2 in iudicis arbitrio sũt.vt.j.pr.§. in fi.⁊.s.e.§.in bo.fi. Sꝫ hec nõ valet.q2 offm̃ iudicis qd in bo.fi.iud.venit ẽ iure actiõis.s3 h̄ qd ẽ in arbitrarijs meriẽ ẽ ⁊ i iudice tñ ẽ.vt.ff.de eo qd cer.lo.l.i bo.fi. Alij dicũt q̃ nec sũt bo.fi.nec stricti iurꝫ.imo ẽ tcia spẽs ad illã diuisionẽ q̃ est s.e.§.actionũ.⁊ facit p eis.ff.de in litẽ iur.l.in actionib⁹.§. plane.⁊.ff.de vsur.l.i fideicõmissi.§.i bis. Hanc ẽt reproba. q2 dicta diuisio ẽ pfecta ⁊ imediata. Alij dicũt qd ver⁹ ẽ q̃ sint stricti iurꝫ.cũ bone fidei nõ inueniantᵗ.vt.s.e.§.actionũ

q Ex arbitrio.hñ dicit ex arbitrio.nec.n.ẽ obligat⁹ rẽ resti/tuere vl' silẽ q̃d facẽ qd pprie dices i actiõe in rẽ.in psona lib⁹ aũt arbitrarijs q̃ hic enumerantᵗ.dices q̃ lꝫ exhibitio vl' restitutio sit in obligatiõe.pena tñ.i.interesse.vl' quãti in litẽ iuratũ est nõ nisi p officiũ iudicis pstatᵗ.⁊ iõ arbitrarie dicũtᵗ

faciat: veluti rē restituat[r] vel exhibeat[s] vel soluat[t]: vl' ex noxali[v] cā seruū dedat[x]: cōdēnari[y] debeat. Qz[z] iste actiones: tā in rē[a] q̄ in psonā inueniūt. In rē veluti publiciana[b]: seruiana[c] de reb⁹ coloni: quasi seruiana q̄ etiam hypothecaria vocat. In psonā[d] veluti qb⁹ de eo agit: qd aut met⁹ cā: aut dolo malo[e] factū est. Itē cum id quod certo loco pmissum[g] est petit. Ad exhibendum q̄q̄ actio ex arbitrio iudicis pēdet. In his eni actionibus[h] et ceteris similib⁹[i]: pmittit iudici ex bono et equo fm cuiusq̄ rei d̄ qua actū ē naturā[k] extimare: queadmodū actori satisfieri[l] oporteat. Curare[m] aūt debet iudex: vt omnimodo q̄tū possibile ei sit: certe pecunie[n] vel[o] rei sniaz ferat: etiā si de incerta[q] quātitate apud eū actū est. Si[r] q̄s agēs in intētione sua pl⁹ cōplex⁹ fuerit q̄ ad eum ptineat a cā cadebat. id est rē amittebat[s]: nec facile in integrum a ptore restituebat: nisi minor erat. xxv. ānis huic[t] eni sicut in aliis causis causa cognita[v] succurrebat si lapsus iuuētute[x] fuerat: ita ei et i hac causa succurri solitum erat. Sane si tam magna causa iusti erroris interueniebat vt etiā constantissimus quisq̄[y] labi posset: etiā maiori. xxv. annis succurrebat: veluti si quis totū legatū petierit: post deinde prolati fuerint codicilli q̄bus[z] aut pars legati adempta sit: aut quibusdā[a] aliis legata data sint: que efficiebant: vt plus petisse videretur petitor q̄ dodrantem: atq̄ ideo lege falcidia legata minuebant[b]. Plus autē quatuor modis petit re tempore loco et causa. Re veluti si quis pro decem aureis qui ei debebantur. xx. petierit: aut si is cuius ex parte res est totam eā vel maiorē partē esse suā intēderit. Tēpore[c] veluti si quis ante diem vel ante conditionē petierit. Qua eni ratione qui tardius soluit q̄ soluere debet minus soluere intelligitur: eadē ratione qui pmature petit plus petere[e] videt. Loco[f] pl⁹ petitur. veluti cū quis id quod certo loco sibi stipulatus est alio loco petit: sine cōmemoratione illius loci in quo sibi dari stipulat⁹ est. Verbigratia: si is qui ita stipulatus fuerit. ephesi dare spondes: rome pure intēdat dari sibi oportere. Ideo aūt pl⁹ petere intelligitur: quia vtilitatē quam habuit promissor si ephesi solue

r Restituat. vt in rei ven. que est arbitraria. cū primo rez restituēdo liberet. alis iudicis arbitrio in litē iurat. vt. ff. de in li. iurā. l. in actionib⁹. et. ff. de rei vē. l. q̄ restitu: etc. vel hypothecaria. vt. j. pri. §. vbi hec oia exempla diligēti⁹ dicūt.

s Uel exhibeat. cū ad exhibendū agit.

t Uel soluat. s. cū certo loco soluendum est.

v Uel noxali. cū noxaliter agit.

x Dedat. i. det.

y Codēnari diuersis mōis fiet cōdemnatio. sicut diuerse sunt iste arbitrarie. vt dicemus j. pri. §. in fi.

z Sed iste actiones. s. arbitrarie.

a In rē. sepatim intellige. nā vna et eadē actio nō pōt i rem et in psonā eē. nisi i q̄tuor casib⁹ mixtis. vt. s. e. §. q̄dam actiones.

b Publiciana. d̄ q̄ habes. s. e. §. alie

c Seruiana. de his duabus habes. s. e. §. itē seruiana.

d In psonā. licz sit in psonā. vt hic. cū in rē est scripta. vt. ff. qd met⁹ cā. l. metū. §. cū aūt. et qd hac dic. vt. s. e. §. item actio.

e Dolo malo. actio de dolo est arbitraria. vt hic. qd est iō. q2 liberat dolosus verū interesse pstādo. alis iudicis officio iurat in litē vt. ff. de dolo. l. arbitrio in prin.

g Promissū. idē etiā si legatū sit relictū certo loco dādū. et idē si mutuū sit datū certo loco reddendū. naz his trib⁹ casib⁹ locū hz certi cōdictio arbitraria. vel ex testamēto arbitraria. s. in pmissione et legato et mutuo. et alis nō. vt. ff. de eo qd cer. loco. l. ij. hec aūt. et l. si heres. et l. aut. Et qd hic dicit petit. s. alis q̄ vbi fuerit pmissū dari. et venit in ea vtilitas taz agentis q̄z rei. vt. j. e. §. loco.

h Actionibus. s. psonalibus.

i Similib⁹. s. in rez. et sunt dece de quib⁹ dixerat. s. Uel dic q̄ et alie sunt arbitrarie. que hic nō numerant. vt ecce actio in factū. que datur contra nau. cau. stabu. vt. ff. nau. cau. stabu. l. j. in prin. Sed quidam dicunt eam non esse arbitrariā quia ibi non ferunt sententie due. Item est actio in factum que datur contra publicanū. vt. ff. de publi. l. j. in prin. Itē actio fi. regun. vt. ff. fi. regun. l. ij. in fi. et l. iij. Item actio redhibitoria. vt. ff. de edil. edict. l. redhibitoria. Item actio ex stipulatu que pro dote repetenda datur. vt. ff. solu. ma. l. filiaf. §. maritum. Sed certe isto casu non ideo iuratur in litē quia arbitraria sit. sed q2 bone fidei. vt. s. eo. §. fuerat. Itez actio rerum amotarum est arbitraria. vt. ff. reruz amo. l. si cū dos. in fine. Accursius.

k Naturā. i. bonitatez. vt dicunt quidā. Uel melius. s. fm naturam actionis arbitrarie que intendit. nam triplex pōt modus condemnationis deprehendi in arbitrariis. Un⁹ vt due snie ferant. prima de restituenda re: et nisi restituat. fiat cōdēnatio in penā vl' interesse p delationē iurisiurādi i litē. vt patet in actione quod metus causa. et in actione de dolo. et rei ven. et actione ad exhibendum et similibus. Alius est modus. vt vna feratur sententia. et in ea statim interesse consideraf. vt quādo certo loco aliquid dandū est. et hoc est in ista sola. Tercius modus est. vt non in quantitate condēnationis fiat arbitriū. sed in qualitate. vt i actione noxali. i qua arbitrat iudex an liberetur dando p noxa. quod est quādo dño ignorāte vl' prohibere nō valēte deliquit. alis insolidum tenet vt. ff. d̄ noxa. l. ij. in prin. et l. in delictis in prin.

l Satisfieri. s. nonne hoc idez in bone fi. iudiciis fit. Respondeo qd triplex ē officiuz. Primū qd obtinet actionis vicem. p qd petit salaria aduocatoz. et restitutiones maioz et minoz. vt. ff. d̄ mino. l. qd si minor. §. fi. Aliud quod bone fidei actionibus inheret. qd iure actionis venit. vt. ff. de eo quod certo loco. l. i bone fi. et vna cū actiōe perit. vt. C. depositi. l. iiij. Teraū est quod inheret actionibus stricti iuris quibusdam. scilicet arbitrariis. hoc ex solo motu iudicis descendit. vt quasi liberum sit ei hoc facere. sed in actionibus bone fidei astringit ad hoc. Item in actionibus bone fidei vna fertur sententia. in his autem plerūq̄ due. vt modo diligenter notauimus.

m Curare. possibile. hoc ideo dicit. q2 interdū non pōt certā ferre. quid enim si homo in genere pmissus petit. vel sub alternatione. puta stichū aut pamphilū. aut dānū emendari. vel seruū p noxa dari. certe iudici non est possibile ferre certā sniam. quia natura actionis non patit. vt. j. de offi. iudi. in prin. Itē dico in here. pe. nā sicut sufficit in libello proponere vniuersaliter. ita et in sententia. puta sic pronūcio te heredem extitisse ex asse vel ex semisse. et ideo tibi hereditatē restituendā.

n Pecunie. s. cū pecunia petit.

o Uel rei. quādo alia res petit. vel que in quātitate cōsistat vel nō. Et hoc si certū est petitū. alis eni nō tenet sententia. nisi aliqua parte actor res certa scripta inueniat vt. C. de senten. que sine cer. quan. l. hoc sententia. Si aūt est incertuz. Aut certificari pōt. vt si peto interesse quod debet coram iudice probari. et deduci ad certitudinez. vt C. de senten. que pro eo quod interest. l. vna. §. ij. et tunc locū habet hic. §. Aut nō pōt deduci in certitudinē. vt in hoie generalit petito et silibus q̄ modo dixim⁹. et tūc non

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

habet locum. §. iste. Accursius.
p Ferat. et in scriptis. vt. C. de sen. ex peri. reci. l. fi. nisi in quatuor casibus. vt in aut. de man. pri. §. sit tibi. coll. iij. et i aut. vt iudi. sine quoquo suffra. §. necessitatē. col. ij. et in aut. vt cle. apud propri. c. con. §. j. coll. vj.

mutuo: vbi mutuū erat datū certo loco reddendū. vel vtilis actio ex testamento. vbi legatū est dandū certo loco. nec enim est proprium nomen actionis. vt. ff. de eo qd certo loco. l. ij. §. hec autē actio. et l. si heres. et l. aut si mutua.
i Proponit. i. tribuit vel dat.

q De incerta. vt de interesse.
r Si quis. in tentione sua. i. in libello vbi erat i tentio sua.
r Copletus. etiā tempore. vt ff. de libe. lega. l. nō solum. §. fi. l. non solū. §. j. nā pl' quatuor modis dicit. vt. j. proximo. §. et in omnibus his locuz habebat. §. iste.
s Amittebat. facit. j. de excep. §. temporales. et quod hic dicit in priuato idē erat in fisco. vt. C. de iure fis. iustas. li. x. Accur.
t Huic. minori. xxv. annis.
v Cognita. bene dicit cā cognita. nam omnes in integrū restitutiones causa cognita pmittū tur. vt. ff. de in integrum resti. l. oēs.
x Iuuentute. i. facilitate sua. idem multo magis si dolo aduersarij. vt. ff. de mino. l. j.
y Cōstantissimus. qz errauit in facto. in quo prudētissimi fallunt. vt. ff. de iu. et fac. ig. l. ij.
z Quibus. scz codicillis.
a Quibusdaz alijs. s. legatarijs preter ea que in testamento relicta sunt.

ret adimit[g] ei pura intētione: propter quā cām alio loco petēti arbitraria[h] actio pponit[i]: i qua. s. rō habet vtilitatis: q pmissori[k] cōpetitura fuisset si illo loco solueret: quo soluere debet. Que vtilitas plerūqz in mercibus maxima inuenit veluti vino: oleo: frumēto: q p singulas regiones diuersa habēt precia. Sed et pecunie numerate nō in omnibus regionib' sub eisdez vsuris fenerant. Si qs tā ephesi petat. i. eo loco petat quo vt sibi det stipulatus est: pura actiōe recte agit. Idqz etiā ptor monstrat. s. qz vtilitas soluēdi salua est pmissori. Huic aūt q loco plus petere intelligit: proximus est is q[m] cā plus petit. Ut ecce si quis ita a te stipulat' sit. hoiez stichū: aut. x. aureos dare spōdes: deīn alterū petat: veluti hominē tm: aut. x. aureos tm. Ideo autē plus petere intelligit: qz i eo genere stipulationis pmissoris est electio[n]: vtrū pecuniā an hominē soluere malit: q igit pecuniā tm: vel hoiez tm sibi dari oportere intēdit: eripit[o] electionē aduersario: et eo modo suā qdē cōditionē meliorē fa

cit. aduersarij vo sui deteriorē. Qua de cā talis i ea re pdita[q] ē actio: vt qs intēdat hominē stichū aut aureos. x. sibi dari oportere: id est vt eodez mō peteret q stipulatus est. Preterea[r] si qs generalit hominē stipulat' sit: et spālit stichū petat: aut generalit vinū stipulatus sit: spālit cāpanuz petat: aut generaliter purpurā stipulatus sit: deinde specialit tyriā petat. plus petere intelligit: qz electionē aduersario tollit[s] cui stipulationis iure liberū fuit aliud soluere q qd peteret. Quinetiā licet vilissimū sit qd quis petat: nihilomin' plus petere intelligit: qz sepe accidit. vt pmissori facilius sit illud soluere: qd maioris precij[t] est. Sed[v] hec qdē antea in vsu fuerūt. postea vo lex zenoniana[x]. et nostra rē coartauit. Et si quidē tēpore plus fuerit petitū. qd statui oporteat zenonis diue memorie loquit cōstitutio[y]. Sin aūt quātitate vel alio mō[z] pl' fuerit petitū: oē si qd forte dānū ex hac causa acciderit ei cōtra quē plus petitū fuerit: cōmissa tripli cōdēnatiōe sicut supra diximus[a] puniat[b]. Si min'[c]

k Promissori. scz et actoris vtilitas attendit. Item et vtriusqz vtilitas simul attēdit. vt. ff. de eo qd certo loco da. o. l. ij. j. Re.
l Pura. i. nō habita mentione loci. vbi erat facienda solutio. vt diximus. s. e. §.
m Huic aūt. qui causa. hanc causaz electionē iaz vocabit. Accur.
n Electio. nisi cū iam vnuz interijt. tūc alterū quod superest pstabit. vt. ff. d eo quod certo loco. l. non vtiqz. et facit ad hūc. §. ff. de iure do. l. plerūqz. in fi. Accursius.
o Eripit. i. eripere vult.
p Facit. i. facere vult.
q Prodita est. i. data. et est actio ex stipulatu hoc modo. s. alternatiue proponēda. vt hic dz.
r Preterea. h est aliud exēplū quare cā plus petit.
s Tollit. i. tollere vult.

b Minuebant. nā tot erant legata. vt lex falcidia locū haberet. i. oportebat vt legata defalcarent. ad hoc vt haberet heres falcidiā. qz dodrantē excedebāt. vnde heres dz detrahere falcidiā. vt. s. ad le. fal. §. j.
c Plus autē. vt oibus his modis a causa videat cadere iure antiquo. Accursius.
d Tempore. rōne. a simili p cōtrariū.
f Loco. sine cōmemoratione. i. sine vtilitate rei. vel interesse rei. nā est habenda rō eius vtilitatis si sua intersit in loco destinato poti' cōueniri. Uel dic de ipso loco. naz ipsum locū vbi erat faciēda solutio in libello ponere debz sic. Peto. x. vt mihi soluas hic vel ibi vbi soluere pmisisti vt hic. et ff. de eo qd certo loco. l. ij. §. fi. Post hoc nisi soluat poterit eū conuenire vbicūqz voluerit dūmodo conuentus habeat ibi foruz. non als. vt. ff. de iudi. l. heres absens in fi. Sed pla. dicit quod. s. vbicūqz poterat eū cōuenire. etiā ibi vbi nō habeat foruz. et est pro eo. ff. de iudi. l. cum qui. et ff. de consti. pe. si duo. §. sed et certo. Sed certe quod dictis legibus dicit. vt quolibet loco possit cōueniri. verum est idoneo. vbi cōuentus habeat forum. vt ar. ff. de mu. et ho. l. vt gradatim. §. j.
g Adimit. i. adimere desiderat. nō tā adimere potest.
h Arbitraria. i. vtilis certi cōdictio ex stipulatu. vbi stipulatio intercessit. vt hic fuit. vel vtilis certi condictio ex

t Precij. facit ad hoc. ff. loca. itē querit. §. j. et ff. de condi. et demon. quod traditū est. et l. se. et ff. de in diē adiec. l. si venditor. §. sed si neuter. et ff. de vsu. et ha. l. fi. et ff. de vsufruc. hactenus. §. fi. et l. se.
v Sed hec quidē. s. que diximus. vt plus petendo cadat a causa. vt. s. e. §. si quis agens.
x Zenoniana. s. greca. quā nō habemus. Et nostra. scilz greca quā non habemus.
y Cōstitutio. s. greca vt dixi. cuius snia est. vt temp' debeat duplicari cōuento. et expēse oēs sibi restitui. vt. j. de excep. §. hodie autem. Quantitate. et sic re.
z Modo. i. loco vel cā. vt. s. §. plus aūt.
a Diximus. vt. s. e. §. tripli. et ibi hui' nr̄e cōstitutiōis grecē snia recitat. s si nō solū petit t. s ēt cautionē exegit post lit. cōtest. amittit debitū ēt hodie. vt. C. de pl' pe. l. j. q ē huic cō. si añ lit. cōtest. peniteret. nō punit qz nō petit. s petere vult. vt ff. rē ra. ha. l. amplius nō peti. et in dicta. l. C. de plus pet. l. j.
b Puniat. s. condictione ex. l. illa greca. cui' effectū habuimus. s. e. tripli. et in hoc. §. plus autem.
c Si min'. in intētione. i. in libello intentionis. et hoc p errorē. si eniz sciens donare psumit bm quosdā. Sed cō puto. q nūqz donare psumat nisi tūc quādo traditio fieret ab eo qui donare psumit. vt. ff. de reg. iur. l. cui' p errorē. hic autez nō erat datio. s qdā abstinentia. vnde siue sciat de reliquo q agit. siue nō tpe cepti iudicij. locū habet. §. iste.

e Iudicio.i.qñcũqȝ ante sñiam reliquũ petierit.sine noua cõtestatione s̃m quosdã.vt hic dicit̃.⁊ h ꝓpter duas rõnes falsas.vna q꞉ põt emendare libellũ qñcũqȝ ante sñiam. vt dicũt.⁊ est pro eis.ff.de nora.in delictis.§.si detracta.⁊ sic intelligũt.C.de edẽ.edita.Alia rõ ẽ.q꞉ s̃m eos etiã si nõ petat vel probet h actor tamẽ iudex si scit dȝ s̃m suã ꝯsciam cõdẽnare reũ.⁊ est ꝓ eis ad hãc rõnẽ.ff.si.regun.l.si irruptione.§.ad offiũ.⁊ i hac sñetia fuit mar. Sȝ certe s̃m Jo.⁊ positũ est falsũ.⁊ due rões male.nã nõ põt quis mutare libellũ nisi vsqȝ ad liẽ ꝯẽ.nec etiã hodie post datũ libellũ q꞉ sic dicit aut.qḋ nõ habȝ necesse in primo libello ꝑsistere.vt in aut.d litis.§.oẽȝ.coll.viij. Jtẽ q꞉ nõ videt̃ in iudiciũ venisse.qḋ post liẽ cõtesta.contingit.vt ff.de iudi.l.nõ põt.⁊.ff.de excep.rei iudi.cum querit̃.⁊.l.egi. Necob.quod hic dicit̃.⁊ qḋ dicit eodẽ iudicio.nã dici.i.corã eodẽ iudice.⁊ ab eodem actore ⁊ reo.nã ⁊ ꝓpter hãc causam scȝ.ꝓpter identitatẽ ꝑsonarũ etiã vbi prorsus aliud petitur.tamẽ dicit iudiciũ idẽ.vt.j.ꝑpi. Jtẽ nõ ob.ff.de nora.in delictis.§.si detracta.q꞉ ibi ex eadẽ causa ⁊ eadẽ actione.⁊ ad idem agebat̃.lȝ esset variatio in quodã beneficio qḋ dñs habet ꝑ legẽ vt possit pro nora dare.vt.j.de nora.ac.§.sũma. Jtẽ nec alia rõ est bona.q꞉ nõ s̃m cõsciẽtiã.s̃ s̃m allegata debet ꝓnũciare.vt.ff.de offi.ꝑsi.illicitas.§.veritas.nisi habeat cõsciẽtiã vt iudex.vt in dicta.l.ff.si.regũ.si irruptione.§.ad officium. Et hoc in singularib⁹ iudicijs. Sed qd in vniuersalib⁹. R. põt in eis adijci qñcũqȝ ante sñiaȝ.vt.ff.de peti.here.l.iiij.⁊ l.si quo tpe.⁊ sic intelligit̃.C.de ap.l.si.§.si.

glo notabilis de libelli mutatione

in intentiõe sua cõplexus fuerit actor:q̃ ad eũ ꝑtineat:veluti si cũ ei decẽ aurei deberẽtur qnqȝ sibi dari oportere iͤtenderit:aut si cum totus fundus eius esset:partẽ dimidiã suam esse petierit:sine periculo agit. In reliquũ enĩ nihilominus iudex aduersariũ in eodẽ iudicio[e] cõdẽnet.ex cõstitutione[f] diue memorie zenonis. Si[g] quis aliud ꝑ alio intenderit:nihil eũ ꝑiclitari placȝ:sed i eodẽ iudicio[h] cognita veritate errorẽ suũ corrigere ei ꝑmittim⁹:veluti si is qui hominẽ stichũ petere deberet herotẽ petierit:aut si quis ex testamento dari sibi oportere iͤtenderit[k]:qḋ ex stipulatu debet̃. Sũt pterea quedã actiões[l] quib⁹ nõ solidũ qḋ debet̃ nobis persequimur sed modo solidũ cõseqmur:modo min⁹. Ut ecce si in peculiũ filij seruiue agamus. Nã si nõ min⁹ in peculio sit q̃ ꝑsequimur:in solidũ dñs paterue ꝯdemnat̃. Si vo minus inueniat̃:catenus cõdẽnat iudex:quatenus in peculio sit. Queadmoduȝ aũt peculiũ intelligi debeat:suo ordine ꝓponem⁹[m]. Jtẽ[n] si de dote iudicio mulier agat.placet eatenus maritũ condẽnari debere:quatenus facere possit.id est quaten⁹ facultates[o] eius patiunt̃. Jtaqȝ si dotis quantitati concurrant facultates eius insolidum damnat̃:si minus in tantũ quantũ facere põt. Propter retentionem quoqȝ dotis repetitio minuit̃:naȝ ob impensas[p] in res dotales factas marito quasi retentio cõcessa est.quia ipso iure necessarijs sumptib⁹ dos[q] minuit̃:sicut ex latioribus digestoꝝ libris[r] cognoscere licet. Sed ⁊[s] si quis cũ parẽte suo patronoue agat. Jtẽ si socius cum socio[t] iudicio societatis agat:nõ plus actor consequit̃ q̃ aduersarius ei⁹ facere põt[v]. Jdem est si quis ex[x] donatiõe sua conueniat̃[y]. Compensatiões[z] quoqȝ opposite plerũqȝ efficiunt vt minus quisqȝ consequat̃ q̃ ei debeatur. Nãqȝ ex bono ⁊ equo habita rõne ei⁹ qḋ inuicẽ actorẽ ex[a] eadẽ cã ꝑstare oportet in reliquũ euȝ cũ quo actũ est condemnet sicut iam[b] dictum est. Eis q̃ꝫ q creditorib⁹[c] suis bonis cessit si postea aliquid acquisierit:quod idoneũ emolumentum habeat ex[d] integro in id qḋ facere potest creditores cum eo experiuntur:inhumanũ enĩȝ

f Constitutione.s.greca quã nõ habemus.
g Si quis.intenderit.s.sibi deberi.
h Iudicio.i.apud eundẽ iudicẽ.⁊ dicit̃ idẽ iudiciũ ꝓpter identitatẽ ꝑsonarũ ⁊ iudiciũ.tamen vere aliud est. Sed nũquid noue dilationes dabunt̃. R. si põt esse instructus ex petitione prima etiã ad secũdã nõ dabunt̃.cũ necessario non voluntarie sũt dande dilationes.vt.C.de dila.l.j.nã si ꝑmo egit actione vi bo.rap.⁊ postea mutet ⁊ agat̃ actione furti.satꝫ põt esse re⁹ instruct⁹. Si aũt sũt diuerse petitiones.vt in hoc.§.dicit̃.noue dilationes dande sũt.vt.C.de dila.l.j. Jtẽ nũquid iterũ de calũnia iurabit̃. R. sic.q꞉ põt ⁊ in hac causa calũniari.vt.ff.de dam.infecto.l.qui bona fide.§.antepe.
i Corrigere. Sȝ nũquid in veteri habet necesse persistere. R. nõ s̃m has leges. Sȝ hodie contra.vt.in aut.de liẽ.§.oẽm.coll.viij.⁊ ita intẽtabit veterẽ ⁊ nouã.nisi reo absoluto ex veteri obijciat̃ exceptio rei iudicate i noua.vt q꞉ sit eadeȝ causa agendi.⁊ eedem ꝑsone.⁊ eadeȝ res.licet alia sit actio.vt.ff.de iureiurã.l.duobus.§.exceptio.⁊ de excep.rei iudi.l.

si mater.§.eandẽ.⁊.l.cũ querit̃. Uel nisi actio prima ita se habeat ad secũdã.vt electione tollat̃.quod in casib⁹ cõtingit.vt.C.de fur.l.j.⁊.C.si seruus exte.emi se.man.l.j.⁊.C.de codicil.l.si.⁊.C.de pac.inter emp.⁊ ven.l.cõmissorie.⁊.ff.de tribu.l.quod in heredẽ.§.eligere.⁊.ff.de lega.ij.l.cuȝ filius.§.varijs.
k Intẽderit.scȝ sibi deberi.
l Sũt pterea.actiones.innuit hic quandã diuisionẽ actionũ.s.alie sũt ꝑsecutorie solidi.alie nõ ⁊ hanc ꝑsequit̃ vsqȝ in finẽ hui⁹ tituli.⁊ nõ ẽ ista de duodecim diuisionib⁹. Nã prima est quod alie sunt in rem.alie in ꝑsonaȝ.vt.s.e.§.j. Alia ẽ qḋ alie sunt ciuiles.alie ptorie.vt.s.e.§.sed iste qḋ ẽ actiones. Tercia fuit.s.e.§.sequẽs illa. Quarta.s.e.§.omnes autẽ actiones. Quinta.s.e.§.actionũ aũt quedam. Sexta est qḋ alie sũt temporales.alie perpetue. Septima qḋ alie sũt transitorie ad heredes.alie non.vt.j.de perpe.⁊ tẽ.actio.§.nõ oẽs. Octaua est qḋ alie sunt famose.alie nõ.vt.j.de pe.te.liti.§.pe. Nona qḋ alie sũt directe.alie vtiles.vt.ff.si quadr.pau.fecisse dicat̃.l.pelnu. Decima qḋ alie directe.alie cõtrarie.vt.s.de ob.que ex quasi cõtractu.§.j.⁊.ij. Undecima qḋ alie sunt singulares.alie vniuersales.alie generales.vt.ff.ꝓ so.l.pro socio arbit̃. Duodecima diuisio ẽ qḋ alie sunt simplices.alie duplices.vt fami.her.cõ.diui.fi.regun.⁊ quedã interdicta.vt.j.de interdic.§.tercia diuisio. Est aũt ⁊ hec extrauagãs.de qua hic dicit̃.
m Proponemus.vt.j.ti.j.§.cum autem.
n Item.maritũ.vel eius heredes.s.filios cõẽs.aliter in extraneis heredibus.vt.ff.solu.ma.l.etiam filios mulieris.⁊.l.maritum.⁊.l.se.
o Facultates.vt tamen ipse maritus nõ egeat.vt.ff.de re iudi.int̃ eos.⁊.ff.de re.iur.l.in cõdẽnatione ꝑsonaruȝ ⁊ hoc nisi dolo fecerit maritus quo minus possit.cautiõe exposita ab eodẽ de solido soluẽdo si ad meliorẽ fortunã ꝑuenerit.vt.C.de rei vxo.act.§.cũ aũt.⁊.ff.so.ma.l.etiã filios.§.lȝ.⁊.ff.ꝓ socio.l.verũ est.§.id quod.
p Impensas.dic q̃ impense alie necessarie sunt.vt q̃bus nõ factis.res erat peritura vel deterior futura. Alie vtiles.vt q̃b⁹ nõ factis.res nõ erat peritura.s̃ eis factis res ẽ melior futura. Alie voluptarie.q tm̃ rẽ exornãt.vt.ff.de verb.sig.impense.⁊.ff.de impen.in rebus dota.fac.l.j.

iudex secundum allegata iudi...

τ.l.qđ dicit.§.vtiles.τ.l.volūtarie. In primis impēsis dic q minuāt dotē ipso iure.si ɔsistat in pecunia τ specie vt si est fund⁹ τ pecunia in dotē data quātū in fundū impēdit.tantū in pecūia ipso iure deberi desinit. Si vō solus fund⁹ in dotē sit.tūc si tantū expēdit simul vel ex diuersis vicib⁹ quanti est fund⁹.tūc ipso iure desinit esse dotalis nisi mulier infra annū spōte marito impēsas obtulāt. Si vō nō tantū.nō desinit esse dotalis.sed tādiu totus vel ꝓ parte retinet.quādiu impense restituant.vt.ff.de impen.in re.do.fac.l.qđ dicit.τ.ff.de iur.do.l.si is q̄ §.penul.τ fi. Et hoc i necessarijs Si autē vtiles sūt tūc ꝑ actionē neg.gesto.vl' man.si mādato mulieris fecit repetunt. Voluntarie nō repetunt etiā si mandato mulieris facte sūt sed abradunt si ne lesione p̄oris status.vt.C.de rei vxo.acti.§.s nec ob impēsas.τ.ff.de rei ven.in fūdo. Et sm hāc distinctionē hūc §.intelligas. Et qđ dicit in lra qi nō denotat ipso p̄ietatē si ē ipensa necessaria vt dictū ē.sed si vtilis vel voluntaria nullo mō habet locū hic.§.

glo notabilis de impensis

erat spoliatum fortunis suis insolidum damnari.

Quod[e] cum eo qui in aliena potestate est negociū gestum esse dicitur.

Quia[f] tū supius mentionē habuim⁹ de actione que in peculium filiorum famil.seruorumq agitur.op⁹ est vt de hac actione.et de ceteris que eorundem nomine in parentes dominosue dari solent:diligētius[g] admoneam⁹ Et quia siue cum seruis negocium gestum sit: siue cum his qui in potestate parētū sunt: his fere[h] eadem iura seruant: ne verbosa fiat disputatio:dirigamus sermonem in ꝑsonā serui dominiq:idem intellecturi[i] de liberis quoq et parentibus quorū in potestate sunt. Nā si quid in[k] his proprie obseruatur: sepatim ostēdemus.[l] Si igitur iussu dñi[m] cum seruo negociū gestū erit: insolidū pretor aduersus dominū actionem pollicetur.s. quia qui ita contrahit: fidē dñi sequi videt[n]. Eadem ratione[o] pretor duas alias insolidum actiones pollicet.quarum altera exercitoria.altera institoria appellat. Exercitoria tunc hꝫ locum.cum q̄s seruum suum magistrum naui preposuerit:et quid cū eo eius rei[q] gratia cui preposit⁹ erit contractum fuerit Ideo autē exercitoria vocat: quia exercitor is appellat: ad quē quotidianus nauis questus[r] pertinet. Institoria tūc locum habet:cū quis taberne forte:aut cuilibet negociationi seruū preposuerit: τ quid cum eo eius rei causa cui prepositus erit contractum fuerit. Ideo autē institoria appellatur: quia qui negociationibus preponuntur: institores vocantur[s]: Istas tamē duas[t] actiones pretor reddit τ si liberum quis hominem: aut alienū seruum naui: aut taberne: aut cuilibet negociationi preposuerit: scilicet quia eadē equitatis[v] rō etiā eo casu interueniebat. Introduxit[x] τ aliā actionē pretor q̄ tributoria vocat. Nāq si seru⁹ in peculiari merce sciente domino negociet[y]: τ quid cū eo ei⁹ rei cā cōtractū erit: ita pretor ius dicit: vt q̄cquid in his mercib⁹ erit: quodq inde receptū erit: id inter dñm si q̄d ei debebit. τ ceteros creditores pro rata portione distribuat

facere pōt vt subijciat.

d Ex integro.videt sibipsi cōtraria litera 'quod 'ex integro 'insolidū facere potest cōueniat. Sed sic intellige q insolidū cōueniat quādiu soluere pōt.hoc est deducto semper ne egeat.vt.ff.de ces.bo.l.qui bonis.τ.ff.de re.iur.l.in ɔdēnatione.

d Inhumanum enī.bene dico q in quātum facere pōt deducto ne ꝛc.conueniat.inhumanū enī ꝛc.

e Quod cum eo.qui in aliena ꝛc.qualiter cōueniamur ex factis nobiscum habitis dictū est.nūc qualit cōueniat ex habitis cū his q̄s in potestate hēm⁹.

f Quia tamē.superius.vt.s.titu.j.§.actioēs aūt.τ.§.sūt p̄terea.

g Diligētius.q supradictū sit.vel diligētius id est diligenter.

h Fere.hoc dicit ꝓpt macedonianū qđ hꝫ locū i filijs nō i seruis.vt.j.c.§.q̄ diximus.τ ꝓpt alios casus q̄s ibi dicem⁹.

i Intellecturi.nā similiū eadē est disciplina vt hic.τ.ff.de in rem ver.l.iij.§.ꝓinde.τ.§.quoties.

k In his.s.parēte τ filio.

l Ostendem⁹.vt j.e.§.que diximus

m Si igit iussu dñi.i.volētis cum seruo cōtrahi.siue dirigat iussū ad seruum.siue ad contrahentē cū seruo siue sbscripsit.siue quocūq modo cōtractū ratū habuit vt.ff.quod iussu.l.j.§.j.τ.§.sed τ si serui cyrographo.τ.§.si ratum.

q Quos in pecunia cōsistens.

r Libris.vt.ff.de impen.in re.do.fac.per totū titulum.

f Sed τ si quis.s.filius vel libertus.q̄ agūt venia impetrata.alias puniunt.vt.s.e.§.τ in eū.

t Socio.τ se confitente sociū.alias nō dat ei hoc beneficiū.vt.ff.pro socio si vnus.§.vlti.

v Potest q semꝑ accipe detracto tanto quod possit inde viuere cōuentus.vt.ff.de re.iur.l.in cōdemnatione.

x Ex donatione.i.quando non pōt soluere cum donare promisit. Accursius.

y Conueniat.s.conditiōe ex lege.vt.C.de dona.si q̄s ar.§.fin aūt hoc. Et nota qđ hic sol⁹ cōuenit in quātū facere potest.deducto ere alieno.vt.ff.de re iudi.l.inter eos.§.j.τ.ij. Accursius.

z Copensationes.plerūq hoc dicit ꝓpter actionē depositi.τ alias quādā.in quibus nō obijcit cōpensatio.vt.s.e.§.in bo.fi.τ.C.de compen.l.fi.

a Ex eadē.hodie ex quacūq cā τ in quolibet cōtractu bo.fi.vel stricti iuris.vt.s.e.§.in bone fidei.

b Iam dictū est.vt.s.e.§.in bone fidei.

c Cū eo q̄s.creditorib⁹.qđ fieri nō pōt anq̄ debitū agnoscat vel in iure confiteatur.vt.ff.de cess.bo.l.pe. Prodest autē hoc cessio.vt non reducat debitor in carcerē.vt.C.qui bo.ce.pos.l.j.τ q in acquisito postea cōueniat insolidū

de cessione et compensatione vide

n Videt.vt etiam ab ipso dño debitum condici possit.vt j.e.§.penul. Accursius.

o Eadē rōne.q: fidē dñi sequi videt.vt.s.ꝑri.§.in fi.

p Exercitoria.que ꝑpetuo heredi τ in heredē dat.vt.ff.de exer.l.si tn̄.§.fi. Idē in institoria.vt.ff.de instito.l.nouissime. Idē ē τ i de in rē verso.vt.ff.q̄n ac.de pecu.ē an.l.q̄situ.in fi.

q Rei gratia.bene dicit eius rei gra.nā si ob aliā rē.puta negocij sui.vel cū esset ꝑpositus ad vehendū onus.τ ipse accepit mutuā pecuniā.nō ad vtilitatē nauis.non tenet dñs.vt.ff.de exerci.l.j.§.non aūt.

r Questus.i.ꝓuent⁹ siue lucrū.sed magister appellat cui totius nauis anchora.i.gubernatio mandat.vt.ff.de exerci.l.j.§.magistrū autem.

Institoria.seruū vel liberū.vt in fi.huius.§.

f Vocant.nota q institoria a preposito.exercitoria a preponente vocat.vt hic τ.s.ꝑri.§.

t Duas.per hoc qđ dicit duas.excludit primā qđ iussu.

v Equitatis.nota q vbi eadē est equitas.idē ius statuendū ē.sic.ff.ad le.aql.illud.τ.s.q̄ mo.ius pa.sol.l.pari rōne.

x Introduxit.merce.nō i dñica.vt.ff.de insti.s τ si pupilli §.penul.

y Negociet.ad omnem quoq porrigit negociationem.vt.ff.de tribu.l.j.§.licet.

z Minus. hanc actionẽ tributoriã dicũt quidã nõ dari. nisi dñs primo distribuat. ⁊ dicũt qḋ cogit officio iudicis ⁊ hoc colligit ex hoc. §. q2 dicit minus. Sed dico ꝙ ante ⁊ post cõpetit. q2 min⁹ tribuit qui nihil tribuit. vt. ff. de tribu. l. illud. §. si cuius dold. ⁊ ar. ff. de ver. sig. l. minus. ⁊ l. verbum amplius ſm Jo.

in ptãte. vt cõseruis suis. ⁊ filijs dñi. ⁊ pupillis dñi. vt. ff. de pecul. sed ⁊ si damnũ. §. peculiũ.

k Si is. s. cui debet. puta habeo seruũ ordinariũ qui hꝫ sub se aliũ q̃ vicari⁹ dꝫ. si ordinari⁹ aliq̃d dꝫ vicario. ⁊ cõuenior de peculio ordinarij. nõ deducaꝫ qḋ vicario debet ⁊ est rõ i pmptu q2 si deduco pro vicario. adhuc remãet peculiũ ordinarij. ita frustra fieret deductio. cũ sp maneret ordinarij peculiũ.

⁊ ideo tributoria vocat: quia ipsi dño distributionẽ pmittit. Nã si quis ex creditorib⁹ querat quasi minus ei tributũ sit ꝙ oportuerit: hãc ei actionẽ accõmodat: q̃ tributoria appellat. Preterea[a] introducta ẽ actio de peculio: deqꝫ eo quod in rẽ dñi versuꝫ erit: vt quis sine volũtate dñi negociũ gestũ erit: tamẽ siue quid in rem eius versum fuerit: id totuꝫ prestare debeat: siue q̃d nõ sit in rem eius versuꝫ: id eatenus prestare debeat: quatenus peculiũ patit[b]. In rẽ aũt dñi versum intelligit: quicq̃d necessario in rẽ eius impẽderit seruus: veluti si mutuatus pecuniã creditoribus eius soluerit: aut edificia ruentia fulserit: aut familie frumentum emerit: vel etiã fũdũ aut quãlibet aliã rem necessariã mercatus[c] erit. Itaqꝫ si ex decem[d] vtputa aureis quos seru⁹ tu⁹ a ticio mutuo accepit creditori tuo quinqꝫ aureos soluerit reliquos vo quinqꝫ quolibet modo ꝯsũpserit: pro q̃nqꝫ quidem insoliduꝫ dãnari debes[e]: pro ceteris vo q̃nqꝫ: eatenus quatenus in peculio sit. Ex q̃ scilꝫ apparet: si toti decem aurei in rem tuã versi fuerint. totos decem aureos ticiũ consequi posse. Licet[f] eniꝫ vna est actio qua de peculio: deqꝫ eo quod in rẽ dñi versuꝫ sit agit: tñ duas habet cõdẽnationes Itaqꝫ iudex apud queꝫ de ea actione agit: ante dispicere solet: an in rem dñi versum sit

nec aliter ad peculij extimationẽ trãsit: ꝙ aut nihil in rẽ dñi versum intelligat: aut non totũ. Cũ[b] aũt querit quãtũ in peculio sit: ante deducit quicquid seruus dño vel ei qui in potestate eius sit debet: ⁊ qḋ superest: id solũ peculiũ intelligit. Aliquãdo tamen id qḋ ei debet[l] seruus qui i potestate domini sit nõ deducit ex peculio: veluti si is[k] in hui⁹ ipsi⁹ peculio sit: quod eo[m] pertinet vt si quid vicario suo seruus[n] debeat id ex peculio ei⁹ nõ[o] deducat. Ceterum dubiũ nõ est quin is quoqꝫ qui iussu domini contraxit: cuiqꝫ institoria vel exercitoria actio competit de peculio: deqꝫ eo quod in rem dñi versũ est agere possit. Sed[q] erit stultissimus si omissa actiõe qua facilime solidũ ex contractu cõsequi possit: se ad difficultatem perducat probandi in rem domini versum esse vel habere seruuꝫ peculiũ: ⁊ tantũ habere vt solidum sibi solui possit. Is[r] ꝗ̃ cui tributoria actio competit eq̃ de peculio: ⁊ de in reꝫ verso agere põt. Sꝫ sane huic: mõ[s] tributoria expedit agẽ mõ de peculio: ⁊ de in rẽ verso. Tributoria iõ expedit agẽ: q2 i ea dñi cõditio pcipua nõ ẽ. id est qḋ dño debet nõ deducit: sed eiusdẽ iuris est dñs cuius ⁊ ceteri creditores. At in actione de peculio ante deducit qḋ domino debet: ⁊ i id qḋ reliquũ est creditori dominus cõdẽnatur. Rursus õ peculio ideo ex

a Preterea. deqꝫ eo. caue tibi. q2 de duabus actionib⁹ dicit. s. de peculio. ⁊ de in rem verso.
b Patit. facit. ff. de peculio. l. si quis seruũ. §. etiã. ⁊ hic adiunge. §. ceterũ qui est. j.
c Mercatus. facit. ff. de in rẽ verso l. iij. §. pinde.
d Ex decẽꝫ. q2 q̃t sunt cõsũpti. in tot dꝫ teneri. vt. s̃. pr.
e Debes. facit. ff. de in rẽ ver. l. si pro patre. §. idem.
f Licet. hoc punctũ qḋ ẽ hic ita praue intelligũt quidã ꝙ q̃cũqꝫ agit de peculio. videt intẽtare illã formulam ⁊ agere. s. de i rẽ ver. vt hic. ⁊ ff. de in rẽ ver. l. filiusfa. in fi. ⁊ ff. de pecu. l. j. §. est aũt. Que oppositio necessaria esse vi. nã cũꝫ de peculio agit. debita peculiaria cõputant ⁊ ita ꝙ dñs debet seruo naturalit. q2 qḋ seru⁹ ipẽdit i rẽ dñi venit in actiõe de peculio. vt. ff. de pecul. l. quã tuberonis. §. ſꝫ ⁊ id qḋ. qḋ nihil aliud ẽ. ꝗ̃ de in rẽ verso agi. ⁊ ita qui agit de peculio. ⁊ de in rẽ verso agit. Sed Jo. dicit ꝙ diuerse sunt actiões. ⁊ actionũ formule. nec q̃ formulã vni⁹ ꝓpõit. alteri⁹ formulã ꝓponẽ vi. Necob. dicta lex ꝺ peculio. l. j. §. est aũt. q2 lꝫ ibi videat sub actione ⁊ edicto de peculio actionẽ de in rẽ verso ꝓponere. tñ non demõstrat edictũ quod sit ꝺ peculio tm̃. ſꝫ generale qḋ dicit de omni eo quod fit cũ eo q̃ in aliena est ptãte. vt in. e. l. §. verba aũt. Itẽ nõ ob. l. ꝺ. fili⁹. i fi. q2 quo ad effectũ ꝓponit de in rẽ verso. q̃ ꝓponit de peculio. nõ quo ad formulam Et eodẽ mõ expone qḋ hic dr. vna ẽ actio de peculio ⁊ de in rem verso. i. ille q̃ ꝓponit actionẽ de peculio ꝯsequit effectũ actionis de in rem ver. Et qḋ subdũt duas hꝫ cõdẽnatiões s. actio de peculio vnam. s. ꝓ suo effectu. ⁊ aliaꝫ ꝓ effectu. s. actiõis ꝺ in rẽ vso. g Actione. s. de peculio.
h Cũ aũt. dño. s. debet. cũ eni inspecto iure naturali seru⁹ liber sit. apparet ꝙ naturalit põt obligari etiaꝫ dño suo. vt ff. de cõdi. inde. si id qḋ. ⁊ ff. de pecu. nec seru⁹. ⁊ s̃. ꝺ fideius. §. j. Accursius.
i Debet. q. d. ⁊ id deducit qḋ debet dare seru⁹ his qui sũt

l In hui⁹. s. ordinarij.
m Eo ptinet. id est quod mõ sub nube dixi. obtinet in hoc casu
n Seruus. scꝫ ordinari⁹.
o Eius. s. ordinarij.
p Ceterũ. diximus. s̃. in illo. §. pterea quod is agit de peculio. q̃ ꝯxit cũ seruo i uito vel ignorãte dño. vnde vĩ qḋ q̃ ꝯxit eo volẽte. puta iussu suo nõ possꝫ agere ꝺ peculio. Sꝫ tñ aliud est. ⁊ iõ dicit ceterũ. ꝓ §.
q Sed erit. nota. que eẽ stultuꝫ si eligat malũ. cũ possit eligere bonũ. vt in aut. quibus mo. na. effi. sui. §. j. coll. vj.
r Is quoqꝫ. facit. ff. de tri. l. aliquãdo etiã.
s Modo. i. aliquãdo.
v Negociat. ⁊ qḋ inde receptũ ẽ. vt. §. ꝺ tribu. l. pcuratoris. §. p hanc. ⁊ s̃. e. §. introducit.
x Eligẽ. ⁊ post ꝗ̃ elegerit nõ variabit. vt. ff. ꝺ tribu. qḋ in herede. §. eligere. nisi fuerit decept⁹ qñ pmaꝫ elegit. vt. ff. qḋ cũꝫ eo qui in ali. po. l. sed ⁊ si. ex parte. §. fi.
y Que dixim⁹ a pri. ti. vsqꝫ huc.
z Eadẽ. ꝗ̃tũ ad actiones supradictas. sed in q̃busdam nõ ꝯueniũt. vt in mutua pecunia. qḋ dic vt. j. pxi. §. Itẽ filius põt subire iudiciũ ⁊ arbitriũ. ⁊ patrẽ obligat quasi ex ꝯtractu de peculio. ſꝫ seru⁹ nõ. ff. vt de pecu. l. iij. §. si hu⁹ ⁊. §. idẽ scribit. ⁊. C. de iudi. seruus. Itẽ filius fideiubere põt ⁊ patrẽ de peculio obligat. vt. ff. de pecu. l. iij. §. si filius. sed seruus non. vt. ff. de fideiuss. l. seruus. ⁊ l. se. ⁊ ꝓpter hoc dixit fere. s̃. e. §. j.
a Illud aduersus patrẽ. etiã de peculio nõ tenet pat. vt hic. ⁊. C. ad mace. si filius. ⁊ caute colligit. C. ne filius ꝓ patre. vel pater ꝓ filio. l. j. b Senat⁹. s. sena tuscon. mace. vt. ff. ad mace. l. j. qḋ cessat in multis casib⁹ scilicet. Primo si fuerit miles filiusfa. vt. C. ad mace. l. fi.

Itē si dixerit se patrēfa. vt. C. ad mace. l. j. item si publicē paterfa. videbat. vt. ff. ad mace. si quis patrē. Itē si fuerit in scholis. vt. ff. eo. sed iul. §. qđ dicit. ⁊ C. e. l. macedoniani. Itē si alij creditori soluit. vt. ff. e. sed iul. §. pe. Itē si factus paterfa. debitū primo cōtractū quocūq₃ modo agnouit. vt. C. e. zenodorus. Itē si vertit in rē patris. vt. ff. e. ß iul. §. pinde. Itē ⁊ si non accepit vt verteret in rē patris. postea tamē vertit. vt. ff. e. s₃ iul. §. sed si ab initio. Item cessat qñ pat cōsensit. vel pñs nō ɔtradixit. vt. ff. e. sed iul. §. quāq₃. ⁊ l. si tñ sciente. ⁊ C. e. si permittēte. Itē si postea pater ratū habeat. vt. C. e. l. fi. i pn. Item si paterfa. fact⁹ soluere cepit. vt. ff. e. l. sed ⁊ iul. §. fi. ⁊ l. se. His aūt locū habet vt nō teneat pat vel filius. siue pecunia fuerit mutuo data. siue aliud in fraudē sena. cōsul. vt ff. e. si filius. §. is aūt. ⁊ l. ß iul. §. mutui datione.

c Illud in sūma. directo. i. certi cōditione directa nō adhibita hac adiectiōe de peculio. vel de i rē verso. S₃ nūquid supradicta noia. s. qđ iussu. exercitoria. institoria. tributoria de peculio. ⁊ de i rem verso. sunt noia actionum. Rñdent quidā₃ qđ sic. ⁊ faciūt pro eis infinite leges q̄ dicūt de actiōe de peculio. ⁊ sic de singulis. vt patet etiā in rubrica cuiuslibet ti. S₃ Io. contra. dicit enim quod sunt adiectiones actionū. nō actiones ⁊ facit pro eo. ff. de neg. ges. l. mandasti. ⁊ de pecu. l. iij. §. cui congruit.

pedit agere q̄ in[f] hac actione tot[i]⁹ peculij rō habet: at i tributoria ei⁹ tm̄: qđ negociat⁹ Et pōt q̄lq₃ tercia forte parte peculij aut quarta: vel etiā minima negociari: maiorem aūt partē in predijs ⁊ mancipijs aut fenebri pecunia habere. Prout ergo expedit. ita quisq₃ vel hāc actionē vel illā eligere debet. Certe qui pōt probare in rem dñi versuz eē. de in rem verso agere debet.

Que[y] diximus de seruo ⁊ domino: eadē[z] intelligimus ⁊ de filio ⁊ filia: ⁊ nepote ⁊ nepte: ⁊ patre auoue: vel cuius in potestate sunt. Illud[a] ꝓprie seruat in eoꝝ ꝑsona qđ senatusconsultū[b] macedonianū prohibuit mutuas pecunias dari eis qui in potestate parētis erūt: ⁊ ei qui crediderit denegat actio tam aduersus ipsuz filiū filiāue: nepotem neptēue siue adhuc in potestate sunt: siue morte parentis vel emancipatione sue potestatis eē ceperint: q̄ aduersuz patrē auūue: siue habeat eos adhuc in potestate: siue emancipauerit. Que ideo senat⁹ ꝓspexit: quia sepe onerati ere alieno creditarū pecuniarū quas in luxuriaz cōsumebāt vite parentū insidiabant. Illud[c] in sūma admonendi sumus: id qđ iussu patris dominiue cōtractū fuerit: quodq₃ in rē eius versū erit: directo quoq₃ posse a patre dñoue cōdici: tāq̄ si principalit cū ipo negociū gestū eēt. Ei q̄₃ qui exercitoria vel institoria actione tenet: directo posse condici[d] placet: q₂ hui⁹ q̄₃ iussu cōtractū intelligit[e].

De[f] noxalibus actionibus.

Ex[g] maleficijs seruoꝛuz veluti si furtum fecerint[h] aut bona rapuerint aut damnum dederint: aut iniuriā cōmiserint: noxales actiones prodite sunt. quibus dño dānato[i] ꝑmittit: aut lit[i]s extimationē[k] sufferre: aut hunc hominem noxe dedere. Noxa autē est coꝛpus quod nocuit. idest seru⁹: noxia[l] ipm maleficiuz veluti furtū: damnum: rapina: iniuria. Sūma autem ratione ꝑmissuz est noxe deditione fungi: nāq₃ erat iniquuz[m] nequitiā eoꝝ vltra ipsoꝝ coꝛpoꝛa dñis damnosaz esse. Dñs[n] noxali iudicio serui sui noīe conuentus seruum actori noxe dedendo liberat: nec minus[o] in ꝑpetuū eius serui dñium a domino transfert. Si autem damnū ei cui deditus est. seruus resarcierit quesita pecunia: auxilio[p] pretoris inuito domino manumittet. Sunt[q] autem cōstitute noxales actiones: aut legibus: aut edicto pretoris. Legibus veluti furti: ex lege duodecim tabularum damni[r] iniurie ex lege aquilia. Edicto pretoris veluti iniuriarū: ⁊ vi bonoꝛuz raptoꝝ. Omnis autez noxalis actio caput sequitur. Naz si seru⁹ tu⁹ noxiam cōmiserit[s] q̄diu in tua ptāte[t] sit tecuz est actio. Si aūt i alt[i]⁹ ptāte ꝑuenerit. cū illo icipit actio eē: at si manumissus fuerit directo[v]

de actio. §. actiones aūt.

b Fecerint. supple extraneo. ⁊ idē i sequētib⁹ articulis. nā cum dño talia cōmittēdo agi nō pōt. vt. s. de ob. ex delic. §. hi qui. ⁊ ff. de noxa. cū seruus.

i Dānato. nesciēti cū delinq̄ret seruus. vel sciēti. ß tñ prohibere non potuit. alioq̄n insolidū tenet. vt. ff. de noxa. l. ij. ⁊ l. in delictis. ⁊ C. e. l. ij.

k Extimationē. puta decē ad q̄ sp̄ ē obligat⁹. ß liberat dādo aial. vsq₃ dū iudicati cōueniat. vt. ff. de re iudic. l. miles. §. decē. ⁊ ff. de peti. here. itē venit. §. cū ꝑdiximus.

l Noxia. vñ versus. Noxia delictū delinquēs noxa vocat. sed quandoq₃ vtimur vno ꝓ alio.

m Iniquum. ß q̄nq₃ iniqu⁹ eēt officiū alij eē damnosum ßm Io. vt. ff. de fur. si seru⁹ cōis. §. quod vo.

n Dñs liberat. sed cū seru⁹ nō sit i obligatione. ß dāni extimatio. vt. ff. de re iudi. miles. §. decē. quō dādo seruū liberat. cū alio ꝓ alio inuito creditore solui non pōt. vt. ff. si cer. pe. l. ij. §. j. R. speciale est q₂ iniquū est serui neq̄tiā vltra ipsius corp⁹ extēdi. vt. s. e. §. sūma.

o Dñi⁹. q. d. l₃ det ꝓ alio. s. ꝑ delicto. vel extimatiōe delicti tamē dñiuz trāsfert.

p Auxilio. Sed nōne iniquū est auferri qđ ꝑpetuo sibi quesitū ē. vt mō dixerat. ⁊ ꝓbat. ff. rerū amo. l. nō eni. S₃ certe ē spālē sauoꝛe libertatis. sic ⁊ alib. C. de pa. q̄ fi. di. l. ij. ⁊ ff. si inge. esse di. l. ij. sic ⁊ ff. de here. insti. l. pignori.

q Sunt. furti. sc₃ nō manifesti. nam actio furti manifesti est ꝑtoꝛia. vt. j. ō ꝑpe. ⁊ tē. ac. §. j.

d Condici. scilic₃ certi condictione. nō adhibita hac adiectione institoria vel exercitoria. vt. ff. de in rem verso. l. j. in prin. Accursius.

e Intelligit. facit. ff. de eden. pretoꝛ. §. si seruus. ⁊ ff. si cer. peta. l. institorem.

f De noxal. actionib⁹. nō solū ex ɔctib⁹ eoꝝ qui in nr̄a ptāte sunt cōuenimur. ß etiā ex delictis. ⁊ q₂ pro eis noxaliter agit. iō de noxalibus ponit.

g Ex maleficijs. idē ⁊ in quasi maleficio. vt. ff. nau. cau. sta. l. fi. §. seruoꝝ. ⁊ de hoc plene diximus. s.

r Damni iniurie. s. actio.

s Omnis aūt cōmiserit. s. extraneo.

t Ptāte. vel dolo fecisti quominus sit. nā tūc vtilis noxalis locū hab₃. vt. ff. e. si bona fide. ⁊ l. electio. §. si is.

v Directo. hic distingue. seruus aut delicq̄t aut ɔtrit. Primo casu. si i dñm. nō tenet postea fact⁹ liber. vt. s. d. ob. ex deli. §. hi q̄. ⁊ j. pri. §. ⁊ ff. de fur. l. serui ⁊ filij. Si i extraneū tenet directo. vt hic. Si aūt ɔbat. ⁊ fuerit conexa gestio illa quaz gessit in seruitute cū ea quā in libertate fecit. tenet. non als vt. ff. de neg. gest. cū actū. ⁊ C. an seru⁹ ex suo facto. l. iij. in fi. nisi in casu. vt. C. de here. pe. l. fi. §. pe.

x Libro.vt.s.de iure.perso.
y Si fu⁹.obligatio.s.ciuilis.s naſis sic.vt.s.de fideiuſ.§.j.
z Manumiſſo.vt hic.⁊ C.c.l.j.in fi.
a In ptāte.cū alienat⁹ ē.⁊.facit.ff.de pecul.⁊ ancillarū.§.
sed si alieno.Accur.

• Laſciuia.i.luxuria.⁊ tūc dicaut pdidiſt.vt ponat p
codē.vel dic facilitate.vt facit pupillus.
p Aut feruore.i.amore.vt si equ⁹ tu⁹ vt equā meā adire
oſtiū meū fregerit.⁊ dicit feruor qꝛ calefacit amor.vt in
aut.q.mo.nat.ef.le.§ illud.coll.vj.

ipſe tenet ⁊ extinguit noxe de
ditio. Ex diuerſo ꝗꝫ directa
actio noxalis eſſe incipit. naꝫ
si liber hō noxiā cōmiſerit: ⁊
is ſeruus tuus eſſe ceperit: q̄d
q̄buſdā caſibꝰ effici[i] primo li-
bro[k] tradidim⁹ incipit tecum
eſſe noxalis actio q̄ ante dire
cta fuiſſet. Si[y] ſeru⁹ dn̄o no
xiam cōmiſerit actio nulla na
ſcit: nāqꝫ inter dn̄m ⁊ eū q̄ in[a]
ptāte ei⁹ eſt: nulla obligatio
naſci pōt. Ideoqꝫ ⁊ si in alie-
nam poteſtatē ſeruus puene-
rit: aut manumiſſus[a] fuerit:
neqꝫ cū ipſo: neqꝫ cū eo cuius
nūc in ptāte ſit agi pōt. Un-
de si alienus ſeru⁹ noxiaꝫ tibi
cōmiſerit: ⁊ is poſtea in[b] ptāte
tua eē ceperit: inēdicat[c] actio:
qꝛ in eū caſum deducta ſit: in
quo ꝯſiſtere nō[d] potuit. Ideoqꝫ
licet exierit de tua ptāte age-
re nō potes. Queadmoduꝫ si
dn̄s in ſeruū ſuum aliquid cō
miſerit: nec si mānumiſſus: aut
alienatus fuerit ſeruus vllaꝫ
actioneꝫ contra dn̄m habere
pōt. Sed ⁊ vetes[f] quidē hoc i
filijſfamilias maſculis ⁊ femi
nis admiſerūt. Noua aūt ho
minuꝫ cōuerſatio huiuſmodi
aſperitatē recte reſpuēdā eſſe
exiſtimauit: ⁊ ab vſu cōmuni
hoc penit⁹ receſſit. Quis eni
patiat filiū ſuū ⁊ maxie filiaꝫ
innoxam alij dare: vt pene[h] p
corpus pater magis ꝙ filius
piclitet: cū in filiab⁹ etiā pu-
dicitie fauoꝛ h̄ bene excludit
Et iō placuit in[i] ſeruos tātū-
modo noxales actiones eē p-
ponēdas: cū apud vetes legū
cōmētatoꝛes inuenim⁹ ſepi⁹
dictū ipſos filioſfamilias[k] p
ſuis delictis poſſe cōueniri[l].

Si[m] quadrupes pauperiē feciſſe dicatur. Rubrica.

Animaliū[n] noīe q̄ rōne
caret: ſiq̄dē laſciuia[o]
aut feruoꝛe[p] aut ferita
te[q] pauperiē fecerint. noxalis
actio lege.xij.tabu.pdita[r] eſt.
Que aīalia: si noxe dedant p-
ficiunt reo ad liberationē: qꝛ
ita lex.xij.tab.ſcripta[t] eſt. Ut
puta si equ⁹ calcitroſus calce
pcuſſerit: aut bos coꝛnu pete
re ſolitus[v] coꝛnu petierit.
Hec[x] aūt actio in his q̄ cōtra
naturā mouent locuꝫ habet.
Ceterū si[y] genitalis ſit ferita
ceſſat[a]. Deniqꝫ si vrſus fugerit
a dn̄o: ⁊ ſic nocuit: nō pōt quō
dā dn̄s cōueniri: quia deſinit
dn̄s eſſe vbi[b] fera euaſit. Pau
peries[c] aūt eſt damnū ſine in-
iuria facientis datū. Nec eni
pōt aīal iniuriā feciſſe dici: q̄d
ſenſu caret[e]. Hec quidē ad[f] no
xalē pertinent actionē. Ce-
terum ſciendum eſt, edilicio
edicto prohiberi nos canem:
verrem: apꝛum: vrſum: leonē[b]
ibi habere qua vulgo iter ſit:
⁊ ſi aduerſus ea factum erit:
⁊ nocitū[i] libero homini eē di-
cat: q̄d bonū ⁊ equū iudici vi
detur tanti dn̄s condemnet[k].
Ceteraruꝫ vero reruꝫ quanti

b In ptāte.ante
lit.coteſ. nā p⁹ lit.
ꝯteſ.nō incidit.vt
ff.e.si alien⁹ ſeru⁹.
⁊ ē rō. qꝛ iputat ei
q̄ rē alienauerit.vt
ff.e.queadmoduꝫ.
in pꝛin.
c Inēdicat. facit
ff.de domino.l.vex
i fi.j.ſtn̄.⁊.ff.de le.
j.legatarius in fi.
d Nō potuit.ſcꝫ
noxal actio. Et nō
rē impediri si dedu
cat i eū caſuꝫ a quo
incipe nō pōt.vt.s
de lega:§. ex cōtra-
rio.
e Potes.ar.de ca
pi.di.l.ij.§.ei.
f Sed ⁊ veteres.
admiſerūt. iure ve
teri dabat fili⁹ pro
noxa.vt ſeru⁹.vt h̄
Itē occidebat lici
te a patre vt ſeru⁹
a dn̄o. Sꝫ hodie n̄
ſic.vt.s.de his q̄ ſūt
ſui vel ali.iur.§.ij.
⁊.ff.de lib.⁊ poſt.l.i
ſuis.in fi.
g Exiſtimauit.vt
h̄.⁊.C.de fur.⁊ ſer.
coꝛ.l.apud antiq̄s
in fi.
h Pene.i.fere.vl
pene noial ē.ſ.per
coꝛp⁹ pene. ⁊ tunc
dipthōgat. q.d.p
coꝛp⁹ filij patiētis
penam.
i In ſeruos.i.p-
pter ſeruos.
k Filios.nō etiā
pr̄es. vt si fili⁹ ſfa.
iudex litē ſuā fece-
rit male iudicādo
vt.ff.de iudi.si filiuſ
fa. Uel si dānū ali-
cui dederit pūcien
do.eo ſepati habi-
tante a pr̄e.vt.s.de
obli.ex q̄ſi delic.§.
si filiuſfam.⁊.ff.de
eiec.vel eff.l.j.§.si
filiuſfa. Et de his le
gib⁹ dicit hic.cū di-
cit antiquos com-
mētatoꝛes.

q Feritate.i.
crudelitate ſua
nō ſui generi.vt
j.pri.§.
r Actio.q̄ vo-
cat in factuꝫ vel
ſimplr̄ de paupie
s Prodita.i.
adinuenta.
t Scripta.vt
s.ti.j.§.ſūt aūt.
⁊.ff.e.l.j.i pn̄.
v Solit⁹.ſub-
audi i vtroqꝫ ex-
emplo ē.t.nā idē
ē ⁊ si nō ſit ſolit⁹
vt in pn̄.hui⁹ ti.
x Hec aūt.cō
tra naturā.i.cō
ſuetudinē gene-
ris illi⁹ aīalis.lꝫ
ſit ſua ꝯſuetudo
vt calcitret.vt.s
pri.§.nā maioꝛ
ps equoꝛuꝫ nō
perſundat ⁊ ma
ioꝛ ps boum nō
coꝛnupetit.quia
equi ⁊ boues di-
cunt māſueti. ⁊
māſueta dicūt
q̄ gregatim paſ-
cunt.vn̄ ſm̄ hoc
canis nō ē in nu
mero ferarū nec
mēſuetoꝝ. nam
maioꝛ ps caniꝫ
nō moꝛdet ⁊ ma
ioꝛ ps nō grega
tim paſcit. Sed
vr̄ etiā q̄d in his
feris locū habe-
at hec actio.vt
j.e.§.fi. q̄ eſt ꝯ.
Solutio vtil vt
ibi locū hꝫ dire-
cta nō. vt h̄ ⁊.ff.
e.l.j.§.i beſtijs.
y Si genital.
i.a genere habe-
at ꝙ ſit fera.
z Feritas.i.
crudelitas.
a Ceſſat.ſ.di-
recta
b Ubi.i.poſtqꝫ
c Euaſit.vt.s.
de re.di. §.fere.
d Pauperies.
mirabilis eſt hec
expoſitio ⁊ legal
iō ſic foꝛte dicta.qꝛ paupiē aliquā facit.ſicut ⁊ damnū di
minutio vel adēptio pꝛimonij dr̄.vt.ff.de dam.infe.l.iij.
e Caret.quandoqꝫ tamen res inanimata iniuriam fa-
cere dicit impꝛopꝛie.vt.ff.commo.l.si vt certo.§.plane si
commodaui. Accurſius.
f Hec quidē ad noxalē.ſ.duo ſupꝛadicta. ⁊ q̄d noīe fe
re beſtie nō agat hac actione. ⁊ q̄d noīe manſuete tm̄ aga
tur.vt.s.pri.§.⁊ in pꝛin.ti.
g Ceterum.edicto.poſito.ff.de edili.edic.l.hi enim nō
crunt.⁊.l.ſe.Accur.
h Leoneꝫ. Itē lupū pantherā ⁊ generaliter omne aīal
quod nocere pōt.ſiue ſolutū ſiue ligatum.ita tamē ꝙ dā
nū nihilominus facere poſſit.vt.ff.de edili.edic.l.hi eniꝫ
⁊.l.⁊ generaliter.⁊.l.ſe.
i Et nocitū.in coꝛpe.ita ꝙ nō ſit moꝛtu⁹.aliſ ducēti ſo
lidi debent.vt.ff.de edil.edic.qua vulgo.

l Conueniri.ſ.directo.vt.ff.e.noxali.⁊.l.ſe.q̄b⁹ filijs cōdē-
natis dat in patrē actio in factū de re iudi.i peculiū .vt.ff.e.
l.⁊ si cōdēnat⁹.⁊.ff.de pecul.l.iij.§.itē ſcribit. Sꝫ q̄d si iudi-
catū fili⁹ accipe noluit imo ꝯtumacit nō venit.an mitti actoꝛ
dꝫ in poſſeſſionē peculij pfectitij. Uidet ꝙ nō.qꝛ ex delicto
nō dꝫ cōueniri pat.vt hic dicit. Sꝫ videt ꝙ ſic. qꝛ aliſ dicit
lex ꝙ pōt cedere bonis i peculio tali.vt.C.q̄ bo.ce.poſ.cuꝫ
⁊ filij.i eo q̄d dicit vel a pr̄e ⁊c. Sꝫ huic ꝯbo rn̄det aldric⁹ ꝙ
dicta lex cū ⁊ filij loq̄t de caſtrēſi.vel eo q̄d hꝫ a pr̄e ſibi eūti
in caſtra donatū q̄d etiā caſtrēſe dr̄.vt.C.fa.her.si filius.
m Si quadrupes. De maleficijs hoīm dictū ē. nūc de ma
leficijs irrōnabiliū animaliū. Naꝫ aut dānū dat hō liber.⁊
tūc locū hꝫ titul⁹.s.ad le.aqui.p totū.aut ſeru⁹.⁊ tūc locuꝫ
hꝫ.s.ti.j.p totū.aut aliud aīal.⁊ tūc hꝫ locū hic ti.
n Animaliū.ſ.quadrupedū.vt.ff.eo l.j.in pn̄. ſed noīe
damni dati a bipede vtilis locū hꝫ.vt.ff.e.l.pe.

k Condēnet. rōne deformitatis nō habita. sed impēsarū tm̄ in curatione factarū ⁊ operarū amissaꝝ ⁊ amittendarū. vt. ff. e. l. ex hac. Item cōdemnat in duplū occasiōe damni dati in alijs rebus ex hoc edicto. vt hic. ⁊ ff. e. qua vulgo. Accursius.

v Publice. scilicet pupilli.
x Cuius. i. alicuius. q. d. ꝓcuratorē pōt accipere noīe corum qui sūt in tutela captiuoꝝ ⁊ rei pu. cā absentiū.
y Impedimento. Sed quid si nullū sit impedimentū. R. idē. vt. ff. de procu. l. j. §. vsus.

l Preter has. id est preter hos modos agendi. edilicio edicto.
m Habebit. s. vtile. alias ꝯ. vt. s. e. §. hoc aūt.
n De eadē re. i. ex eodē facto. ⁊ delicto.
o Cōsumit. Hoc est intelligendū cōcursu ꝑceptione eni vna aliaꝫ cōsumit. Et ad euidentiā istoꝝ dic. quod quando cōpetūt plures actiōes eidē cōtra eūdeꝫ. aut oēs penales sūt aut oēs rei ꝑsecutorie. aut alie penales alie rei ꝑsecutorie. Primo casu subdistingue. aut oēs ex vno delicto. tūc vna tollit aliā ꝑceptiōe. nō in id quod excedit. vt ff. vi bon. rap. l. j. ⁊ ff. de actio. ⁊ obli. qui seruū. §. fi. ⁊ l. cum ex vno delicto. non aūt concursu. vt hic dicit. Si aūt ex diuersis factis vna nō tollit alterā. etiā ꝑceptione. vt ff. de priua. delict. l. nūq̄. i pn. In secūdo capite. qn̄ oēs sūt rei persecutorie. dic qd̄ aut ꝯ eādem dant. ⁊ tūc tollunt ad inuicem ꝑceptione. nō ꝯcursu. vt ff. locati. si merces §. culpe. Aut cōtra diuersos. ⁊ tūc non tollunt etiā ꝑceptione. vt ff. de tabu. exhi. l. locū. §. condēnatio. In tercio casu. s. quādo alia ē penalis. ⁊ alia rei ꝑsecutoria. iterū subdistingue. Quia aut est penalis originaliter. tūc neutra ꝑ alterā tollit. vt. ff. de fur. si pignore. §. cū furti. ⁊ ff. de condi. fur. si pro fure. §. furti. Hoc tamē fallit in casu. vt ff. nau. cau. sta. l. idem. §. fi. qz ibi cōpetebat altera ꝺ iure communi altera de iure speciali. Aut nō est mere vel originaliter penalis. ⁊ tunc vna per alteram tollitur. vt ff. quod metus causa. l. metum. §. licet.
p De his. qz de actionibus diximus. videamus ꝑ quos exerceant. ⁊ hoc incipit. nunc.
q Nunc admonendi sumus. i. admonemus.
r Agere. scilicet hodie.
s Quelibet. s. idoneū propter seruū qui nec suo nec alieno nomine admittit. vt. C. de iudi. l. seruus. Itē ꝓpter pupillū. vt. C. qui legi. perso. per totū. Cū. id est q̄n̄ s.
t Preterea. eorū. si quis faceret furtū captiuis. vel rei pu. causa absentibus.

damnū datum sit dupli. Preter[l] has autem edilicias actiones: ⁊ de pauperie locuꝫ habebit[m]. Nunq̄ enim actiones presertim penales de eadem[n] re cōcurrentes alia aliaꝫ consumit[o].

De[p] his per quos agere possumus. Rubrica.

Nunc[q] admonendi sumus agere[r] posse quēlibet[s] hoīeꝫ: aut suo noīe: aut aliēo. Alieno veluti ꝓcuratorio: tutorio: curatorio: cū oli ī vsu fuisset: alteri⁹ noīe agere nō posse nisi ꝓ ppl̄o: ꝓ libertate: ꝓ tutela. Preterea[t] lege hostilia ꝯmissum est furti agere eoꝝ nomine qui[v] apud hostes essent aut reipublice cā abessent: quiue in eorum cui⁹[x] tutela essent. Et qz hoc nō minimā incōmoditatē habebat q̄ alieno noīe neq̄ agere neq̄ excipere actionem licebat: ceperūt homines per ꝓcuratores litigare. Nā ⁊ morbus: ⁊ etas ⁊ necessaria ꝑegrinatio: itēq̄ alie multe iuste cause sepe hominibus impedimento[y] sunt quo minus reꝫ suam ipsi exequi possint. Procurator neq̄ certis verbis[z]: neq̄ presente aduersario[&]: immo plerūq̄ eo ignorante ꝯstituit. Quicūq̄[a] enim permiseris rem tuā agere: aut defendere[c] is procurator tuus intelligitur. Tutores ⁊ curatores quemadmoduꝫ constituunt primo libro[d] expositum est.

De[e] satisdationibus. Ru.

Satisdationū[f] modus alius antiquitati placuit: alium nouitas ꝑ vsum amplexa est. Olim eniꝫ si in rem agebat: satisdare possessor cōpellebat: vt si victus esset: nec rem ipsam restitueret: nec eius litis extimationē potestas esset petitori: aut cū eo agendi: aut cū[g] fideiussoribus eius. Que satisdatio appellat iudicatuꝫ solui. Unde autem sic appellet: facile est intelligere[h]. nāq̄ stipulabat quis vt solueret sibi quod fuerit indicatuꝫ. Multo magis is qui in reꝫ actione conueniebatur satisdare cogebatur: si alieno nomine iudicium accipiebat. Ipse autē qui in rem agebat: si suo nomie petebat: satisdare non cogebat. Procurator vō si in rem agebat: satisdare iubebat: rem ratam dn̄m habiturum: periculum[i] enim erat ne iterum domin⁹ de eadem re experiret. Tutores vō ⁊ curatores: eodeꝫ modo quo ⁊ ꝓcuratores satisdare debē verba edicti[k] faciebāt. Sꝫ aliq̄n̄ his[l] agētib⁹ satisdatio[m] remittebat. Hec[n] ita erāt si in rem agebatur[o]. Si vero in personaꝫ ab actoris quidē

z Procurator neq̄ certis verbis. immo quibuslibet. aptis tn̄ ad hoc. siue generaliter siue spāliter. In casib⁹ tn̄ spāle mandatū exigit. vt in interdicto de li. exhi. vt ff. de ꝓcu. l. pom. in prin. Itē si mando alicui q̄ inueniat maritū filie mee. vt ff. de ri. nup. l. generali. in prin. Item in causa suspecti tutoris. vt ff. de ꝓcu. non solū. §. fi. Itē qn̄ duos generaliē facio ꝓcuratores. nā neuter ab altero exigetur. nisi habeat spāle mandatū. vt ff. de ꝓcura. l. itaq̄. ⁊ l. q̄ duos. Itē in postulanda integ. resti. vt ff. de mino. l. illud. §. si talis.
& Eo. s. aduersario.
a Quicūq̄. s. habili nō militi. vt ff. de ꝓcur. filius. §. veterani. Itē non femine. vt ff. de ꝓcu. feminis. Item nō habēti immiēs impedimentū. qz non posset cogi. vt ff. de ꝓcu. l. neq̄ femina. Iteꝫ nō minori. xxv. an. vt ff. de ꝓcu. minor. Itē nō furioso vel muto. vt ff. de ꝓc. l. i. l. r. §. furiosus. ⁊ l. mutus. §. fi. Itē nō accusato de crimine capitali. vt C. de ꝓcu. l. reum.
b Rem tuā. ergo ⁊ vnaꝫ ⁊ plures. Hoc nāq̄ est ꝓcurator qd̄ verū ē. vt ff. de ꝓcu. l. i. §. j.
c Defendere. seꝫ mandato interueniente als simplr positū h̄ verbū defensor sine mandato intelligit. h̄ ꝓcurator cum mandato est. vt ff. de ꝓcu. si ꝓcurator. §. ꝯ cōtrariū ⁊ facit ad hūc. §. ff. fa. her. l. plane. in fi.
d Libro. vt. s. q̄b⁹ da. tu. pos. ꝑ totū. ⁊ ꝑ alios sequentes ti. vsq̄ ad titulū de satisda. tu. ⁊ cu.
e De satisdationib⁹. facta mētione ꝓcuratoꝝ. a quib⁹ satisdatio exigit. cōpetent de satisdatione subiungit.
f Satisdationū. possessor. s. suo noīe cōuentus.
g Cū eo. reo victo.
g Cū fideiussorib⁹ ex fideiussiōe
h Intellige. cū nomē sit ꝯsequēs rei. vt. s. ꝺ dona. §. est ⁊ aliud.
i Periculū facit. ff. de iurinr. nā postea.
k Edicti. s. ꝑtoris. quod edictū nō habemus.
l His. s. tutorib⁹ ⁊ curatorib⁹. Sꝫ qn̄ hoc. R. forte tūc qn̄ erāt testamētarij vl' datiui. s. ꝑ inq̄sitionē. nā tūc nō cauebāt de rato.
m Satisdatio. s. de facto.
n Hec ita erāt. h̄ nō dz esse. §. fin. Io. qz ⁊ qd̄ sequit est de antiquitate.
o Agit. vt suo noie agens nō caueat. als caueat. s. ratā rē dn̄m habiturū. vt. s. e. §. ipse aūt. ⁊ §. ꝓcurator.

parte eadē obtinebāt: q̄ diximus in actione qua in rē agit̄ Ab ei⁹ vo parte cū que agit̄: siquidē alieno noīe aliq̄s interueniret: omnimodo satisdaret: q̄r nemo defensor ī aliena re sine satisdatiōe idone⁹ esse credit̄. Nā si ꝓprio nomine aliquis iudiciū accipiebat in ꝑsonā: iudicatū solui satisdare nō cogebat̄. Sz hec hodie aliter obseruant̄. Siue enim quis in rē actione cōuenit̄: siue personali suo nomie nullā satisdationē pro litis extimatione dare cōpellitur: sed pro sua tm̄ persona q̄ in iudicio ꝑmaneat vsq̧ ad terminū litis vel cōmittitur sue ꝓmissioni cū iureiurando: quam iuratoriam cautionē vocant: vel nudam promissionem vel satisdationē ꝓ qualitate ꝑsone sue dare ꝯpellit̄. Sin aūt ꝑ ꝓcuratorē lis vel infert̄ vel suscipitur. In actoris q̄dē ꝑsona si nō mādatū actis insinuatū ē: vel pn̄s dn̄s litis ī iudicio ꝓcuratoris sui ꝑsonā cōfirmauerit: ratā rem dn̄m habiturū satisdationē ꝓcurator dare cōpellitur. Eodē obseruando: ⁊ si tutor vel curator: vel alie tales ꝑsone: que alienarū rerū gubernationē receperunt litem quibusdam per aliū inferūt. Si vo aliq̄s cōuenitur. Si quidē pn̄s ꝓcuratorē dare paratus ē pōt vl ipse in iudiciū venire ⁊ sui ꝓcuratoris personā per indicatum solui satisdationem solēni stipulatione firmare: vel extra iudicium satisdationē

p Omnimodo. s. siue cū mandato. siue sine mandato.
p Satisdaret. s. iudicatū solui.
q Quia nemo. nota antiquā regulā. que ⁊ hodie bona est vt hic. ⁊. j. e. §. si vo reus. ⁊. ff. de ꝓcu. l. nō videt̄.
r Non cogebat̄. in hoc solo casu differebat ab actione ī rē licz ꝑ multa verba hucusq̧ int̄ eas notauerit differentiā
s Sz hec hodie. nullā satisdationē. i. nullā ꝓmissionē ꝑ fideiussores facē. nā satisdatio ꝑ fideiussores fit. vt ff. qui satisda. cog. l. j. nā nec de defendendo. nec de dolo q̄d absit. nec iudicatū soluere ꝓmittit. q̄ tria cōtinent̄ sub hac. s. iudicatū solui. vt. ff. iud. sol. l. iudicatum solui. nec vllam aliā nisi vnaz quā subijcit. Sed cō. nunquid actor aliquaz facit satisdationem. R̄e spōdeo sic duas. ꝑmo q̄ litē cōtestabitur vsq̧ ad duos menses cōnumerādos a die libelli porrecti. vt in auť. de execut. ⁊ his. §. j. coll. vij. que ē auť. C. de lit. cōtesta. libellū. Aliam q̄ psistet vsq̧ ad finem. ⁊ si victus fuerit iniuste se mouisse litē decimā ptē litis noīe expēsarū dabit reo. vt in auť. de litigi. §. ad excludendas. coll. viij. que est in. C. de epis. ⁊ cle. auť. generalit̄ q̄ due nō sunt in vsu. Accursius.
s Pro litis extimatione. iudicatū solui.
t Permaneat. hec satisdatio appellat̄ iudicio sisti. vt hic pater. ⁊. ff. qui satisda. co. l. ij. §. ptor ait. in fi. Et caue tibi in notāda dr̄ia hor capitulor. hoc eni ꝑmū loquit̄ qn̄ imobilia nō possidet. vt hic. ⁊. ff. qui satisda. co. l. sciendū est.
v Ad terminū. hoc ē tēpus diffinitiue snie. Sz nūquid fideiussor tādiu tenet̄. s. q̄diu durat lis. R̄n. distingue. aut fideiussit in certū temp⁹. tūc tādiu tenet̄. ⁊ nō vltra. vt. C. de fideius. l. pe. Aut nō. ⁊ nō in cā publica. nec in scriptis. ⁊ tūc nō tenet̄ vltra duos menses. vt. d. l. C. de fideiusso. dicit̄. Et ē rō q̄r actor videt̄ sibi remittere. cū ꝓmiserit litē se cōtestaturū vsq̧ ad duos menses. vt in auť. de execu. §. j. coll. vij. Si aūt in cā publica vel in scriptis. tūc ꝑpetuo. vel q̄d ē verius vsq̧ ad triennīū tenet̄. cū tantū duret instātia cause. vt C. de iudi. l. ꝓperandū. in pn̄. Sz nūq̄d sub pena fiet hec satisdatio. R̄n. nō. nisi cōueniat int̄ partes. sed interesse tm̄ venit. vt. ff. qui satisda. co. l. ij. §. fi. Sz si est ꝓmissa. ⁊ est statutū tēpus. j. q̄d teneat̄ fideiussor. si quidē sex mensiū ē. infra alios sex meses poterit fideiussor morā purgare. Si maius nō habet tm̄ nisi sex menses. infra quos pōt mora pene purgari si exhibeat̄ reus. lz primo exhibitus nō fuerit q̄ dic. vt C. de fideius. l. antepe. Sed quid si possidet imobilia tm̄ que valēt. x. ⁊ cōueniat̄ in. c. nūq̄d satisdabit. R̄n. sic ad min⁹ in eo. quod excedit. q̄r q̄d iuris est in toto quo ad totū idē sit in parte quo ad tem. vt. ff. de acq̄. h. c. l. seru⁹ eius.
v Litis. i. iudicio sisti.
x Promissioi. s. vbi possidet imobilia. Itē ꝓpter ꝑuilegiū vt. C. de pain. agen. in re. l. fi. ⁊. C. li. xij. de dig. l. quotiēs. Itē ⁊ in casu quādo nō possidet imobilia. vt. C. vt oēs tam ci. q̧ cri. l. j. ibi iuratorie tm̄ cautioni ⁊c.
z Promissionē. repete dare cōpellit̄. vt economus ⁊ alij clerici. vt in auť. de sanc. epis. §. si quis aūt ꝑ pecuniaria.
a Pro qualitate. vt si sit parēs vel patron⁹ rei vel actoris vt q̄r vocet patronū vel parentē. tūc eni quilibet fideiussor ꝑ idoneo accipit̄. vt. ff. in ius vo. vt ea. l. j. ij. ⁊. iij. ⁊. ff. qui satisda. co. l. ij. §. ij. ⁊. §. q̄d ait ptor. Sed nūq̄d hodie indistincte satisdandū est. vt ī auť. de ex. ⁊ intro. re. §. suscepto. que ē C. de lit. cōtes. auť. offerat̄. R̄n. illa s̄m distinctionē huius legis intelligit̄. nā posteriores ꝑ priores itelligunt̄. vt. ff. de le. ⁊ se. consul. l. sed ⁊ posteriores.
b Persone. s. rei.
c Sin aūt mādatū. extra ius factū
c Insinuatū. i. corā iudice demōstratū.
d Cōfirmauerit. repete nō. nā cōfirmare pōt. ⁊ tūc satisdare non tenet̄. vt. j. ꝓxi. al's ē in frā nō.
e Habiturū. i. q̄ dn̄s ratū habebit. q̄ ꝓmittit̄ qn̄ dn̄s scit ⁊ potest hīc ratū. ⁊ nō hz. vt. ff. rem ratā. quo eni. §. j. ⁊. ff. de solu. l. ratū. hic tn̄ distinguē an sit certuz habere mandatū. ⁊ tūc nō cauet vt hic. ⁊. C. de satisda. l. j. Aut certū est q̄ nō hz. ⁊ tūc etiā cū satisdatione non admittit̄. vt. ff. de neg. ge. l. si pupilli §. fi. Aut dubiū ē. ⁊ tūc s̄m pe. ē in electione rei. vtrū exigat ꝓbationē mandati a procuratore. an satisdati. recipiat. ⁊ est ꝓ eo. ar. in auť. de colla. §. cos. ī fi. §. col. ix. Sz ibi nō loq̄tur de ꝓcu. sz de exactore tributorū. Sz Io. cō. dicit ēē in electione ꝓcuratoris q̄d duorū istor facere velit. q̄r quotiēs ad duo q̄s alt̄natiue tenet̄. ei⁹ ē electio. vt. s. de actio. §. huic. Hul. aūt distinguebat vtr̄ diceret̄ nō hēs mādatū. ⁊ tūc ꝓbat mādatū. an dicat dubito. ⁊ tūc satisdat. Sz Io. opi. dior ē ꝓstat ēē aliā cautionē ꝓcurator actori. s. d̄ defēdēdo eū ꝑ q̄ agit. vt. ff. de ꝓcu. l. fi. §. fi. al's dn̄ negat̄ ei actio vt. ff. d̄ ꝓcu. l. mut⁹. §. pca
f Persone. vt sūt p̄res ī hoīs filior. vt. C. de bo. ma. l. j. ⁊ de bo. q̄ li. l. fi. §. vbi aūt. Itē orphanotrophi ⁊ hephotrophi. vt. C. de epi. ⁊ de. orphanotrophos. Itē economi vl actores vel sindici. vt. ff. q̄d cuiusq̧ vniuer. l. j. §. q̄b⁹. ⁊. l. nulli. ⁊. l. itē. §. j. ⁊. C. de sacrosan. ec. iubem⁹. circa pn̄. ibi nulli economo. ⁊. C. de epis. ⁊ de. oēs q̄ vbiq̧. §. h nihilomin⁹. Itē apocripharij. vt ī auť: quō opor. epi. §. ⁊ illud. col. j. Itē magistrat⁹ noīe municipij. vt. C. d̄ iur. ꝑp calū. l. ij. §. j. isti eni possūt inferre ꝑ aliū litē. vt hic subijcit.
g Inferūt. s. ꝑ ꝓcuratorē q̄d ē intelligendū. si pn̄ipsi litē cōtestent̄. ⁊ sic litiū dn̄i efficiant̄. vt. C. de ꝓcur. l. neq̧ al's nō. cū nō dn̄i sed administratores sunt. ⁊ ꝓcurator a dn̄o dz cōstitui. vt. ff. de ꝓcu. l. j. ī pn̄. Sz si ipse supradicte ꝑsone agūt. nūq̄d de rato cauēt. vel de iudicato soluēdo si cōueniunt̄. R̄n. nō. vt. C. de admi. tu. l. tutores debita. ⁊. l. sancimus. §. defensionē. Sz tn̄ in tutore vī dicē lex. z. si sit incertū de officio suo. vt. ff. d̄ admi. tu. l. vulgo. Sz certe ibi nō dicit̄ q̄ debeat de rato cauere. s̄ q̄ re⁹ dannū nō subibit. ꝓpterea q̄ iste tutor nō sit. Sz q̄ est rō q̄ ꝓcuratores satisdant. s̄ supradicte ꝑsone nō. R̄. q̄r p̄dicte ꝑsone quasi dn̄i sunt. vt. ff. ꝑ emptore. l. qui fundū. §. sicut tor. ⁊. C. de epis. ⁊ de. orphanotrophos. s̄ in ꝓcuratore secus q̄r nō ē dn̄s vere vel ficte. vt. ff. de ꝓcu. l. j. in pn̄.
h Sin vero pn̄s. ꝑsentē accipe ⁊ si sit in ortis vel in cōtinentibus edificijs. vt. ff. de procu. l. pn̄s. ⁊. l. ⁊ qui in foro. ⁊. l. ⁊ ideo. Accursius.
i Pōt. i. debet s̄m quosdā. dicūt eni q̄ si dn̄s ē pn̄s. ipse tm̄ dz fideiubere ꝑ ꝓcuratore suo. si aūt absens ē. ꝓcurator potest ⁊ debet fideiussores suos dare ⁊ facit pro eis. ff. indi. sol. l. si ad defendēdū. ⁊. ff. de ꝓcu. l. q̄ ꝓprio ī pn̄. Al' dicū pōt q̄ ēē si dn̄s ē pn̄s. tn̄ posset ꝓcurator suos dare fideiussores. cū ēē sine mādato q̄libet possit aliū defendere vt. C. de satisda. l. j. ⁊. C. d̄ ꝓcu. l. exigēdi. ⁊ etiā inuitū. vt ff. de solu. l. solutionē. ⁊ ita ꝓprie accipit̄ hoc verbū pōt.

exponere[a] p quā ipe sui ꝓcuratoris fideiussor existat: p oibꝫ iudicatū solui satisdationis clausulis[b]. vbi ⁊ ɔ̄ hypothecā suaꝝ reꝝ ɔuenire ɔpellitˀ[c] siue in iudicio ꝓmiserit: siue extra iudiciū cauerit: vt tā ipe q̄ heredes[d] eiꝰ obligentˀ. Alia insuper cautela vl' satisdatōe ꝑpē psonā ipiꝰ[e] exponēdaˀ[f]: q̄ ipe in ꝑnīc recitāde in iudiciū veiat[g] vl' si nō venerit. oia dabit fideiussor[h]. que i ɔdemnatōe ɔtinentˀ[i] nisi fuerit ꝓuocatū. Si vero reus p̄sto[k] ex q̄cūq̄ cā nō fuerit. ⁊ aliꝰ velit defensionē subire nulla dr̄a int' actōes in rē vl' psonales introducēda. pōt h' facē. ita tn̄ vt satisdatio nē[l] iudicatū solui. ꝓ litis p̄stet extimatōe. Nemo[m] ei ꝯm āti quā reglaꝝ. vt iā dictū est[n]: aliene rei sine satisdatōe defēsor idoneꝰ intelligitˀ. Que oia apertiꝰ ⁊ ꝑfectissime a quotidiano iudicioꝝ vsu i ipis reꝝ documētis apparēt. Quā formā non solū in hac regia vrbe[o]. sed et in oibꝫ nr̄is ꝓuīcijs et si forte ꝓpē impitiā aliť celebratˀ obtinere cēsemꝰ. cū necesse ē oēs ꝓuīcias caput[p] oīm nr̄aꝝ ciuitatū. i. hanc regiā vrbē eiusq̄ obseruantiā sequiˀ[q].

De ꝑpetuis[r] ⁊ tꝑalibꝫ actōibus. ⁊ que ad heredes ⁊ in heredes transeunt.

Hoc[s] loco admonendi sumꝰ. eas q̄dē actōes: q̄ ex lege senatusue cōsulto[t] siue ex sacris ɔstōibꝫ[v] ꝓficiscuntˀ. ꝑpetuo solē antiqꝰ ɔpetē. donec sacre ɔstōes tā i rē q̄ i psonā actōibꝫ. certos fines dederūt. Eas[x] vo q̄ ex ꝓpria p̄tor' iurisditōne pendēt plerūq̄[y] itra āni viuē. nā ⁊ ipsiꝰ p̄tor' itra ānū[z] erat impiū. Aliqn̄[a] tn̄ ⁊ i ꝑpetuū extēdūtˀ: i. vsq̄ ad finē ɔstōibꝫ[b] itroductū. q̄les sūt he: q̄s bōꝝ possessori[c] cetisq̄ q̄ hr̄dis loco sūt[d] accōmodat. Furti q̄ꝫ māifesti actō. q̄uis ex ipiꝰ p̄toris iurisditiōe ꝓficiscatˀ[e] tn̄ perpetuo datur: absurdum eīn esse existimauit[f]. anno eam terminari.

a Exponere. actori vel notario scribenti ꝓcurationē. ex cuius stipulatione queritˀ actori vtilis actio. vt. ff. rempu. sal. fo. l. non quasi. Accur. floren.
b Clausulis. que clausule tres sunt. s. de defendēdo reo ⁊ de dolo q̄d absit. et q̄d sonat ipsum verbū. vt. ff. iudi. sol. l. iudicatū solui. et hic dicitˀ. Ac.
c Compellitˀ. per iudicem. Accur.
d Heredes. nā habet naturam hec stipulatio. vt ad heredes transeat. vt. ff. si quis cau. l. si eū. §. q̄ iniuriarū.
e Ipsius. s. rei. Accur.
f Exponenda a ꝓcuratore.
g Veniat. scꝫ reꝰ qui litē prius contestatus ē suo noie.
h Fideiussor. datus nunc a ꝓcuratore. Accur.
i Continentur. ergo debet condemnari ꝓcurator p̄sens.
k Si vero. presto. scꝫ post litē ɔtesta. ɔtra reū.
l Satisdatiōꝫ. nota q̄ siue interueniat ꝓcurator dbꝫ satisdare ante litis ɔtest. vt. s. e. §. si vero. siue postea. vt hic ⁊ C. de cōsor. eiꝰ li. l. ij. nec obstat q̄d dicitˀ. q̄ debꝫ fieri ante lit. contes. vt ff. ɔ̄ ꝓcu. l. pompo. l. rati. q̄ ibi interuenit ꝓcurator ante lit. contest. vbi aūt postea interuenit ⁊ postea satisdat. Accur.
m Nemo. s. ꝓcurator.
n Dictū est. s̄. §. ab eius.
o Regia. s. ɔstantinopolitana. vel dic ɔ̄ veteri roma.
p Caput. C. de ve. iu. enucle. l. j. §. nulla. ⁊ §. sed et si q̄
q Sequi. immo nō vr' inspiciendū quod leges. Accu. ibi fiat. vt. ff. de of. presi. l. sed licet. que est ɔtra. Sed hec ē intelligenda. qn̄ ex certa scientia est cōsuetudo vel lex. nō ꝑ errorē. vt ibi. ⁊ facit ad hāc. ff. de leg. ⁊ sena. cō. l. ɔ̄ q̄bꝰ.
r De perpetuis. quia de actionibus est dictū. et quedā sunt perpetue et quedam nō. ideo de eis ponit. vt. j. c. in prin. Itē q̄ quedā transitorie sunt heredibus ɔtra heredes. et de his ponit vt. j. c. §. non omnes autem. Accur.
s Hoc loco. ex lege. scꝫ. xij. ta. vt fami. hercis. vt. ff. fami. hr̄cis. l. j. Itē noxalis de pauperie. vt. s̄. si quadru. paupe. fecis. di. i prin. ⁊. ff. si q̄dru. pau. fe. l. j. in prin. Accur.
t Consulto. vt hereditatis petitio. vt. ff. de pet. here. itē veniūt. §. ꝑdic. et C. de peti. here. l. fi. in prin. Itē ⁊ si q̄s clauū de naue abstulerit. cuiꝰ. s. claui causa tota nauis perijt. vt. ff. de incen. rui. nau. l. ij. §. senatus.
v Constitutionibus. vt condictio ex lege que datur ex cōstitutionibꝰ quibuslibet post leges. xij. ta. cōstitutis. vt. ff. de condi. ex le. l. vnica. et. ff. ad. l. iul. de adult. q̄d ex his. et C. de dona. l. si quis. ar. §. fi. vel ex quacunq̄ alia pte iuris vt plebiscito. vt patꝫ in. l. aqui. vt supra ad. l. aquil. §. ceterum. et. ff. ad. l. aquili. l. j. Nam quinq̄ sunt partes iuris preter p̄torium. vt. s̄. de iure naturali. §. constat. ⁊ totum est ius ciuile. vt. ff. de ius. et iur. l. ius. aūt ciuile. ⁊ actiones ex eo scꝫ iure ciuili descendentes. sunt perpetue. vt hic dicit. idest sine ꝑfinitōne tꝑis ꝯm antiqua tꝑa. sed sacre cōstitutiones in personalibus metas imposuerūt. xxx. annoꝝ. vt. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. l. sicut. et. l. omnes. C. ɔ̄ annua. exceptio. l. j. ⁊ de ɔsti. pec. l. ij. In realibus autē imponitˀ meta per ɔstitutiones in rebus mobilibus triū annoꝝ. i immobilibus. x. an. inter p̄sentes. xx. inter absentes. et hoc quādo titulū habꝫ possessor. alis. xxx. annoꝝ. vt. C. ɔ̄ vsuc. transfor. l. j. et. s̄. de vsucap. §. j. In hypothecaria etiā q̄ est in rem. certa statuuntˀ tempora. vl' x. vel. xx. vel. xxx. vl' xl. anno. vt. C. si ad uer. cre. l. diuturnū et. C. de p̄scrip. xxx. anno. cū notissimi. ⁊ de an. excep. l. j. Sed q̄ñ erat ꝑpetua rei ven. ꝯm antiqua tꝑa. imo tꝑalissima. vt. s̄. ɔ̄ vsucap. in prin. Rn̄. q̄ hic dicitˀ q̄ erāt perpetue scꝫ psonales sed meta imponitˀ tam in realibus q̄ in psonalibus. Itē caue tibi. q̄ due psonales sunt ciuiles que durāt ꝑ annū tm̄. vna iniuriarū. que descēdit ex l. cornelia. vt. C. de iniur. si non ɔuicij. alia que datˀ. ex. l. iulia. repetū. vt. ff. ad. l. iul. repe. l. ij. Accur.
x Eas vero. scꝫ p̄torias penales. ⁊ tūc nō est necesse plerūq̄. vel si habes plerūq̄. expone vt. j. Accur.
y Plerūq̄. hoc dicit ꝓpter p̄torias rei psecutorias. que ꝑpetue sunt. nisi rescissoria que annalis est. quia contra ius ciuile datur. vt. ff. de acti. ⁊ ob. l. in honorarijs. ⁊. j. codē. §. Itē nisi in redhibitorijs. que danť ad tempus. licet rei sint psecutorie. vt. ff. de edil. edi. sciendū. §. fi. q̄ dantur ɔtra id quod ɔuenerunt contrahentes. Item fallit dicta regula. ff. quod fal. tu. huius actionis. §. has actiones. ⁊ que in frau. cre. l. ait p̄tor. §. annus. et. C. de dolo. l. fi. ⁊. ff. de eo per quē fac. est. l. j. §. penul. Si aūt sunt penales p̄torie. locū habet quod hic dicitur. vt sint annales. siue sint penales ex vtraq̄ parte. siue ex altera tm̄. vt. ff. de calū. l. j. et. ff. de in ius vo. l. pe. ⁊. ff. ɔ̄ ali. iu. mu. l. vel post annum.
z Annuū. scꝫ vtilem. nam de talibus annis pretores loquebantur. vt patet in. ff. de vi et vi ar. l. j. §. annus. et. ff. ɔ̄ edil. edic. l. sciendum. §. fi. nisi in casu. vbi est vtilis ad sui principium. sed continuus ad sui processum. vt. ff. de calū. annus.
a Aliquando. ecce quare dixit plerūq̄.
b Constōnibus. de quibus dixit. s̄. eo. in prin.
c Bonoꝝ possessori. i. cuilibet qui vult succedere de iure pretorio. qui habet here. peti. bonoꝝ possessoriā. de qua habes. ff. de bonorū possessoria. here. peti. per totum.
d Sunt. vt quibus restituta est hereditas verbo per fideicommissum. quibus datur heredi. pet. fideicōmissaria. de qua habes. ff. de fideius. he. peti. per totum. et he due sūt rei persecutorie. Accur.
e Proficiscatˀ. nota actionē furti manifesti esse p̄toriā. sed non manifesti est ciuilis. vt. s̄. de noxa. §. sunt autem.
f Existimauit. scilicet pretor. et idem in qualibet penali. in eo quod peruenit ad delinquētē. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. in prin. et. ff. de dolo. l. sabinus.

Nõ[s] omẽs aũt actões que in aliquẽ aut ipo[h] iure ꝯpetũt aut a ptore dant. ꝛ in heredeꝫ eque ꝯpetũt. aut dari solent[i]. Est eñ certissima iuris regl'a ex[k] maleficijs penales actões in heredẽ rei nõ ꝯpete[l]: veluti furti: vi bonoꝝ raptoꝝ iniuriaꝝ dãni iniurie[m]: Sꝫ hrdibus[n] hmõi actões ꝯpetũt. nec denegant. excepta iniuriaruꝫ actiõe[o]. ꝛ si qua alia sitis inueniatur. Aliquãdo[q] tñ etiam ex contractu actio[r] ꝯtra hrdeꝫ nõ ꝯpetit. cũ testator dolose[s] versatus sit. ꝛ ad heredem ei⁹ nihil ex eo dolo puenerit Penales aũt actões. q̃s supradiximus[v]: si ab ipis pncipalib⁹ personis fuerint ꝯtestate[x]. et hrdib⁹ dant[y] ꝛ cõtra heredes transeunt[z]. Supest[a] vt admoneam⁹. ꝙ si anterẽ iudicatã is cũ quo actũ ẽ. satisfaciat actori. officio iudicis ꝯuenit. eũ absoluere[b] licꝫ iudicij accipiendi tpe in ea cã fuisset. vt damnari debeat. Et h̃ est qd̃ vulgo antea dicebat. oĩa iudicia absolutoria esse.

De exceptionibus

Sequit[c] vt de exceptõnib⁹ dispiciam⁹. Cõparate sunt autẽ exceptiones. defendẽdoꝝ eoꝝ[e] grã. cũ q̃b⁹ agit. Sepe eñ accidit vt lꝫ ipa ꝑsecutõ q̃ actor expit iusta[f] sit: tñ iniqua sit aduers⁹ eũ cũ q̃ agit. Verbigrã. Si metu coact⁹. aut dolo induct⁹[g]: aut errore laps⁹ stipulanti[h]: titio ꝓmisisti qd̃ nõ debueras ꝓmittere: palã ẽ iure ciuili te obligatũ eẽ. ꝛ actio q̃ intẽdit dare te oportere efficax est. sed iniquũ est te cõdemnari. Jdeoq; dat tibi exceptõ metus[l] cã: aut[m] doli mali: aut in[n] factũ. ꝯposita ad ĩpugnandã actionẽ. Jdẽ iuris ẽ si q̃s quasi credẽdi cã pecũiaꝫ ãte stipulat⁹ fuerit: neq; nũerauerit. nã eã pecũiaꝫ a te petẽ posse euꝫ

s Non omnes aũt. hic ponit diuisionẽ. ꝙ alie sunt transitorie ad heredes. alie nõ. sed supior fuit. ꝙ alie erant ꝑpetue. alie nõ. vt. s̃. e. in prin.
b Ipso iure. s. ciuili. i Solent. scilicet iure ptorio.
k Ex maleficijs. scꝫ priuatis. vt subijcit in exemplis ꝛ subaudi. vel quasi maleficijs. vt. s̃. de ob. ex quasi delic. §. fi. Quid in publicis. de quibus tractat. j. de pub. iudi. Rñ. idem et plus. quia etiam lit. cõtest. nõ transeunt cõtra heredes. vt. ff. d̃ accu. l. ex iudicioꝝ. nisi i quinq; casib⁹. Primus est legis iuli. maiestatis. in duobus capitul'tñ cu⁹ legis. vt. ff. ad legẽ iul. maie. l. fi. Scd̃s est crimẽ hereseos. vt. C. de apos. l. ij. ꝛ l. apostataꝝ in fine Tercius est crimẽ repetũdarũ. Quartus est de residuis. Quintus peculatus crimẽ. vt. ff. ad l. iul. pecula. l. fi.
l In heredeꝫ. nisi lis fuerit ꝯtestata. vt. j. e. §. penales et. ff. de accu. ex iudicioꝝ. in fi. Itẽ nisi aliquid ad heredem puenit. tũc ei tenet. vt. ff. de calũ in heredẽ. et. ff. qd̃ me. cã. l. videam⁹. In duobus tamẽ casibus est contra. vt in actione vi bo. rap. que nõ datur. in heredẽ. licet ad heredẽ aliquid puenerit. sed furtiua datur conditio. vt. ff. vi bo. rap. l. ij. §. fi. Itẽ in interdicto vnde vi. quod in heredem nõ dat. sed in factũ actio. vt. ff. de vi et vi ar. l. j. §. fi.
m Iniurie. idest legis aqui. actio.
n Sed hrdibus. i. heredib⁹ eoꝝ q̃ passi sunt hec maleficia.
o Actione. nam hec non datur heredi. nisi lis contestetur. hoc ideo. quia nõ est in bonis nr̃is ante lit. contest. vt. ff. de iniu. l. iniuriaꝝ. in prin. et. l. iniuriaꝝ. Est et alia rõ. quia nihil mihi de patrimonio abest. nec reo adest. vt. ff. de col. bo. cum emãcipati. §. emancipatus. Sunt et alie similes ei vt subijcit. in quib⁹ nec actori aliquid de patrimonio abest. nec reo aliquid adest. vnde idem iuris est. qd̃ et in ista. vt est actio in factũ. que datur contra libertũ vocantẽ patronũ in ius sine venia. in. l. aureo s. vel filio vocante patrẽ. vt. j. de pena teme. liti. §. fi. et. ff. de in ius. vo. l. pe. Jdẽ in popularib⁹ actõibus. vt si quis habeat positũ vel suspensũ. vt. ff. de his q̃ deie. l. si vero. §. que aũt. Jdem dicunt quidam de actione in factum de calũniatoribus. vt. ff. de calũ. l. hec actio. Sed certe ibi alia est ratio. quia habet conditionẽ ob turpẽ cãm. vt ibi dicit. Item quia abest ibi aliquid actori. et adest aliquid reo vnde nõ est similis supradictis.
q Aliquando tñ etiã ex ꝯtractu. nõ solũ ex delicto. Accur.
r Actio. scꝫ de dolo. nata ꝓpter dolũ adhibitũ in contrahẽdo. nam si dedit dolus causam ꝯtractui. nõ agit actiõe ex eo contractu. cũ nullus sit. sed de dolo. vt hic. et. ff. de dolo. l. et eleganter in prin. Si enim esset incidens. ageretur actiõe ex eo contractu. vt purgaret dolus. vt. ff. de ac. emp. l. iul. §. si venditor. et daret in heredes. vt. ff. de ac. et. ob. l. ex contractibus. Vel pone casum ꝙ dolus fuit incidens. vel supueniens. et remanet contractus. et nõ agit contra heredẽ nisi puenerit aliquid ad eum. vt in actione depositi que datur in duplũ contra euꝫ qui dolũ cõmisit in deposito causa tumultus vel incendij vel rui. vel nau. sed in heredẽ nõ dat in duplũ ex dolo defuncti. licet in simplũ det. vt. ff. deposi. l. j. §. j. Item qualis est actio in factum que datur contra agrimensorem. non autem aduersus heredẽ. vt. ff. si mensor fal. mo. di. l. iij. §. pe. Item alius est in stipulatione iudicio sisti. in eo qui erat ꝯuentus iniuriaꝝ. vt. ff. si quis cau. si eũ. §. qui iniuriaꝝ. Jdem est in actione tributoria. vt. ff. de tribu. l. illud. §. fi. Et de his casibus loquitur hic. cum dicit ex contractu in heredem nõ dari quandoq;. Alias aũt ex ꝯtractu agitur cõtra heredem etiam de dolo defuncti regulariter vt. ff. de act. et ob. l. ex ꝯtribus. et. l. ex depositi. que sũt huic cõtrarie. Et hanc specialitatem. si velis tenere primã opinionẽ. denotat hic litera cũ dicit. aliquando tamẽ ꝛc.
s Dolose. dolo dante causaꝫ cõtractui. vl' dic incidenti vel supuenienti. vt modo diximus. Ac.
t Ad heredeꝫ. sed si puenisset. actio in factũ ꝑpetuo contra heredem et contra defunctum daretur vt. ff. de dolo l. itaq;. sed de dolo olim. infra annum vtilem. hodie infra biennium continuũ datur. vt. C. de dolo. l. fi.
v Penales ãt diximus. vt. s̃. e. §. non omẽs au tem. Accur.
x Contestate. imo vt dentur heredi. sola preparatio sufficit. vt. ff. de inoffi. testa. posthumus. §. fi. io. vel sine preparatione datur querela heredi hodie. Accur.
y Dantur. nisi in duobus casibus. Primus cũ agit ad opas contra libertum. et moritur patronus extraneo herede relicto. ad quẽ non transeunt ope. etiam lit. contest. vt. ff. de operis liber. l. opaꝝ iudicio. Scd̃s in patre repetente dotem filie. que a viro diuerterat. et decedat pater extraneo herede relicto. etiam lit. cõtesta. vt. C. de rei. vx. act. §. videamus. Accur.
z Transeunt. nisi in duobus casibus. Prim⁹ in actõne de dolo. vt. C. d̃ dolo. l. fi. Scd̃s in retractione alic⁹ in seruitutem vel libertinitatem. qui per collusionem pronunciatus fuerat ingenuus. vt. ff. ne de sta. defun. l. j. § sed interdum. Accur.
a Superest. hec de vita ꝛ transitu actionũ. ꝓm quod in rubrica promisit dicta sunt. nũc de iudicis officio dicit hic in fi. quod cum exponere debeat. iam. j. de off. iudi. pauca vt modicum respiret. deliberat hic. nam ꝙ conceptũ sermonẽ quis retinere potest. quia iam concepit in aĩo tractare de offi. iudicis. q̃uo poterat tacere quin diceret aliquid hic. Accursius.
b Absoluere. scꝫ ab obseruatione iudicij. nam principalis causa est sublata solutione. vt supra qui. mo. tol. ob. in prin. Accur. floren. legum doctor.

De exceptionibus. quia exceptio vicem obtinet actionis. vt. ff. de excep. l. j. ideo post actiones ponit de exceptionibus. vel quia de armis actorum vidimus. et de reorũ armis videndum est. et hoc dicit. sequit. ꝛc.

c Sequitur. comparate. al's inuente. Accursius.
e Eoꝝ. i. reoꝝ. nam ipsi sunt cum quibus agitur vt. ff. de iureiuran. l. iij. in prin. et. §. cum.
f Iusta sit. prima facie. Accur.
g Induct⁹. hoc in stricti iuris iudicijs. in bo. fi. aũt iudi-

cūs ipso iure nō tenet cōtractus.vt.ff.de dolo. ⁊ elegant in prin. Accursius.

b Stipulanti.credēs te debere cū non deberes.vt hic. ⁊.ff.de excep.doli.l.ij.§.circa.

i Obligatū eē.s.inspecto iuris rigore. de equitate obligatus nō es. vt ff.de libe.ca.l.vl. obligatus est.§. obligatū.⁊.ff. de verbo.sig.l.si creditor q̄ sūt ꝯtra.

k Efficax est. scꝫ in sui substātia.nā ciuiliter ⁊ naturaliter ē obligat⁹ ⁊ pure.sed nō efficax q̄tum ad opē exactionis. Uel dic efficax est inspecto genere. nā prima facie cōdēnand⁹ videt. sed inspecta qualitate. qꝛ sit dolo facta.vel metu vel ??ili cā ipediat.ē inefficax. ⁊ ita expone in sequētib⁹ casibus.

l Metus cā. h quando metu fuit compulsus.

m Dolo. h qñ inductus fuit p dolū.

n In factum. redde singla singulis proposit⁹ causis fm Jo. Sed nōne h tercio casu.s. quando p errorē pmisi. dat doli exceptio. Certe sic vt ff. de doli excep.l.ij. §.circa. Quare dic.q hec in factuꝫ ē ꝯponenda in subsidiū doli exceptionis. scilicet contra patronū ⁊ patrē.cōtra quos turpes exceptiones nō ꝯponūtur.vt.ff.de exce.doli.apud celsū.§.aduersus. ⁊ ita hic accipitur. Accursius.

o Idē iuris est.supioribus libris.vt.s.de littera.obli.

p Constitutione nr̄a. C.de nō nu.pe.l.in cōtractibus.

q Preterea.peteret.qd pactū de nō petendo tria operat.nā tollit naturalē ipso iure.vt.ff.de solut.stichum.§. naturalis. Itē ēlidit ciuilē.vt in hoc.§. Item obligat naturaliter paciscentē nō petere.nam ⁊ alis quis est obligatus naturaliter quid nō facere.vt nō facere furtuꝫ.vt.s. de obli.que ex delic.nas.§.j.

r Omnimodo.quia nō ciuilis sed naturalis tm̄. vt.ff. de solu.stichū.§.naturalis. In casibus tamē etiā ipso iure vtrāq3 tollit pactū.vt i maleficijs fact. si quis paciscat ne agat. Itē in pignore remisso p pactū.vt.ff.de pact.l.si tibi.§.quedā actiones.⁊.§.de pignore.

s Si apparet.oratio posita loco actionis. fm pla.h io. cōtra.vt dixim⁹.s.de act.§.sicut aq3.

t Eque si debitor.iniquū est.hic nota.sic.ff. de in lit.iur. l.fi.⁊.ff.de iureiur.nam postea.§.dato.⁊.ff.de dolo.l.naꝫ sufficit. Hoc tn̄ fallit quotiēs est contra legē iuratū. quia nō seruat sacramentū.vt in aut.sce.non solā.§.j. coll.v. q est.C.de nup.aut.quod eis.⁊.ff.de iure patro.l.adigere Itē quādo veritas alr̄ p testamētū pōt inueniri.vt.C.de re.cre.l.fi. Itē qñ defert sacramentū a iudice vt.ff.de iure iurā.l.admonēdi.alr̄ aūt obtinet qd hic dicit.

v In his quoq3.rem suā esse distinguit tamē.iuret suā esse.quo casu dat sibi actio ⁊ exceptio. An do iuret petitoris nō esse.quo casu nascit exceptio cōtra petitorē. vt ff.de iureiur.sed ⁊ si possessori.j.⁊.ij.respōso.

x Itē si in iudicio.actū fuerit subaudi.⁊ fueris absolut⁹ vt.j.innuit. Accursius.

y Durat.s.si primo erat obligat⁹.vnde si soluat nō repetit cū debitū soluat.vt.ff.de condi.inde.l.iulianus.⁊.l.iudex. Et caue tibi.qꝛ p iusiurandū ⁊ p pactū naturalis tollit obligatio.vt.ff.de iureiu.l.fi.in prin.⁊.ff.de solu.l.stichū aut pamphilū.§.naturalis. sed p sniam tollit ciuilis ⁊ remanet naturalis.vt.ff.de ꝯdi.inde.l.iulian⁹. Sed cū actionē inducat res iudicata vbi nulla omnino erat.vt. C. de reb⁹ cre.l.actori. quare nō tollit vbi ē. Rn̄. res iudicata est de iure ciuili. ⁊ ita obligationē ciuilē tollit ⁊ actionē que ē de iure ciuili inducit.vt.ff.de ori.iur. l.ij.§.deinde ex his. ea aūt que sūt iuris naturalis nō tollit vt obligationē naturalē.vt ar.s.de leg.ag.tu.§.fi.

certū ē: dare eni te oportet: cū ex stipulatione tenearis. Sed qꝛ iniquū est eo noīe te cōdēnari: placet exceptione pecūie nō numerate te defendi debē. Cui⁹ tp̄a nos fm quod iaꝫ superiorib⁹ libris scriptū est: cōstitutione nr̄a coartauimus. Preterea debitor si pact⁹ fuerit cū creditore ne a se pecunia peteret: nihilomin⁹ obligatus manet: qꝛ pacto conuento obligatiōes nō oīodo dissoluunt: qua de cā efficax ē aduersus eū actio: q̄ actor intendit si apparet eū dare oportē. Sed qꝛ iniquū ē cōtra pactionē eū cōdēnari defendit p exceptionē pacti ꝯuēti. Eq̄ si debitor creditore deferēte iurauerit nihil se dare oportere adhuc obligat⁹ p̄manet: h qꝛ iniquū est de piurio q̄ri defendit p exceptionē iurisiurādi. In his q̄z actionib⁹ quib⁹ in rē agit: eque necessarie sūt exceptiones. Ueluti si petitore deferente possessor iurauerit: eam re⁹ suā esse ⁊ nihilomin⁹ eādē rē petitor vendicet: licet eni verū sit qd intendit: id est rē ei⁹ esse: iniquū tn̄ ē possessorē ꝯdēnari. Itē si i iudicio tecū actū fuerit siue in reꝫ siue i psonaꝫ: nihilomin⁹ obligatio durat: ⁊ iō ipso iure de eadeꝫ re postea aduersus te agi pōt: sed debes p exceptionē rei iudicate adiuuari. Hec exempli causa retulisse sufficiat. Alioqn q ex multis varijsq3 causis exceptiones necessarie sint ex latioribus digestoꝝ seu pandectarum libris intelligi pōt. Quarū quedā ex legibus vel ex his que legis vicē obtinēt vel ex ipsius p̄toris iurisdictione substātiā capiūt. Appellant autē exceptiones alie ppetue ⁊ peremptorie: alie temporales ⁊ dilatorie. Perpetue ⁊ peremptorie sunt: que semp agentibus obstant: ⁊ semp rē de qua agit perimunt: qualis est exceptio doli mali: ⁊ qd metus cā factū est: ⁊ pacti conuen

z Hec exempli. ex legibus vt ne q̄s conueniat nisi corā suo iudice.vt.C.de excep.l.fi.

a Obtinent. vt senatuscōsultis.vt s.ti.j.in prin. sicut est exceptio macedo.⁊ vell.vt.ff.ad macedo.⁊ vell.per totum.

b Iurisditione.vt de dolo malo.⁊ metus.vt.ff.de excep. doli.p totū. Itē pacti.vt.ff.de pac.iurisgen.§.pretor ait.

c Perpetue.semper.i.sine prefinitione tēporis.vt.ff. de doli excep.l.pure.§.fi.ita tamen si ante sententiā opponant. vt.C.senten.rescin.non pos.l.peremptorias.nisi in.vij. casib⁹ in quibus etiā opponi possunt post sniam vt rōne etatis. vt.c.l.di.⁊.ff.de mino.l.minor.xxv.an.omissam. Itē miles. vt.C.de iur.⁊ fa. igno.l.j. Itē in mace.⁊ vell.vt.ff.ad mace. l.tam ⁊ si. Iteꝫ in donatore qui opponit vt conueniat in q̄tū facere pōt etiam post sententiā. vt.ff.de re iudi l.nesennius. §.fi. Item exceptio falsi ꝓcuratoris.vt.C.de procu.licet.secus si rōne psone ꝓcuratoris opponat exceptio.vt qꝛ sit miles vel mulier qꝛ talis exceptio est dilatoria.vt.j.e.§. preterea. Item vbicūq3 dicere nullū fuisse iudiciū.vt qꝛ sit venalis snia vl falsis testib⁹ vel instrumētis iudicata.vt.C.qñ nō ē nc.p.l.venales.vel cū iudex nō suus.vt.C.si a nō cōpe.iu. p totū. Itē si inique sub iudice cōpulsus est.eo tpe quo compelli nō debuit.vt.ff.de ferijs.l.j. Sed dilatoria ꝯponit ante lit.cōtesta.sed ꝓbat postq3 actor mōstrauerit quod asseruerat.vt.C.de proba.l.exceptionē.⁊.C.e.l.si quidē. Sed de exceptione non nume.pecu.quid dices.nunquid est dilatoria vel peremptoria. Unde quidam anormalam eam esse. Nos dicimus quod est temporalis biennij scilicet.vel.xxx.dieruꝫ vt.s.de lit.ob.§.fi.⁊.C.de nō nu.pe.l.in cōtractib⁹. in prin. ⁊.§.sup ceteris. Sed in hoc pōt dici anormala. qꝛ cum alr̄ ꝓbet qui excipit.hic tamē nō ꝓbat.vt.C.de nō nu.pe.l.si ex cautione tua. Idem quere in exceptione nō nu.dot.⁊ eodē modo solue.vt.C.de dot.cau.non numera.l.fi.⁊ aut.ibi posita. Item quid de ea que opponitur, vt quis conueniatur in q̄tum facere potest. Responde eam temporalē.quia presumo q aliqua acq̄ret.⁊ sic postea poterit soluere.vt.C.arbi.tu.l.si defunct⁹. nā nō repetit qd soluit.lꝫ facē nō possit comode.vt.ff.de ꝯdi.ide.l.nā ⁊ marit⁹ qd fieret si eēt ppetua

cū sit fauorabilis. vt. ff. de condi. inde. l. qui exceptionē.
d Pacti cōuenti. s. exceptio.
d Temporales. aut pacti cōuenti. vsqꝫ ad quinquēnium.
e Aut alia similis. veluti si quis id qđ ī vtero ē. vel fruct⁹ futuros vel domū certo loco edificari. vel cū rom e eēt ephe

fideiussor qꝫ ꝓ alio fidē suā astrinxerit. Et nō qđ dicit plerūqꝫ. qꝛ exceptio reo cōpetēs gr̃a sue psone. vt qꝛ sit minor. fideiussori nō cōpetit. vt. ff. de mino. l. in cause. in pn. ꝛ. ff. de excep. l. exceptiōes. in fi. l. Itē si est dānat⁹ in oib⁹ bonis suis rōne sui delicti. vt. C. de fideius. l. j. Vel si cessit bonis vñ psonaliter ei subuenit̃ nei pl⁹ cōueniat̃ qꝫ inoptum facere potest. vt. s. d acti. §. fi. ꝛ. j. eo. i fi. Itē vbicūqꝫ quis inopū facere pōt dānat̃ nā fideiussori nō datur exceptio. vt ff. de re iudi. l. ꝛ si fideiussor. in pn. nisi fideiussor vt defensor ꝯueniatur. tūc eni vt defensori nō vt fideiussori dat̃ vt. ff. ꝓ socio. l. veruꝫ. §. j. ꝛ. ff. so. ma. l. alia. Ubi autē exceptio rei coheret vt pacti cōuēti. ꝛ rei iudi. fideiussorib⁹ cōpetūt. vt hic. ēt iuito reo vt. C. d exce. l. defensiōes ꝛ. ff. de except. l. oēs.

ti⁹ cū ita ꝯuenerit: ne oīno pecunia peteret̃. Temporales⁹ atqꝫ dilatorie sūt: q̄ ad tēp⁹ nocent ꝛ tēporis dilationē tribuunt. Qualis ē pacti cōuēti cū ita cōuenerit: ne intra certū tēp⁹ ageret̃: veluti itra q̄nquēniū: nā finito eo tpe: non impedit̃ actor rē exequi. Ergo hi quibus intra certū tēp⁹ agere volētib⁹ obijcit̃ exceptio aut pacti cōuenti: aut alia similis: differre debent actionē ꝛ post tēp⁹ agere: ideo eni ꝛ dilatorie iste exceptiones appellantur. Alioq̄n si intra tēpus egerit: obiectaqꝫ sit exceptio: nec eo iudicio q̄cq̄ cōsequebāt̃ ꝓpter exceptionē: nec post tēp⁹ olim agere poterāt: cū temere rē in iudiciū deducebāt ꝛ cōsumebant: qua rōne rē amittebāt. Hodie aūt nō ita stricte h̃ ꝓcedere volumus: sed eū q̄ ante tēp⁹ pactionis vł obligatiōis litē iferre ausus ē: zenoniane cōstitutioni subiacere cēsem⁹ quā sacratissim⁹ legis lator de his qui tpe plus petierūt protulit: vt ꝛ inducias quas ipse actor spōte indulserit: vel q̄s natura actionis cōtinet si cōtēpserit in duplū habeāt hi q̄ talē iniuriā passi sūt ꝛ post eas finitas: nō alit̃ litē suscipiant: nisi oēs expēsas lit̃ antea acceperint: vt actores tali pena ꝑterriti: tpa litiū doceant̃ obseruare. Preterea etiā ex ꝑsona dilatorie sūt exceptiōes q̄les sūt ꝓcuratorie. Veluti si ꝑ militē aut mulierem agere q̄s velit. Nā militib⁹ nec pro pr̃e vł matre vel vxore: nec ex sacro rescripto ꝓcuratorio nomine experiri conceditur: suis vo negocijs supesse sine offēsa disciplinē pñt. Eas vero exceptiōes q̄ olim ꝓcuratorib⁹ ꝓpter infamiā vel dātis vł ipi⁹ ꝓcuratoris opponebant̃: cuꝫ i iudicijs frequētari nullo mō ꝑspexim⁹ mō ꝯq̄esce sancim⁹. nedū de his altercat̃ ipsius negocij disceptatio ꝓtelet̃.

De⁹ replicationibus. Ru.

Interdum euenit: vt exceptio q̄ ꝑma facie iusta videt̃: tñ iniq̄ noceat qđ cū acciderit alia allegatiōe op⁹ ē adiuuādi actoris gr̃a q̄ replicatio vocat̃: qꝛ ꝑ eā replicat̃ atqꝫ resoluit̃ ius exceptionis. Veluti cū pactus ē aliq̄s cū debitore suo ne ab eo pecuniā petat: deinde postea i contrariuꝫ pacti sunt. i. vt creditori petere liceat: si creditor agat ꝛ excipiat debitor: vt ita demū cōdemnet̃: si nō conuenerit ne eam pecuniā creditor petat: nocꝫ ei exceptio: ꝯuenit eni ita: nāqꝫ nihilominus hoc verū manet. licet postea in cō

si dare stipulatus ē. vt. ff. de ver. obli. l. interdū. fm azo.
e Amittebāt. facit. s. de actio. §. si q̄s agens. ꝛ. ff. d li. le. l. nō solū. §. fi. ꝛ C. d iu. fis. l. iustas.
f Hodie aūt. zenoniane. scꝫ grece cui⁹ meminit. s. de actio. §. s hec q̄dē
g Cotinet. quod dic vt mō diri p. l. de ver. ob. interdū.
h In duplū. sꝫ videt̃ qđ nullam patiat̃ penā. vt. ff. de peti. here. qꝫ si i die in pn. que ē cōtra sꝫ dic illā corrigi Uel meli⁹ spāle est ibi. qꝛ ad hoc soluꝫ agebat̃. vt codē iure penes agentem haberet̃ quo erat apud defunctū. vñ nō fuit pl⁹ petitū.
i Iniuria. nō tñ tale. ꝓpter quā agere possent.
k Perterriti. facit C. ad le. iul. repe. l. j. ꝛ. ff. d penis. l. capitaliū. §. pe. ꝛ. C. de inof. tes. l. si quis i suo.
l Preterea. mulierem. que ꝓ alio agere nō pōt nisi ꝓ parētib⁹. si morb⁹ aut etas eos impediat. nec sit q̄ eoꝝ noīe agat. vt. ff. de ꝓcu. l. feminis.
m Pro patre. nisi ꝓ libertate eorū vt. ff. de lib. cā. l. iij. q̄ ē cōtra. fm Jo.
n Sine offensa. i. hoc sit sine offensa disciplinē. nō āt sic intelligit̃. vt ꝛ h̃ nō possit fieri. si disciplina. i. exercitiū militare offendit̃. sed siue offendat̃ siue nō. ꝓsumit̃ nō offēdi. vt hic ꝛ. C. de ꝓcu. l. qui stipendia.
o Eas vo. cōquiescere. sed c̄. ff. de postu. l. j. §. ij. loco. ꝛ. §. hoc edicto. Solutio ibi de maria infamia. hic de parua. Uel illud in aduocato qui emolumētū tm̄ hꝫ hic in ꝓcuratore q̄ tm̄ habet onus. Accursius.
p De replicationib⁹. qꝛ exceptio ꝑ replicationē elidit̃. iō ꝑ consequēs de replicatione dicit vt. j. e. in pain. ꝛ. ff. de exce. l. ij. §. replicatio. Accursius.
q Interdū. noceat. i. nō ꝓsit. vel dic ꝓprie. s. actori.
r Couenit eni. i. ita fuit cōuentū.
s Excludi. per exceptionē.
s Rursus. noceat. i. nō ꝓsit.
t Ea. s. duplicatio.
t Digestor. vt. ff. de excep. l. ij.
v Exceptiōes. hic. §. vi qꝫ deberet eē in fi. superioris ti. Sꝫ certe cū ꝛ replicatio sit exceptio. bene ponit̃ hic generaliter tam ad exceptiones q̄ ad replicationes ꝑtinēs
x Fideiussorib⁹. appellatione fideiussoris hoc̄ accessorium accipe. siue sit mandator siue fideiussor. siue ali⁹ ex eo dictus

x Quis. s. fideiussorib⁹.
x Qua ratiōe. exemplificat.
x Quis. s. creditor. i.
y Illis q̄z. s. fideiussorib⁹ ꝛ similibus.
z Sane. ꝑ exceptionē. ꝓpt̃ hunc casuꝫ dixit. s. plerūqꝫ. ꝛ ꝓpt̃ alios vt diximus.
a Parie. facit. s. d fideius. i pn.
b De interdictis. qꝛ interdicta vicem sustinent actionū. iō post actiōes. ꝛ de interdictis ꝓponit. vt. j. e. in prin.
c Equit̃. actionibus. s. in factū. vt. j. e. §. fi.
d Forme. i. dicere. verba cōcepta ꝛ formata a ꝑtore ꝓponēte interdicta. Sꝫ fm h̃ q̄ erat dr̃ia oli int̃ interdicta ꝛ actiones. cū ꝛ actio erat formula. vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. deinde ex his. Respōdent quidā vt azo. qꝫ interdicta formabant̃ in ꝑsonā volentiū ea intētare. tm̄ loquēdo eis. vñ inter duos dicunt̃ reddi a ꝑtore loquēte duob⁹. vt. j. e. §. exhibitoria. ꝛ hoc etiā colligit̃. ff. sub multis titulis in tractatu de interdictis. sic eni dicit̃. vnde tu illū vi deiecisti. ꝛc. vt. ff. de vi ꝛ vi arma. l. j. in prin. Itē vti edes de quibus ꝛc. vt. ff. vti possi. l. j. in prin. ꝛ sic de alijs. Sed actiones generaliter ꝛ in ꝑsonā oium formabant̃. vt quicūqꝫ emerit ex empto agat. ꝛ sic de ceteris qđ colligit̃. ff. de ori. iur. l. ij. §. oium. ꝛ. §. de his. Uel dic breuiter differentiaꝫ talē fuisse. qꝛ interdicta. a ꝑtorib⁹. sed actiones a ceteris magistratib⁹ formabantur. vt patet ex eo. quod omnia sunt pretoria. vt. ff. de interdic. per totum librum. sed hodie nihil aliud est interdictū q̄ actio ꝑtoria in factū. vt. j. e. §. fi. Accursius florentinus.
f Aliquid qđ est in interdictis restitutorijs ꝛ exhibitorijs. vt. j. eo.

trariũ pacti sunt: sꝫ qꝛ iniquũ ẽ creditorẽ excludi. replicatio dabit̃ ex posteriore pacto cõuẽto. Rursꝰ interdũ euenit. vt replicatio q̃ p̃ma facie iusta sit iniq̃ noceat: qđ cũ accidit. alia allegatione opꝰ ẽ. adiuuãdi rei grã q̃ duplicatio vocat̃. Et si rursꝰ ea p̃ria facie iusta videat̃: sꝫ ꝑpt aliquã cãm actori iniq̃ noceat: rursꝰ alia allegatõe opꝰ ẽ. q̃ actor adiuuet̃. q̃ dicit̃ triplicatio. Quarũ oĩm exceptionũ vsũ. interdũ vlteriꝰ q̃ꝫ diximꝰ varietas negocioꝝ introduxit. q̃s omẽs apertiꝰ ex latiore digestoꝝ[t] volumĩe facile ẽ ꝯgnoscẽ. Exceptiones[v] aũt q̃b; debitor defẽditur. plerũq; accõmodari solẽt etiã fideiussoribꝰ[x] eiꝰ. Et recte. qꝛ qđ ab his[y] petit̃ id ab ipo debitore peti videt̃. qꝛ mãdati iudicio redditur[z] ẽ eis qđ hi ꝓ eo soluerint. Qua rõe: et si de nõ petẽda pecunia pactꝰ q̃s cũ reo fuerit: placuit ꝓide succurrendũ eẽ ꝑ exceptionẽ pacti ꝯuẽti illis[&] q̃ꝫ q̃ ꝓ eo obligati sũt. ac si etiã cũ ipis pactꝰ eẽt: ne ab eis ea pecũia peteret̃. Sane[a] q̃dã exceptiones nõ solẽt his accõmodari: Ecce ei debitor si bois suis cesserit ꝛ cũ eo creditor experiat̃ defendit̃ ꝑ exceptionẽ si bonis cesserit. Sꝫ hec exceptio fideiussoribꝰ nõ dat̃ idẽ. s. qꝛ q̃ alios ꝓ debitore obligat. H maxĩe[b] ꝯspicit. vt cũ facultatibꝰ lapsꝰ fuerit debitor possit ab his quos ꝓ eo obligauit suũ consequi.

De interdictis

Sequit̃[b] vt dispiciamꝰ de interdictis seu actõibꝰ: q̃ pro his exercent̃. Erãt aũt interdicta: formeatꝫ ꝯceptiones verboꝝ[c]. q̃b; pretor aut iubebat aliq̃d[f] fieri. aut fieri ꝓhibebat[g] qđ tũc maxĩe[h] faciebat cũ de possessione[i]: aut q̃si possessione[k] int̃ aliq̃s ꝯtẽdebat̃. Sũma[l] aũt diuisio interdictoꝝ hec ẽ. qđ aut ꝓhibitoria sunt: aut restitutoria[m]: aut exhibitoria. Prohibitoria sũt. q̃b; p̃tor vetat aliq̃d fieri. veluti vim sine vicio possidẽti[n] vl' mortuũ iferẽti q̃ ei ius erat iferẽdi[o] vl' i sacro loco edificari[p]. vl' in[q] flumĩe publico ripaue eiꝰ aliq̃d fieri q̃ peiꝰ nauiget̃. Restitutoria sũt: q̃b; restitui aliq̃d iubet. veluti cũ bonoꝝ possessori[r] possessionẽ eoꝝ q̃ q̃s ꝓ hẽde aut ꝓ possessore[s] possidet[t] ex ea hẽditate. aut cũ iubet ei q̃ vi d' possessione fũdi deiectꝰ sit. restitui possessionẽ[v]. Exhibitoria sũt: ꝑ q̃ iubet[x] exhiberi. Veluti eũ d' cuiꝰ libtate agit̃: aut libertũ cui p̃tronꝰ operas indicere[y] velit aut cũ parẽti[z] liberos q̃ in p̃tãte eius sunt. Sunt

§. restitutoria. et. §. exhibitoria. Acc. floren. legũ doctor.
g Prohibebat. quod facit in prohibitorijs interdictis. vt. i. e. §. prohibitoria. Accur. floren.
h Maxime. hoc ideo dicit. quia quandoq; per interdicta non super possessione. sed sup iure rei cõtendit̃. vt pater in interdicto de mortuo inferendo. vbi licet iferre ꝛ sepulcro inedificãdo. vbi licet inedificare vt. ff. de mor. inferen. l. j. in prin. ꝛ. §. pretor ait. Itẽ q̃nq; ꝓprietatis et possessionis simul. vt. ff. de aqua quo. et esti. l. j. §. fi. et. ff. eo. l. interdictoꝝ §. quedam. Sꝫ nũquid alio mõ q̃ꝫ per interdicta idest de iure ciuili agitur de possessione. Rñ. sic. vt per condic. inde. vt. ff. d' cõdi. inde. l. indebiti. §. sꝫ et si numi. Itẽ per triticariã. vt ff. de condic. triti. l. j. in fi. et. l. ij. Itẽ ꝑ condi. ex lege. vt. C. d' acqui. pos. l. fi. ꝛ. ff. de rei ven. l. fi. et. C. locati. l. si q̃s.
i Possessione. siue retinenda. siue recuperanda siue adipiscenda vt. j. e. §. sequens diuisio. Accur.
k Quasi possessione. vt cũ cõtenditur. de possessione rez icorporaliũ. vt vie ꝛ itineris et actus ꝛ aque. vbi et in rebus incorꝑalibus nõ est vera possessio. vt. ff. d' acqui. re. do. l. seruus. §. incorꝑales. Sed tamen est ibi quedã q̃si possessio. ꝛ de ea retinẽda ꝯpetũt interdicta. d' itinere et actu. ꝛ aq̃. q̃n ꝯtendo me esse in q̃si possessione ꝓdictoꝝ iuriũ. vt. ff. de iti. actuq; pri. per totũ et. ff. de aqua quoti. et esti. per totũ. ꝛ. ff. de serui. l. pe. ꝛ. ff. si ser. ven. l. sicuti. §. aristo.
l Summa. i. prima. nõ minima. quia et de duobus mẽbris aliqua inuenitur. vt. j. eo. §. tercia.
m Restitutoria. q̃nq; tamen quedã inueniunt̃ mixta tã ꝓhibitoria q̃ꝫ exhibitoria. vt. ff. eo. l. j. §. interdictoꝝ. vt de libero homine exhibendo. nam petit̃ exhiberi. et ꝓhibet̃ inuitus retineri. Accur. floren.
n Prohibitoria. possidẽti. vt si quis missus fuit in poss. iussu p̃toris. vt. ff. ne vis fi. ei qui in poss. mis. est. l. j. in p̃n. nam iuste possidet qui autore p̃tore possidet. vt. ff. de acqui. pos. l. iuste. Accur.
o Inferendi. qđ interdictũ est. ff. de mortuo inferendo l. j. in prin. et. §. hoc interdictũ. Accu.
p Edificari. quod interdictũ habes. ff. ne quid in loco. sa. l. j. in prin. Accur. floren. legũ doctor.
q Vel in flumine. et hoc habes. ff. ne quid in flu. pu. l. j. i fi. et de flumi. l. j. in prin. Accur.

r Restitutoria. bonoꝝ possessori. non rerũ sed iuris. i. succedendi. de iure pretorio tm̃. vt filio emancipato. vel cognato qui dicunt̃ bonoꝝ possessores ex bonoꝝ possessione edictali et decretali. nam statim postq; habet edictalẽ et decretalẽ. habet hoc interdictũ directũ ad hoc vt consequat̃ possessionẽ hereditatis. qđ appellatur quorum bonoꝝ. vt. j. eo. §. adipiscẽde. vtile vero datur illi qui succedit de iure ciuili. vel ex testamẽto. vl' ab intestato. vt. ff. quorũ. bo. l. j. in p̃n. et. C. quorũ. bo. l. j. Sed est econtra in hereditatis petitõne. nã directa dat̃ heredi de iure ciuili. vtilis vero ei qui succedit de iure p̃torio. vt. ff. de bo. poss. here. pe. l. prima. Est et aliud nouum auxilium per nouã ꝯstitutiones inuentum. ꝑ qđ petitur possessio hereditatis. si testamẽtũ appareat nõ viciatum. vel vituperatũ i aliqua sui pte vt. C. de edic. diui adri. tol. l. fi. Sed q̃re dicitur hoc restitutoriũ. cũ nunq̃ hic boꝝ possessor habuerit possessionẽ. Rñ. improprie dicitur pro dat̃. vt. ff. de ver. sig. l. verbũ reddẽdi. et. ff. de le. ij. l. cum quidã. Vl' dic q̃ inspecta ꝑsona defuncti dicitur restitutoriũ sꝫ natura sui dicitur adipiscende pos. vt. ff. quoꝝ. bo. l. j. §. fi.
s Possessoꝝ. que sunt vie succedẽdi sꝫ iure ciuili. ꝛ iure pretorio. Prima subdiuiditur i possessorium ꝑ constitutionem diui adriani. et petitoriũ. vt ꝑ petitionem hereditatis directam. Item secunda sit̃ subdiuiditur in possessorium. vt per interdictũ quoꝝ bonoꝝ per quod petit successor de iure pretorio se mitti in possessionẽ bonoꝝ que tenebat defunctꝰ tpe mortis. vt hic. Itẽ in petitoriũ vt ꝑ peti. here. bonoꝝ possessoriã. Accur.
t Possidet. vel dolo fecit. quo minus possideat. vt. ff. quo. bo. l. j. in prin. et expone hec verba ꝓ herede ꝛ possessore. vt j. eo. §. pro herede. et. §. pro possessore. Accur.
v Possessionem. per interdictũ vnde vi. quod intra annũ locũ habet ꝓ his que non ꝑuenerũt ad violentũ. ꝓ alijs que ꝑuenerũt perpetuo. vt. ff. de vi et vi ar. l. j. in prin. Et hoc si ciuiliter et naturaliter possideat deiectus. Si aũt naturaliter tm̃. vtile habet tm̃. vt fructuarius. vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. iij. §. vnde vi.
x Exhibitoria. iubet. scilicꝫ p̃tor. Libertate. vt quia liber homo detinetur inuitꝰ. quod interdictuz habes. ff. de li. ho. exhi. l. j. Accur.
y Indicere velit. i. cõuentas iniungere. quo casu aget d' libero homine exhibendo. vt. ff. de li. ho. exhi. l. fi.
z Parẽti. in h casu duo sũt iterdicta. vnũ d' liberi exhibẽdis alterũ d' liberis ducẽdis. vt. ff. d' li. exhi. l. j. i. Rñ. ꝛ. l. iij. j. Rñ

a Obtinuit. inter sapientes. Accur.
b Duos .i. a ptore formatū vt. no. s. in prin.
c Adipiscende. quod ex his innuit hic. q hoc interdictū etiam p vna re cōpetat. Sed cōtra videtur. q sit vniuersale. vt. ff. quoꝝ bo. l. j. § fi. Sed certe nihilominus est vniuersale. licet ad vnam redetur sic enim est in hereditatis pet. vt ff. de pe. here. l. regulariter. et l. licet. quā constat vniuersalem esse. vt. ff. de rei ven. l. j. j. Rñ.
d Possessio .i. decretalis.
e Data. scꝫ a voce pretoris viui. vel hodie corā quolibꝫ iudice. vt. C. q admit. ad bo. poss. l. fi.
f Pro herede. sꝫ nunquid hi tituli sunt. Rñ. non. vt. C. in quibus ca. ces. lon. temp. pre. l. hereditatem. ergo vsucapio nō pōt pcedere. Sed contra. ff. quoꝝ bo. l. j. j. Rñ. Sed illud expone vt ibi.
f Bonoꝝ possessio. scꝫ decretal. Ac.
g Pro hrde. hec oro quandoq accipitur p vero titulo vt. ff. pro herede. p totū quādoq pro falso. vt quia credebat se heredem. cū nō sit. et ita hic accipitur. et quādoq cum qua agit peti. her. vt ff. de peti. here. l. p herede.
h Sciens. vñ si q̄ritur ab eo q̄re possideat. dicit q2 possideo. vel si dicat p herede. tñ falsum scienter dicit. vt. ff. de peti. here. l. qui interrogatus.
i Possessionē. q est facti.
i Inutile est. sed aget amodo rei vēdicatiōe. cū sit oñs.

interdictis. retinende possessionis est. vt in illo de superficiebus. vt. ff. de supfi. l. j. j. Rñ. Itē in illo de itinere actuq priuato et via priuata. vt. ff. de iti. actuq priua. l. j. j. Rñ. Item de aqua quoti. et esti. Itē inter eos q ducunt aquā p eundē riuū. qui corriuales dicunt. Itē inter eos q ex eodem castello. vt. ff. de aqua quot. et esti. l. j. j. Rñ. et § si inter corriuales. et § ait ptor quo ex castello. In his enim oib9 interdictis vbi de incorporalium quasi possessiōe agitur. est idem modus agendi q in duobus istis. vñ in. ff. nouo cōtinue post ti. vti. pos. et illi supradicti ponūt per ordinem.

tamē q putāt pprie interdicta ea vocari. que phibitoria sūt q2 interdicere ē denūciare et phibere restitutoria aūt et exhibitoria pprie decreta vocari. Sꝫ tñ obtinuit[a] oia interdicta appellari: q2 inter duos[b] dicunt. Sequēs diuisio interdictoꝝ hec est: q quedā adipiscende possessionis cā cōpata sunt quedā retinēde: quedam recuperande. Adipiscende[c] possessionis cā interdictū accōmodatur bonoꝝ possessori quod appellat quoꝝ bonoꝝ. Eiusq vis et ptās hec ē. vt qd ex his bonis quisq quoꝝ possessio[d] alicui data[e] est p hrde[f] aut p possessore possideat: id ei cui bonoꝝ[f] possessio data ē restituere debeat. Pro herede[g] aūt possidere videt qui putat se heredē esse. Pro possessore is possidꝫ. q nullo iure rē hereditariā vel etiā totā hereditatē sciens[h] ad se nō ptinere possidet: Ideo aūt adipiscende possessionis vocat interdictū. q2 ei tm vtile est. q nūc primū conat adipisci possessiōē rei: itaq si q̄s adeptus possessionē[i] amiserit eā. hoc interdictū ei inutile est[i]. Interdictū quoq qd appellat saluianū: adipiscēde possessionis cā cōpatum[k] est: eoq vtit dñs fundi de reb9 coloni. quas is pro mercedib9[l] fundi pignori futuras pepigisset[m]: Retinendē possessionis cā cōpata sunt interdicta. vti possidetis[n]. et vtrobi: cū ab vtraq pte de pprietate[o] alicui9 rei ctrouersia sit: et ante queritur. vter ex litigatoribus possidere. et vter petere debeat[p] Nāq nisi añ exploratum fuerit vtrius eoꝝ possessio[q] sit nō pōt petitoris actō institui q2 et ciuilis[r] et naturalis[s] rō facit: vt alius possideat. et ali9 a possidente petat: Et q2 longe cōmodi9 est possidere potius q̄ petere. iō plerūq: et fere semper[t] ingens existit ctentio de ipsa possessione. Cōmodum aūt possidendi in eo est: q etiam si ei9 res nō sit q possidet. si mō actor nō potuerit suam esse pbare. remanet[v] suo loco possessio. Propter quā causā cū obscura sūt vtriusq iura. ctra petitorē iudicari solet. Sed interdicto quidē vti possidetis de fundi vel[x] ediū possessione ctendit. Utrobi[y] vero interdicto. de reꝫ mobiliū possessione ctēdit. Quorū[z] vis ac ptās plurimā inter se differētiā apud veteres habebat. Nam vti possidetis interdicto is vincebat. q interdicti[a] tpe possidebat. si mō nec vi nec clā. nec precario nactus fuerit ab aduersario possessi-

v Cōmodū remanet. facit. C. de eden. qui accusare. in fi. et C. de rei ven. l. res. et ff. si vsufru. pe. l. vti frui. Accur.
x Vel ediū. vt. ff. vti pos. l. j. j. Rñ.
y Utrobi. hoc dicitur ab vtrum et vbi. vt vtrum ponatur pro ad vel apud. vbi ponatur pro quē. q. d. apud quē est. apud eū sit. Nō fit autē mentio hic possessionis. cū mobilia pprie non possideant. sed imobilia tm. cū dicat possessio quasi pedum positio. vt. ff. de acqui. pos. l. j. in prin. abusiue tñ. tā mobilia q̄ immobilia dicunt possideri. Accu.
z Quoꝝ .i. duorum interdictorum.
a Interdicti .i. tempore quo pponitur interdictum.

k Interdictū q3 cōparatū. contra colonū directū. contra extraneos vtile. vt. C. de sal. interdict. l. j. et ff. de sal. inter. l. j.
l Pro mercedibus. Itē et p damno. si qd contulit in eodē. vt. ff. de salui. interdic. l. j. et ar. ff. qui ca. pig. ta. ctra. l. nō solū. Accur.
m Depigisset. s. tacite. vt. C. locati. l. certi iuris. Sed quid differt inter hoc interdictū. et seruianā. Rñ. in seruiana oportet locatorē pbare colonū fuisse dominū tpe obligationis. vt. ff. de pigno. l. j. § cū pdium in fi. et l. et que nōdum sunt. § qd dicitur. sed in interdicto isto sufficit si pbet ipsum possedisse. vt. ff. de sal. interdic. l. j.
n Retinende. vti possidetis. qd d reb9 imobilibus dicit. sꝫ vtrobi de mobilibus. j. e. § sed interdicto.
o Proprietate. ob hoc quidē cōpatū est. sed et sine hac cōtrouersia pprietatis dabit. vt si de sola possessione contendit.
p Petere. debeat .i. q̄s sit actor et q̄s re9. Ac. dat. fm io.
q Possessio sit .i. q̄s possideat. nō pōt. vt. ff. de iudi. l. inter litigantes. Accur.
r Ciuilis et naturalis. ciuilis. vt quia parit actionē in rem aduersario. vt. C. de ali. mu. iu. causa fa. l. j. Naturalis. vt q2 nemo a seipso posset petere. fm naturā. vt. ff. de arbi. l. pe. et facit ad hoc bene. ff. vti pos. l. j. § hoc interdictum. et. ff. de acqui. pos. l. exitus.
s Semper ingens .i. magna. et hec eadē ptentio et in aliis

b Alium. dūmodo nō aduersariū. Accur.
c Eius .i. quā aduersarius. vt. ff. de ver. sig. l. maiore pte quinta charta. Accur.
d Possidebat. et sic citius vincebat in vti pos. q̄ vtrobi. et erat forte ratio. quia citius mobilia transferuntur q̄ immobilia. vt. ff. cōmo. l. j. et. ff. de re iudi. a diuo pio. § j. et. ff. de acqui. pos. l. si rem.
e Ad possessionem. nota q̄tum ad possessionē. nam q̄tum ad alia rem ansit differentia vt olim. vt vti possed. in rebus imobilibus. et vtrobi in mobilibus locum habeat. vt hic dicitur. et j. § pri. Accur.
f Nec clam. cū multa sint genera violentiarū que ad psens omitto. de hac vi. que inquietiua dicit. q parit hoc interdictū dic. vt si me arare vel edificare. vel aliquid in meo me facere phibes cōtendēs te possidere. hꝫ locū hoc interdictū. vt. ff. de vi et vi ar. l. vim facit. et ff. qd vi aut clam l. j. § qd sit vi. Quid si ille nō ptēdat se possidere. sed solū iniuriat mihi. Rñ. adhuc locū hꝫ hoc interdictū. vt. ff. vti. pos. si duo. § si vicinus. Sed et actōe iniuriaꝝ mihi tenet. vt. ff. de act. emp. l. q pendentē. Quid si non possessionis rōne. nec iniuriā. sꝫ q2 seruitutē sibi cōtendit. Rñ. si possidet. intentabo negatoriam. si ego possideo. intentabo hoc

interdictū. vt. ff. si ser. vē. l. ij. §. j. Clam aūt possidet q̄ clā culo me absente. sibi possidere volēs ingredit̄ fūdū meū quē possideo. nec tamē suspicor me posse repelli. ⁊ ita me absente ⁊ inuito sepissime facit. vt. ff. q̄ḋ vi aut clam. l. iij. §. fi. ⁊ de acqui. pos. l. clam. Ille enim qui ingredit̄ h̄z natu ralē per introitū suū. ⁊ ego ciuilē. Ut dic q̄ ego re tineo naturalē ⁊ ciuilē. ingrediēs naturalē natura liter. Sed nōne eā naturalē per dit stati, cū de fū do exit. ⁊ ad iu dicium venit. vel etiā alio iret. Re spōdeo nō. imo retinet aīo natu ralē. vt facit fru ctuari⁹ qui solā naturalē h̄z. Et dic q̄ḋ si amittit eā. nō tamen no cet q̄a adhuc h̄ interdicto tenet̄ l3 ego possideā ⁊ tū. vt dixim⁹ p̄ l. ff. vti possid. si duo. §. si vicin⁹. Precario autē possidet aduer sarius a me. vt si p̄cibus suis mo tus cōcessi sibi p̄ cario. vt. ff. de p̄ car. l. j. in prin. ⁊ §. j. Et distigue in p̄cario. q2 aut agit̄ vt oīs pos sessio in accipiē tem transferat̄. q̄ḋ fieri pōt. vt ff. de precario. l. i reb⁹. ⁊ ff. de acq. pos. l. pom. §. si is qui. Aut vt nul la ⁊ hoc valet. vt ff. de p̄car. certe. §. is qui. Aut vt habeat natura lē tm̄ qui accipit ⁊ hoc valz. vt. ff. ď p̄ca. l. ⁊ habet. §. cū. Sz nūq̄d in omni p̄cario vinco habentes a me per hoc in terdictū. scz vti possidetis. R̄n. nō illū qui h̄z omnē possessionē cū hoc interdictū possessorē tueat̄. vt ff. vti possi. l. j. §. j. ⁊ §. ij. ergo vinco supradictos. etiam si ego habebā possessionē ab alio vi vel clam. vel p̄cario. vt hic. ⁊ ff. vti possi. l. j. §. fi. ⁊ l. ij.

l Exposuim⁹. s. ꝑ quās ꝑso. no. acq. §. ex his.

m Recuperande. ediū. aliud in rebus mobilibus. nam ꝑ his cōpetit vi bonoꝝ rap. actio. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. hoc interdictū. ⁊ §. illud. ⁊ §. plane. nisi mobilia cū imobilibus perant̄ hoc interdicto, vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. qui aūt.

onē etiā si aliū[b] vi expulerat: aut clā arripuerat alienā pos sessionē: aut p̄cario rogauerit aliquē vt sibi possidē liceret. Utrobi vo interdicto is vin cebat qui maiore parte eius[c] anni nec vi: nec clam: nec p̄ca rio ab aduersario possidebat Hodie tn̄ alit̄ obseruat̄. Naz vtriusq3 interdicti p̄tās q̄tū ad[e] possessionē p̄tinet exequa ta est: vt ille vincat: ⁊ in re so li ⁊ in re mobili q̄ possessionē nec vi: nec[f] claz: nec p̄cario ab aduersario litis cōtestatiōis tp̄e detinet. Possidere aūt vi det̄ q̄sq3 nō soluz si ipse possi deat: sed si eius noīe aliq̄s in possessione[g] sit: l3 is eius iuri subiectus nō sit: qualis est co lonus[h] ⁊ inq̄linus. Per[i] eos q̄3 apud quos deposuerit quis: aut q̄b⁹ cōmodauerit ip̄e pos sidere videt̄. Et h̄ est q̄ḋ dicit̄ retinere possessionē posse ali quē ꝑ quēlibet qui ei⁹ noīe sit in possessione. Quinetiā solo aīo q̄3 retineri[k] possessionē pla cet. i. vt q̄uis neq3 ip̄e sit ī pos sessione: neq3 ei⁹ noīe ali⁹ tamē si nō relinquēde possessionis aīo: s3 postea reuersurus inde discesserit: retinē possessionē videt̄. Adipisci vo possessio nē: ꝑ quos aliquis pōt: secun do libro exposuim⁹[l]. Nec vlla dubitatio est: q̄n aīo solo adi pisci possessionē nemo potest. Recuperāde possessiōis cau

sa solet interdici: si q̄s ex pos sessione fundi vel ediū[m] vi de iectus fuerit: nā ei ꝓponit̄[n] in terdictū vnde[o] vi: ꝑ quod is q̄ deiecit cogit̄ ei restituere pos sessionē: l3 is[p] ab eo qui vi de iecit: vi vel claz vel p̄cario pos sideat. Sz ex sacris cōstitutio nib⁹[q] vt supradixim⁹[r] si q̄s rē ꝑ vim occupauerit: si quidem in bonis eius est: dominio ei⁹ priuat̄: si aliena post ei⁹ resti tutionē: etiā extimationem[s] rei dare vim passo compellit̄. Qui aūt aliquē de possessio ne per vim deiecerit: tenet̄ le ge iulia de vi priuata[t] aut de vi publica. Sed de vi priuata si sine armis vim fecerit. Sin aūt cū armis eum de possessio ne expulerit de vi publica. Armoꝝ autē appellatione nō solum scuta ⁊ gladios ⁊ ga leas: sed ⁊ fustes ⁊ lapides[v] si gnificari intelligim⁹. Ter cia[x] diuisio interdictoꝝ hec ē q̄ aut simplicia sunt aut du plicia. Simplicia sunt veluti in quib⁹ alter actor alter reus est: qualia sunt oīa restituto ria aut exhibitoria. Namq3 actor is est, q̄ desiderat: aut ex hiberi aut restitui reus est is. a quo desiderat̄ vt restituat: aut exhibeat. Prohibitoꝝ aūt interdictoꝝ: alia simpli cia sunt: alia duplicia. Sim plicia sūt veluti cū p̄tor ꝓhi bet in loco sacro[y]: vel ī flumīe

n Proponitur. i. datur.

o Unde vi. s q̄ re dicitur vnde vi, R̄n. q2 talia erant verba p̄toris. vn̄ vi deiecisti ⁊c. ⁊ ita a principio verboꝝ p̄toris sumpsit de nominationē. sicut ⁊ alia. vt quoꝝ bo. ⁊ silia. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. in prin.

p Licet is. s. deie ctus. vt q2 hodie ex poliaui te. vel quia cepi possidere rem tuaz vi vel clam. ⁊ tu in sequenti die me expulisti. nā te neris mihi hoc in terdicto. secus si in cōtinēti me deijcis vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. iij. §. cū igit̄. ⁊ l. q̄ possessionē. quod i continenti accipe an̄q̄3 ad alios act⁹ extraneos diuc̄tat vt. ff. de duob⁹ reis sti. duos.

q Constitutioni bus. vt. C. vnde vi si quis in tantam.

r Supradixim⁹. vt. s. vi bo. rap. §. quia tamen.

g Possidere. in possessione. caute dicit in possessiōe sit. vt. ff. de acqui. poss. l. si quis aūt. nā non possident isti. nec ciuiliter nec naturalit̄ s̄m Jo. scz colonus ⁊ inquilinus ⁊ similes. vt hic ⁊ ff. de vsuc. non solū. §. quod vulgo. Sed mar. dicit eos naturaliter possidere. vt. ff. cōmu. diui. l. cō muni diuidundo. §. neq3. sed illud intellige possidere co lonū. scilicet alij. Accursius

h Colonus. s. in villa, sed inquilinus in ciuitate, vt. ff. de acqui. possess. l. re pignoris.

i Per eos. videt̄. si ergo per aliū possidet. ergo nō possi det. vt. ff. de acqui. pos. l. quod meo. l3 quidā dixerint eos naturalit̄ possidere. sicut ⁊ colonū. vt supiori cāu dixim⁹

k Retineri. l3 animo retineat̄. non tamen animo que rit. vt. ff. de acqui. pos. l. quēadmodū. ⁊ C. de acqui. pos. l. licz. ⁊ j. proxi. Accursius.

s Extimationem rei. s. proprietatis. sed interdicto vti pos sidetis possessio extimat̄. vt. ff. vti possi. l. pe. §. fi.

t Qui aūt priuata. pena aūt hui⁹ legis est tercie ptis bono rum publicatio. si sine armis. ⁊ relegatio si cum armis. vt. j. de publi. iudi. §. itē lex iulia. de vi pu. ⁊ C. ad. l. iul. ď vi pu. l. quoniā. ⁊ l. ij. ⁊ ff. de accu. l. hos accusare. §. omnibus.

v Armorum autem. ⁊ lapides. facit. j. de publi. iudi. §. itē lex. ⁊ ff. de vi ⁊ vi ar. l. iij. in prin. ⁊ ff. de verbo. signi. l. armo rum. Sed nunquid debet aliquis expectare se primo percu ti q̄3 percutiat. Dicunt quidam q̄ sic. vt ar. C. vnde vi. l. j. ⁊ ff. ad le. aquil. si ex plagis. §. tabernarius. Nos contra sed sufficit iustus timor. vt. ff. ad le. aquil. sed ⁊ si quemcūq3. ⁊ ff. ad le. cor. de sicca. l. is qui. ⁊ ff. de vi ⁊ vi arma. l. iij. §. qui ar mati. Accursius.

x Tercia. duplicia similis potest fieri diuisio actionum ci uiliu. nam duplices sunt. fami. herci. fini. regun. ⁊ cōmu. di. vt. ff. de iudi. l. in tribus.

y Sacro. vt. ff. ne quid in loco sacro. l. j.

publico⁹: ripa ue ei⁹ aliqd fieri. Nam actor est q̄ desiderat ne quid fiat: re⁹ est qui aliqd facere conat. Duplicia sunt veluti uti possidetis interdictū et utrobi. Ideo aūt duplicia vocantur quia par vtriusq; litigatoris in his conditio est: nec quisq̄ precipue reus: vel actor intelligit: sed vnusq̄sq; tam rei q̄ actoris partes sustinet. De ordine et veteri exitu interdictorū superuacuū ē hodie dicere. Nam quotiens extra ordinem ius dicit: qualia sunt hodie omnia iudicia; nō est necesse reddi interdictum sed perinde iudicat sine interdictis atq; si vtilis actio ex cā interdicti reddita fuisset.

De pena temere litigātiū.

Nunc admonendi sumus magnā curā egisse eos qui iura sustinebant: ne facile homines ad litigandum procederent: quod et nobis studio est: idq; eo maxime fieri potest q̄ temeritas tam agentiū q̄ eorū cū quib⁹ agit: modo pecuniaria pena: modo iurisiurandi religione modo infamie metu coercet. Ecce enim iusiurandū omnibus qui conueniunt ex constitutione nostra defert. Nam reus non aliter suis allegationibus vtitur: nisi prius iurauerit. quod putās se bona instantia vti ad contradicēdū peruenit. At aduersus inficiantes ex quibusdā causis dupli vel tripli actio cōstituit. Veluti si dāni iniurie. aut legatorū locis venerabilibꝫ relictorū noīe agat. Statim aūt ab initio plurī q̄ simpli ē actio. Veluti furti manifesti q̄drupli: nec manifesti dupli. Nā ex his et alijs quibusdā causis siue q̄s neget: siue fateat pluris q̄ simpli ē actio. Itē actoris q̄ calūnia coercet. nā etiā actor pro calūnia iurare cogitur: ex nr̄a ꝯstitutiōe. Vtriusq; etiā partis aduocati iusiurandū subeunt qd̄ alia nostra constitutione cōprehensū est. Hec aūt oīa pro veteris calūnie actione introducta sunt: q̄ in desuetudinem abijt qr in parte decimā litis actores mulctabat: qd̄ nusq̄ factū eē inuenim⁹. Sꝫ p his introductū est et pr̄statū iusiurādū: et

z Publico. vt. ff. ne quid in flu. pub.
z Vtrobi. itē interdictū de superficiebus. vt. ff. de super. l. j. §. ꝓponit. et dic vt. s. e. § retinende.
a Ordine. i. de antiqua solēnitate cū qua ꝓponebant interdicta sub certis formis. vt dixim⁹. s. e. in prin.
b Interdictorū. s. cū antiqua solēnitate. sine ea tū reddi pōt et ꝓponi vt. ff. d no. ope. nū. l. ptor ait. §. nōnulli. vel etiā in factum actio loco cuiuslibet interdicti. que vtilis vocatur vt subijcit.
c Ordinem. ius dicitur. id est extra antiquā solēnitatē qd̄ sp fit. vt subijcit. et s. de suc. subla. in prin. et ff. de nego. gest. l. actio. et C. d formu. et impe. act. subla. l. j. et ij.
d Interdictis. s. solēnibus.
e Vtilis actio. s. in factū que dat loco cuiuslibet interdicti. Et nota quatuor ee genera actionis in factū. Una est q̄ ex oī edicto vł interdicto ptoris datur vbi spālis actio nō dat. vt hic. Alia est legis aqlie subsidiaria. qn dānum dat de nō corpe in nō corp⁹. vt. s. ad le. aquil. §. fi. que et ipsa ptoria ē. vt. ff. de pscri. ver. l. quia actionū. in fi. Tercium gen⁹ ē extraordinarium qd̄ ex varijs figuris causarū ē introductū. quotiēs equū est actionē dari. vt. C. de sacrosanc. ec. l. sancimus. Quartū genus ē qd̄ equipat actioni pscriptis ver. q̄ actio pscriptis ver. vna cū ista in factū q̄ ciuilis dicit. vt. ff. de pscri. ver. l. j. in fi. hꝫ locū in tribus generib⁹ negociorū. Primo in cōtractib⁹ innoiatis trib⁹. do vt des. et do vt facias. et facio vt facias. vt. ff. de pscrip. ver. l. naturalis. §. j. ij. et iij. Sꝫ i quarto innoiato cōtractu. s. facio vt des. habet locū actio de dolo. vt. ff. de pscrip. ver. l. naturalis. §. qd̄ si faciā. Itē in secūdo genere hꝫ locū pscriptis verbis ex omni pacto. in cōtinenti ante vel post apposito iuxta aliquē contractū. vt. C. de pac. inter emp. et ven. l. ij. et C. de pac. l. petens. Itē in tercio genere vbicūq; dubitat de noie cōtractus. vt pꝫ in exemplis. vt. ff. de extima. ac. l. j. et ff. de pscrip. ver. l. j. p totū. et l. iij.
f Reddita. s. ab illo eodē ptore.
g De pena temere litigātiū. vsq; nūc de ꝓpositione actionū dictū est. sed quia contingit eas interdum temere ꝓponi nūc de pena temere ꝓponētiū dicit.
h Nunc sustinebant. s. magistratus. qui iura reddūt. vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. post originē.
i Maxime. i. certe.
k Modo pecuniaria. i. aliqn̄. vt. j. e. §. fi.
l Religione. s. calūnie. vt. j. pri. §. Sꝫ qn̄. Rn̄. in futuro seculo non in isto. vt. C. de iureiur. l. ij.
m Infamie. vt. j. e. §. ex quibusdam.
n Constitutione. vt. C. de iureiur. ꝓpter. ca. l. ij.
o Nisi prius. nō dicit qd̄ prius reus q̄ actor iuret. s prius q̄ audiat. actor aūt prius q̄ reus iurat. vt. C. de iura. ca. l. ij. in prin. que est contra. Ac.
p Ad cōtradicendū. nota diligent capitula hui⁹ sacramenti. Actor eni iurat. q bona instantia veniat ad agendū. vt. C. de iura. ca. l. ij. in prin. Itē qd̄ non dabit vel dedit aliqd iudici. vt pferat p se snīa. vt in aut. vt liti. iuret in exor. lit. Itē quod nullā exiget vt faciet pbationē calūniosam. vt in aut. d his qui ingre. ad appel. §. fi. coll. v. E cōtra re⁹ iurat hec eadē. nisi q in primo capitulo iurat se vti bona contradictione.
q Tripli. vt. s. de acti. §. tripli.
r Nomie agatur. Itē alibi. vt C. de nō nu. pe. aut. cōtra qui ppriā. Itē et alibi vt si creditor negat sibi debitū solutū. nā postea q sit debitum pbare cogit. vt. ff. de proba. l. cū de indebito. Item possessor negās se possidere. si pbat. pdit possessione. vt. ff. de rei ven. l. pe. et i aut. de trien. et se. §. ad hec. coll. iij. Itē als. vt. ff. de iudi. l. eum.
s Actio. etiā a principio. non solū inficiatione vt hic. et s. d act. §. at ille.
t Itē actoris. q. d. nō solū reus iurat de calūnia. vt. s. e. §. j. s etiā actor. vt in constitutione nostra dicit. vt. C. de iura. ca. l. ij. in prin. Accursius.
v Subeunt. s. qd̄ iustū et fidele patrocinīū pstēt: vt in cōstitutione dicit. Sed tamen in cōsuetudine nō habet. vt C. de iudi. rem non nouā. §. patroni. et facit in aut. de test. §. fi. coll. vij. Accursius.
x Hec aūt. s. que de sacramentis ca. dicta sūt. s. e. §. j. et s. e. §. itē actoris. et §. pri.
y Actione introducta sūt. actio eni quedā erat qua tenebat actor qui per calūniam litigabat in decimā partē litis. quod hodie tollit. Sed hoc etiam hodie iure auten. in antiquū redit statum. licet non iure illius actionis. sed per iudicis officium. vt in auten. de litigio. §. ad excludēdas. coll. viij. Et nota ex hoc. §. et ex dicto auten. de litigiosis. et ex. l. ff. de regu. iur. l. qui in ius. §. nemo. et ex. l. ff. de peti. here. l. illud. q nisi improbe et calumniose litigauerit. vt non debeat condemnari in expensis. vt. ff. de iudi. l. eum quem. et C. de fru. et li. expen. l. non ignoret. licet in C. de iudi. l. properandū. §. sin autem. indistincte dicat. victum condemnari victori in expensis. sed est intelligēdū cū iā dicta determinatiōe si calūniose agit. vt in aut. de iudi. §. oportet. coll. vj.
z Ex q̄busdā dānati. s. suo noie. non si procuratorio. vt. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. si q̄s. et hoc si a iudice ordinario vł delegato sit cōdēnatus. secus si ab arbitro. vt. ff. de his q̄ no. infa. l. quid

ergo. §.ex compromisso.
a Directis. 7 ob id tutor cõuẽctus a pupillo 7 dãnatus infamat. Idẽ in aliis directis. Sec⁹ si ecõtra tutor pupil lũ faciat cõdẽnari. vt hic. vt.ff.de his q̃ no.infa.l.j. Et nõ q: in casu etiã contraria infamat. vt.ff.de his q̃ no.infa.l. furti. §.mãdati. Itẽ no. q̃ q̃tuor hic ponũt exempla de maleficiis 7 quatuor de cõtractib⁹ vel q̃si.
b Sed furti. etiã pacti. s. pcio eris sine iussu p̃toris. vt.ff.d his qui no.infa.l. in actiõib⁹. 7.l.furti. §.pactus.
c Debitor sit. vt.ff.d his q̃ no. infa.furti. §.fi.
d Omnium autẽ. p̃tor edicit. i. edictũ pponit de in ius vo. vt.ff.d in ius vo.l.iiii. §.p̃tor. 7 p totũ ti.
e Dictur⁹ sit. vt.ff.de i ius vo. l.j.
f Solidorũ. vt q̃si inofficiosus castigat si iopia penã soluere nõ possit. vt.ff.de in ius vo.l.pe. 7 fi. Et intellige h̃ in emãcipatis filiis. alis nõ posset ee iudiciũ int̃ p̃rem 7 filiũ. vt.C. de i ius vo.l.fi. 7 dixi mus.s. de actio. §.in eũ q̃z. Itez nota h̃ q̃ aureus p solido accipit̃ cũ.ff.d in ius vo. l.si libert⁹. 7.l.in eũ dicat.l.aureorũ. 7 hic dicit solidorũ. Itẽ nota q̃.lxxii.aurei faciunt librã auri. vt.C.de.suscep. 7 archa.l.quotiens.li.x.

vt improb⁹ litigator etiaz dãnũ 7 impẽsas litis inferre aduersario suo cogat̃. Ex q̃bus dã iudiciis dãnati ignominiosi fiunt: veluti furti: vi bonorũ raptorũ: iniuriarũ: de dolo. Itẽ tutele: mãdati: depositi: directis nõ cõtrariis actionibus. Itẽ p socio q̃ ab vtraq̃ pte directa est: 7 ob id q̃libet ex sociis eo iudicio dãnatus ignominia notat̃. Sz furti q̃dẽ: aut vi bonorũ raptorũ: aut iniuriarũ: aut de dolo: nõ solũ dãnati notant̃ ignominia: s̃ 7 pacti. Et recte plurimũ eñi interest: vtrũ ex delicto aliq̃s aut ex cõtractu debitor sit. Omniũ autẽ actionũ instituẽdarũ principiũ ab ea pte edicti pficiscit̃ qua p̃tor edicit de in ius vocãdo. Vtiq̃ eñi in p̃mis aduersari⁹ in ius vocãdus est: id est ad eũ vocãdus ẽ: q̃ ius dicturus sit. Qua pte p̃tor parẽtibus 7 patronis: itẽ parẽtib⁹ liberis q̃ patronorũ 7 patronarũ hũc pstat honorẽ: vt nõ aliter liceat liberis libertis q̃ eos in ius vocare q̃ si id ab ipso p̃tore postulauerint: 7 impetrauerit: 7 si q̃s alit̃ vocauerit in eũ penã solidorũ q̃nquaginta cõstituit.

De officio iudicis. Rubri.

De officio iudicis. Rubrica.
Superest. q: de actorib⁹ diximus 7 de reis. sequit̃ vt 7 de iudice qui sedet in medio dicamus. 7 eius officio circa que versat̃.
b In primis. i. inter principalia. nã primo libellus dãdus est. vt.C.de lit.cõtes.l.autem.offerat̃. 7 cause examinatio etiã p̃cedere debet hanc obseruantiã q̃ circa sniaz adhibet̃. vt.C.de iudi.l.iudices. Vel dic in primis. s. obseruantiis. s. circa sniaz adhibendis. nã 7 alia sunt obseruãda. s. q̃ dẽt in scriptis. vt.C.de sen.expe.reci.l.fi. 7 sedendo. vt in aut. vt ab illo. 7 qui sup. §.sancim⁹.coll.v. sed h̃ est principale. q̃d s̃m leges iudicet. vt hic dz.
i Constitutionib⁹. s. imperatorũ.
k Aut morib⁹. i. consuetudine. q̃ pro lege seruat̃. vt.s. de iur.na. §.ex nõ scripto. Quid si vnũ horũ alteri contradicat. Rñ. constitutio legi antique p̃iudicat. vt.ff.de le. 7 se.con.l.nõ est nouũ. 7 cõsuetudo p̃iudicat vtriq̃. siue sit generalis. vt.ff.de le. 7 se.con.l.de quib⁹. in fi. siue sit specialis in illo loco. s. tñ p̃iudicat vtriq̃. vt.ff.cõi predio.l.venditor. §.si constat.
l Noxali. id est super.
m Additus est. s. iudex.
n Moram. s. permitto. nam damni extimatio tñ est in condemnatione. vt.ff.de re iudi.l.miles. §.j. 7.ii. alis esset incerta snia. quod ẽe nõ debet. vt.s.de act. §.curare.
o Et si in rem. eũ. s. possessorẽ.
p Et rem ipsam. idẽ 7 si in p̃sonã. s. agat̃ nõ solũ si in rem. vt si res petat̃ possessa. vt q̃d met⁹ cã. vel ex stipulatu ad rẽ tradendã. si aũt quãtitas. vel in genere aliquid petat̃. tunc a petitione actoris absoluit̃ vel cõdẽnat̃ in re petita.

Superest vt de officio iudicis dispiciam⁹. Et q̃dẽ in p̃mis illud obseruare dz iudex: ne alit̃ iudicet q̃ q̃d legib⁹ aut cõstitutionib⁹: aut morib⁹ pditũ est: Et iõ si noxali iudicio addit⁹ est: obseruare dz: vt si cõdẽnãdus videt̃ dñs: ita debeat cõdẽnare. Publiũ meuiũ lucio ticio in.x.aureis cõdẽno: aut noxã dedere. Et si in rẽ actũ sit siue cõtra petitorẽ iudicauerit: absoluere dz possessorẽ siue cõtra possessorẽ iubere eũ dz: vt rẽ ipsaz restituat cũ fructib⁹. Sed si in p̃nti neget se possessor restituere posse: 7 sine frustratione videbit̃ tẽp⁹ restituẽdi cã petẽ indulgẽduz ẽ ei: vt tñ de litis extiatiõe caueat cũ fideiussore: si itra tp̃s q̃d ei datũ est nõ restituisset. Et si hẽditas petita sit: eadẽ circa fruct⁹ interueniũt q̃ diximus interuenire de singularũ rerũ petitiõe. Illorũ aũt fructuũ q̃s culpa sua possessor nõ pcepit: siue illorũ q̃s pcepit: in vtraq̃ actione eadẽ rõ pene habet̃: si predo fuerit. Si vero bone fidei possessor fuerit: nõ habet̃ ratio cõsumptorũ: neq̃ nõ pceptorũ. Post ichoatã aũt petitionẽ etiã illorũ fructuuz

q Cum fructibus. Sed de q̃bus fructib⁹ hic loquit̃. nũq̃d de naturalib⁹ vt de pomis 7 cerasis 7 silib⁹. an vo d industrialib⁹. Rñ. de naturalib⁹ non. q: illi aut extant. 7 tũc p rei ven. petũtur sicut res ipsa. cũ nullus etiã bo.fi.pos.faciat suos. vt.ff.de vsur.l.fructus. Aut nõ extãt 7 tũc nõ tenet̃ cuz nec habeat. nec dolo fecerit quo min⁹ haberet. s̃ cõdictione sine cã extimatio debetur. vt.ff.si cer.peta.l.fi. 7 me. Et vtroq̃ casu cessat officiũ iudicis. de quo hic agit̃. cũ iure actiõis petãt̃. Itẽ de industrialibus non. si a bo.fi.pos.pcepti sunt. q: pcipiẽdo eos 7 sepãdo a solo suos facit 7 lucratur. vt.s.d re.diui. §.si q̃s a non dño. siue habeat titulũ. siue nõ. vt.ff.q̃.mo.vsusfr.amit.l.si vsufructuari⁹. 7.ff.fi.regũ.l.iiii. §.post litem. Si aũt nõ sepauit. adhuc ipsi⁹ fundi sũt. vt.ff.de rei vend.l.fructus. Sed de industrialib⁹ dic hic loq̃ qui sũt pcepti. s̃ nõ cõsũpti a bo.fi.possessore. nã cũ sunt facti possessoris. non rei ven. sed iudicis officio petunt̃ vt hic. 7.C.de rei ven.l.certũ. §.bone fidei. Si autem male fidei sit de consumptis tenet̃ condictione sine causa. de extantibus rei ven. nõ dico eadẽ rei ven. qua petit̃ res. s̃ alia oio. licet in pet.here. sit secus. vt.C.de rei ven.l.certũ.j. Rñ. De pcipiendis aũt tenet̃ officio iudicis. vt.j.e. §.illorũ. 7.ff. de rei ven.l.si nauis. §.fi. Si vo male fi.pos.titulũ habeat de consumptis tenet̃ cõdictione sine cã. de extantib⁹ rei ven. a pcipiẽdis pp̃t titulũ excusat̃. vt.C.de rei ven.l.si fundũ. nisi in quatuor casibus. vbi de pcipiẽdis tenet̃ qui hz titulũ. quos dic vt.s.diximus de re.diui. §.si q̃s a nõ dño.
r Si in p̃nti. nota in actione in rẽ incõtinẽti fieri executione. secus in p̃sonalib⁹. q: quatuor mensiũ spaciũ dat̃. vt.C. de vsuris rei iudi.l.fi.
s Et si hereditas petita. si hereditatis petitiõe actũ sit. 7 cõdemnatio secuta. nã 7 ipsa est in rem 7 in p̃sonam. vt.s.de actio. §.quedam.
t Petitione. vt restituant̃ fruct⁹ cũ re. vt.s. pri. §.
v Illorũ aũt nõ pcepit. s. qui titulum nõ habebat. alis ab istis pcipiẽdis excusat̃. vt modo diximus.
x Actione. s. in rem. 7 peti.here.
y Pene. pene dicit. q: in petitione hereditatis veniũt eadẽ actione qua res. sed in rei vendicatiõe. alia est rei vendicatio pro re. alia pro fructib⁹.

z Ratio cõsumptoꝝ. hoc est verũ ꝑ rei vendicationẽ. vel ꝑ iudicis officiũ. ſ per cõditionẽ ſine cauſa ſic. cũ equũ ⁊ bonũ ſit. vt. ff. ſi cer. pe. l. ſi ⁊ me. ſm quoſdaʒ.
a Percepti nõ ſũt. niſi infans vel pupillus fuerit poſſeſſoꝛ vt. ff. de rei ven. l. quod infans.

et lege agraria pro qualibet vicẽ. que fiſco infertur. vt. ff. de termi. mo. l. agraria nec ciuilis tollit ꝑ criminalem. cuʒ ad rei ꝑſecutionem altera deť. vt. C. quando ciuilis actio ꝑiudicet cri. l. j. niſi interim donec altera exerceť. vt. ff. de publi. iudi. l. is qui.

b Si ad exhibendũ. vſucapta. ſed quõ potuit vſucapi. cũ interruptiõe facta in actione ad exhibendũ. videať facta etiã in rei vẽ. vt. C. de anna. exce. l. fi. Rñ. ſʒ Io. lex illa intelligiť in tribus caſib⁹ ibi in littera poſitis. nõ aliis vt. ff. ad exhi. l. iul. i fi. Alij dicũt illã generaliť intelligi ꝑ l. ff. de iudi. ſolem⁹. ⁊ qð dic dicit. circa res mobiles intelligi in qb⁹ nõ interrũpiť vſucapio ꝑ liť. cõteſta. vt. ff. de rei ven. l. ſi poſt. ꝓma ſnĩa verior eſt.
c Actũ eſt ⁊ obtẽtum.
d Debet. facit. ſ. e. §. ſed ſi neget. ⁊ ff. ad exhi. l. de eo. §. ſi iuſta.
e Cõdẽnandus. delato iureiur. in litem. vt. ff. de in liť. iur. l. in actionib⁹.
e Si familie. debet. l. iudex.
f Dictũ eſt. vt. ſ. de actio. §. quedaʒ actiones.
g Eo. cõſũpſerit. vt h. ⁊ ff. fam. her. l. ⁊ puto. §. ſed ⁊ ſi dolo.

ratio habeť: qui culpa poſſeſſoris ꝑcepti nõ ſũt: vel ꝑcepti cõſumpti ſunt. Si ad exhibendũ actũ fuerit: nõ ſufficit ſi exhibeat reʒ is cũ quo actũ eſt: ſed opus ẽ vt etiã rei cãm debeat exhibere: id eſt vt eam cãm habeat actoꝛ ꝙ habiturus eſſet: ſi cũ primũ ad exhibendũ egiſſet. exhibita res fuiſſet. Ideoqʒ ſi inť moras vſucapta ſit res a poſſeſſore nihilomin⁹ cõdẽnabiť. Preterea fructuũ medij tẽpoꝛis. i. eius quod poſt acceptũ ad exhibẽdum iudiciũ ante rẽ iudicatã interceſſit: rõnem dʒ habere iudex. Sʒ ſi neget is cũ quo ad exhibendũ actum eſt: in ꝑſenti ſe exhibere poſſe: ⁊ tẽpus ſibi exhibendi cauſa petat: idqʒ ſine fruſtratione poſtulare videať: dari ei dʒ. vt tñ caueat ſe reſtituturũ. Sʒ ſi neqʒ ſtatĩ iuſſu iudicis rẽ exhibeat: neqʒ poſtea exhibituruʒ ſe caueat: condẽnãdus ſit in id qð actoris interat: ſi ab initio res exhibita eſſet. Si familie herciſcunde iudicio actuʒ ſit: ſingulas res ſingulis heredibus adiudicare dʒ: ⁊ ſi in alteri⁹ ꝑſona ꝑgrauare videať adiudicatio: dʒ hũc invicẽ coheredi certa pecũia ſicut iã dictuʒ ẽ cõdemnare. Eo quoqʒ nomine coheredi quiſqʒ ſuo condẽnandus eſt ꝙ ſolus fructus hereditarij fundi ꝑcepit: aut rem hereditariã coꝛrupit aut cõſumpſerit. Que quidẽ ſimiliter inť plures quoqʒ ꝙ duos coheredes ſubſequunť. Eaſdem interueniunt: ⁊ ſi cõmuni diuidundo de pluribus rebus actũ fuerit. Sʒ ſi de vna re veluti fundo ſi quidem iſte fũdus cõmode regionibus diuiſionem recipiat: partes eius ſingulis adiudicare debet: ⁊ ſi vni⁹ pars pꝛegrauare videbiť is invicẽ certa pecunia alteri cõdẽnandus eſt. Sʒ ſi cõmode diuidi nõ poſſit: veluti hõ forte: aut mul⁹ erit de ꝙ actuʒ ſit: tũc totus vni adiudicandus eſt: ⁊ is in vicẽ alteri certa pecunia condẽnandus eſt. Si finiũ regũdoꝝ actũ fuerit: diſpicẽ dʒ iudex an neceſſaria ſit adiudicatio. Que ſane vno caſu neceſſaria eſt: ſi euidẽtioꝛib⁹ finib⁹ diſtingui agros cõmodi⁹ ſit ꝙ olim fuiſſent diſtincti. Nã tũc neceſſe ẽ ex alteri⁹ agro partẽ aliquã alterius agri dñi adiudicari: quo caſu conueniens eſt: vt is alteri certa pecũia debeat cõdẽnari. Eo quoqʒ noie dãnãdus ẽ qſqʒ hoc iudicio: qð forte circa fines aliquid malicioſe cõmiſit: vbi gra: ꝗ lapides finales furat⁹ ẽ aut arbores finales excidit. Cõtumacie ꝗ̃ noie qſqʒ eo iudicio cõdẽnať veluti ſi qs iubẽte iudice metiri agros paſſus non fuerit. Qð autẽ iſtiꝰ iudicijs alicui adiudicatũ fuerit: id ſtatĩ ei⁹ ſit cui adiudicatum eſt

De publicis iudicijs. Rubrica.

o Condemnatur. ſcilicet ad intereſſe delato iureiurando in litẽ.
p Quod autẽ cui adiudicatuʒ eſt nota ex ſnĩa iudic⁹ dominiũ trãſferri. ſic eſt i miſſione que fit ex ſecundo decreto. vt. ff. de acq. poſ. l. iij. §. fi. ⁊ ff. ſi ex nox. cau. aga. l. ij. i fi. ⁊ ff. cõmu. di. l. ſed ſi res. Que ſic accipe. ſi fuerit facta miſſio ꝑ ipſũ ꝑtoꝛẽ. nã ſola ſnĩa nõ facit dñm. ſʒ traditio. vt. C. de pactiſ. l. traditionib⁹. ⁊ ſ. de re. di. §. ꝑ traditioneʒ ⁊ ff. de acqui. poſ. l. iuſte. Sed qd i rei vendicatiõe. ſi res aliena mea ꝓnunciet. ⁊ ex ea cã mihi tradatur. Rñ. Idẽ cũ eniʒ publiciana mihi dať quãdo a non dño mihi adiudicať ⁊ tradiť. vt. ff. de publi. l. iij. i fi. ergo vbi dñs eſt. debʒ ex ſnĩa traditiome dñm facere. vt. ff. de publi. l. quecũqʒ. Preterea lex videť expꝛeſſa. vt. ff. de ꝑcu. l. pompo. §. ſʒ ⁊ is. ⁊ ff. de excep. rei iudi. l. ſi inter in fi. Nec obſtat ꝙ ibi ſit erroꝛ ex quo videatur dominiuʒ non tranſire. quia hic erroꝛ iam reprobari non poteſt iudicis ſententia priuatus. a qua non fuit appellatuʒ. Item nec obſtat ꝙ ſententia lata in actione perſonali reo abſoluto ꝯremanet debitoꝛ. vt. ff. de condi. inde. l. iuli. quia illud habet locum in obligatione. que eſt res incoꝛpoꝛalis. hic aũt dicimus de dominio rei coꝛpoꝛalis. quod facile ⁊ pꝛorſus poteſt ſeparari ab vno ⁊ alijs dari. ſed non ſic in incoꝛꝑali. vt. ff. pro ſocio. l. ea. vero.
q De publicis. qꝛ ciuilia iudicia dicta ſunt vſqʒ huc. ⁊ quedã criminalia. ſ. circa ꝑuata delicta. vt. ſ. i prin. hui⁹ quarti libri. vſqʒ ad titulũ de actionibus. ideo nunc poniť de publicis accuſationibus.

h Eadẽ interueniũť. ſ. vt fiat adiudicatio rerũ. ⁊ pecunie. vt. ſ. eo. §. ſi fami. aut circa dãna data in reb⁹. vt ſ. §. pri. ⁊ ff. cõi diui. l. iij.
i Poſſit. nota nõ poſſe fieri. quod ſine cõmoditate fit. vt hic. ⁊ ff. de ver. ſig. l. nepos paulo. Iteʒ nota coꝛpus aliud diuiduũ. vt fund⁹. ꝗ diuidiť ſm volũtatem patriſfamilias vt. ff. de le. j. l. qð in rerũ natura. §. ij. aliud indiuiduũ. vt hõ vt hic. ⁊ ff. de vſuca. l. rerũ mixtura.
k Si finiũ. quo iudicio agiť. vt agris confinibus termini ponanť. ſed pro domibus vicinis hoc iudicio nõ agiť. ſi aũt ſit domus in pꝛediũ ruſticũ. agitur vtili nõ directa. vt. ff. fi. regun. l. ij. in prin. ⁊ l. ſed ⁊ ſi. §. fi.
l Iudex. hoc. ſ. quod ſequiť. ſi euidentioꝛibus.
m Adiudicatio. facit. ff. fi. regũ. l. ij. §. fi. et l. iij. ⁊ iiij. in prin.
n Iuratus eſt. Sed ad quid dãnabiť. Rñ. quanti in liteʒ iurauerit actoꝛ. Põt etiam puniri in quinquaginta aureis

a Publica. per actiones. imo p accusationes. Simile. hoc verbum nimis large positũ. sic intellige qz in ciuilibus agitur. vt aliquid detur. actori in istis aũt. nõ vt aliquid detur. sed vt puniat accusatus. ⁊ ita considerata petitione cõquerentis. nihil habent simile inspecto fine. nec i principio. cũ vnũ per actionem. alterũ p accusationem instituitur. nec i execratio. cũ in ciuilib⁹ pbz actorẽ. vt. C. de edẽ. l. qui accusare. sz in criminalibus accusator ⁊ reus quãdoq. vt. C. de aboli. l. fallaciã. et C. de fal. l. vbi. In aliis aũt multa sunt silia. Nã in vtrisqz fit libellus. vt. C. de litis contest. auten. offeratur. ⁊ ff. de accusa. l. libellorũ. Item in vtrisqz de calũnia iurat. vt. C. de iuriu. l. j. in prin. ⁊ C. de fide. instru. l. vlt. licet quidã dixerunt contra. vt. ar. ff. de bonis eorum. l. j. Accur.

b Et in instituendis. Sed qualiter format libellus. R̃n. sic. vt cõtineat nomẽ accusantis ⁊ accusati. ⁊ crimen et mensem quo cõmissum fuit crimen. ⁊ locũ vbi fuit cõmissum. ⁊ consules sub quibus est admissum. item dies dati libelli debet inseri. sz dies cõmissi criminis. vel hora non est necesse. vt. ff. de acc. l. libellorũ. in prin. et in auten. de exhi. rei. §. suscepto coll. v. Et habet hoc locũ in publico ⁊ in priuato crimie. quando criminaliter agitur. vt. ff. de priua. delic. l. fi. Quandoqz tamen hec solẽnitas nõ est necessaria. vt in leui crimie item in notorio. vt. ff. de accu. l. leuia. et C. de accusa. l. ea que. Et idez in casibus in quibus sine accusatore quis dãnari põt. qui. s. casus his legibus notant. vt. ff. ad le. iul. de adulte. l. j. §. si publico. et C. de testi. l. nullum. ⁊ C. de pba. l. pe. et. ff. de suspec. tu. l. tutor. §. preterea. et C. de calũ. l. j. ⁊ ff. de bo. li. l. qui cũ maior. §. si libertus. ⁊ idem in notorio crimine. vt diximus per l. C. de accusa. l. ea que et idem in crimine falsi. ẽm hu. vt. C. de fal. l. vbi. Sed io. cõtra. et dicit q ibi principaliter fuit accusatio falsi instituta

v Publica. hec est rõ quare dicant publica. s. quasi populica. sic. ĩ. de susp. tu. §. consequẽs. ⁊ intellige q alis possit esse habilis ad accusandũ non alis. ff. de accusa. l. qui accusare. Accur.

x Vlterius. hoc ideo dicit. quia quãdoqz est publica accusatio. et tñ non cõpetit cuilibet ius accusandi. vt in crimine suppositi partus. vbi accusant soli parentes. vt. ff. de fal. l. lege corne. §. j. Item pter accusationem adulterij. que p'mo defertur certis personis. vt. C. ad l. iul. de adulte. l. q̃uis. Accu.

Publicorũ. facit. ff. eo. l. ij.

y Vltimo. qd mortẽ interptamur. vt. ff. de penis. l. vltima. Accur.

z Interdictõe. q̃ ẽ mors ciuil. vt. ff. de cap. l. j. in fi. Acc.

a Metallo. has penas expõe. vt supra qui. mo. ius pa. po. sol. §. cum autem. Accur.

c Capitalia. et ista appellant relegatões. vt. ff. e. l. ij. §. j.

e Publica. aũt. rem publi cã. scz romanorũ. Accur.

Publica[r] iudicia neqz p actões ordinant nec oio q̃cq̃ sile[s] habẽt cũ ceteris iudicijs de q̃bus locuti sumus. magnaqz diuersitas eorũ ẽ ⁊ in istituẽdis[t]. ⁊ i exercẽdis Publica[v] ãt dcã sũt. qd cuiuis ex populo executio eorũ plerũqz[x] dat. Publicorũ aũt iudiciorũ quedã capitalia sũt q̃dã nõ capitalia. Capitalia dicim[y] que vltio[y] supplicio afficiunt hoĩes vel aque ⁊ ignis interdictõe[z]. vl' deportatione vel metallo[a]. Cetera si qua infamiam irrogant cũ dãno pecuniario. hec publica q̃dẽ sũt nõ tñ capitalia[c] Publica ãt iudicia sunt hec. lex iulia. maiestatis q̃ in eos q̃ ptra impatorẽ vl' rẽpublicã aliqd moliti[d] sũt suũ vigorẽ extẽdit. Cui[9] pena aĩe[e] amissiõz sustinet[e] et memoria[f] rei ẽt p[9] mortẽ damnat. Itez lex iulia de adulterijs coercẽdis q̃[g] nõ solũ temeratores alia nuptiaz gladio punit. sz ẽt eos q̃ cũ masculis[k] nefãdã libidinẽ exercẽ audẽt Sz eadẽ lege iulia[l] ẽt stupri flagitiũ punit. cũ q̃s sine[m] vi. vl' v̾ginẽ vl' viduã[n] hõe ste viuentẽ stupraueit. Penã ãt eadẽ lex irrogat peccatoribus. si hõesti sũt publicatõz ptis dimidie eorũ bõz si hũiles[o] corporis coertionẽ[p] cũ relegatõe Itẽ lex cornelia[q] de sicarijs[r]. q̃ homicidas vltore ferro psequit[s]. vl' eos q̃ homines occidẽdi cã cũ telo ãbulãt.[t] Telũ ãt vt cai[9] nr̃ interptatõe legis xij. ta. scriptũ reliqt. vulgo q̃dẽ id appellat qd ab arcu mittit. sz ⁊ oẽ significat qd manu cui[9]dã mittit: seqt ḡvt lapis[9] ⁊ lignũ ⁊ ferrũ h noie ptineat: dictũqz ab eo qd i longinquũ mittit a greca[v] voce figuratũ. (grecũ) ⁊ hãc sigficatõz iuenire possum[9] ⁊ in greco noie. nam qd nos telũ appellam[9] illi (grecũ) appellãt admonẽt nos epigrãmata in zerophilo verbis cautissie scpta ẽ. Sicarij[y] aũt appllant a sica: qd significat ferreũ cltrũ. Eadẽ lege ⁊ venefici capite dãnant: q̃ artibus odiosis[a] tam venenis q̃ susurrijs[b] magicis hoĩes occiderint vl' mala medicamẽta publice vẽdiderit. Alia deinde lex aspi-

d Moliti sunt. cũ effectu. tñ sola volũtas sufficit. vt. C. ad le. iul. maiest. l. quisquis.

e Aie. i. aiati corporis nã aia nõ in hoĩs. sz in ptãte dei psistit sic. C. de sacrosan. eccle. l. sancim[9] in fi.

e Sustinet. i. infertur. Accur.

f Et memoria. i. dicere etiã p[9] mortem põt accusari. vt bona deferant i fiscũ. et auferantur heredibus tanqz indignis. vt. C. ad le. iul. ma. l. quisquis. ⁊ l. se. Et qd dixi p[9] mortẽ accusari. intelligas in duobus caplis illi[9] legis. h est cũ ptra pncipẽ vl' ptra rẽpub. romanorũ ẽ aiat[9]. i. nis[9] ad malũ. alis finit morte. vt cetera crimia. vt ff. ad le. iul. maiest. l. fi.

g Item lex iulia. s. inter publica iudicia numeratur.

h Que. s. lex iulia de adul.

i Gladio punit. sacrilegos. n. nuptiarũ gladio feriri oportet. vt. C. de adul. l. q̃uis in fi. legis.

k Masculis. nã ⁊ hoc cãu armant iura. vt gladio feriant. vt. C. ad le. iul. de adul. l. cũ vir nubit.

l Lege iulia. s. de adul. nã habet hec lex multa capitula. vt. ff. de minor. l. auxiliũ. §. sed vt ad legis. ⁊ ff. ad le. iul. de adulte. l. capite quinto.

m Sine vi. quid si vi. habes. j. e. §. sin aũt p vim.

n Viduã. adijcias vel puez. ⁊ dic de vidua et de virgine nisi sint meretrices. vel licite cõcubine. vt hic subijcit. honeste ⁊c. et. ff. de adulte. l. stuprũ. j. R̃n. et. §. j. Accur.

o Si humiles. qui sunt humiles vel honesti. dic vt. C. de incest. nup. l. humilem.

p Corporis coertionẽ. hec distinctio pene fallit in tribus casibus. in quibus pmittit stupz. ⁊ tñ maior pena imponitur Primus ẽ si quis in puez pmittit. qz gladio ferit. vt. s. eo. §. Itẽ ⁊ qñ tutor stuprauerit eã cui[9] erat tutor. vt. C. si tu. pupil. suã. l. j. Itẽ si fuerit stuprata aliqua a suo pprio seruo. vt. C. de muli. q̃ ser. propri. se iunx. l. j. Et no. pena stupri eẽ quinquennalẽ. i. durare vsqz ad quinquenniũ. nisi qñ p vim pmittitur. tũc em̃ sine pfinitione tpis põt institui. vt. ff. ad le. iul. de adul. l. mariti. §. quinquenniũ. ⁊ §. fi.

q Item lex cornelia. s. coputat inter publica iudicia.

r De siccarijs. quare sic dicat. dic. vt. j. e. §. siccarij. Accur.

s Persequit. i. psequit eos q̃ homicidiũ fecerũt cũ ferro. nec em̃ p hanc legẽ occidit occidens. sed deportat. ⁊ oia bona sua publicãt. vt. ff. ad le. cor. de sic. l. cu[9] dẽ. §. leg. ⁊ l. pe. Et dic ẽt q occidũt hodie. vt. ff. ad le. cor. de sica. l. iij. §. sz solet.

t Ambulãt. sz eos nõ occidãt. vt. C. ad le. cor. de sicca. l. is q̃

Et nota capla ex q̃b[9] aliq̃s hac lege tenet. vt. ff. ad. le. cor. de sicca. l. j.

v Lapis. facit. ĩ. de interdic. qui autem.

x Greca. hoc totũ qd sequit omittas.

y Sicarij. a sica. vñ videbat q tm̃ q̃ cũ sica occiderẽt hac lege tenerẽt. Sz tñ generali[9] hodie accipit sica. ⁊ telũ p interptationez. vt. s. pxi. Est aũt sica vt subijcit cultell[9] vtrinqz incidens. quẽ portant pegrini q̃nqz in baculo quodã. ita q nõ appareat. Vnde vers[9]. Est sica mucro latẽs sicari[9] inde vocat.

z Eadẽ lege. q̃ dr̃ cornelia de sicarijs ⁊ veneficijs. nã pl[9] ẽ hominẽ venẽo extinguere q̃ gladio occidẽ. vt. C. de mathema. l. j

a Odiosis. i. artificijs odiosis. nã ois ars bõa ẽ.

b Susurrijs. i. icãtatõib[9] nã h scia repbãda ẽ. vt. C. de male. ⁊ mathe-

mū crimē noua pena ꝓsequit que pompeia de parricidijs vocat. Qua cauet. vt si qs pa rētis[o] aut filij aut oīno affini tatis[e] ei[9] que nūcupatōne par ricidij ꝯtinet[f] fata pparaue rit[g] siue clā siue palā id ausus fuerit facere. necnō is cui[9] do lo malo id factū est: vel ꝯscius criminis existat: licet extrane[9b] sit. pena parricidij puniet. Et neq3 gladio neq3 ignib9. neq3 vlla alia solenni pena subijci etur. sed insutus culeo. cū ca ne 7 gallo gallinaceo 7 vipera 7 symia. 7 inter eas ferales an gustias ꝯphensus: ſm qđ regi onis qualitas tulerit: vel in vi cinū mare: vel in amnē[i] ꝓijcia tur: vt oīm elemētoꝝ vsu vi uus carere incipiat. 7 ei celum supstiti et terra mortuo aufe ratur. Si qs aūt als cognatō ne vl affinitate ꝑsonas ꝯiun ctas necauerit: penā legis cor nelie de siccarijs sustinebit[k]. Itē lex cornelia đ falsis. que etiā testāria[l] vocat. penā irro gat ei qui testamentū vl aliđ

instrumētū[m] falsū scripserit[n]. signauerit[o]. recitauerit. subie cerit: que signū adulterinū fe cerit: sculpserit expsserit sciēs dolo malo. Eiusq3 legis pena in seruos vltimū supplicium[p] ē quod et in lege de siccarijs et veneficijs seruat. i liberos ve ro deportatio[q]. Itē[r] lex iu lia de vi publica seu priuata: aduersus eos exorit: qui vim vel armataz vel sine armis cō miserint: Sed siquidē arma ta vis arguat. deportatō ei ex lege iulia de vi publica irro gatur: Si vero sine armis. in terciā ptez bonoꝝ publicatio imponit. Sin aūt[s] p vim ra ptus virgis vel vidue vel san ctimonialis: vel alterius fue rit ppetratus: tunc et pecca tores. et hi qui opē huic flagi tio dederūt. capite puniūtur: ſm nře ꝯstōis[t] diffinitionē. ex qua h apti[9] possibile est scire. Itē lex iulia[v] peculat[9] eos pu nit. qui pecuniā vl rē publicā vel sacrā[x] vl religiosā[y] furati fuerit Sz siq̃dē ipi iudices tpe

ma. l. coꝝ. Accur.
c Occiderint. 7 sine dolo. vt. ff. de pen. l. si quis aliquid. §. si quis abortionis. secus in cornelia. q2 dolus est necessari[9]. nec sufficit etiam lata culpa. vt. ff. ad le. cor. de sic. l. in lege.
d Alia deinde parentis. accipe parentes 7 filios vsq3 in in finitū. vt. ff. đ in ius vo. l. quiq3. §. fi. 7 l. fz si hac. §. liberos
e Affinitatis. al's affinitatis. et als af fectionis.
f Cōtinet. sed q̃ sunt hi qui hac ap pellatōe ꝯtinet. rn. supiores 7 inferio res vt dixi. itē colla terales vt frēs ꝯso brini 7 patrueles 7 ꝓpinquiores eis. Itē affines q̃dā. vt vx or nurus gener vi tricus. priuignus 7 socer. 7 etiā pron9 vt. ff. e. l. j. et. l. fz sci endum. 7 l. cū pr.
g Preparauerit. forte 7 si nō occide rit. ſm pla. et facit p eo. ff. e. l. j. in fi. vl dic illū speciale ca sum.
h Extrane[9]. no. extraneū plus pu niri q̃ si ipse occi disset. vt hic. et. ff. e. l. vtrū. 7 l. si sciente
i Uel in amnē. id est flumē. vel si hec vicina nō sunt. be stijs subijcit. vt. ff. eo. l. pe.
k Sustinebit. sed nōne et qui supio res personas occi derit. hac lege cor nelia tenetur. Ui detur q sic. vt. ff. e. l. j. Sed contra. C. eo. l. j. Dic ergo. q hac lege cornelia tenetur. sed nō accusat. Uel dic ſm io. q tenet eadem pena. scz capitali. sz maior hic
l Itē lex cornelia testamētaria. iđ sic dicta. q2 7 imponit. de testamēto. falso ibi agitur. Accursius.
m Instrumentū. s. emptionale. vel alicuius ꝯtractus.
n Scripserit. 7 ita veritatem mutauit. vt in auten. de fide instru. §. primo. col. vj. Accursius.
o Signū. idest sigillū. quod in testamentis apponit. vt. s. đ test. §. postea. Itē signū qđ chartis imponit. vt quādoq3 fa cilius fiat comparatio ex instrumentis. vt in auten. de fide instru. §. optet aūt. col. vj. Accur.
p Suppliciū. quod interpretamur mortem. vt. ff. de penis l. vltimū suppliciū. Accur.
q Deportatio. et oīm bonoꝝ publicatio. Et sic nota. q ex eodem delicto plus serui q̃ liberi puniunt. vt hic. et. ff. ad. l. corne. de fal. l. j. §. fi. et. ff. si ex nox. causa aga. l. penu. et. ff. de pen. l. in seruoꝝ. imo et inter liberos magis puniunt mino res q̃ maiores. vt. ff. de incen. rui. nau. l. pedius.
r Itē lex. in terciam ptem. nota ex maioritate delicti. ma iorem penā imponi. vt hic. et. C. ad. l. iul. de vi. l. ij. 7 facit. s. đ interdict. §. qui autem. Itē hic damnatus fit infamis. vt. ff. ad. l. iul. de vi pri. l. j. j. Rn.
s Sin aūt. dixit. s. quando sine vi aliquis cōmiserit stuprū vt. s. e. §. nunc. sed eadē lege. qñ vi. Uel continua cum supe riori pri. §.
t Constōnis. C. de rap. vir. l. j.
v Itē lex iulia. publicā. s. ciuitatis romane. nō alteri[9]. vt. ff. đ furt. l. ob pecuniā. 7. ff. ad. l. iul. pe. l. iiij. §. fi. Accur.
x Sacrā. vt calices 7 thuribula. que sacra sunt. vt. s. de re. di. §. nullius. Accur. floren.
y Religiosam. vt ornamenta sepulcroꝝ.
z Furati fuerint. vel etiam imiscuerint. ita q damnificaue rint rempublicā. vt. ff. ad. l. iul. pec. l. j.

a Ministerium. i. adiutorium.
b Susceperint. s. ad custodiendum.
c Deportationis. deportatur enim. Et nota q quinquē nio durat hec accusatio. vt. ff. ad. l. iul. pecul. l. peculatus. Item est spēale in ea q contra heredes inchoet. vt. ff. ad l. iul. pec. l. fi. Ac cursius.
d Est et inter. de plagiarijs. iđ sic dicta. quia or bato patre filio. vel dño suo. hec lex punit orban tes. siue talē pla gam inferentes. habet eñ locum quando aliquis distrahit alienū seruū vel filium ita q pater vl do minus nō pōt re habere. vt. ff. ad le. fa. đ pla. l. j. et l. lege. et. l. cuz. et l. penu. §. fi. Itē tenetur qui libe rum hominē de loco in locū tran sportat. vt. C. ad le. fa. de pla. l. q̃ niam. et hoc si do lo facit. non ali ter vt. ff. ad le. fa. de pla. l. legis. fa uie. Item hac le ge tenetur. si qs seruū in fuga cō stitutum vedat. ita vt emptō sta tim teneatur. C. ad. le. fa. de pla. l. in fuga. Accur.
e Irrogat. scilicet maiorem aliquando minorem ca pitalem. cum capitalis als sit minor. als maior. nam inge nuus nobilis in metallū. ignobilis gladio feritur. seruus vel libert[9] bestijs subijcit. vt. C. ad. l. fa. de pla. l. fi. 7. ff. ad le. fauiā. l. fi. in fi. Item quedam ciuilis pena olim impone batur. que cessat hodie. vt. ff. e. l. fi. Accur.
f Sunt preterea de ambitu. que habet locū in quatuor casibus. Primo si quis dederit clam pecuniam. vt aliquē sortiatur honorem. nō in ciuitate romana. nam ibi cessat hec lex. cum princeps ibi eligat. vt. ff. ad. l. iul. de ambi. l. in prin. Ideo dixi clam. quia palam pōt. vt. ff. de polli. l. j. §. j. et. ff. de. off. pretor. l. barbarius. Secūdo habet locū cū quis stat in magistratu vltra annum. vt. C. ad. le. iul. de am bi. l. j. Tercio si quis ingreditur domū iudicis cogno scentis de causa crimiali. vt. ff. ad le. iuliā. de ambi. l. j. Itē in quarto. si quis iudex nouū vectigal instituerit. et est pe na centum aureoꝝ. vt. ff. ad. le. iuliā. de ambi. l. j. sed in ca su deportatur. vt quando scilicet bis idem officiū ꝯtinue est assecutus. vt. C. ad le. iuliā. de ambi. l. j. Sed fallit i as sessore. vt. C. de assessor. l. liceat. Item in ꝓconsule. vt. ff. de offi. procon. l. ante penul. Uel dic ibi sex fascib[9]. idest sex mensibus. quia tantū durabat eius officium.
g Repetundaꝝ. que habet locum quando iudex p pe cuniam facit aliquid vel omittit. vt. ff. ad le. iul. repe. l. j. iij. iiij. v. vj. et. vij. esculentum tamē potest accipere iure ve teri. dūmodo nō nimis magnū. vt. ff. de offi. procō. l. solēt in fi. sed iure nouo non. nisi quando deficeret salariū. vt i auten. scrip. exempla. §. in medio prime col. pena autem huius legis ē ciuilis in quadruplū vt. C. ad le. iul. repe. l. j. criminalis extra ordinē. vt. ff. ad. le. iul. repe. l. lex iulia. §. hodie. Accur.

administrationis publicas pecunias subtraxerint: capitali animaduersione puniuntur. Et non solum hi: sed etiam qui ministerium eis ad hoc adhibuerint vel que subtractas ab his scientes susceperint[b]. Alii vero qui in hanc legem inciderint: pene deportationis subiugentur. Est et inter publica iudicia lex fauia de plagiariis[c]: que interdum capitis penam ex sacris constitutionibus irrogat. interdum leuiorem. Sunt preterea publica iudicia: lex iulia[f] de ambitu et lex iulia repetundarum[g] et lex iulia de[h] annona. et lex iulia de residuis[i]: que de certis capitulis loquuntur: et anime quidem amissionem non irrogant. aliis autem penis eos subiiciunt[k]: qui precepta earum[l] neglexerint. Sed de publicis iudiciis hec exposuimus: vt vobis possibile sit: summo[m] digito et quasi per[n] indicem ea tetigisse. Alioquin diligentior eorum scientia: vobis ex latioribus digestorum seu pandectarum libris deo propitio aduentura[o] est.

b De annona. hec lex locum habet quotiens quis facit vt annona carior fiat. et est pena in eo statuta .xx. aureorum. vt ff. ad le. iul. de annono. l. ii.

i De residuis. et hec locum habet quando aliquid superfuerit ex aliqua administratione publica. et ipse in vsum suum conuertit. cui erat illa administratio commissa vt. ff. ad le. iulia. pec. l. ii. et. l. iiii. §. lege. Pena autem huius legis est. tercia parte amplius quam debet. quod Pla. dixit. vt esset in quadruplum. Uel dic amplius tercia parte. quia punitur in simplum. et in tercia parte simpli. vt. ff. ad le. iul. pec. l. iiii. §. sed et qui pecuniam. in fi. maxime. quia pene restringende sunt. vt ff. de penis. l. interpretatione.

k Subiiciunt. scilicet leges.

l Earum. s. legum. Nam in contractibus et aliis que debent de iure sortiri effectum et non sortiuntur. iudicat lex non valere. vt. C. de le. et con. l. non dubium. Item in criminalibus varie statuuntur pene. quarum quedam sunt ordinarie que scilicet habent certam penam aliqua lege inductam. vt patet per multas rubricas. ff. de publi. iudi. et in sequentibus. Alie sunt extraordinarie. vt ff. ad turpi. l. i. et in priuatis. et. ff. de extra ordi. cri. et in sequentibus titulis. vsque ad ti. de pu. iudi.

m Sed de publicis. summo. i. longiori digito. cum quo quis tangere potest altius quam cum aliis qui dicitur medius.

n Per indicem. i. per alium digitum qui dicitur index. Uel dic melius quod hec dicta sunt. vt sit index siue demonstratio aliorum dicendorum. sicut et sub gallina ouum dimittitur vt sit index. ad hoc vt ibi et alia faciat oua. Item in his qui aucupantur ad columbas.

o Aduentura est. vt. ff. de pu. iudi. vsque ad ti. de appellationibus.

Inuictissimi rutilantis ingenii Iustiniani imperatoris semper augusti: reipublice vitatis at iusticie amatoris et defensatoris imperialia statuta iurium cardines pandectis expensis: labore valido peruigilique solertia: spectabilis viri anthonii koberger: incole et ciuis Nurembergensis: clymatis alemanici: his ereis litteris exarata: elaborata: in finemque redacta: termino quo salubri claudunt. Anno legis gratie. M. cccclxxxvi. Indictione. iiii. vi. kal. Ianuarii.

Laus deo.